

KDT FAMU
2000/1

Český dokumentární film v 80. letech „Originální Videojournal“

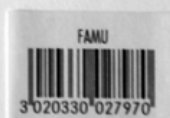
Diplomová práce

autor: Alice Růžičková
vedoucí práce: Marie Šandová

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Praze, dne 10. 5. 2001

Alena Růžičková

OBSAH

„ORIGINALNÍ VIDEOJOURNAL“	3
Vnitřní společenské podhoubí	3
Důležitá pomoc z exilu	4
Skupina „Čeněk“	5
Amatérský filmař Michal Hýbek	6
Brněnská galerie „drogerie Zlevněné zboží“	7
Reklamní agentura Merkuria a Aleš Havlíček	9
Videopředstavení Andreje Kroba	9
Zakládající schůzky, spolupracovníci OVJ a jejich zaměření	9
Inspirativní Videomagaziny	11
Povstávání vlastního tvaru OVJ	13
Dramaturgická, režijní, produkční a distribuční práce uvnitř OVJ	14
Pravidelná čísla OVJ	17
<i>Originální Videojournal</i> č. 0 – podzim 1987 – 120 min.	17
<i>Originální Videojournal</i> č. 1 – jaro 1988 – 116 min.	21
<i>Originální Videojournal</i> č. 2 – podzim 1988 – 176 min.	27
<i>Originální Videojournal</i> č. 3 – zima 1988 – 179 min.	33
<i>Originální Videojournal</i> č. 4 – jaro 1989 – 118 min.	40
<i>Originální Videojournal</i> č. 5 – léto 1989 – 119 min.	46
<i>Originální Videojournal</i> č. 6 – podzim 1989 – 83 min.	52
<i>Frankfurt na Hrádečku</i> – 1989 – 31 min.	58
<i>O divadle: Sezóna 88-89</i> – 1989 – 112 min.	59
Revoluční zpravodajství OVJ v listopadu 1989	62
Zvláštní vydání OVJ	63
<i>Originální Videojournal: zvláštní vydání 1,2</i> – 1989 – 101 min.	64
<i>Originální Videojournal: zvláštní vydání 3,4</i> – 1989 – 83 min.	65
<i>Originální Videojournal: zvláštní vydání 5</i> – 1989 – 67 min.	67
<i>Originální Videojournal: zvláštní vydání 6</i> – 1989 – 59 min.	68
<i>Originální Videojournal: zvláštní vydání 7</i> – 1989 – 27 min.	70
<i>Originální Videojournal: zvláštní vydání 8</i> – 1989 – 14 min.	71
<i>Originální Videojournal: zvláštní vydání 9</i> – 1989 – 37 min.	72
Vznik a plány produkční společnosti OVJ s.r.o. po roce 1990	74
OVJ – živá konzerva v dějinách dokumentu	75
Poděkování	76
Literatura a použité prameny	77
Summary	78
Přílohy	
Appendix I. – Korespondence Václava Havla a Františka Janoucha ve věci „Čeněk“ a OVJ	
Appendix II. – Odras Videomagazínu Vokna a OVJ v tištěném samizdatu	
Appendix III. – Doplnující historické texty	
Appendix IV. – Texty z databáze Libri prohibiti	
Appendix V. – Zpětný scénář pořadu „Zblízka Originální Videojournal“	
Appendix VI. – Fotodokumentace	

„Originální Videojournal“

Vnitřní společenské podhoubí

Motto: Co je paralelní kultura?

„Nic víc a nic méně než kultura, která z těch či oněch důvodů nechce nebo nemůže nebo nesmí zasahovat veřejnost těmi médii, která řídí státní moc, což jsou v totalitním státě všechna nakladatelství, tiskárny, výstavní síně, koncertní a divadelní sály, vědecké ústavy atd. Tato kultura tudíž využívá jen toho, co zbývá: psacích strojů, soukromých ateliérů, bytů, stodol a podobně. Jak patrně, „paralelnost“ je vymezena zcela vnějškově a nic dalšího z ní přímo nevyplývá, tedy ani kvalita, ani estetika, ani nějaká ideologie.“

V. Havel, 1984: Do různých stran (ve statí Šest poznámek o kultuře)

V druhé polovině 80. let v Československu uvědomělé projevy paralelní kultury v podstatě vrcholí. Vznikají stále další samizdatové edice a periodika, filmy v amatérské produkci, bytová divadla a semináře, nezávislé galerie či umění happeningu a environmentu na veřejných prostorech. Přibývají nejrůznější občanské iniciativy lidí (viz Apendix III/4), kteří usilují o svobodnou komunikaci a prezentaci uměleckého, politického i vědeckého smýšlení nezávislého na vládnoucí ideologii. Kromě fenoménu kulturního undergroundu, jehož kořeny sahají až do padesátých let k Egonu Bondymu (viz Apendix III/3), se postupně vytváří „šedá zóna“ – prostor kontaktů oficiální kultury s disentem.

Aktivít přibývá, a tak je zapotřebí také kvalitní nezávislá publicistika, která by pravidelně informovala o alternativním dění v kulturní sféře a zacelila tak mezery oficiální mediální blokády (není náhodou, že nultá čísla budoucích nejdůležitějších periodik „Lidové noviny“ a „OVJ“ vyšla téměř zároveň koncem roku 1987 – viz Apendix II/14). Přestože na Západě již technický vývoj přinesl xeroxy, počítače a video, do Československa tyto zázraky pronikají jen velmi omezeně, navíc jsou státem přísně kontrolovány. Je však už jen otázkou času, kdy kromě samizdatu tištěného vznikne také forma audiovizuální, která se pokusí stát důstojnou paralelou k hlavní večerní zpravodajské frašce tehdejší ČST – totiž k „Televizním novinám“.

Důležitá pomoc z exilu

Historie českého „samizdatu“ (což je slovo ruského původu znamenající samovydavání) určitě u nás nezačíná až rokem 1968. Zkušenost se způsobem zveřejňování jinými než státem kontrolovanými prostředky jakékoli tvorby nepovolených autorů všech oborů, učinili Češi již dávno předtím (za Rakouska-Uherska, po Bílé hoře atp.). Kdykoli má v různých společenských uspořádáních jeden názor vrch nad ostatními, vždycky se vyskytne pár statečných, kteří nemohou jeho diktát snášet. Dříve či později si začnou tvořit tzv. „do šuplíku“, pak svou práci ukážou přátelům, jejichž okruh se pozvolna zvětšuje, až vznikne jiný (=paralelní, alternativní, nezávislý, ...) názorový směr. Platí to nejen pro politiku, ale i umění, filosofii či vědu. A jak z dějin známe, jsou to právě menšinové a okrajové tendence, které vůbec umožňují vývoj hlavního proudu.

Nejpodstatnějším impulsem pro intenzivní rozvoj samizdatu v 70. a 80. letech u nás byl vlastně vznik Charty 77. Nastala potřeba se bránit a bylo existenčně nutné vytvořit si vlastní nezávislou komunikační strukturu. Už za necelý rok poté, ve švédském Stockholmu díky zásadnímu přičinění teoretického fyzika Františka Janoucha (z Československa emigroval v roce 1973) začíná pracovat „Nadace Charty 77“. Instituce, která má největší zásluhu v ekonomickém podporování československého disentu, poskytovala stipendia domácím tvůrcům, nakupovala kopírovací stroje, videotechniku, magnetofony, počítače, založila literární cenu Jaroslava Seiferta a přispívala na vydávání řady knih a časopisů (viz Apendix III/2). Myšlenka ekonomické podpory a přerozdělování financí „od bohatších k chudým“ vychází již z Janouchova dětství, kdy podobnou pomoc dostávala jeho rodina za 2. světové války, když se o ně nemohl postarat otec.

Neméně významnou úlohu plní „Československé dokumentační středisko nezávislé literatury“, které zakládá v roce 1986 v Hannoveru Vilém Prečan (historik a spoluautor „Černé knihy“ o politické situaci v roce 1968 v Československu, který emigroval v roce 1976 do NSR) spolu se skupinou exilových kulturních pracovníků. Badatelské centrum a archiv exilových i samizdatových periodik a rukopisů se usídlí u knížete Karla Schwarzenberga na zámku v Scheinfeldu-Schwarzenbergu (viz Apendix III/1), kde soustavně shromažďuje a zpracovává veškerou dokumentaci projevů československé paralelní kultury.

Z intenzivní vzájemné korespondence mezi Vilémem Prečanem, Františkem Janouchem a Václavem Havlem, coby nekorunovanou hlavou českého disentu, také vyplývá, že v letech 1983/84 se začíná rozbíhat tzv. „videoprojekt“ (viz Apendix I/2,3,4,6). Janouch posílá do

ČSSR přes Tuzex legálně zaplacené videorekordéry a televizory, aby zde mohla vzniknout síť domácích videí. Přes různé pašovací kanály (pomocí diplomata Wolfganga Scheuera, ve švédských kamionech, díky ochotným turistům vyjíždějícím na rekreaci do Jugoslávie, poštou přes neznámé lidi na Slovensko, oklikou přes Finsko či přímo z moskevského tranzitu aj.) se sem dostávají také zásilky se zakázanou literaturou, hudbou či videokazety s nedostupnými filmy. Stejnými kanály ale opačným směrem proudí zase ven rukopisy, fotografie, filmy či jiné dokumenty, o které mají velký zájem západní média a za jejich honoráře se financuje další přísun techniky. Potřebné finance získává Nadace Charty 77 rovněž přes granty evropských kulturních fondů, výrazně pomáhají manželé Tigridovi, Jiří Pelikán, Tomáš Bařa a mnoho jiných.

Skupina „Čeněk“

V té době v Československu existuje několik skupinek a jednotlivců, již samostatně praktikujících v oblasti filmu a videa.

Kolem Jana Rumla se během počátku 80. let soustředila skupina lidí „schopných držet v ruce kameru“. Jan Kašpar, Andrej Krob, Ivan Kyncl, Stanislav Milota a další měli za úkol natáčet drobné šoty především ze sféry politického života v Československu a materiál posílat ven do zahraničí, kde naši emigranti pracovali na popularizaci protikomunistického odboje. Z důvodů utajení měla akce krycí název „Čeněk“.

V obsáhlé korespondenci o této aktivitě mezi Václavem Havlem a Františkem Janouchem (viz Apendix I/7-13) se setkáváme s množstvím konspirativních zkratků či jinak maskovaných označení – Leopold = Václav Havel, HML = Jan Ruml, JML = Jiří Ruml, Bedřich GLZ = Michal Hýbek, šibal = Andrej Stankovič, stařešina = Pavel Tigrid atd. Z dopisu I/14 dokonce vyplývá, že zpočátku ani Janouch nevěděl, kdo konkrétně se pod označením „Čeněk“ skrývá. S ochranou vlastní identity souvisí zřejmě i v undergroundu častá záliba v přezdívkách – Martin Jirous (Magor), František Stárek (Čuňas), Karel Havelka (Kocour), Miroslav Skalický (Skalák), Karel Soukup (Čárlí), Jan Hric (Íč), Zdeněk Vokatý (Londýn), Andrej Stankovič (Nikolaj) či Zbyněk Fišer (Egon Bondy).

Z dopisu Václava Havla Františku Janouchovi dne 21.6. 1985 (Apendix I/1):

„ ...Na Západě je už v prodeji nový systém videokamer Sony Video8. Je to mnohem menší a praktičtější a dokonalejší, než všechno dosud. A není to prý drahé, relativně. Má-li Leopold venku nějaké peníze a stačí-li na to, pak by rozhodně o tu věcičku stál. Jeho činnost

je sice prozatím ze známých důvodů umrtvena, ale až se věci vyjasní, je kdykoli připraven se ze svého zimního spánku probudit. Kdyby u svého lůžka našel zmíněnou věc plus příslušné kazety, bylo by to skvělé... “

Zpočátku skupina pracovala jen s 16mm filmovou kamerou, kdy většinu natočených filmů museli složitě posílat na vyvolání do ciziny. Janouch s Prečanem vybrali v Hannoveru společně první videokameru, která se v září roku 1985 objevila ve fotografické brašně v Havlově bytě na nábřeží. Zpracovávání materiálu se výrazně zjednodušilo a vznikly i lepší možnosti pro vlastní natáčení.

Z dopisu Václava Havla Františku Janouchovi na konci roku 1985:

„...Čeněk moc děkuje za doplněk ke své hračce. Čeněk byl trochu přestrukturován. Tvoří ho dvě dvojice, vždy technik a cosi jako režisér, z nichž jedna se bude věnovat různým dokumentaristickým činnostem s nadějí na dlouhodobější použití a druhá aktualitám, respektive „dizi“ aktualitám. Nad oběma dvojicemi bude pátá součást Čenka cosi jako koordinátor, který bude s vámi ve styku, který bude vše zpovzdálí řídit, aniž se toho bude fyzicky účastnit. První zásilka bude odeslána za týden, tak by mohla dorazit před Vánocemi. Mám na mysli první zásilku s výsledky Čenkovy práce. Nebude to zatím moc dokonalé, Čeněk se zatím učí, ale je učenlivý a brzy se to zlepší... “

Amatérský filmař Michal Hýbek

Ve stejné době byl natočen první filmový dokument o Václavu Havlovi vůbec. Je více než symptomatické, že vznikl právě v podhoubí amatérského filmu, který zde již od 30. let plní funkci a možnosti „nezávislého“ filmu. Zdejší amatéři jsou dodnes nezávislí na společenské objednávce, na financích oficiálních producentů, nezávislí volbou témat, formou zpracování i prezentace svých děl.

S Václavem Havlem se Michal Hýbek setkal v letech 1982/83 ve věznici na Borech, kam ho zavřeli za pomoc při redigování undergroundového časopisu Vokno. V průběhu období podzim 1985 – zima 1986 Hýbek natáčí na Hrádečku 16mm film *Dopisy Olze*, 23 min. (který měl původně vzniknout jako překvapení k Havlovým padesátinám – viz Apendix I/5).

Vidíme v něm Václava Havla pracovat na své chalupě – píše dopisy a kouří, čte knihu v křesle, poslouchá gramofonové desky, chodí pořád dokola jedné místnosti nebo jí, zatímco venku přizračně sněží. Natočenou černobílou koláž záběrů doprovází Havlovo vyprávění o

vzniku stejnojmenné knihy a v komentáři Jan Ruml předčítá úryvky z dopisů, které psal Havel z vězení své ženě – o návštěvách, depresi, snech a o věcech, které mu má Olga poslat v balíčku. Významovou osu filmu tvoří barevný záběr Václava Havla, kdy sedí proti kameře na židli a vypovídá o své stydlivosti a rozpačitosti, o hercích a postavách v jeho hrách, o obětech a vině. Vypráví příběh o člověku, který čeká na vězení a má strach ze samoty, přesných hranic i řádu – mluví o své vlastní zkušenosti z vězení a o svobodě jako nepřetržité možnosti volby ale i nutnosti rozhodování. Popisuje svůj způsob psaní her a potřebu papíru, tužky a poznámek, kdy spisovatelství není jen zapisovatelstvím: „...trvá mi to dlouho, píšu málo a nejsem spontánní, musím konstruovat.“ O práci v divadle, kde pracoval jako osvětlovač a dramaturg, říká, že mu umožňovala každodenní styk s návštěvníky, a proto pak mohl psát hry pro konkrétního diváka. Havel by si přál, aby jeho hry na téma moderního lidství byly hrány na veřejnosti. Píše hru jako obraz světa, o lidském osudu, o neporozumění, selhávání a maření. Film končí Havlovým odchodem z domu – jde pryč sám, jen se psem a taškou.

Coby zvukař se na vzniku tohoto dokumentu podílel i Jiří Mergl, v jehož bytě se Havel také později několikrát úspěšně schovával před Státní bezpečností.

Brněnská galerie „drogerie Zlevněné zboží“

Další centrum videotvorby krystalizovalo v Brně. V létě 1986 zde začaly probíhat první tajné domluvy, jak vytvořit malou galerii „pařížského“ typu – svobodnou ve smyslu nezávislosti a přitom přístupnou široké veřejnosti – umožňující i nerezimním výtvarníkům uskutečňovat výstavy nejen za soukromými dveřmi pro pozvané přátele. Drahoš Svatoň, prodavač v obchodě se zlevněným drogistickým zbožím v obchůdku na rohu Kotlářské a Bayerovy ulice v konstruktivistickém domě z dvacátých let, spolu se dvěma uměleckými realizátory – malířem a kreslířem Rostislavem Pospíšilem a režisérem experimentálního divadla „Na provázku“ Petrem Oslzlým – založili uspořádáním první výstavy 12.11. 1986 tradici konceptu svobodných výstav v nesvobodné společnosti podle pravidel neměnného řádu:

§ I – galerie se nazývá „drogerie Zlevněné zboží“, podle obchodu, v němž se odehrává;

§ II – malý prostor – jediná stěna, strop a zadní plocha otevřeného výkladu – nepředurčuje vystavování větších souborů;

§ III – malý reálný výstavní prostor obchodu je doplněn velkým imaginárním prostorem videoportrétů autorů, děl a prostředí, v němž vznikají;

§ IV – videoportrét musí být natočen a vytvořen v jediném dnu metodou: občas přerušovaný dokumentární záznam toku času;

§ V – galerie má svou fixní hlavičku, která je součástí pozvánky na výstavu, tištěného „grafického listu“ formátu A 4, jehož předlohu napíše výtvarník ručně jako nabídkový list rozmanitého zlevněného drogistického zboží ;

§ VI – otevření výstavy se odehrává jako scénovaná událost – free performance:

- doba: v den otevření v obchodě hodina před uzavřením – 16.00 až 17.00 hod., v pivnici tentýž den od 17.00 do 22.00 hod.
- pozvaní lidé i náhodní chodci přicházejí nakupovat
- autor v bílém plášti prodává spolu s prodávčem
- za prodejním pultem je spolu s nimi živý hudebník, který zde po celou hodinu muziciuje
- postupně v průběhu hodiny a po uzavření obchodu všichni pozvaní odcházejí do blízké lidové pivnice Praha, do salónku, v němž byla založena brněnská sekce uměleckého sdružení meziválečné české avantgardy Devětsil
- v salónku se od počátku podává pivo
- je sem pro tuto příležitost těsně před zahájením druhé části akce přinesen videorekordér a televizor, který je instalován na židli postavené na hospodský stůl
- první umělecký realizátor – autor esejů uvítá hosty, nabádá je, aby svobodně konzumovali a aby sami za sebe zaplatili, neboť galerie je sponzorována jen ze skromných prostředků samotných realizátorů
- poté čte vlastní text – básnický esej či esejistickou báseň
- poté je promítnut videoportrét, jehož délka se pohybuje v těsném rozmezí kolem 30 minut
- druhý umělecký realizátor pečuje o hosty a hlavně o to, aby zaplatili
- akce pokračuje zábavou v klasickém bohémském rytmu až do uzavření hospody – absint zastupuje česká náhražka: Tuzemský rum
- výstava je nejméně měsíc volně přístupna veřejnosti ve dnech pondělí až pátek v době, kdy je otevřen obchod; díla nejsou prodávána.

V galerii za dobu dvou a půl let vystavovalo na dvacet umělců (malíři, grafici, grafici a ilustrátoři Josef Daněk, Helen Gangly, Jan Dungel, Václav Houf, Milivoj Husák, Vladimír Kokolia, Aleš Lamr, Rostislav Pospíšil, Karel Rechlik, Krzysztof Rynkiewicz, Zorka Ságlová, Joska Skalník, Jan Steklík, J. H. Kocman, fotografové Petr Baran, Jaroslav Kořán, Jef Kratochvil, Bob Pacholík, sochař Jan Šimek a akční umělec Tomáš Ruller). Řada z nich po delší době veřejně poprvé si tak vytvářela vlastní svobodný a nezávislý obraz výtvarného života. Nezávislost galerie spočívala v tom, že všechny její akce se odehrávaly na veřejném místě a byly otevřeny veřejnosti a v tom, že její umělečtí realizátoři neakceptovali ani náznak jakéhokoli vnějšího zásahu. Ačkoli StB se pokoušela zastrašovat podnik, který provozoval obchod, pracovníky pivnice, nájemníky domu, v němž se obchod nalézal i samotného prodávče. Takto vytvářená nezávislost přinášela nejvyšší svobodu, řádem tradice konceptu navíc osvobodovanou i od nebezpečné a nevyzpytatelné chaotické svobody anarchie. A právě prožití tohoto typu svobody v nesvobodné společnosti bylo hlavním filozofickým smyslem galerie – bylo aktem totalitu nevnímající svobodné tvorby.

Plnohodnotnou součástí každé výstavy byly i třicetiminutové videoportréty, které točil hlavně Aleš Záboj, Milan Maryška, Jaroslav Kořán a Michal Hýbek, které měly přiblížit tvorbu právě vystavujícího autora v poměrně širokém rozsahu. Dnes jsou uloženy na DIFA JAMU v archivu Aleše Záboje, který se jako pedagog věnuje přednášení „tvůrčí práce s médii“.

Reklamní agentura Merkuria a Aleš Havlíček

Technické zázemí tehdejší státní reklamní agentury Merkuria posloužilo v roce 1987 lidem seskupeným kolem Aleše Havlíčka. Dobroslav Zborník, Miroslav Vránek a Věra Dvořáková natáčeli záběry na video výhradně na export (přes Jiřinu Šiklovou) do Anglie pro Jana Kavana a Palach Press Centrum.

Videopředstavení Andreje Kroba

O víkendech s delšími přestávkami v průběhu celého roku 1987 byl pořizován videozáznam inscenace divadelní hry Václava Havla *Pokoušení* – 130 min., jak ji nazkoušelo Divadlo Na tahu v roce 1985. Premiéra videopředstavení, které spolu s Davidem Schmoranzem natočil, sestříhal i zrežiroval Andrej Krob (obr. VI/17), se konala 16. dubna 1988 v Praze (viz Appendix II/4,8).

Zakládající schůzky, spolupracovníci OVJ a jejich zaměření

Nápad neposílat natočený zajímavý materiál „jenom“ ven za hranice k dalšímu zpracování, ale vyrábět z něj vlastní ucelený pořad pro místní publikum vzniká spontánně a těžko přisoudit autorství jednotlivci. Jak říká Michal Hýbek: „OVJ vlastně vyrostl z potřeby. Havel byl za kmotra, který vytváří zázemí – něco jako katalyzátor. Coby „popredny disident“ domluvil první schůzku u Pavla Kačírka. Tehdy mě o tom přišel informovat nějaký Ruml.

S Kačírkiem mě taky seznámil Havel na oslavě jeho narozenin 5.10. 1987, protože jsme oba chtěli natočit na film jednu Kafkovu povídku. Ale Václav chtěl být mimo OVJ, a tak starosti s ním pak přesunul na Olgu.“ Během podzimu 1987 se uskutečňuje ne jedna, ale hned několik přípravných setkání zástupců výše zmíněných doposud rozdrobených skupin (v hospodě „U Pravdů“ v Žitné ulici, u Havlů na nábreží, u Kačírka v Nerudově ulici atd.), které se nakonec dohodnou, že chtějí týmově vydávat a distribuovat na kazetách VHS pravidelně 2-3x do roka samizdatové audiovizuální periodikum, které se bude věnovat nejen úzkým tématům chartovně-politickým, ale které bude též sledovat širokou oblast alternativní kultury a problémy ekologie (viz Apendix I/15,16).

S vlastní nápaditou znělkou, pravidelnými rubrikami a redaktorskou výrobou chtěli budoucí seskupení OVJ především oslovit a oživit co nejširší počet lidí žijících v nesvobodných podmínkách tehdejšího Československa. Mozaikovitý tvar informačního „slepence“ o aktivitách paralelní kultury představovalo zpravodajskou formu, která tvoří podstatu televizního média. Aniž by si to zpočátku uvědomovali, lidé kolem OVJ se vlastně pokoušeli o vznik konkurenční samizdatové televize. V průběhu její nezávislé tvorby pomáhalo OVJ produkovat velké množství ochotných spolupracovníků, které nelze ani všechny vyjmenovat. Ty nejvíce zainteresované můžeme rozdělit zhruba do tří okruhů:

A) úzká redakční rada, která rozhodovala o dramaturgické koncepci, naplní rubrik a výsledné podobě jednotlivých čísel:

Olga Havlová – redaktorka, fotograf

Michal Hýbek (obr. VI/15) – kameraman, střihač, redaktor, rozmnožování hotových čísel

Pavel Kačírek (obr. VI/33) – šéf-režisér, kameraman, střihač, celková kompletace

Jan Kašpar (obr. VI/16) – kameraman, redaktor

Andrej Krob (obr. VI/37) – kameraman, redaktor

Jan Ruml (obr. VI/12) – šéf politické rubriky, redaktor

Joska Skalník – šéf kulturní rubriky, redaktor

Andrej Stankovič (obr. VI/34) – redaktor

B) širší okruh externích spolupracovníků, kteří přinášeli náměty a osobně se podíleli na realizaci:

Jarmila Bělíková (obr. VI/11,35) – redaktorka

Přemysl Fialka (obr. VI/10,16) – kameraman, fotograf

Aleš Havlíček – kameraman, redaktor – spolupracoval zejména na začátku OVJ

Jiří Kantůrek (obr. VI/13) – redaktor, moderátor diskusí

Jaroslav Kořán (obr. VI/38) – redaktor, fotograf

Jaroslav Kukal (obr. VI/9) – kameraman, fotograf

Milan Maryška – kameraman, redaktor

Petr Oslzlý (obr. VI/39) – redaktor

Jiří Reichl – redaktor

Jiří Mergl – kameraman, zvukař

David Schmoranz (obr. VI/36) – kameraman

C) spolupracovníci, kteří pomáhali distribuovat natočený materiál do zahraničí a financovat drahou techniku:

Karel Freund – spojka

František Janouch (Nadace Charty 77 – Stockholm, Švédsko)

Vilém Prečan (obr. VI/40) (archiv Č.S.D.S. – Scheinfeld, NSR)

Jiřina Šiklová – spojka

Pavel Tigrid (vydavatelství Svědectví – Paříž, Francie)

Inspirativní Videomagazíny

Jako zdroj k inspiraci a současně i pro vymezení budoucí podoby nově vznikajícího tvaru OVJ napomohly dvě už existující speciálně zaměřená periodika.

Od roku 1985 vydával v Londýně Karel Kyncl pravidelně exilový čtvrtletník s názvem *Videomagazín* na kazetách VHS v průměrné délce okolo 120 minut. Po znělce a úvodním slově autora následuje počítačovými titulky vysázený program, kde je pro snazší divákovu vyhledávání na kazetě uvedeno i orientační číslo na počítadle videa k jednotlivým názvům cca 10-15 příspěvků. Kyncl většinou přebíral a zpracovával materiál ze západních televizí nebo natočený českými exulanty. Jen občas se objevily záběry z Československa. Většina příspěvků měla podobu osobních esejí s vtipným komentářem, autor se často zjevuje sám v obraze v pozici „stand up“ průvodce, což je forma původně typická pro zpravodajství BBC. Většina témat měla blíže k českým emigrantům než k divákům uzavřeným za hranicemi ČSSR (blíže viz Apendix IV).

Jednou ročně vznikalo *zvláštní vydání Videomagazínu* věnované celoexilovému shromáždění představitelů nejrozličnějších oborů, kteří si vyměňovali názory na předem dané téma (např. „Diskuse o našich osmičkách“, „Československo 1989 – dialog nebo konfrontace“). Tato setkání československého exilu pod záštitou katolické církve Opus

bonum každoročně organizovali opat Anastáz Opasek a hrabě Belcredi v domě faráře Hackera v městečku Frankenu v SRN poblíž západočeských hranic. Výsledný tvar zvláštních vydání tvoří Kynclova reportážní zpráva a sestřih z nejživějších částí diskuse v celkové délce cca 120 minut (viz Apendix II/8).

Nápad vyrábět videoperiodikum se zatím v Čechách se zalíbil Františku Stárkovi, který od roku 1979 vydával pravidelně časopis Vokno a nepravidelně aktuálně tištěný leták Voknoviny (viz Apendix II/12). Videomagazín Vokna vyšel celkem dvakrát, než StB Stárka-Čuňase nejprve v lednu 1989 okradla o videokameru (viz Apendix II/13), pak mu zabavila celý hudební archiv a nakonec ho zavřela do vězení.

Videomagazín Vokna č. 1 (138 min.) vznikl na jaře 1987 (viz Apendix II/1). Po úvodní znělce (=zevnitř tmavé místnosti nasnímané okno, za nímž se děje svět) oslovuje autor diváky, aby jim objasnil účel periodika: „Takže vás vítám při sledování prvního Videomagazínu, je to volná příloha časopisu Vokno. A úvodem bych chtěl říct pár slov k jeho náplni. Účel zůstává týž jako u časopisu – tedy znemožňovat a prolamovat informační blokádu, tak jak to bylo psáno v úvodníku prvního časopisu Vokno. Magazín se nebude vztahovat konkrétně k jednotlivě vydávaným čísům Vokna, ani obsahově ani termínem vydání. Z počátku jistě přimhouříte oko nad některými technickými nedostatky, který se časem budeme snažit postupně vychytat. Chci touto cestou požádat naše čtenáře a v současnosti tedy už i naše diváky, aby známými cestami dodali obrazový materiál, o kterém se domnívají, že by mohl zajímat více lidí. A není nutný, aby to bylo na videokazetě, jsme schopni přetáčet z 8mm i 16mm filmů. Ale k těm je ovšem potřeba dodat zvuk na magnetofonovém pásku nebo kazetě. No, tak ať nám ten videomagazín vydrží.“

Pak následuje obsah čísla a příspěvky uvozené jen počítačovým titulkem už bez dalšího komentáře. Vesměs jde o koláž převzatých materiálů seskládaných především ze zajímavostí z hudebního undergroundu: záznamy slavných kapel převzaté ze zahraničních televizí (Lou Reed, The Doors, Frank Zappa), na koncertech českých kapel natočená vždy jedna skladba v celku z hlediště (Pší vojáci, Plastic People of the Universe, Stará dobrá ruční práce Hally Belly, Posádková hudba Marného Slávy, Zelí – band, Happy End), dramatický přednes básně Gregory Corso, klipy P.P.Ú. „Ruka“, Jany Pope a Fifty-fifty, animovaný film „Proměna“ podle povídky France Kafky, polský nezávislý hraný film o výsledku „Przesluchanie“, přebraný příspěvek z Kynclova magazínu (Za Andy Warholem) a reportáž z třetího setkání muzikantů u Charlieho Soukupa „Alsasko 1985“.

Videomagazín Vokno č. 2: deset let Vokno (165 min.) vyšlo na jaře 1988 (viz Apendix II/7,9,10). Formální uspořádání kazety je stejné. Po znělce opět spatříme autora: „Ahoj, takže

já vás vítám při koukání na druhéj videomagazín, konečně se nám podařilo zdolat technický a jiný obtíže. Nakupilo se nám za ten rok spousta materiálu, takže to je zase dlouhý, ale nemusíte koukat najednou. Obsah je na začátku a když chcete, udělejte si přestávku a jděte na cigáro. Tak čau.“ Následují nekomentované příspěvky a zajímavosti z hudebního světa: z pražského koncertu Nico na Opatově, z výstav pod širým nebem na Střeleckém ostrově a z mírového koncertu v Lochotíně 1987, záznamy z vystoupení českých kapel (Pší vojáci, Makyota, Naoko, MCH Band, Ještě jsme se nedohodli, Adolf Morgenstern, Hrdinové nové fronty, Velvet revival), filmové záběry Jima Čerta ze 70. let, převzatý pořad z Videomagazínu Karla Kynclův o exilovém časopisu „Paternoster“, reportáž od Skaláka „Když básníkům je prachbídně utíkají do Vídně“, báseň recitovaná Martinem Jirousem, část dokumentu holandské televize z polského festivalu Jarocin, ukázka z představení divadelního souboru „Teatr osmego dnia“ a amatérský film „Podmostní filosofická jatka“.

Povstávání vlastního tvaru OVJ

Protože seskupení OVJ chtělo vyrábět „ojedinělý audiovizuální samizdat“, především publicistiku s širokým záběrem témat i forem – tedy zcela jinak strukturované periodikum než předešlé videomagazíny – snažilo se také o odlišující název. Olga Havlová vymýšlí název Videojournal, ale to stále ještě příliš připomíná Kynclův Videomagazín. Pavlu Kačírkovi se zalíbí „žurnál“ coby slovíčko z první republiky, a tak před něj přidává přívlastek „originální“. Ale protože nechtějí vypadat nabubřele, vymýšlejí ke znělce doprovodný odůvodňující slogan, který je má ochránit před potenciálními útoky ze strany StB. Nebylo totiž protizákonné dílo vyrobit, protože jedním vyrobeným originálním kusem nelze „pobuřovat, vytrhovat ani rozvracet...“, horší to však bylo s jeho rozmnožováním a emitováním.

Znělka začíná velkými detaily videorekordéru, který „polyká“ kazetu, kamera se „sama“ otáčí a následuje pohyb trať. Podobně jako „ožívá“ filmová kamera ve slavné scéně dnes už klasického díla Dziga Vertova „Muž s kinoaparátem“ (další transpozici tohoto nápadu můžeme vidět ve znělce současného televizního pořadu „Ego“).

Do této úvodní obrazové sekvence jsou klipovitou montáží nastříhané akční kousky z avizovaných příspěvků (plní funkci úvodního seznamu i reklamní přitažlivosti), navíc obohacené výraznými ruchy zasouvající se kazety do videa, hudbou (autorem je Jan Holub ze skupiny Die Hauskapelle) a důležitým komentářem.

Slyšíme hlas Andreje Kroba: „Originální Videojournal – originální rozhovory s originálními lidmi – originální pohledy na banální skutečnosti – originální výstavy, divadelní inscenace, hudební nahrávky, vše na pásce VHS – originální zprávy z domova a ze světa, který je nám též domovem – originální, neboť co čekáte nenajdete a naopak – originální, protože od tohoto Videojournalu existuje pouze originál, kopírování a další rozšiřování jen na vlastní vrub“. Jednotlivé věty jsou v následujících vydáních OVJ záměrně přehazovány do jiného pořadí. Autory textu jsou Pavel Kačírek a Andrej Stankovič.

Nakonec se z černé plochy animované protrhne otvor a stále se zvětšuje, až vidíme čtveřici modrých obloh s bílými mraky. Přes ně naskočí další dva proužky s oblohou – buch buch jako razítko (později bude podobně firma FEBIO dodávat logo na konec svých pořadů). V horní polovině najedou dvě slova jako úvodní titulek – zleva ORIGINÁLNÍ a zprava JOURNAL. Mezi nimi se prolne slovíčko VIDEO a objeví se kolážově složená číslice aktuálního vydání. Na výtvarné části znělky a titulkovém označení jednotlivých rubrik (viz obr. VI/1,2,5,6) se podílel malíř Joska Skalník (a jeho studio UM), který se celý život zabývá oblohou coby symbolem volnosti. Jeho pojetí mělo vyjadřovat podmínky nenormální doby totality, v nichž OVJ vznikal a rovněž touhu po svobodě a volnosti. Na 35mm film znělku natočil animátor Milan Rychetský.

Dramaturgická, režijní, produkční a distribuční práce uvnitř OVJ

Redakční rada OVJ se schází k nepravidelným dramaturgickým poradám v ulici V Jirchářích č. 5, kde v domě se dvěma vchody v druhém patře v malé garsoniěře Michala Hýbka s WC na pavlači, se připravuje náplň jednotlivých rubrik i celková dramaturgie vydávaných čísel.

Nejprve probíhá tzv. bazar nápadů – na jednu hromadu se dávají témata a náměty na události, které by stály za zaznamenání. Předběžně se určí délka příspěvku, a pak si každý vybere, co ho zajímá a s kým půjde natáčet. Periodikum vzniká za běhu, ale číslo od čísla se výsledek jejich snažení stále zlepšuje. Před jedním vydaným číslem jsou minimálně vždy dvě až tři schůzky. Největší spory probíhají o to, kolik času věnovat příspěvkům z politické publicistiky, kolik na zpravodajství z kultury a kolik na ekologické problémy.

Pavel Kačírek, který se díky předchozí profesionální režijní zkušenosti stává hlavním režisérem, střihá a kompletuje všechna čísla OVJ. Snaží se vždy především naplnit pořad v délce přibližně jedné hodiny. Aby nezavládla totální anarchie, stanovují si od počátku pravidelné rubriky s poměrně pevnou žánrovou dramaturgií: Malý zpravodaj (politicky zaměřená aktualita či připomínka významného výročí), Náš host (pokus krátkým portrétem blíže představit zajímavou osobnost), Dokumenty (delší propracovaný příspěvek na ekologické či politické téma), Reportáž (osobně přinesená zpráva z důležité akce), Společenská kronika (příspěvky ze společensky závažného dění), Interview (důležité myšlenky v rozhovoru se zajímavou osobností), Dílňa (představení tvorby výtvarníka, většinou v jeho domácím ateliéru), Fotogalerie (koláž z prací významných fotografů nejčastěji s odborným citátem z poznámek Anny Fárové), která měla zároveň funkci dramaturgického předělu, neboť konec příspěvku nebyl zatížen slovem, měl jen hudební doprovod a Slovo pro Jiřího Kantůrku (okénko pro britké úvahy a politický komentář).

Technické vybavení měla „samizdatová televize“ OVJ velmi omezené – žádní asistenti, mobilní telefony, auta, světlý park ani zvukotěsná studia. Zpočátku měli jen jednu videokameru Sony Video 8, maličký mikrofón pouze na kameře a střihat šlo jen za pomoci recordéru Sony 8 tzv. „letným střihem“. Teprve postupně díky pomoci ze zahraničí dostali na jaře 1988 kameru Sony 100 a v zimě 1988 přibyla malá Handycam Fuji Hitachi. Když koncem roku 1988 začali natáčet pořad „O divadle“, už měli k dispozici Sony 200 se zatím nejlepším čipem. K dalšímu zpracovávání záznamů získali v lednu 1989 střihátko Sony, stolní video Sony a starý televizní mikrofón „typ 421“.

„Kameramani“ se své řemeslo učili postupně. Jestliže zpočátku měli problém kameru i jen uvést do chodu, během natáčení získávali potřebnou zručnost. Jednoduchý materiál natáčeli samostatně, na komplikovanější reportáže a ankety jezdili alespoň ve dvou nebo ve třech spolu s „redaktory“. Důležité události se točily pro jistotu i na dvě kamery (např. pohřeb Pavla Wonky natáčel Schmoranz 16mm filmovou kamerou Admira, za ním šel druhý člověk s videotechnikou). Pomocníci měli bojový úkol kameramana stínit, ochraňovat a natočené kazety nosit pryč do bezpečí.

Brzy vyvinuli množství konspiračních metod a figlů, aby unikli bdělému zraku StB. Největší strach měli o techniku při demonstracích. Snažili se kameru schovat tak, aby nebyla vidět. Například používali speciální kufřík s vyříznutou dírou a se sklem, který jim umožňoval chodit mezi demonstranty a nepozorovaně natáčet „skrytou kamerou“. Jindy uložili přístroj do igelitové tašky objektivem nahoru a když bylo zapotřebí, tak jen vhodně nasměrovali tašku a začali natáčet. Asi nejproslulejší záběr pořídil David Schmoranz, který

o Palachově týdnu v lednu 1989 natočil škvírou ve dveřích přes ulici zatýkání disidentských špiček (viz obr. VI/23). Zachytil tak tváře tajných policistů v civilu a čísla jejich aut. Uveřejnění těchto záběrů státní moc velmi popudilo.

Všechny natočený materiál se nakonec shromáždil u Pavla Kačírka, který se s ním zavřel sám asi na měsíc do střížny (stříhal tajně na erárním zařízení podniku zahraničního obchodu). Každé téma si nakonec samo řeklo o výslednou délku příspěvku. Hudbu vybíral Kačírek z vlastních zdrojů a na základě podkladů k materiálům napsal i většinu komentářů. Text načetli Andrej Krob nebo Jan Ruml, později také Lenka Machoninová a Michaela Koriandrová. Ve výsledném sestihu pak vždy bylo víc příspěvků (13 až 23) než předem připravených rubrik. Titulky názvů k jednotlivým příspěvkům byly napsané a zabírané přímo z psacího stroje i s dozvukem mezerníku (viz obr. VI/4). Za závěrečnou znělkou (tj. úvodní znělka s modrými oblohami pozpátku spolu s textem: „Originální Videojournal – originální, protože od tohoto Videojournalu existuje pouze originál, kopírování a další rozšiřování jen na vlastní vrub“) následoval titulok s autorstvím realizace. Z bezpečnostních důvodů byli uvedeni jen ti, kterým to už nemohlo víc ublížit – Olga Havlová, Pavel Kačírek, Andrej Krob, Jan Ruml a Andrej Stankovič, výtvarná spolupráce studio UM a dovětek „není pravidlem, že jsou všechny příspěvky autorizovány“ (viz obr. VI/7,8). Potom následovala vždy ještě Příloha (vlastní nebo převzaté ucelené monotematické tvary, které dohromady tvořily dalších cca 60 minut).

Rozmnožování vyrobeného masteru na další kazety měl na starosti Michal Hýbek. Svezl sedm videorekordérů zapůjčených od přátel do své garsonky, propojil všechny navzájem kabelem se svým přístrojem, nařídil si budíka a přes noc kopíroval. Vyrobil tak první generaci asi 42 kusů kazet. Minimálně dvě VHS šly ihned do zahraničí a zbytek kazet se distribuoval po Čechách a na Slovensko. Důležité domácí projekce se konaly u Václava Havla a také u Josefa Platze a Edy Kriseové, kam chodilo pravidelně asi patnáct lidí. OVJ se však nevyráběl pro úzký okruh zasvěcenců, především chtěl oslovit široký lid obecný. Kulturychtiví diváci si kazety mezi sebou půjčovali, svolávali přátele na hromadná promítání a také si kazety dál samovolně kopírovali (až do páté takřka nečitelné generace). Měly to být zprávy pro lidi, kteří nevěděli nic kromě informací, které mohli slyšet z rozhlasových stanic Hlas Ameriky nebo Svobodná Evropa. Většina občanů však zmiňované disidenty nikdy na vlastní oči neviděla. Hlavní smysl OVJ byl tedy nikoli v natáčení unikátních záběrů pro historii či archiv, ale v hledání a upozorňování na aktuální živé projevy nezávislého myšlení.

Pravidelná čísla OVJ

Do konce roku 1989 v produkci OVJ vzniklo celkem sedm pravidelných čísel, devět zvláštních vydání a dva monotematické pořady.

Přestože jsou jednotlivá vydání kompletována z mnoha materiálů různé kvality i délky, díky Pavlu Kačírkovi, který jim dával definitivní formu, působí jako kompaktní ucelená díla. Častokrát se musel potýkat s nedostatkem vhodných záběrů, fotografické dokumentace či kvalitního zvukového záznamu. Přes tyto technické nedostatky se Kačírkovi mnohdy naopak podařilo vytvořit neotřelý, formálně zajímavý výsledek. Pomáhal si dynamickou střihovou montáží, podtrhoval náladu a vyznění záběrů přimícháním hudby, při jejímž výběru si rozhodně nelámал hlavu s autorskými právy. Důležité informace dodával odlehčeným ale zasvěceným komentářem, kterého však nikdy není tolik, aby diváka zahltil. Naopak, i do krátké informativní reportáže z kulturních akcí vybral vždy jeden delší záběr charakteristické situace, což umožňuje větší soustředění a pocit vlastního zážitku.

Sestříhal zdařile nejen jednotlivé příspěvky, ale dovedl je také mezi sebou dramaturgicky vystavět a připoutat tak divákovu pozornost během celého dvouhodinového komponovaného pořadu. Například rozstřížení jednoho dlouhého záběru s vývojem v ději na několik částí či zařazení vícero krátkých anketních odpovědí mezi sled pravidelných rubrik fungovalo stejně dobře jako dnes hojně používané spojovací jingly. Pracoval jak s proměnlivostí délek příspěvků, tak vhodně střídal žánry i tematiku – smutná svědectví o disidentském osudu při příležitosti pohřbů, nepovolených demonstrací a zatýkání vedle radostnějších šotů z výstav, koncertů, divadelních představení, happeningů nebo mší.

Originální Videojournal č. 0 – podzim 1987 – 120 min.

Ačkoli nulté číslo vzniká na podzim 1987 jako zkušební, už má znělku a jednotlivé rubriky označené titulkem z psacího stroje. Většinu příspěvků tvoří 3-5 minutové reportáže, přinášející záběry ze zajímavých kulturních, společenských či politických akcí (viz Apendix II/2,3), ke kterým čte Andrej Krob doprovodný komentář.

Úvodní videoklip skupiny **Babalet*** je převzat z videokazety „Hudba 85“.

* Tučně vyznačené části textu označují vždy názvy jednotlivých příspěvků na originálních kazetách OVJ.

Rubrika **Malý zpravodaj** přináší reportáž **Chléb, loutky a čas** z vystoupení amerického divadelního souboru „Bread and Puppet Theatre“ 27. a 28. 10. 1987 v Junior-klubu na Chmelnici, které simultánně tlumočí divákům do sálu Michal Žantovský. Jedná se o součást projektu „divadlo v pohybu“ brněnského Divadla na provázku. Pražské představení s velkými loutkami se jmenuje „Život a smrt hasičova“ a jeho hlavním poselstvím je zpráva, že přijdou noví režiséři, kteří se přestanou starat o Broadway a místo toho naučí hrát krávy ocasem baseball.

Návštěva ze Sovětského svazu – obrázky z domácí návštěvy estonského spisovatele Arvo Valtona u Havlů jsou podkladem pro mikroportrét spisovatele, který poskytl rozhovor do prvního čísla samizdatových Lidových novin – Estoncům radí nevměšovat se do ruských revolucí, mluví o perestrojce, o jeho soukromém postoji k Jevtušenkovi a prostituci spisovatele v literatuře.

Reportáž **Groteska na Staroměstském náměstí** přibližuje výstavu z děl od Váchala až po dnešek k Neprašovi „Grotesknost v českém výtvarném umění“, kterou ve Staroměstské radnici uspořádala dr. Alena Pomajzlová. Snažila se postihnout protiklady významů a disharmonie jevů skutečnosti, hořce směšné aspekty života a kontrast ošklivosti ke kráse, vznešenosti a ideálům. Grotesknost přinášela napětí – provokovala, pobuřovala a útočila. Přestože výběr děl nebyl omezen, z katalogu k výstavě byl nakonec vyřazen citát Ladislav Klímy: „Myslím, ostatně nesměrodatně v duši své klamářské, že směšnost a hrůznost jsou sestry, rub a líc jedné a téže věci, že kořeny vši hrůzy spočívají v mystériu konečnosti a naopak, že v nejhlubší hloubi směšnou jest jen hrůznost a jen každý strach, že svět jest jen bezedně hlubokou a fénickou groteskou.“

Narozeniny Zdeňka Urbánka, příspěvek vzniká při příležitosti oslav 70. narozenin známého spisovatele a překladatele 12.10. 1987, kde se na večírku s živou hudbou sešla spousta jeho přátel – Havel, Žantovský, Stankovič, Vaculík, Dienstbier, Klíma a další. Charta 77 vydala k jeho narozeninám dokument, který vysílal Hlas Ameriky.

Titulek **Slova** vyrobený jednoduchou počítačovou grafikou upomíná na Havlovy anagramy. Rubrika **Náš host** uvádí rozhovor s Andy Warholem (autentický obraz s fiktivním překladem). Nadabovaný Warhol hlasem Petra Oslzlého se silným moravským akcentem dělá vlastně reklamu galerii „Drogerie“, série „Zlevněné zboží“. Mluví o zlevněných prášcích na praní, o svých serigrafích ze 60. let, osmihodinových filmech a o své případné návštěvě a vystavování v proslulé brněnské galerii.

Videoklip „Pytlíky ČSA“ skupiny **Nahoru po schodišti dolů band** převzatý z kazety „Hudba 85“.

Základ třináctiminutového **Dokumentu Jaroslav Švestka Protivín** tvoří především rozhovor s dřevorubcem o ekologii lesa. Reportáž uvozuje nepřijemný zvuk motorové pily a záběr na ošklivou českou vesnici. Jan Ruml s Olgou Havlovou sedí v pokoji doma u politického vězně, který se právě vrátil z ročního vězení za to, že napsal literární práci Orwelův rok, v níž konfrontoval spisovatelovy vize s realitou v ČSSR roku 1984 a psal o katastrofálním stavu lesů u nás. Rozhovor se týká nejen dojmů po návratu z vězení, ale také původní prvotní Švestkově motivace jít pracovat do lesa coby naivní pokus o vnitřní emigraci. Na Rumlovy patetizující otázky: „můžeš nějak stručně vyjádřit, jak se ten les změnil za posledních osmnáct let a co je dnes v lese divného?“ Švestka odpovídá líčením způsobu lesního hospodaření, které určovali taxátoři běhající s papírkem po lese, aby našli to, co je potřeba vytěžít. Práci v lese přirovnává ke štafetě na více generací. Lyrická pasáž záběrů umírajícího lesa s hudbou avizuje depresivní výpověď o globálních sírových exhalacích, způsobech ukládání těžkých kovů, druhotných hmyzích kalamitách, o rabování a plundrování, které je podpořeno státním plánem – zákonem. Pesimistické úvahy vrcholí zprávou o neekonomice exportu nezpracované suroviny dřeva do Rakouska, který připomíná praktiky rozvojových zemí. Tvzení, že s lesem stojíme a padáme, dokládá vlastním rozhodnutím: „zkrátka – nemohu v Československu dále žít, proto jsem se odhodlal k vystěhování“. A nad ošklivou českou vesnicí se vznáší už jen zlověstné ticho.

Společenská kronika informuje o nepovolené demonstraci na Staroměstském 10.12. 1987 na Den lidských práv. Z předem řádně ohlášené a protiprávně zakázané demonstrace se nepodařilo se natočit videozáznam, proto svědecké výpovědi Ladislava Lise, Václava Havla, Ivana Martina Jirouse, Evy Kantůrkové, Vlasty Chramostové, Luboše Vydry a Andreje Stankoviče jsou sestaveny tak, aby došlo k rekonstrukci vlastní události. Syrové rozhovory o průběhu akce s jednotlivými účastníky a chartisty u nich doma (vybavené mezeitulkou napsanými strojem na milimetrový papír) doplňují ilustrační záběry ze Staroměstského náměstí (upomínka na popravu dvaceti sedmi českých pánů na chodníku před radnicí nebo sousoší Jana Husa) a několik „fotografií“ z demonstrace (t.j. jednotlivá zastavená okénka ze zřejmě jediného natočeného záběru spolu se zvláštní romantickou hudbou a autentickým ruchem z akce). Upozornění Lise a Havla na možnost jen oznamovat manifestace na NV, Rumlovo svědectví o sledovače VB a svém desetihodinovém zadržení na policii na náměstí Míru, Jirousova radost z prozíravého odjezdu ze Staré říše o den dřív a schovávání se před zatčením, Kantůrkové zpráva o nadočekávání mnohem vyšší účasti lidí na demonstraci než obvyklých třicet disidentů spolu se spoustou policajtů, Chramostové výpověď o strachu a vlastní zbabělosti, Vydrovo přiznání jak rozvinul transparent s heslem „propusťte politické

věžně“ a Stankovičova úvaha o hodných policajtech končí odhodlaným křikem z hlubin demonstrujících – svobodu, svobodu...

V rubrice **Interview** účastník nezávislého mezinárodního semináře v Moskvě za Chartu 77 Jan Urban informuje o setkání nezávislých iniciativ a občanů, kde se diskutovalo o humanitárních otázkách, o lidských právech, o stažení okupačních sovětských vojsk z Československa a Afganistanu a o své rozmluvě s nejznámějším ruským disidentem A. D. Sacharovem.

Dílna představuje výtvarný scénický projekt Josky Skalníka v Juniorklubu Na Chmelnici 11.1. 1988, kde Skalník maloval na papíry, stříkal sprajem a psal hesla – pohyb, pokus, kultura, myšlenka. Performanci doplnilo živé minimalistické vystoupení hudebníků v plynových maskách, kteří hráli na elektronické kytary. Představení na počest propuštění Karla Srpa vrcholilo roztrháním papírů a vysvobozením figuríny-člověka z klece ven.

Další rozhovor v domácím prostředí vedl Pavel Kačírek s Karlem Srpem 1.1. 1987, jen pár hodin po té, co byl v 6 hodin ráno propuštěn na Borech v Plzni, kde seděl za svou práci pro Jazzovou sekci, jejíž existenci se pokusila státní moc zrušit prý pro nedovolenou hospodářskou činnost. Reportáž je doplněna záběrem přehledu literatury vydané v Jazzové sekci a končí transfokací z pohledu omláčeného domu na volná oblaka.

V rubrice **Fotogalerie** se představuje fotografický sociologický projekt „Lidé“ Jana Malého, Ivana Luterera a Jiřího Poláčka, kteří od roku 1980 jezdili s autobusem, stanem a ateliérem po celé republice a fotografovali náhodné zájemce. Veselá groteskní až tingltanglová hudba doplňuje jednoduchou koláž z fotek, které se objevují vždy vylutím z černé.

Po koncové znělce a titulcích s autorizací následuje padesátiminutová **Příloha** s názvem **Dobřichovický výstřih**, kdy s jubilem a překladatelem Zdeňkem Urbánkem sedí u stolu na zahradě u Vaculíků Václav Havel, Ludvík Vaculík a Luboš Dobrovský, aby s ním vedli rozhovor o jeho překladatelských začátcích, o redundanci v jazyku na divadle a v textu, o stručnosti angličtiny oproti češtině, o důležitosti kategorie generace v literatuře a umění, o Bednářovi, Ortenovi, Chaloupeckém, Lhotákově, Kolářovi, Hrabalovi, Škvoreckém, Weinerovi, Kohoutovi, Demlovi a Hiršlovi, o pluralismu, o politické orientaci, o Vaculíkových fejetonech, o výkladu Shakespeara coby hry ve hře a o Urbánkově posledním díle „Stvořitelé světa“, které bude o lidech, jež mu vytvářeli svět. Celou diskusi rámuje Vivaldiho romantická flétna a úryvky čtené Petrem Čepkem z Urbánkova překladu Shakespearových veršů z Richarda III.

Originální Videojournal č. 1 – jaro 1988 – 116 min.

Vznik dalšího, tentokrát prvního čísla OVJ byl očekáván a anotován hned v několika důležitých periodicky tištěných samizdatech – v Lidových novinách, Informacích o Chartě a Jazzstopu (viz Apendix II/5,6,7).

Místo úvodníku je zařazen vzkaz katolického kněze Josefa Zvěřiny: „Dobré jitro, když tohle říkáme, co tím asi chceme říct? Někdy nic, ale bylo by dobré, kdyby to mělo nějaký význam. Abychom naplňovali dobrým duchem dobrý den.“

Celé vydání je proloženo několika ukázkami z vystoupení folkových písničkářů na letním festivalu „Písní za mír“ v Lipnici 1987. „Auto i dům, postel i vzduch mi můžete vzít, ... obrat mě o všechno, chcete-li můžete, to co však v sobě mám, to nedostanete, to nechte být, to vám nedám, to je jen mé,...“ zpívá **Jaromír Nohavica** v amfiteátru zaplněném mladými lidmi v džínách a s dlouhými vlasy.

Rubrika **Malý zpravodaj** připomíná výročí smrti Jana Palacha a Jana Zajíce, jejichž čin symbolicky uzavřel historickou kapitolu známou jako „pražské jaro“, která zůstala otevřeným dluhem naší společnosti. Charta 77 položila 19.1. 1988 pietně květiny k soše Sv. Václava.

Příspěvek s názvem **Pavel Wonka zemřel** se skládá jednak z Wonkova portrétu z černobílých rodinných fotografií jeho domova a maminky a z dokumentárních záběrů z pohřbu 6.5. 1988. Rumlův komentář oznamuje: „V úterý 26.4. ve večerních hodinách zemřel ve věznici Ministerstva spravedlnosti ČSR pětatřicetiletý Pavel Wonka z Vrchlabí. Byl to člověk s neobvyklým právníckým vzděláním. Jako laik poskytoval právníckou pomoc a pomohl tak ve svém okolí řadě přátel i spoluobčanů. To byl také hlavní důvod jeho perzekuce ze strany místních orgánů státní moci. Vrátil se letos v únoru z téměř dvouletého vězení s vážně podlomeným zdravím. Z principiálních důvodů se nepodrobil následnému ochrannému dohledu. Proto byl v dubnu opět zatčen a 20.4. znovu odsouzen k pěti měsícům odnětí svobody. Rodina nebyla informována ani o uvalení vazby, ani o době hlavního líčení, ani o rozsudku. Zdravotní stav Pavla Wonky v době přelíčení byl takový, že musel být k soudnímu jednání dovezen v pojezdém křesle, mluvil pouze šepem a téměř nevnímal. Šest dní po odsouzení Pavel Wonka zemřel. Jeho rodina o tom byla informována pouze strohým úředním telegramem s čtyřia dvacetihodinovým zpožděním. Příčina smrti nebyla udána. Pohřeb Pavla Wonky se konal v pátek 6.5. v kostele Sv. Vavřince ve Vrchlabí.“ Následuje reportáž z pohřebního průvodu a rozloučení na hřbitově, kde několik přátel mluvilo nad jeho rakví.

Reportážní záběry z pontifikální mše ve svatovítské katedrále ke cti blahoslavené Anežky Přemyslovny a za podporu jejího blahofečení, kterou celebroidal primas český kardinál František Tomášek, tvoří obrazový základ k příspěvku **Za duchovní obnovu**. Andrej Krob čte komentář o zahájení Desetiletí duchovní obnovy národa, v němž má být každý rok zasvěcen jednomu českému světcí a jednomu tématu z desatera. Vyvrcholením tohoto desetiletí měly být oslavy milénia slavníkovce Sv. Vojtěcha v roce 1997. Je připojena i informace o silné nepřátelské reakci státní moci, kdy byly zmobilizovány ozbrojené sbory až z Moravy, rozvrácen dopravní systém, zastrašování věřící a na představitele občanských iniciativ uvalena osmačtyřicetihodinová ochranná vazba. Ke kampani se připojil také tisk a televize, které se zdařil absurdní tah. V čase konání bohoslužby zařadila promítání filmu Angelika, aby tak věřící připoutala k televizoru. Myslím, že šlo o první záběry ze mše, kde bylo slyšet zpěv věřících a Slovo Boží, v televizním médiu vůbec. Televize se v té době totiž vyhýbala se chrámům, obřadům a náboženským tématům jako čert kříží.

Narozeniny Josefa Zvěřiny se staly příležitostí k natočení portrétu katolického kněze, který se narodil roku 1913 na Třebíčsku, vystudoval katolickou teologii v Praze a Římě, dějiny a teorii umění v Paříži a jeho nejznámější knihou, která vyšla v 70. letech v pěti jazycích, se stal soubor úvah „Odvaha být církví“. Jako badatel v oblasti estetiky se proslavil v 60. letech prací „O znakovosti obrazové složky filmu a o výtvarném díle jako znaku“. Do jeho života zasáhla několikrát krutě státní moc. Za války byl internován gestapem, v 50. letech byl odsouzen za velezradu a vyzvědačství na dvacet dva let (v lágrech nakonec pobyl čtrnáct let) a v 70. letech ho zbavili státního souhlasu. Byl neustále pod dohledem policie a vystaven hrubým útokům oficiálního tisku. Nejpůsobivějším projevem Zvěřiny-teologa se stal jeho monologický film „Den pro Agapé“. Ukázky právě z tohoto díla, kde je vidět sám Zvěřina procházející se lesní krajinou, tvoří spolu s radostnou a oslavující Janáčkovou Symfonií a komentářem Jana Rumla portrét kněze, jehož teologie je formulací nového humanismu pro budoucí civilizaci lásky.

Návštěva z Taizé, bratr Roger Schutze 12.-13.3. 1988 se v Praze setkal s arcibiskupem Františkem Tomáškem a Josefem Hromádkou, synodním seniorem církve československé evangelické. Z komentáře k doprovodným záběrům z bohoslužeb v obou církvích se dozvídáme, že bratr Roger od roku 1940 ve vesničce Taizé v jižním Burgunsku postupně vytvořil ekumenické společenství, ve kterém se sdružují křesťané různých vyznání národností a jejich vůdčí myšlenkou je jednota všech křesťanů.

Zvuk letadla pod titulkem **Návštěva z kosmu** předjímá obsah následující krátké reportáže ze setkání šesti amerických senátorů, jejichž vedoucím je první kosmonaut USA

demokratický senátor za stát Ohio John Glen, s představiteli Charty 77 v domácím prostředí. Jak Ruml komentuje – 5.4. 1988 bylo řečeno, že fronta boje za lidskou důstojnost a život v pravdě probíhá nad hranicemi států.

Móda z Moskvy pro rok 1989 – titulky v renomovaném módním měsíčníku „Žena + móda“, kde na šatech modelek jsou napsaná programová hesla. OVJ k tomu jen ironicky povzdychne: glasnost, urychlení a perestrojka konečně v Československu...

Návštěva z Holandska, záznam z proslulého oběda 22.4. 1988 v rezidenci holandského vyslanectví, kam pozval ministr zahraničí Hans van der Broek chartisty a další představitele nezávislých hnutí (mluvčí Charty Miloše Hájka, Bohumíra Janáta, Jiřího Hájka, Václava Havla, čestného doktora amsterodamské university Ladislava Hejdánka, Karla Srpa za Jazzovou sekci, Petra Uhla za VONS, katolického kněze Václava Malého a evangelického kněze Jana Duse). Krobův hlas v komentáři doplňuje exkluzivní záběry z jejich jednání o situaci v Československu. Na konec je připojeno interview Václava Havla pro OVJ a LN, v němž van der Broek tvrdí, že se věci pohybují k lepšímu v postoji československých vládních představitelů, protože jsou ochotni mluvit věcně o otázkách lidských práv, kdežto dříve to považovali za vměšování do vnitřních záležitostí země.

Inventura samizdatového tisku ke dni 20.4. 1988 – Lenka Machoninová čte názvy edic a demonstruje rozkládáním na stole pod objektiv kamery jednotlivá čísla časopisů (celkem 24 titulů).

Off Dobříš. V březnu 1988 proběhlo v Praze další z pravidelných setkání spisovatelů, kteří byli po roce 1968 vyřazeni z publikační činnosti a kteří se sdružili kolem jednoho z prvních samizdatových časopisů Obsah. Na záznamu z diskuse v domácím prostředí se vyjadřují jednotliví autoři mimo jiné i ke sporné otázce, zda obnovit účast v oficiálních strukturách. Příspěvek uzavírá čtení Ludvíka Vaculíka z vtipné sebeironizující úvahy o manýře vlastního psaní.

Ruch přejíždějící tramvaje odděluje následující reportáž k desátému výročí existence proslulého Čapkova knihkupectví v Jugoslávské ulici v Praze 2, pod vedením osvěceného knihkupce Petra Koháčka. 7.3. se konala oslava v ÚKDŽ, na níž vystoupili Jan Skácel, Daniela Kolářová, Pavel Šrut, Lenka Machoninová a Joska Skalník.

Černobílé fotografie a jazzová hudba otevírají medailon akademického malíře **Za Liborem Fárou**. Záběry z pohřbu ve Strašnickém krematoriu, kde promluvil dramatik Josef Topol, vystřídají jiné z oblíbené Fárový restaurace Nad rozhlasem, kam jsou pozváni všichni jeho přátelé k poslednímu přípitku. Příspěvek končí několika švenky po jeho ateliéru, které OVJ předtočil do připravovaného monografického pořadu.

Ze světa show byznysu – tak se jmenuje reportáž z představení skupiny „Alfréd a spol.“ ve známém pražském nočním podniku Tabarinbaru. Záběry ukazují excentrické divadlo plné klaunských smrtí na námět Ctibora Turby.

Před Mánesem, čerstvě zrenovovaném sídle Svazu výtvarných umělců a jeho úctyhodných schvalovacích komisí, se objevila nahá a pomalovaná socha žena-kostlivec **Záhadná výtržnice** od ne právě konformních výtvarníků. Teprve po týdnu se jí povedlo odstranit a zdemolovat. Příspěvek tvoří komentář a fotografie, které nafotila Olga Havlová při venčení psa Goldy.

Z nafilmovaného hromadného fotografování herců z inscenace hry Václava Havla „Pokoušení“, kterou zrežíroval Andrej Krob, vzniká šot **Úspěšné pokoušení** (viz obr. VI/17). Kratičkou informací o vzniku představení doplňuje jedna replika ze hry z úst Ivana Havla: „když člověk vypudí ze svého srdce Boha, otevře tam přístup k Dáblovi“.

Vladimír Merta zpívá na festivalu „Písní za mír“: „Jsem špatný člověk, co slouží dobré věci, spasitel který se o pár set let opozdil, pokorně sebevědomý jako bývávali světci, kecy, kecy, kecy....“

V rubrice **Náš host** Jiří Kantůrek představuje profesora Věna Šilhána, bývalého prorektora VŠE a ředitele Výzkumného úřadu ekonomiky, průmyslu a stavebnictví, který byl v srpnu 1968 zvolen zastupujícím generálním tajemníkem ÚV KSČ. Pak léta jako bagrista čistil rybníky a než odešel do důchodu, pracoval jako ekonom bytového družstva. Během záznamu rozhovoru na chalupě v Kokořinském údolí se řeč točí okolo souvislosti ekologie a ekonomie, extenzivního způsobu státního hospodářství, zvoleného industriálního rozvoje, který klade důraz na primární zdroje, systému ne hospodárnosti a neracionálnosti výroby, konzumu společnosti a nutnosti kultivace její spotřeby, možnosti občana rozhodnout se při znalosti faktů pro určitý typ hospodářství a znát cenu a rizika těchto rozhodnutí. Ekologie jako politikum – problém, o kterém lidi mluví – jsou zapotřebí nezávislé ekologické instituce.

„Jen aby z toho nebyla nějaká nepříjemnost“ zpívá další folkový zpěvák na festivalu v Lipnici 1987, zatímco v kotli posluchačů v síti zavěšené mezi stromy se houpe kluk v trampském a ukusuje suchý chleba.

Zasvěcená a naléhavá reportáž Jana Rumla o ekologii a chemickém průmyslu v Kolíně v rámci rubriky **Dokument** začíná na ceduli s názvem města za zvuků břešné dechovky. Poté co komentář vyjmenuje známé rodáky (Deburau, Sudek, Drtikol, Kmoch) a pamětihodnosti města (Bílková křížová cesta v kostele Sv. Bartoloměje, druhá největší židovská osada v Čechách), začíná vypočítávat také negativa: „Kolín je dnes spíše komplexním chemickým bojištěm a to ne leccakým. Zničující silou své silikonové a

kyanidové chemie navazuje na válečnou výrobu smrtícího plynu cyklon B. Ano, město lučebních závodů, rozsáhlého strojírenského průmyslu, rafinérie minerálních olejů, kožedělného a paradoxně též potravinářského průmyslu. Vždyť střední Polabí je jedno z nejurodnějších míst v Čechách. Město ponořené do ukrutného zápachu po fenolu, chlóru a bůhví po čem ještě, různými představami polorozbožené, ztrácející se v prachu a špině. To jsou první dojmy náhodného návštěvníka Kolína. Nikterak nepochybujeme, že leckde jinde je to ještě horší. Už to, co je k vidění zde, vyrazí dech obrazně i doslova. "Depresivní záběry šedých opuštěných a vymlácených domů, hald a továren, jízda zpustlou krajinou zbrzděnou bagry a protkanou rourami od plynovodu. Veselá hudba šíleně kontrastuje s dalšími hrůzami v podobě výčtu jedovatých odpadů, které vypouštěl do ovzduší podnik Draslovka – amoniak, olovo, kadmium a chrom. „Kolín jako místo vhodné k bydlení, téměř přestal existovat. Starý průmysl se spojil s novým, duch polabského městečka se vytratil nebo rozpustil v otrávené vodě a nedýchatelném vzduchu. Zbyl monolitní aglomerát prořatý železniční tratí s nekonečnou soupravou nákladních vagónů, páteř uskrínuté nervové soustavy města.“ Záběry věrně dokumentují, co Ruml vkládá do smutně patetického líčení koloritu města – remorkéry s hnědým uhlím na Labi, zbořeniště, hynoucí nebo vymýcené stromy, kouř a prach, vrata, nekonečný most přes řeku. „A zatímco na Kmochově ostrově obchváceném smrdutým korytem řeky Labe je vše připraveno pro letní dýchánky dechové hudby, nedaleko odtud u chemické továrny vyvěrá z hloubi sedmnácti metrů voda se vzhledem kofoly. To je hydrologie Kolína beze slov. Snad jen toto: mezi 84,5 a 85 kilometrem levého břehu Labe ústí do řeky odpadní kanál s vodou z Draslovky. Škoda jen, že není v moci naší techniky udělat pachový záznam.“ Harfou jemně podbarvená idylka s labutěmi létajícími a plujícími po řece a do toho jako burčující náraz pragmatické čtení výsledků rozboru vzorků podzemní vody, kdy norma maximálně povoleného toxického znečištění vod je překročena až stonásobně. Emocionálně působivá reportáž končí slovy: „z Kolína jsme odjížděli s dojmem, že chemie zde zvítězí, už asi brzy a na celé čáře..."

Pavel Dobeš v Lipnici s krátkým ostravským přízvukem zpívá: „... ale nechápete, jak to bolí, když vám berou sebevědomí. Zkuste si to někdy zatáčky brát po dvou kolech, zkuste si to na pár týdnů v uranových dolech, na pivem politých stolech najít sebevědomí..."

Společenská kronika informuje o manifestaci z 25.3. 1988 v Bratislavě za obnovení náboženských a občanských práv vůbec. Atmosféru připraveného brutálního útoku na zástup asi patnácti tisíc pokojně se modlících účastníků ilustruje amatérský magnetofonový záznam vysílačkových pojitků Veřejné bezpečnosti, který v Československu koloval jako samizdat. Je z něj slyšet domlouvání policajtů, nepřijemný zvuk houkačky, ale i prolínající se názvuk

rozhlasové polské stanice, kde zrovna vysílali sci-fi drama. Absurdita vzrušených pokynů mezi policejními hlídkami označenými gama, beta, fatra je v příspěvku umocněna dotočeným záběrem na les hořících svíček přilepených ve tmě na zemi. Komunikace končí nařizením „velmi rázně zakročujte proti všem už!“

Rubrika **Interview** přináší seznámení se zakladateli a kurátory nejmenší galerie v republice brněnské „Drogerie – Zlevněné zboží“ Petrem Oslzlým a Rostislavem Pospíšilem. Švenk z regálu s rýžovými košťaty přes prodavače a kasu otevírá vyprávění této dvojice o založení galerie v listopadu 1986 a o tradičním dodržování stanovené konvence. Výstava začínala vždy půl hodiny před uzavřením obchodu se zlevněným drogistickým zbožím, zahrál živý muzikant a pak se přesunuli do restaurace Praha, kde byl kdysi založen brněnský Devětsil. Tam měl Oslzlý úvodní slovo a pak se z videa pustil cca třicetiminutový předtočený portrét a návštěva v ateliéru vystavujícího výtvarníka. Záznam vyprávění je ilustračně doplněn fotografiemi z jednotlivých akcí a dovídáme se, že nápad na vznik nezávislé ale plně veřejnosti přístupné galerie byl inspirován pařížskými obchůdky s uměním. Slovo „zlevněný“ se do názvu dostalo sice náhodou, ale mělo to i symbolický význam – cítili se být zlevněnou generací, které bylo všechno paradoxně zvláštním způsobem ztíženo.

Zarostlý **Ivan Hoffman** s harmonikou se doprovází na kytaru na festivalu „Písni za mír“: „... nech mi nehovoria, že mám vravet hlasno tý čo tichým včera rozbíjali ústa, nech se netvarja, že už v tom majú jasno, tý čo s veľkou slavou a za moje dane objavili chrústa ...“

Dílňa ukazuje dům a tvorbu malíře Františka K. Foltýna, který se také usadil na Kolínsku a krajina se mu stala východiskem pro jeho osobité vidění světa. Krob do komentáře zařazuje také několik názvů jeho děl: „pálení motýla“, „kytka v noční váze“, „obklíčená hora“, „muž na úhlopříčce“ nebo „plastiková balada“. Koláž z detailů obrazů pokrývá ucelená malířova osobní výpověď, kde uvažuje nad tématy svých děl – vztahy člověka a lidí k okolí, ke světu a Vesmíru, k počátku a konci, lidské úsilí vybudovat lepší civilizaci, která přírodu neníčí, krajina vzpomínek a nadějí.

Fotogalerie představuje cyklus „Okna“ Jaroslava Bártý, ve kterém se spojil jeho zájem o reportážní fotografii s tvorbou abstraktních struktur. Hudbou podmalované ukázky černobílých fotografií zazděných, vybouraných a přesazených oken překvapivě přesně poukazují na mizérii všední skutečnosti.

Poslední písničku z lipnického folkového festivalu zazpívá **Jiří Dědeček**: „... nerostou houby, je kyselá půda, všude je pusto, jen a tam zrůda, jak něco vyraší, hned se to zmrší...“ text plný dvojmyslů doprovází kolovrátkovým brnkáním na kytaru a přehrávaným hlasem: „... nerostou houby, je kyselá země, zkysly i myšlenky hluboko ve mě...“

Po závěrečné znělce jsou coby **Příloha** zařazeny dva krátké amatérské filmy Ing. Ivana Stříteského. Prvním je dokument „**Proměny pod horou Venušinou**“ z roku 1984 o stavbě přehradu Nové Mlýny, kde se plánovaným zaplavením zničily vzácné mokřadní ekosystémy kolem meandrů Dyje, biosférická rezervace lužního lesa se spoustou vzácných druhů rostlin a ptactva. Autor apelativním komentářem doplnil už tak dost výmluvné záběry kácení stromů, mrtvé krajiny plné černých pahýlů zatopených stromů, zbytky zničených vesnic a bagristy, kteří valí kameny a hlínu na stavbu další hráze: „chce se volat pospěš si, abys ještě spatřil krajinu, která už nebude.“ Zaznamenal i záchrannou akci „Dno“, kdy dobrovolní záchranáři stěhovali sazenice vzácných bledul do rezervace se zbytkem lužního lesa kolem starého ramen řeky. Film končí záběrem na zmrzlé bagry proti pozadí červenajícího západu slunce.

Následuje etnografický dokument „**Horenka Chabová**“ z roku 1987 o životě žitkovských kopaničářů v zapomenutém kraji kolem obce Chabová. Syrový zpěv místního zpěváka doprovází vzravé housle a pravidelný buben. Kamera přibližuje rázovitý způsob života lidí v bělokarpatské bučině, kde byl odjakživa problém s vodou – vidíme obdělávání polí, sázení brambor, draní peří, pečení chleba, stříhání ovcí, kosení trávy. Autor klade divákům odvážné otázky a květnatý styl nikterak neumenšuje jeho vzpouru: „jak to, že zavíráme oči před barbarstvím chatových staveb, místo abychom posílili zájem o sezónní bydlení a umožnili výdělek lidem v podhorských krajích?“, „jak to, že přizpůsobujeme svůj životní styl i celou naši zemi mechanizaci a ne naopak, kdo komu potom slouží?“, „abychom krajinu linkovali podle pravítek našich inženýrů, abychom se nechali natěsnat do panelových krychlí a o sobotách houfně nasedali do aut a spěchali každý pod svoji chabovou horu načerpat síly a naslouchat jadrné moudrosti starých lidí“, „karpatské louky, jak může být neekonomické sklízet vaše voňavé léčivé seno, co s tebou bude krajino?“. Stříteský si přeje, aby civilizace vrátila vesnici aspoň část dluhů, aby je nenechala zaniknout a s nimi i sebe, jako strom s podťatými kořeny.

Originální Videojournal č. 2 – podzim 1988 – 176 min.

Před vlastní znělku jako předznamenání hlavního tématu tohoto vydání (viz Apendix II/11) je zařazen dobový černobílý dokumentární film, který vysvětluje a chronologicky podrobně popisuje události z roku 1968.

Anketa '68 se objevuje se na více místech kazety. Redaktorka OVJ Jarmila Bělíková chodila s kameramanem Davidem Schmoranzem po pražských ulicích a lidem různých

věkových i sociálních skupin kladli stejnou otázku „Co vám říká rok 1968?“ (viz obr. VI/11). Dva studenti poblíž koleje Větrník na Petřínách odpovídají: „raději se k tomu ani nechceme vyjadřovat.“

Malý zpravodaj tvoří záběr na mluvčího Waltra Kaniu, signatáře Charty 77, který strávil v československých věznicích nepřetržitě téměř jedenáct let za údajné rozkrádání majetku. Andrej Krob v komentáři konstatuje, že poslední léta strávil v nejtěžším vězení ve Valdicích, kde onemocněl virovým zánětem jater a dva infarkty myokardu mu způsobily chronické srdeční onemocnění. Přestože i sám náčelník věznice podal návrh na odpuštění zbytku trestu ze zdravotních důvodů, senát v Jičíně jen přerušil výkon trestu na jeden rok.

Záznam telefonického souboje **Autora petice moravských katolíků** (kterou podepsalo víc jak 1/2 milionu věřících) Augustina Navrátila, jinak rolníka z Hutopece na jižní Moravě a význačného laického aktivisty, kdy mluví s kýmisi z vyšších míst a neodbytným, ale slušným způsobem se domáhá řešení situace kolem záchranu jedné kapličky: „... je tam velká jama u základů, no to přece tam může kdokoli spadnout. Až se to začne sesouvat, tak to prý dají do pořádku...“

Za Jaromírem Šavrdou je oznámení o smrti signatáře Charty 77, básníka a spisovatele, který publikoval posledních dvacet let pouze v samizdatu. Záběry z prostředí jeho bytu doprovází komentář, z něž se dovídáme, že byl 55 měsíců ve vězení za rozepisování literatury, která nesměla oficiálně vycházet. I přes tuberkulózu jater pokračoval neúnavně v úsilí, za něž byl tak dlouho perzekuován. Tomáš Hradílek přednesl smuteční projev na pohřbu v kostele Sv. Petra a Pavla v Ostravě – Vítkovicích, kam se s ním přišlo rozloučit asi čtyři sta lidí.

Walter Jens v Československu. 5.6. přijel do Prahy člen vedení mezinárodního Penklubu. Chtěl se seznámit se stavem české kultury a proto se v domácím prostředí sešel s nezávislými českými spisovateli, literárními vědci a milovníky umění. Odměnou za návštěvu mu byla téměř tříhodinová důkladná celní prohlídka při návratu do NSR.

Osmdesátiletý profesor **V.V. Nalimov na filosofickém semináři** v Praze v červnu 1988. Reportáž z bytového semináře se stala možností seznámit širší veřejnost s vedoucím laboratoře matematické teorie experimentu při Moskevské státní univerzitě, originálním myslitelem v jazykovědě, biologii a psychologii, jehož hlavní díla vyšla v USA. Přestože strávil osmnáct let života ve stalinistických pracovních táborech, stále z něj zářila vnitřní neskrývaná duchovní svoboda a vitalita.

Opuštěný ateliér je portrétem akademického malíře Čestmíra Kafky, který zemřel 21.5. 1988 v Praze. Zatímco Ruml čte životopisná data a rozloučení s umělcem, který se podílel na

nové koncepci českého moderního umění, kamera prohledává detaily jeho půdního holešovického ateliéru a pozůstalé obrazy.

První výstava volného seskupení v dubnu 1988 **12/15 „Pozdě ale přece“** v Kolodějích byla reakcí na neutěšené podmínky v českém výtvarném umění neumožňující v dostatečné míře toleranci, spontánní spolupráci ani konfrontaci umělců.

Valdštejnská zahrada '88 – módní přehlídka a společná výstava amatérských výtvarníků fotografů, módních návrhářů a sochařů s názvem „Tvoříme pro radost“. Záběry přibližují atmosféru červnové akce, kdy diváci bezstarostně prochází kolem děl vystavených pod širým nebem.

Reportáž nazvaná **Století Raymonda Chandlera**, z červnové demiéry úspěšného představení divadla Sklep „Mazaný Filip“, začíná už na ulici happeningovým příjezdem herců do divadla Na Dobešce. Následuje ukázka ze hry inspirované stylem i postavami z díla jednoho z největších spisovatelů Raymonda Chandlera.

Písnička mnohohlavého hudebního tělesa **Kuličky** z Nového Bydžova na pražském koncertě skupiny Ženy, kde tento nově vzniklý soubor vystoupil jako vůbec poprvé. Představení neslo realistický název „Chleba je chleba“.

Český autor v angličtině na americké půdě v Praze, reportážní příspěvek o amatérském souboru „Prague English Speaking Theatre“, složeném ze zástupců amerického diplomatického sboru, který dne 3.6. uvedl hru Ivana Klímy „Franz a Felicie“. Životopisné drama o Franci Kafkovi z let 1912-1917 shlédlo na půdě americké ambasády asi padesát diváků. Následoval rozhovor s autorem hry, který byl s uchopením inscenace spokojen a jako optimista zadoufal, že ji bude moci spatřit v dohledné době také česky na české scéně.

Ukázku výrazového tance „zmučeného polonahého těla“ předvedla koncem května v Praze Brazilka **Martha Binetti**, která se ve své zemi zabývala studiem lidových tanců a rituálů. Po krátkém pobytu v Římě roku 1981 realizovala za účasti dalších umělců, psychologů a filosofů projekt tanečního divadla „Avant“.

Premiérou skupiny Půlnoc 28.6. 1988 v Juniorklubu na Chmelnici **Půlnoční expres odjíždí** skončila jedna z nejslavnějších ér českého rocku, éra undergroundu. V komentáři doprovázejícím záběr modrofialově nasvícené kapely hrající na pódiu v oblaku dýmu před nabitým sálem, Andrej Krob říká: „Tím, že začala Půlnoc konečně veřejně vystupovat, se však nevyřešily vleklé problémy pronásledující českou rockovou hudbu. Postupy při zřizování a povolovací postupy sužují mladé i stárnoucí amatérské rockery stejně jako před lety a dělají z nich víc úředníky bloudící spleť protichůdných vyhlášek a nařízení než

muzikanty a umělce. Možná, že Půlnoc je startem do něčeho úspěšného, ale nejde zdaleka jen o ni.“

Ze světa zábavy – reportáž z punk-rockového koncertu nejmenované kapely (zřejmě jde o skupinu Orfik) kdesi v končinách české kultury. Před pódiem tančí punkáči s kohoutími hřebeny na hlavě, dokud jeden z nich nevběhne na pódium a neodstrčí zpěváka od mikrofonu. Muzikanti pak přestávají hrát. Že by metaforická rada, jak zařídít odchod těch, kteří dosud „zpívají“, ale už nám nevyhovují? Následuje dokončení záběru, na němž se na posledních vteřinách zboží tovarní komín. Tento zpočátku statický záběr se prolíná celým vydáním OVJ č. 2, je rozstříhán do šesti kratičkých vyvíjejících se pokračování a funguje jako předěl mezi příspěvky.

Odpověď dvou dívek do pouliční ankety o roku 1968: „všichni nám říkaj, abysme o tom nemluvil a nikdo nám o tom nechce nic říct“.

Rubrika **Náš host** představuje tentokrát hned několik hostů. OVJ převzal od exilového Video-indexu zkrácený pořad **Pohled na rok 1968 – po dvaceti letech**, videozáznam výpovědí přímých účastníků „Pražského jara“ žijících na různých místech v zahraničí. Vystupují v něm se svými názory na tehdejší události a na možnost změny poměrů v současném Československu díky gorbačovské glasnosti: bývalý ředitel Čs. rozhlasu (v roce 1968) Zdeněk Hejzlar, bývalý ředitel Čs. televize Jiří Pelikán, který nyní vydává časopis Listy, spisovatel Josef Škvorecký, docent politické ekonomie a publicista Radoslav Selucký, bývalý redaktor časopisu Reportér Jiří Hochman, publicista a filmový kritik Antonín Jaroslav Liehm a autor proslulé „Černé knihy“ o srpnu 68 a vedoucí Dokumentačního střediska nezávislé literatury v Scheinfeldu v NSR Vilém Prečan. Hořká slova o vojenské intervenci z bratrské země, vnucené normalizaci a diskriminaci lidí s progresivním myšlením završuje prohlášení, že každé srpnové výročí je výročí velké tragédie. Kromě pesimistického tvrzení „nic se nezmění do konce mého života“ od Škvoreckého, se všichni snažili vybižet potenciální diváky k aktivitě: „Je třeba obnovit politickou demokracii. Dnes je Československo světu pro smích a v Evropě jím straší malé děti. Musíme ten pád zastavit.“

Chlapíci ve středním věku na ulici do ankety '68 odpověděli: „přišli sovětský vojáci – a co si o tom myslíte? – no nic, my radši půjdeme dál.“

Reportáž: Summit na hranici ukazuje záběry ze setkání čtrnácti českých a dvanácti polských aktivistů nezávislých iniciativ v červenci 1988 na česko-polské hranici. Kamera zaznamenává příchod i vzájemné radostné vítání účastníků, které představuje Rumlův komentář – Stanislav Devátý, Václav Havel, Václav Malý, Ján Čarnogurský, Anna Šabatová, Jaroslav Šabata, Ivan Lamper, Alexandr Vondra, Ladislav Lis, Jacek Kuroň, Adam Michnik a

další. Pracovní skupina „polsko-československá solidarita“ tak navazuje na tradici prvního setkání z roku 1978. Následující společný piknik na hromadě klád se zátiším z rozložených koláčů, šišek salámu, láhvového piva a buřtů je podmalován veselou lehou sebeironickou hudbou (viz obr. VI/18). Skupinky diskutují, kouří a snaží se svá stanoviska upravit do návrhu závěrečného komuniké: „Čím více bude existovat nezávislých skupin, tím větší je pravděpodobnost nahrazení dosavadního systému demokratičtějším. Je nezbytné, aby se dál vyvíjelo úsilí směřující k uskutečnění základních lidských práv.“ Jako poslední se do diskuse zapojují zabloudilci Jan Ruml a Petr Uhl. Příspěvek končí hromadným fotografováním, kdy vítězné „viktorky“ trošku připomínají prstovou dětskou legraci se zaječima ušima.

Anketa '68. OVJ chodil letní Prahou roku 1988 a prováděl sociologický výzkum o stavu strachu v české populaci dvacet let po násilném přerušení „pražského jara“. Dívky opalující se na dece, mladíci na ulicích i dědečci v parku na lavičce, všichni dostávají stejnou otázku: „Dobrý den, my jsme z Videojournalu. Co vám říká rok '68?“ Oslovení odpovídají většinou vyhýbavě, ale na očích je jim hned vidět, že všichni VĚDÍ, o co šlo, jen mají strach nazývat věci pravým jménem: „Rok '68? To byla ta krize. Potlačení protisocialistických živlů, ne? Přestavba, co se dělá dneska, vlastně možná už měla kořeny tenkrát, akorát že teď je to zaměřeno v duchu socialismu a tenkrát to bylo proti socialismu. Já jsem to nezažil. Byl to nepříjemný rok, já bych nerad odpovídal. Bylo to nedorozumění. To už je všechno pryč. Revoluci je možný udělat jen ve státě, kde je hodně vrstev, který nemá už co ztratit. Šlo o nesmysl, palácový převrat, výstřelek. Je to choulostivá otázka.“ Jiní zase chtějí vědět, co je „videojournal“ a pro koho se anketa točí. Jen málo lidí řekne svůj opravdový názor: „Nesouhlasím s tím. Bylo to období, kdy se snažili u nás dělat něco líp.“ Nejhůře reaguje nejstarší generace: „Byl to průser, ale já se to toho nemíchám, mohl bych někomu ublížit. To musí vědět ti nahoře, jak my to můžeme vědět? Nemůžu dýchat. Co myslíte, jak to bylo tenkrát nahnutý, jak tady byl Dubček a to s Maďarskem – no, já to nesleduju.“ Autoři ankety nakonec pokládají tutéž otázku také kamenné soše. Ta se nejprve odmlčí a pak vydá dobové svědectví: „Víte, my tady teďka děláme přestavbu a nás nějaký '68 vůbec nezajímá...“

Slova úvodní písně „Hej Jude, co dá ti pláč, oči pálí a slzy zebou, víc nemáš jen malý poslední dar, znáš písniček pár, ty půjdou s Tebou ...“ se v následujícím **Interview** obrací k samotné interpretece Martě Kubišové. Jiří Černý vedl rozhovor v domácím prostředí s nejpopulárnější zpěvačkou z let šedesátých a s výjimečným talentem let osmdesátých s Ivou Bittovou. Mluvili o pauzách v kariéře zpěvaček (osmnáct let a půl roku), o existenčních starostech a hledání jiného zaměstnání u Marty a o živočišné hře na housle a silných reproduktorech při vystoupení Ivy s Dunajem v klubu Na Chmelnici. Úvahy o možném

návratu Marty Kubišové zpátky na pódium slavná zpěvačka komentuje dosti skepticky: „maj mě tam, kde mě chtěli mít“.

Dílna: Olbram Zoubek sundává plachty ze svých „klanících se“ soch, aby předvedl svou poslední práci (viz obr. VI/19). Záběry z návštěvy jeho ateliéru jsou doplněna Krobovým komentářem a vzniká tak mikroportrét sochaře, který se několikrát vydal na studijní cesty do Řecka a střídavě žije v Praze a Litomyšli. Kubišové píseň „Zvonkoví lidé“ nás doprovází na procházce mezi corpusy těl, která už zatím mlčky a v klidných pózách zalidnila dvorek Zoubkovy dílny.

Fotogalerie: Momentky ze života lidí na vesnici autodidakta Jindřicha Štreita, jehož pozorovací talent z něj činí mistra české reportážní fotografie, dokresluje hudba Ivy Bittové. Fotografie se zpočátku představují před objektivem kamery, jako když listujeme obrazy. Pak dáno jednak změnou rytmu v písni ale i změnou tématu fotek (lidé na schůzích a v komunistických družstvech), mizí prolínáčkou jednotlivé situace do černé jakoby do temnoty dějin. Galerie končí opět jako defilé stavů obyvatel uvnitř jejich venkovských obydlí.

Posledním příspěvkem tohoto monotematicky uchopeného vydání je zařazen dobový **Československý filmový týdeník č. 35** z roku 1968. Černobílé reportážní záběry z okupace 21.8. jsou ozvučeny záznamem rozhlasového hlášení ze čtvrté hodiny ranní o obsazení Československa armádou spojeneckých vojsk a Kubišové „Motlitbou“.

Po závěrečné znělce následuje **Příloha:** osmdesátiminutový sestřih z besedy na téma **Rok 1968 a dnešek**, kterou připravil a vedl bývalý redaktor ČST Jiří Kantůrek. Rozmluvy se natáčely v místnosti ve vyšehradské vstupní bráně. O tehdejších událostech hovořili jejich přímí účastníci a organizátoři sociolog Rudolf Battěk, dramatik Václav Havel, básník Zdeněk Rotrekl, politik Jaroslav Šabata, ekonom Věnek Šilhán a spisovatel Ludvík Vaculík (viz obr. VI/20). Diskuse začínala osobními historickými zážitky a přes rozbor chyb reformních komunistů v obrodném procesu se proměnila ve filosofickou disputaci o budoucím možném politickém vývoji. Mluvílo se o pochybeném trvání komunistické strany na své vedoucí úloze, o nutnosti obnovení politického pluralismu, o ochotě obětí – tedy politických vězňů z 50. let – podporovat v roce '68 své odpůrce a po zklamání o následné nedůvěře k jakýmkoli komunistům, o morálním základu roku '68 v tradici sokolské, o TGM a křesťanského imperativu nehrěšit, o nutnosti analýzy dnešní reality, o kontinuitě generací a neustálém začínání od nuly. Kolem kulatého stolu s mikrofonem se vyvinula jakási porada bojovníků, kde hledat nové osobnosti do příštího pokusu o vylepšení režimu, jak a co dělat dál. Havel prorocky prohlásil, že disidenti a Charta 77 všechno nezachrání, že se musí rozhybat a začít angažovat celá společnost. Je třeba vyvíjet trvalý tlak ve všech sférách společnosti, aby se

prosadila pestrobarevnost života. Občanské chování s politickým výrazem a se silou a autoritou kolektivu bude muset vzít vládnoucí garnitura vážně na vědomí a další vývoj v Československu se bude akcelarovat i vývojem v okolních zemích. Vaculík zase upozornil na povrchnost lidí a neochotu přijmout pravdu: „kdo jim řekne to nepříjemné?“ Demokracie přece není nic jiného, než respekt křížících se zájmů druhých. My nestojíme mimo dějiny! Chceme vyjevování a řešení rozporů na veřejném fóru, diskusi s opozicí, měnit totalitní společnost v otevřenou těmi strukturami, které už byly vytvořeny. To už je v chodu, je to otázka nikoli zda, nýbrž jak... Kantůrek ukončuje debatu, nastupí závěrečná titulková hudba a aktéři se nesměle podívají do kamery. Dívají se s nadějí a uspokojením nad vyřčeným a formulovaným? Dívají se do svědomí potencionálních diváků, které chtěli probudit z letargie? Anebo se na okamžik zahleděli do své vlastní budoucnosti?

Originální Videojournal č. 3 – zima 1988 – 179 min.

Po znělce, která v sobě krátkými záběry z příspěvků avizuje svůj zajímavý obsah, následuje první z cyklu šotů, které se budou objevovat na více místech tohoto vydání OVJ. Ukázka ze společného projektu Hadivadla a Divadla na provázku ze scénického časopisu **Rozrazil 1/88 – o demokracii**, jehož premiéra proběhla 28.10. v Brně, začíná momentem, kdy herec projde obrovskou první stránkou časopisu s názvem představení. Roztrhne papír tlakem svého těla: „Zítřka to spustíme, Hej Slované...“

21.8. po dvaceti letech – reportáž z manifestace k neblahému výročí srpnové invaze se otevírá záběrem od Muzea na Václavské náměstí, kde se kolem sochy Sv. Václava shromáždilo několik stovek lidí. Diskutovali, zpívali hymnu a podepisovali na místě sestavenou petici za odchod sovětských vojsk a propuštění politických vězňů. Spisovatelka Eva Kantůrková a aktivista Společenství přátel USA Tomáš Hradílek položili jménem Charty 77 k soše květiny. Lidé pak sami spontánně šli náměstím dolů a vyslechli vystoupení členů Nezávislého mírového sdružení – technika Tomáše Dvořáka, topiče Luboše Vydry a právničky Hany Marvanové, které pak čekalo uvěznění a soud pro trestný čin pobuřování, protože seznámili veřejnost s programem a činností NMS. Příspěvek končí večerním záběrem lidí, přechajících před zákrokem policie.

Rumlova esej o úpadku naší země používá slova z manifestu „Demokracii pro všechny“ nově vzniklé nezávislé aktivity **H.O.S.** (Hnutí za občanskou svobodu – 15.10. 88), jásavou Smetanovu hudbu a barevnou koláž plakátově radostných fotografií ze „šťastného“ života

v komunistické husákovské éře. Program obnovy a plného rozvinutí demokracie v Československu obsahuje dvanáct kapitol – myšlenek a cílů hnutí. Většina z prvních sto dvaceti signatářů HOSu byla držena ve vězení, následovaly domovní prohlídky a intenzivní výsledky v trestní věci pobuřování. Tečkou za příspěvkem jsou tři poslední fotografie: Husák se spiklenecky radí s Kapkem, betonový pomník se státním znakem a heslem „veškerá moc v ČSSR patří pracujícímu lidu“ a do růžova tónované schodiště obložené pionýry v modrých košilkách...

Dominik Tatarka konečně i v japonštině – v létě navštívil v Bratislavě Dominika Tatarka japonský slovákista Sumuno Nagajo a při té příležitosti byl natočen i jejich rozhovor o občanském a lidském osudu a pronásledování největšího slovenského spisovatele, který byl od roku 1969 vyškrtnut z oficiální literatury.

V ukázce ze závěrečné interpretace písně „Trvej na svých právech, ve svém boji neustávej“ z koncertu **Amnesty International 6.9. 1988 Budapešť**, který se konal na stadionu pro osmdesát tisíc lidí na podporu lidských práv, vidíme zpívat Bruce Springsteena, Tracy Chapman a Stinga s místní kapelou „Mono blues band“.

Záznam dramatika Václava Havla na hudebním festivalu Lipnice 1988 – Amnesty po našem, po devatenácti letech a třech měsících první veřejné vystoupení od doby, kdy naposledy promluvil v huti Klementa Gottwalda. Přestavbové naladění pořadatelů umožnilo jeho krátký rozhovor s Rejžkem na pódiu před nadšeným publikem, ale vzápětí se proti tomu ohradil oběžník východočeských svazáků: „... ve věci opatření KV SSM k zamezení zneužití akcí pro mládež k působení protisocialistických sil...“

Ve venkovské galerii v Roudnici nad Labem se v létě konala posmrtná výstava vnuka Antonína Slavíčka a legendy českého výtvarného umění – **Mikuláš Medek '88**. Kromě krátkého období v letech 1963-69, kdy se stal členem Svazu výtvarníků, nebylo Medkovi umožněno vystavovat, ačkoli už jeho obrazy visely mezi plátny předních světových tvůrců v Gugenheimově muzeu moderního umění v New Yorku. Záběry z reportáže přiblížily reprezentativní průřez Medkovou malbou od surrealistických počátků až po neopakovatelný figurativní projev.

Záběry z manifestace **Ženy, ženy, ženy, ...** kde 7.11. 1988 na Václavském náměstí deset žen rozvinulo transparent s textem „Chceme pravidelné zásobování základními hygienickými potřebami“ (viz obr. VI/21). Od kolemjdoucích shromáždily čtyřicet podpisů pod petici, v níž žádaly, aby odpovědné úřady zajistily dostatek vaty a vložek, neboť jejich současná situace je urážející. Ani po měsíci však Ministerstvo zdravotnictví, ani NVP neuznalo tyto ženy hodny

odpovědi. Během manifestace byl natočen zásah příslušníka dopravní policie VB, jak se snažil zabavit Olze Havlové fotoaparát, kterým pořizovala dokumentaci.

OVJ se s videokamerou zúčastnil vernisáže volného seskupení 12/15 ve vysočanském Lidovém domě **Jeden starší, jeden mladší...**, kam podle principu obsaženého v názvu jejich druhé výstavy byla přibrána i díla hostů, aby mohly vzniknout širší výtvarné souvislosti. Sál je přeplněn návštěvníky, vystavenými objekty i jejich autory – Petr Pavlík, Tomáš Ruller, Jiří Beránek, Kurt Gebauer, Michael Rittstein, Vladimír Novák, Václav Bláha, Vladimír Kopecký, Jiří Sopko, Josef Hampl, Bedřich Dlouhý a Libor Fára. Reportér zaznamenává nejen čilý ruch uvnitř dělnického stánku, ale též hru dětí s obrovským mobilem na kolejnicích, který byl instalován venku a svými zvuky připomínal bouřkostroj.

Zpráva **Symposium?** o zmařeném vědeckém sympoziu k nenovějším dějinám „Československo '88“, které mělo proběhnout ve dnech 11.-13.11. v Praze v hotelu Paříž. Ilustrační záběry zasněženého blízkého okolí stanice metra „Náměstí republiky“ doprovází Rumlův komentář: „Charta 77 a další iniciativy chtěly umožnit dvacet let umlčeným vědcům vyjádřit se ke nejpalčivějším otázkám našich dějin a pozvali i přátele z Ameriky a západní i východní Evropy.“ Úřady oficiálně sympozium nezakázaly, ale předpokládané české účastníky zatklý už den předem. Víc než třicet lidí bylo zadrženo na čtyři dny v Ruzyni. Kameraman Michal Hýbek natočil v pasáži, nedaleko policajty obšancovaného místa konání, poslední interview s Václavem Havlem, který se měl za úkol sympozium zahájit: „Je pátek ráno za pět minut půl deváté. Předpokládám, že budu zatčen, ale musím ten pokus učinit. Jsem koneckonců předsedou přípravného výboru tohoto sympozia, tak musím udělat co je v mých silách. Skončím na Ruzyni asi jako ostatní kamarádi.“ Havel byl v hotelu opravdu zatčen a sympozium i přes hrozbu mezinárodní ostudy zakázáno. Zahraniční účastníci pak položili květiny na hrob profesora Patočky a uspořádali paralelní sympozium ve Vídni, kde byly předneseny české příspěvky v zastoupení.

Krátká informace o narození vzácných dravců původem ze Sovětského svazu a Indie (z čeledi mainovití) **Ptáci Zdeňka Pince**, kteří se narodili na jaře v domácích podmínkách chovatele a byli velmi žádaní na západních trzích, protože umí dokonale napodobit lidský hlas.

Benefice Galerie H – z rozhodnutí výtvarníků bratří Zdeňka a Jiřího Hůlových vznikla v roce 1983 v Kostelci nad Černými lesy neobvyklá výstavní síň. Z potřeby konfrontace nejrůznějších dobových názorů bez jakýchkoli vnějších omezení vznikla uvnitř domácích prostor jejich chalupy řada společných výstav na daná témata. Příspěvek ukazuje vlastní prostory galerie, vystavené artefakty i venkovní zahradní prostor. Z rozhovoru s oběma bratry

se dovídáme, že se zde uskutečnilo už třicet pět akcí, realizací a pracovních setkání. Coby nutné zázemí byl také založen doprovodný studijní archiv materiálů o současném českém a slovenském výtvarném umění od roku 1939 (v té době největší specializovaný archiv v republice) a diatéka. Galerie H se pokusila o suplování něčeho, co by mělo být zcela samozřejmé.

Ukázka ze scénického časopisu **Rozrazil 1/88 – o demokracii** z monologu herečky: „... mám také ctižádost, či to co takto zovou, tak trochu podivnou tak trochu nečasovou, když přišlo břímě nést, to že vzít chci podíl větší, když přišlo bítí se, být první v nebezpečí...“

Rozhovor v rubrice **Náš host**, který vedl Joska Skalník s divadelníkem Ctiborem Turbou, je doplněn ukázkami z jeho filmových gagů a záznamů z vystoupení. Slavný mim z přelomu 60. a 70. let stál poprvé stál na divadelních prknech ND už jako čtyřletý v opeře Butterfly. Pak bedlivě sledoval představení Ladislava Fialky na Zábřadli. V roce 1966 založil legendární Pantomimu Alfréda Jarryho. Spolu s Borisem Hýbnerem vystupovali v Alhambře a v Laterně magie v rámci Expo '69. Hrál s Bolkem Polívkou a s cirkusem Alfréd se proslavil především v zahraničí. Od roku 1975 v Československu nehrál. Je zastáncem názoru, že divadlo se má hrát živě a lidi si ho mají odnést domů v hlavě.

Ukázka ze scénického časopisu **Rozrazil 1/88 – o demokracii**: sen, který se mohl zdát Aloisi Rašínovi v ranních hodinách 28.10. 1918.

Reportáž: Jan Ruml odemyká dveře, vstoupí do bytu a z domovní chodby zazní štěkot psů. Zamkne za sebou na dva západy a dramaticky pronese (viz obr. VI/12): „Je středa 26. října 16:30. Za přísných bezpečnostních opatření jsme se ocitli v jednom pražském bytě. Nejde o byt konspirativní, tedy spiklenecký, jedná se spíše o skryš. V tomto bytě se kdosi skrývá. A tím, kdo se tady skrývá, není nikdo jiný než český dramatik Václav Havel...“ Následuje rozhovor s Havlem o chystané demonstraci nezávislých iniciativ (28.10. 1988), prostřihaný televizním záznamem z oficiálních oslav 27.10., kdy z tribuny na Václaváku promluvil Miroslav Štěpán a prohlášení k národu předčítal Josef Vinklář. K 70. výročí vzniku republiky dostali občané dárek v podobě státního svátku. Nezávislá manifestace byla zakázána a lidé v zaměstnáních a na školách byli varováni, že rozvraceče postihne tvrdá sankce. Zatímco se Havel prozíravě už čtyři dny předem skrýval, aby 28.10. učinil pokus projít na Václavské náměstí a přečíst tam stanovisko Charty, více než sto lidí bylo preventivně zadrženo v Ruzyni a dalších čtyři sta v mimopražských zařízeních podle zákona o SNB pro přípravu přečinu proti veřejnému pořádku. Záběry z vlastního průběhu akce zachycují konfrontaci – policajti nastoupili do řady s obušky před sochou Sv. Václava a začali vytlačovat a rozhánět dav demonstrantů. „Za to, že se nespokojenost lidu vylila do ulic, může

vláda, protože se nepokusila problémy zavčas řešit“, říká Havel. Lidé zpívají hymnu, volají svobodu! a policajti je vlečou do přistavených antonů, zasahují vodní děla a psi. Zatímco na Staroměstském náměstí lidé spolu mluví o demokracii, v pozadí slyšíme odbíjet hodiny: „...budme věrni odkazu tohoto dne, kterým je ideál skutečné vlády lidu!“ Obrněné transportéry, kropící vozy, policajti se štíty a vozy s blikajícími majáčky VB mají nakonec převahu, demonstrující si řeknou ahoj a odcházejí pryč. Havel je sice zatčen, ale účast několika tisíců lidí na manifestaci dokázala, že ani zastrašování, bití anebo vodní děla, ani úřední či justiční postihy nemohou občany přesvědčit, že právo na shromažďování neplatí pro všechny.

Ukázka ze scénického časopisu **Rozrazil 1/88 – o demokracii**: v jakémsi mytickém vězení vyvolává babka filosofy, aby si přišli pro jídlo: „Perikles, Hegel, Platon, Rousseau, Patočka, Míle, Locke, Augustín, co ten Patočka? – Patočka už není...“

Dokumenty: Osudy soch Tomáše G. Masaryka nápadně korespondují se osudem této republiky a lidí v ní žijících. „Bývali Čechové statní jonáci, bývali rekové...“ zní píseň a my vidíme zbytky zdemolovaných „tatičků zakladatelů“. Časopis Mánes v roce 1946 přinesl fotografii soch státníků určených za okupace k likvidaci. Fašisty nepřežila ani pětimetrová socha amatérského sochaře Rolínka vytesaná do skály v Hrudce u Kunštátu, zbyly z ní jen sedmimilové boty. Redaktorka OVJ Jarmila Bělíková si položila otázku „jaký je jejich dnešní osud?“ a rozjela se po českém kraji hledat památky na TGM. V okolí Nového Města na Moravě během jedné lednové noci roku 1986 zmizely sochy, busty i plakety Masaryka z Památníku padlých. Jinde zůstaly zastrčeny na dvorech či v depozitech. Vysvětlení tohoto vandalismu se skrývá možná v Malém encyklopedickém slovníku vydaném péčí nakladatelství Akademie v roce 1972. Heslo Masaryk tu končí slovy: „KSČ vedla od svého založení boj proti Masarykovi a masarykovské legendě, odhalujíc jeho skutečné třídní pozice. Rozlišovala však mezi jeho buržoazně-demokratickým směrem a fašismem, který se stal hlavním nepřítelem čs. lidu...“ Proč jsme však nebrali útok na Masarykovu památku a jeho dílo jako útok na sebe a samy kořeny našeho života? Vždyť Masaryk se podle znění zákona zasloužil o stát. Součástí pátrací reportáže jsou i svědecké výpovědi občanů o odstranění soch např. z Hodonína, rodné obce TGM, do depozitáře pod podloubí místní galerie umění, z Čejče, Čejkovic, Mutěnic či Bosonoh. Socha TGM doposud stojí v Divákách, v Dubu nad Moravou, stejně jako v Sušici, kde však ho vydávají za Klostermana. „...svoboda je svoboda, bez té nelze žít, tu vám nikdo neprodá, pro tu musíme se bit!“ doznívá závěrečný zpěv.

Ukázka ze scénického časopisu **Rozrazil 1/88 – o demokracii** – dialog o emigraci.

Společenská kronika. Koncem roku 1988 oslavil své jubileum dramaturg, novinář, překladatel a divadelní kritik Sergej Machonin, který v té době pracoval jako noční hlídač v Národní galerii a přispíval do samizdatu „O divadle“. Příspěvek k jeho sedmdesátým narozeninám má charakter monologu – asi proto, že monology jsou už v divadle z módy. Zatímco vidíme oslavence se synem na procházce v lese na houbách – asi proto to, že je vši považován kvůli houbám už dlouho za blázna, slyšíme Machoninovu vnitřní úvahu (mimo obraz), jak celé natáčení k jeho narozeninám je vlastně trik. OVJ prý natočil hlavně dokument pro jeho syna Honzika, aby věděl, jak vypadal, když chodil ve dvanácti letech s tátou na houby. Monolog dále pokračuje o nutnosti tajemství v dobré divadelní hře jakož i v lese, o jeho pěti dcerách a synovi, o nepředvídatelnosti umění a také brilantní pasáží věnovanou vesnici: „...Nic se tu už dlouho nehybe, všechno v pořádku, vítání občánků, účast na schůzích a průvodech, brigádnické hodiny, domy kafemlejek vedle kafemlejnku, na silnicích se drolí asfalt, v domech blahobyt, lednice, televizory, auta v garážích, budovy národních výborů, pilní pomocníci VB, poukazy do lázní a v předsíni pantofle na přezouvání. Samý spořádaný ticho. A jak pod tu plachtu spořádanosti a ticha člověk mrkne, už tam syčí nenávisti a závisti. Stojí tam na stojato strach a všichni ho dechají. Hlídadí jeden druhýho, krtí se tam podezření a malý zrady a nedůvěra. Doutná tam české drama této doby...“ Jako jejich vycházka končí společným čtením u krbu, tak končí i Machoninova úvaha vzkazem do budoucna: „Co se dá synovi říct do života, když je mu dvanáct. Nic asi, než aby se stěhl haď jako jesen prve než začne kvést, aby nedal kmen jedle vůkol obřezati jinak zchřadne, aby dříví ke stavení porážel s rozmyslem, jen když jest měsíc na schodu a snad ještě aby si uchoval svou hlavu a nedal se nikdy zahnat do ohrady jako ty ovce a aby chodil do lesa, než život, jako to jesenové listí zprchatí začne.“

Ukázka ze scénického časopisu **Rozrazil 1/88 – o demokracii:** poučení o volbách.

Dílna: loutkoherečka Věra Říčařová a řezbář František Vítek se setkali v roce 1959 v profesionálním divadle Drak v Hradci Králové. Spojil je zájem o loutku-sochu, o její historii, výtvarné možnosti a situaci ve hře a začali objevovat nové prostory a jazyk – divadlo s loutkami. Při návštěvě OVJ v jejich domácím prostředí ukazují svá díla a mluví o věčně inspirující tématice života Ježíše, o tom, jak stromy chřadnou a dřeva je málo, o duši dřeva. Předvádějí sochy z jílnu a akátu, anatomický model současného člověka nebo nedokončený pomník matematika Pascala, za to že sestrojil mechanický počítačový stroj. František Vítek miluje málo osvětlenou loutku, protože tak se vyjevuje, že loutka má magii. Není to jen hračka, má také kultovní a obřadný význam. Věra Říčařová zase upozorňuje na to, že loutkové divadlo může hrát každý a právě v hodně vypjatých emocionálních situacích. Měl by

vzit loutky, jít s nimi ven na ulici a stát se mágem. Příspěvek končí tancem kostry, která se rozloží až na jednotlivé kosti.

Ukázka ze scénického časopisu **Rozrazil 1/88 – o demokracii**: výchova k tomu, jak lze dobře vypadat, aby za celý život na vás nikdo nepoznal, nejen že jste nic nedokázal, ale ani jste se o to nesnažil...

Fotogalerie: Koláž černobílých momentek z vesnického života – z hospod, tancovaček, maškar, pohřbů a komunistických májových oslav fotografa Miroslava Pokorného doprovází dechovka „Kdyby byl Bavorov“. Andrej Krob čte několik úryvků ze zápisníku Anety Fárové: „Kolem svého tématu chodí fotograf Miroslav Pokorný už patnáct let nejdříve v širším okruhu, nyní kolem jihočeské Bukové, kde setrvává na místě a prohlubuje svoje svědectví. Zachycuje pocit z prostředí, podstatu atmosféry, tuto zvláštní typickou českou atmosféru.“

Ukázka ze scénického časopisu **Rozrazil 1/88 – o demokracii**: „Demokracie je vláda lidu a co je lidová demokracie? Zůstaňme raději u demokracie bez přídomek...“

Slovo pro Jiřího Kantůrku – před bílým prostěradlem sedí Jiří Kantůrek a pronáší svůj osobní komentář k povolené demonstraci 10.12. 1988 na Škroupově náměstí. V jednom dlouhém záběru hledí do kamery a mluví o přátelské náladě tisíců účastníků a solidaritě podobné srpnovému týdnu '68. Zatímco oficiální manifestace měly účast zajištěnou kontrolou a donucením, na setkání nezávislých iniciativ přišli lidé dobrovolně a sami, dokonce museli překonat svůj strach z možných následků: „Politický systém v Československu je právě na strachu a na poslušnosti založen. Ovládání člověka je promyšleno do největších detailů. Stát ovládá školský systém a rozhoduje o tom, komu poskytne vzdělání a komu ho odepře, je naším jediným zaměstnavatelem, má kompetenci rozhodovat o tom, jakou práci podle kvalifikace nebo zájmů přidělí nebo nepřidělí, povoluje a zamítá cesty do zahraničí, ovládá poměry v kultuře, ve sportu, v umění, provádí ateistickou propagandu, omezuje činnost církví a hlavně vládnoucí monopol KSČ dělá z ostatních občanů masu neplnoprávných lidí, kteří na určité postavení a místa ve společnosti nemají vůbec nárok. Tohle všechno lidé vědí. Vědí, že těm poslušným a přizpůsobivým se dostává různých přiměřených výhod. Těm horlivým a těm, kteří se na moci přímo podílejí, pak nezřízených privilegií a naopak těm nepohodlným a neposlušným, na ty se pamatuje postihy existenčními, policejními šikanami a i tím vězením.“ Přesto se ve společnosti začalo cosi měnit, Kantůrek vyjmenoval řadu nezávislých aktivit a doporučil divákům „občanskou odvahu“ překonávat znovu a znovu strach, umět říct občas ne a prostě trvat na svém.

V **Příloze** je záznam z povolené demonstrace 10.12. **Škroupovo náměstí Praha**, kterou u příležitosti 40. výročí Všeobecné deklarace lidských práv společně svolaly nezávislé

občanské iniciativy Charta 77, HOS, NMS, České děti a VONS. Setkání bylo zahájeno zpěvem státní hymny s Martou Kubišovou. Řečníky na improvizovaně ozvučené a osvětlené vyvýšené místo uprostřed náměstí na Žižkově uváděl Ladislav Lis. Jako první promluvil Václav Havel (o svém posledním věznění a o uvolnění politické situace díky hojné účasti lidí na demonstracích 21.8. a 28.10.), pak Bohumír Janát (mluvčí Charty 77 o důvodech jejího vzniku a o myšlence lidských práv, víře a Masarykovi), Jana Petrová (o snahách Nezávislého mírového sdružení za úpravy vojenské služby, výzva občanům brát se za svá občanská práva, žádost o propuštění politických vězňů, o potřebě otevřeného dialogu všech občanů), Petr Placák (za České děti, silný policejní aparát a podepsané pakty vídeňské Deklarace lidských práv nejdou dohromady – jmenuje uvězněné), Ing. Rudolf Battěk (za Hnutí občanů za svobodu o Manifestu demokracii pro všechny, rozhodovat o nás bez nás už nelze, demokracie není anarchie ale odpovědnost za důsledky rozhodování), Václav Malý (zpráva o podstatě a činnosti Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, který vede přesnou dokumentaci o politických případech uvěznění a poskytuje právní poradu, potřeba právního státu pro svobodný rozvoj důstojnosti každého člověka), Vlasta Chramostová (přečetla několik článků z Deklarace lidských práv) a Radim Palouš ukončil manifestaci. Na závěr znovu demonstranti spolu s Martou Kubišovou zpívají hymnu (viz obr. VI/22). Kamera stojí po celou dobu akce zafixovaná poblíž místa, odkud se mluvilo a kromě záznamu promlouvajících ukazuje v kruhovém švenku nejbližší okolí. V zástupu účastníků jsou vidět transparenty s hesly „Svobodu politickým vězňům“ a při čtení jmen uvězněných je slyšet volání „propustit“. Shromáždění také drželo minutu ticha za oběti zemětřesení v Arménii.

Originální Videojournal č. 4 – jaro 1989 – 118 min.

Po úvodní znělce následuje krátká reportážní zpráva ze dnů **Otevřeného dialogu** v Brně v říjnu 1988. Retrospektiva galerie „Drogerie – Zlevněné zboží“ dala podnět k širší výměně názorů mezi umělci mimo obvyklou půdou všemocných svazů a její ambicí bylo stát se permanentní. Volné tvůrčí sdružení „Otevřený dialog“ zahájilo svou činnost dialogem o smyslu svojí činnosti a formách jeho naplňování: „...viděli jste, že je snadnější čáru dělat, než čáru gumovat...“.

Malý zpravodaj: kolem stolu vidíme sedět a diskutovat zemědělského inženýra Tomáše Hradílka, psycholožku Danu Němcovou a doktora přírodních věd Sašu Vondru, kteří se stali mluvčími Charty 77 pro rok '89, a střídají Stanislava Devátého, Miloše Hájka a

Bohumíra Janáta. Noví mluvčí byli hned v lednu uvěznění v souvislosti s Palachovým týdnem a postaveni před soud za kladení květin k soše Sv. Václava.

Vzpomínka na českého filmového režiséra **Odechod Evalda Schorma**, který byl počátkem 70. let vyřazen z české kinematografie. V posledním tvůrčím období pracoval na nejružnějších divadelních a operních scénách. Jeho osud osamělého poutníka připomněla ukázka ze zakázaného filmu Jana Němce „O slavnosti a hostech“: „... měl jste ho vidět jak trucoval, jak zlobil – protože to je starý buřič – ne to ne, já jsem prostě demokrat – já taky – já taky – já taky – když dovolíte, já taky...“

Týden Davida Němce. Jako host akademického malíře Josefa Žáčka v lednu 1988 v galerii U Řečických mohl poprvé oficiálně vystavovat David Němec (*1961). Navazuje na tradici české imaginativní malby a je zastoupen v četných zahraničních sbírkách. Kromě záběrů z vernisáže příspěvek ukazuje také jeho svatbu se zpěvačkou skupiny Půlnoc Michaelou Pohankovou. V souvislosti s lednovými událostmi byl David Němec zatčen a deset dní držen Ruzyni pro obvinění z výtržnictví, poté odsouzen k podmíněnému trestu půl roku vězení a pokutě čtyř tisíc korun.

Vzpomínka na Jana Palacha – horkým týdnem v Praze, Palachovým týdnem či bitvou o Václavák, nazývaly přední světové deníky události v Praze mezi 15. a 20. lednem. Záběry na přeplněné náměstí za zvuků policejních sirén avizují přílohu k tomuto vydání OVJ.

Ženy, ženy, ženy... záběr z vystoupení hudební skupiny Ženy. Opakování nového českého sloganu „rána k ráně sedá, silný slabšího si hledá“ doprovázela pantomimická scénka o zásahu policie proti demonstrantům v lednu na Václavském náměstí. Produkce končila jiným popěvkem „podej mi ruku a projdem Václavák“, během něhož jsou odklizeny zmlácené trosky z pódia.

Kamera ukazuje podepsané petiční archy s Iniciativou kulturních pracovníků **Solidarita s Václavem Havlem** adresovanou předsedovi federální vlády Ladislavu Adamcovi. Nešťastným policejním zásahem na Václavském náměstí a uvězněním Václava Havla ztratila státní moc paradoxně monopol nad představiteli oficiální kultury. Smutný případ Národního divadla z roku 1977 se nejen nekonal, ale dokonce nastala situace právě opačná. Do konce března se pod petici podepsalo čtyři tisíce kulturních pracovníků, což je víc než kolik rozdál autogramů Havel při letním folkovém festivalu v Lipnici '87, kde s ním natočil rozhovor Jan Ruml: Havel obležen svými obdivovateli pilně podepisuje a odpovídá na otázky o svých pocitech během prvního veřejného vystoupení po devatenácti letech. Mluví o trémě a dojetí, podivuje se nad tím, kolik mladých lidí ho zná, když se narodili v době, kdy už byl jako spisovatel zakázán.

Reportáž **Z Čech až na konec světa...** z domácí oslavy 70. narozenin Miroslava Zikmunda, který v letech 1947 až 1964 procestoval spolu s Ing. Jiřím Hanzelkou všechny světadíly. Zkušenosti z poslední cesty po východních oblastech Sovětského svazu 1963-64 jsou zachyceny v jejích strojopisné „Zvláštní zprávě č. 4“. Analýza stavu sovětské společnosti a možnost její přestavby vyvolala velikou nelibost u březněvovského vedení. Od počátku 70. let byli zbaveni možnosti dalšího cestování a publikování připravených cestopisů. Během oslavy přečetl Ludvík Vaculík svůj fejeton.

Zpráva o besedě československých historiků **Karl Johannes von Schwarzenberg v Praze...**, která se ve dnech 5.-9.3. 1989 zabývala místem šlechty v české politice 19. století. Knižně Schwarzenberg jako předseda Mezinárodní Helsinské federace pro lidská práva přivedl do Prahy delegaci zástupců této organizace, aby zjistili aktuální stav na poli lidských práv v Československu. Tři její členové se zúčastnili hlavního předložením s Ivanem Jirousem a Jiřím Tichým v Jihlavě.

Jan Ungár známý z přelomu 60. a 70. let svým patafyzickým pohledem na skutečnost se po dlouhých letech života v ústraní rozhodl opět vystavovat. Záběry z vernisáže Ungárovy expozice v kulturním středisku na Opatově s názvem „Textové ekvivalenty – obrazy – sochy“ ve spojení s hudební kocourkovskou produkcí kapely, která stále dokola opakuje základní motiv z Mozartovy Malé noční hudby, daly vznik reportáží **Zahrádka Jana Ungára**. Mottem výstavy se stala autorova báseň „Jak v Zoo“: „Příšerná trubačská zkouška! Bolesti tuhnoucí ouška. Kvílení lišek, slonů a krav vylétá se zvěř z běsnících plechů nápojem desítek mohutných dechů, až je jich plná, svérázný stav, naprosto plná zahrada. Už není hnutí, archa k vyplutí. Dirigent tvrdí, že není jiné možné řešení, než (zatím neznámá) náhrada...“

Portrét básníka Ivana Martina Jirouse v rubrice **Náš host** začíná záběrem z věznice, kde ho policajti vedou v poutech k výslechu, zatímco zní refrén „...lidi mají dvě nohy...“ Magor se narodil 1944 v Humpolci, absolvoval dějiny umění na FF UK a pracoval jako redaktor pro čtrnáctideník „Výtvarná práce“ až do jeho likvidace v únoru 1973. Spolupracoval s rockovou skupinou Primitives group a později se stal uměleckým vedoucím skupiny Plastic People. Postupně se stal předním recenzentem a tvůrčí osobností českého undergroundu 70. let (viz Apendix III/3). Koláž ze záběrů Jirouse na různých akcích, kterých se zúčastnil – opilý Magor zpívá a recituje v hospodě, na koncertě Jima Čerta sedí vedle Havla nebo se rozčiluje – doprovází vyprávění Petrušky Šustrové: „Magor se narodil jako vůdce do boje, má velké osobní kouzlo, dokáže strhnout lidi a svým velkým pedagogickým darem přesvědčit lidi, z čeho potřeba boje vyplývá. Má nesmírnou trpělivost opakovat věci, aby je dotyčný pochopil, má výbornou paměť, umí zpívat, lidi ho mají nesmírně rádi nebo ho nenávidí. To

vše platí, dokud je Magor střízlivější. Když je opilej, po půl hodině je všem nesnesitelnější. Několikrát dokázal na dlouhou dobu nepít a tehdy udělal svoje nejlepší věci.“ Následuje skvělá strukturální sekvence sestíhaná z pouhých pěti záběrů černobílých Magorových portrétů, rytmicky souzní s kouskem písničky Plastiků „...kanárek umřel, nebo snad chcíp, někdo ho típnul...“. Andrej Krob v komentáři dále uvádí, že od roku 1973 strávil Jirous ve vězení sedm let. Ve Valdčicích také vznikla básnická sbírka „Magorovy labutí písně“, za kterou mu byla v roce 1985 udělena cena Toma Stopparda. Sběrka je věnovaná dcerkám Františce a Martě, jak dokumentuje záběr z jejich domácností. Další svědectví o něm podává Jiří Tichý, který byl spolu s Magorem odsouzen v Jihlavě podle paragrafu za pobuřování, když rozesílal státním orgánům protestní verše „Tak dost“ za Pavla Wonku, pobouření smrtí vězně svědomí. Portrét končí opět záběrem Jirouse v poutech, tentokrát už odsouzeným na šestnáct měsíců odnětí svobody nepodmíněně, který doprovází tleskání a volání „Martine jame s Tebou!“.

Fiktivní **Reportáž** z akce **Na Blaník!** zrežisoval Petr Lébl s divadelním souborem Doprapo. Vlastní realizaci příspěvku, který začíná dramatickou Smetanovou hudbou a vzýváním sochy na Václavském náměstí, měl na starost Pavel Kačírek. „Svatý Václave, kníže náš, věrný zástupce náš, k Tobě Čechové voláme, pomoci žádáme. Je docela obyčejná poslední únorová sobota, den jako každý jiný a přece něčím výjimečný, jedeme na Blaník. Nenechte se mýlit, nenavštívíme známé pražské kino, ale posvátnou horu opředenou bájemi a pověstmi. Nastal čas povolát rytíře z hory ven a za tímto účelem vyrazila z hlavního města ojedinělá expedice“. Mystifikace ve stylu dobového televizního šotu obsahuje nejen úvodní komentář a natočené reportážní záběry z příjezdu aut do obce Louňovice pod Blaníkem, nezbytné přestřižení pásky a úprk členů uvítací delegace na horu, ale i rozhovory reportérky s ručním mikrofonom. Nejsme ochuzeni o názory zástupkyně Svazu žen v kroji s bochníkem chleba, ani o pohled současné historiografie na legendu, ani o názor akademika, který jej čte s koktáním z papírku, ani o svědectví učitelky „na co se mě děti neptají, na to jim neodpovídám“, ani o stanovisko z lidu dělníka z ČKD-Kompresory, ani o ubezpečení lékařů z Ministerstva zdravotnictví. Uvítací komise stojí před blanickou rozhlednou a čeká – marně. Předseda místního NV cituje Kafkovo „nejvyšší formou zla je dialog“ a pak se závěrem zmíní, že oblast byla vzhledem k táborům lidu vyhlášena za Chráněnou krajinnou oblast Podblanicko, ale žádní rytíři tu nejsou a ani nikdy neexistovali. Redaktorka poděkuje, následuje odjezd aut. Předseda také odchází a automatickým gestem odpovídá na pozdrav kolemjdoucího rytíře v červeném brnění...

Zatímco OVJ na návštěvě v Dlně: sochy Karla Nepraše doma, hraje „Sen noci svatojánské band“, sólo autor mluvil s Karlem Neprašem o výpadech v paměti, slyšíme zpívat a hrát jeho kapelu „krásné je žít“. Vidíme ateliér plný artefaktů z chemického skla, svařených konstrukcí z kovových součástek nebo rozložené variabilní sochy, které lze kdykoli zase sestavit, například fontánu „Sněhurka a sedm trpaslíků“. „Lidi se rodějí a umírají a v tom je všechno. Snažím se jít s člověkem krok za krokem v jeho běžném denním pohybu. Chci, aby socha vyjadřovala, jak obyčejný člověk obyčejně žije.“ Na konec hraje Nepraš v koncertním obleku na housle.

Fotogalerie představuje práci Bohdana Holomíčka citátem z poznámek Anety Fárové: „Mírou jeho fotografování je způsob žití. Fotografuje po svém, upřímně a opravdově cokoliv, co je součástí jeho citového života a jeho osobních zážitků. Holomíček působí jako inzitivní fotograf, protože ho vede především cit a posvěcení. Fotografií se vyjadřuje plynule, lehce, nepřetržitě a soustavně, a protože je součástí jeho vyjadřování, všechno co s ní činí, je autentické. Porušuje každý uzavřený systém, protože život uplývá a přináší změnu a ta ho vzrušuje.“ Na černobílých fotografiích se střídají lidé zakomponovaní do prostředí i se svými charakteristickými gesty.

Slovo pro Jiřího Kantůrku. Tentokrát sedí Kantůrek za stolem už v jakési improvizované hlasatelně s mikrofonom, do kterého se přece jen dostává i okolní ptačí zpěv (viz obr. VI/13). V úvaze srovnává situaci akademika Sacharova, jehož vyhnanství skončilo po telefonickém rozhovoru s Michaiilem Gorbačovem, Lecha Walesy, který vyjednával se zástupci vlády o politických reformách v Polsku, a Václava Havla, který byl ve stejné době zatčen a odsouzen na tři čtvrtě roku do vězení. Reakce světové veřejnosti byla mohutná, ale kupodivu po letech letargie se ozvala velmi silně i veřejnost československá: „Jestli 21.8. se nejvíce skandovalo při demonstraci jméno Dubček a při sedmdesátém výročí republiky Masaryk, pak při lednových událostech bylo nejčastěji volaným jménem Václav Havel. Tento čestný a statečný člověk, plným právem navržený na Nobelovu cenu míru, se, ačkoliv se tomu sám brání, stává symbolem a vůdčí osobností demokratických snah a boje o lidská a občanská práva v Československu. Je těžko odhadnout, co všechno se ještě u nás bude muset stát, než vládnoucí moc pochopí, že násilí proti pokojným občanům, mimořádné zákony na ochranu pořádku, zavírání názorových odpůrců do vězení nikam nevede. A ještě těžší je předvídat, jak se může projevit ve společnosti narůstající sociální napětí, které nebude slábnout, ale spíš silit. Jistá je jenom jedna věc, éra stalinistických a brežněvovských koncepcí reálného socialismu pro tuto chvíli skončila. Vládnout za pomoci totalitních metod je v Evropě zřetelným anachronismem a nechceme-li se stát skanzenem stalinismu, bude muset i u nás dojít k

podstatným společenským reformám. Bez legalizace nezávislých občanských iniciativ, bez zásadních změn v existujících politických a společenských organizacích, prostě bez skutečného politického pluralismu, není možné řešit ani problémy nahromaděné u nás v československé společnosti. A je jenom otázka času, kdy i u nás dojde k jednání u kulatého stolu, ke kterému zasednou představitelé vládnoucí moci a opozice. Osobně jsem přesvědčen, že k takovému kulatému stolu zasedne jednou i Václav Havel. Nejsem si ale tak docela jist, jestli vývoj poměrů do té doby dovolí, aby u tohoto kulatého stolu seděli pánové Jakeš, Indra, Hofman nebo Zavadil.“

Po závěrečné znělce je v **Příloze** uveden vzpomínkový pořad Aleše Havlíčka **Jan Palach**, věnovaný výročí jeho upálení v lednu 1969. V úvodu si můžeme přečíst text básně Miroslava Holuba „Praha Jana Palacha“, zatímco zní dramatický klavírní doprovod Filipa Topola, jaký později bude hrát k němým filmům. Koláž výpovědí Petra Pitharta, faráře Jakuba Trojana, Petra Uhla a Jiřiny Šiklové měla s doprovodnými záběry z inkriminovaných míst na Václavském náměstí, z okolí budovy Filosofické fakulty a z rodných Všetat, spolu s Palachovými dopisy na rozloučenou, s dobovými fotografiemi a dokumenty z tisku, podrobně vysvětlit po dvaceti letech nové generaci okolnosti Palachova činu, přiblížit jeho osobnost i popsat tehdejší politickou a společenskou situaci (studentská stávka 17.11. 1968 na FF UK, očekávaná řada dalších zápalných obětí, zmizení Zoubkovy náhrobní plastiky). Farář českokobratrské církve, který Palacha pohřbíval, se pokusil nad rakví zformulovat, co jeho čin tehdy vlastně znamenal a na co by nás měl upozorňovat dodnes: „Jan Palach svou sebeobětí, svým sebezmařením chtěl podtrhnout skutečnost, že to nejhlubší v našem životě, je věrnost poznané pravdě, citlivé svědomí a odpovědnost za společenství, ve kterém žijeme.“

Následuje další samostatný dokument Michala Hýbka, tentokrát mapující události z ledna 1989, jehož název **Na Václavském Václaváku...** je odvozen z hitu kapely Pražský výběr, který také (i bez laskavého svolení skupiny) tvoří hudební rámec k natočenému materiálu. Pod úvodním titulkem slyšíme hlášku z policejních megafonů „Občané, vaše shromáždění není povoleno, proto vás žádám, abyste se rozešli“ a vzápětí skandovanou odpověď zaplněného náměstí „svobodu, svobodu, svobodu!“. Komentář Jana Rumla otevírá prolog: „Poté, co třináct občanských iniciativ oznámilo na NV, že chtějí 15.1. uctít památku Jana Palacha položením květin k soše Sv. Václava, dostali Dana Němcová a Václav Havel anonymní dopisy, v nichž pisatelé oznámili, že hodlají podpořit Chartu 77 manifestačním sebeupálením. Podle všeho šlo o past na organizátory, kteří měli v úmyslu uspořádat klidnou pietní akci. Zřejmě až na poslední chvíli padlo rozhodnutí státní moci ohlášenému položení květin zabránit, disidenty zatknout a ostatní lidi ve městě ztlouct.“ V následující deníkové

formě kapitol od neděle 15.1. až do soboty 21.1. jsou seřazeny svědecké výpovědi lidí, kteří se zúčastnili demonstrací a zažili i následnou policejní represi (viz obr. VI/27), o průběhu a vývoji situace během celého týdne. O svých ještě čerstvých zážitcích na kameru mluví Saša Vondra, Dana Němcová, John Bok, Josef Žáček, Bořislav Holeček, Petr Holeček, David Němec, Jana Šternová, Stanislav Devátý, Martin Palouš, Milan Machovec a další. Formou předělové interpunkce mezi jednotlivými kapitolami je vždy zmrazení obrázku poslední výpovědi v bloku před koncem záběru, zatímco zvuk pokračuje až do jeho konce. Promluvy svědků jsou doplněny jednak záběry natočenými během demonstrací, ilustračními kresbami dětí z jedné mateřské školky a jednak černobílými fotografiemi za použití autentického zvuku z demonstrací s policejními houkačkami. Součástí tohoto dokumentu jsou také unikátní záběry ze zatýkání disidentů a jejich nakládání do vozů, které ironicky podmalovává Vivaldiho hudba z „Čtvero ročních období“. Státní moc následně velmi rozzuřilo, když OVJ zveřejnil tváře tajných policistů i čísla jejich aut (viz obr. VI/23).

Celý dokument je zprávou o stupňujícím se násilí vůči projevům občanské neposlušnosti, kdy se po celý týden scházeli na Václaváku kolem 17 hodiny spontánně stále větší a větší davy lidí, aby projevíli svoji nespokojenost se společenskou situací. Od zastrašování a vytlačování z náměstí až po zatýkání a bití na policejním dvorku ve Školské, kde zadržení museli stát až 11 hodin. O vzteku, který si policie vybíjela zákrokem v centru města proti normálním, často nic netušícím nakupujícím občanům, proti slepčům, dětem i starým lidem, zkrátka proti slabším, aby vytvořila a posílila atmosféru strachu. Obušky, vodní děla a slzný plyn, ohnivá ulička s kopanci, kterou museli procházet obklíčení demonstranti. To vše vyvrcholilo v sobotu 21.1. ve výroční den Palachova pohřbu v rodných Všetatech, které byly celý týden obklíčené a zcela blokované. Pochody lidí s květinami byly vráceny zpátky aniž došly cíle, nezřídka výlet končil bitím, sebráním občanského průkazu a následnými problémy v zaměstnáních a na školách. V epilogu slyšíme esenci jejich pocitů: „lidé chtěli dokázat, že žijeme, že tady jsme, že jsme neupadli do nějaký apatie,... ta bezmoc se mi vrací v úzkostných snech,... mám pocit nesvéprávnosti, nevím, jestli má vůbec cenu tady něco dělat a jak to bude dlouho trvat – nedá se s tím dost dobře žít.“

Originální Videojournal č. 5 – léto 1989 – 119 min.

Po úvodní znělce OVJ následuje **Malý zpravodaj: Vzpomínka na 1. máj 1989**. Záběry z oficiální demonstrace, dechovka vyhrává, milicionáři hlídají, lidé se tlačí v tradičním

průvodu s mávátky, ale co to? Někteří mají poněkud neobvyklá hesla: „slovo mladým“, „přestavujme rukama a hlavou – ne řečmi“, „více peněz do škol“, „lidové noviny do každé rodiny“, „propusťte Petra Cibulku“. Jak říká Jan Ruml dvojsmyslně v komentáři, 1. máj se stal příležitostí, aby lidé opět vyjádřili své občanské postoje. Řada transparentů byla na místě zuřícími příslušníky nekompromisně roztrhána, zbytek skončil na okresech VB, stejně jako řadu lidí z veřejných prostranství policie vyvekla a zbila. Seriál za sebou jdoucích fotografií dokumentuje jeden takový zásah a zničení malého plakátu s hlavou Gorbačova hned celým týmem policistů.

Reportáž z výstavy díla slavného jezuita **Bohuslav Balbín bojující** v pražském Klementinu. Expozice představila Balbína v jiném světle, než jak byl během posledního dvacetiletí doposud interpretován v jednostranném jirákovsko-nejedlovském pojetí coby představitel doby temna. Zde se jeví jako jeden z prvních novodobých českých historiků, ne jen jako autor jediné knihy s barokně košatým, avšak palčivě časovým titulem „O šťastném někdy, nyní však v přežalostném stavu království českého, zvláště pak jazyka českého čili slovanského v Čechách, rozprava krátká, ale pravdivá“. Komentář k záběrům vystavených archiválií končí Balvínovou vysoce aktuální otázkou: „Zdaž slepi a blbi a podvržení jsme až do toho stupně, že kam to směřujeme, nevidíme?“

Zpráva z návštěvy delegace **F.I.D.H.**: Mezinárodní federace pro lidská práva sídlící v Paříži se v druhé polovině května 1989 setkala v Praze se zástupci VONS.

Dominik Tatarka... Unikátní záběry z letního setkání zakázaných spisovatelů v roce 1986 pořídili pro OVJ slovenští spolupracovníci Jiří Šimečka a Ivan Hoffman. Připomínají Tatarku v historickém kostýmu jedné z postav hry Lenky Procházkové „Ať žije fronda!“. Dominik Tatarka veřejně protestoval proti násilnému ukončení demokratizačního procesu v roce 1968, byl jedním z prvních signatářů Charty 77 a tak se ocitnul na černé listině zakázaných spisovatelů. Trilogie Písačky, považovaná za vrcholné dílo jeho tvorby, nenašla v Československu vydavatele. Druhou část příspěvku tvoří záběry z jeho pohřbu na Martinském hřbitově v Bratislavě. Největší slovenský spisovatel Dominik Tatarka zemřel 10.5. 1989.

Šovinisté z Malé Strany. Na schodech u Karlova mostu se setkali obyvatelé Malé Strany, aby zdvihli své hlasy na obranu této malebné čtvrti. Vyslechli stanovisko NV pro Prahu 1 ve věci přebudování části Kampy na mezinárodní hotel, o čemž prý rozhodl kdosi z nejvyšších primátorských míst. Občanské vědomí se začalo probouzet, a tak shromáždění vyjádřili svůj zásadní nesouhlas s plánovaným projektem i s postupem jednajících orgánů a na místě byla sepsána petice v tomto duchu na odpovědná místa. Jak se dozvídáme z komentáře,

celý průběh spontánní akce narušil neznámý pachatel, který se pokusil petici zcizit. Byl však odhalen a s hanbou odešel.

„Vždycky nás popuzovalo všechno, co bere samo sebe příliš vážně, a je jedno, jestli je to politická strana nebo nezávislá iniciativa. Chceme ukázat, že i tak vážná věc, jako jsou političtí vězni se může brát humorně“ tvrdil program nově vzniklé občanské iniciativy „Společnost za veselejší současnost“, která uspořádala běh ulicí Politických vězňů v Praze. Převzaté reportážní záběry **Běžíme za Vás...** ukazují občany, jak běží s taškami, kočárky a koly od bývalého Pečkova paláce směrem k Hlavní poště pod heslem „dnes běžíme my za vás, zítra poběžíte vy za nás“. Organizátoři akce Bára Štěpánová a Petr Payne jednotlivé běžce sčítali a nakonec každý z účastníků poslal pozdrav do pochmurných míst československého politického života, totiž disidentům do vězení.

Díky bohatým kontaktům s disidenty v Polsku, Rusku a Maďarsku získával Jan Ruml pro OVJ zajímavý materiál. Další převzatá reportáž **Gruzínské zvony** začíná pohledem na čekající odhodlané demonstranty. „Máme možnost hledět do tváří těm, kteří jsou odhodláni hájit právo národa na sebeurčení a nezávislost. Navzdory více než šedesátileté porobě jsou lidé klidní a plní naděje. O několik hodin později však vydaly stejné tváře svědectví o nepředstavitelné krutosti a bezpráví. Jsme ve Tbilisi, v samém centru gruzínské Iredenty, kalendář ukazuje 9.4. 89.“ Mozartovo Requiem doprovází následující hrůzné záběry. Ve čtyři hodiny ráno se dala do pohybu ruská armáda – tanky, vojáci vyzbrojení nabroušenými zákopovými lopatkami a jedovatým plynem. Po bezuzdném řádění zůstaly na ulicích desítky mrtvých a raněných, včetně žen a dětí. Večer pak byl vyhlášen výjimečný stav, na letišti přistávala vojenská letadla, ve městě stíleli samopalníci a vojáci masakrovali civilní obyvatelstvo. Oficiální zpráva uváděla dvacet, nezávislé zdroje pak několik stovek mrtvých. Kamera v márnici snímá pobité těla. Do nemocnic bylo převezeno velké množství lidí intoxikovaných neznámou chemickou látkou. Lékaři žádali vojenské experty o pomoc při určení diagnózy a způsobu léčení a rovněž informace o druhu použité otravné látky. S odkazem na vojenské tajemství byli odmítnuti. Ranění vypovídali o bití zvláštními gumovými obuškami, které se při úderu lehce rozchlipovaly a vydávaly ostrý charakteristický zápach – na bázi chloracetonu, zatímco se vojáci chránili maskami. Lékař ukazuje raněné, kterým otrava plynem způsobila poruchy mozkového centra, zápal dýchacích cest a narušila funkci jater. Od 13.4. se konaly první pohřby obětí za účasti tisíců lidí, vyzváněly zvony všech tbiliských kostelů. „Mrtvým i živým, městu, zemi a celému světu připomněli, k čemu se může uchýlit totalitní režim, střetne-li se s touhou lidí po svobodě. A připojily se ke ztichlým

zvonům v Bulharsku, Rumunsku a Číně, ke všem zvonům všude tam, kde vládne teror a slepá vášeň k neomezené moci.“

Ve dnech 5.-11.7. se na Karlově mostě konal vzpomínkový týden **Solidarity s čínskými studenty**. Každý den se tu sešlo několik desítek převážně mladých lidí, aby květinami uctili oběti brutálního vojenského vpádu na náměstí nebeského klidu v Pekingu. V sobotu pak zasáhla policie. Postoj mladých Pražanů ostře kontrastoval s oficiálním stanoviskem československých vládních představitelů, kteří se naopak s brutálním zásahem proti studentům plně identifikovali.

Převzatý příspěvek **Budapešť – Paříž** pojednává o změně politické situace mezi 16. červnem 1988 a 1989 v Budapešti. Paralelní montáž srovnává záběry z roku '88, které ukazují policejní rozeznání vzpomínkové akce na Imre Nagy, se záběry v roce '89, kdy jsme svědky celonárodní občanské rehabilitace osobností nerozlučně spjatých s všelidovým povstáním proti stalinskému despotismu a proti sovětské vojenské invazi. Třicet jedna let po justičních vraždách mohly být ostatky Imreho Nagy a jeho spolupracovníků důstojně uloženy. Pohřbu se zúčastnily statisíce lidí, včetně představitelů státu a strany. A vůbec není vyloučeno, že organizaci oslavy na Náměstí hrdinů pomáhali zajistit tíž občané, kteří ještě před rokem v týchž místech maďarské občany nezákonně pronásledovali.

Setkání druhé představitelů nezávislých hnutí na hranici ČSSR a Polska se uskutečnilo 25.6. 1989. Za českou stranu se zúčastnili Václav Havel, Jan Ruml, Ivan Havel, Olga Havlová, Jiří Křižan, Ladislav Lis, Jiří Wolf, Jiří Tichý, Jáchym Topol a další. Ačkoliv se setkání konalo po jednání u kulatého stolu a volbách v Polsku, takže většina polských nezávislých aktivistů se mezitím stala poslanci a nemohli pro velké pracovní zatížení přijet, bylo projednáno mnoho důležitých věcí a také vydáno komuniké.

Fotografie a zvukový záznam z koncertu 10.6. na Bratislavské lyře, kde **Joan Baez** věnovala píseň Chartě 77, Nezávislému mírovému hnutí, Petru Cibulkovi a Václavu Havlovi.

V **Katedrále Sv. Víta** se 1.7. 1989 konala pontifikální mše, která byla součástí oslav devadesátých narozenin primase českého a arcibiskupa pražského, kardinála Františka Tomáška. Mši celebroidal sám oslavenec, koncebrovalo několik zahraničních kardinálů a arcibiskupů a tak téměř osm tisíc lidí spolu s OVJ bylo svědky události, jakou snad pražská katedrála ještě nezažila. „Vzpřimte se a zvedněte hlavu“, těmito slovy Písma začínal kardinálův pastýřský list, jímž vyhlásil vloni Desetiletí duchovní obnovy. Kardinál Tomášek jako velká autorita, která ukazuje cestu k lepší budoucnosti našich národů, nebojuje totiž pouze o práva věřících své církve, ale zastává se všech nespravedlivě pronásledovaných a neúnavně a trpělivě pracuje na věci lidských a občanských práv a svobod.

Dokument přináší rozhovory s „vězni svědomí“ o jejich prvních dojmech po propuštění. Václav Havel byl propuštěn z vězení po polovině trestu. Za jeho osvobození bylo shromážděno 3.385 podpůrných dopisů. Na chodbě soudu, pak na ulici před soudní budovou i doma vítají Havla jeho přátelé a kamarádi. Při příchodu do bytu, začíná Jim Čert hrát na harmoniku a spousta lidí na večírku oslavuje Havlovu svobodu. Jiří Kantůrek zatím zpovídá Jiřího Volfa, který byl propuštěn ve stejný den jako Havel po šesti letech z extrémního prostředí ve Valdicích. Svoboda pro něj znamenala psychický šok, z množství zeleně a světla ho rozbolely oči. Petruška Šustrová navštívila Stanislava Devátého poté, co ho 19.5. opustili jeho strážci v Thomayerově nemocnici v Praze. Tomuto neobvyklému propuštění předcházela devatenáctidenní hladovka, během tří jarních měsíců na protest proti svému zatčení nepřijímal stravu celkem čtyřicet devět dnů. Devátý se domníval, že bez hladovky by propuštěn nebyl a považuje ji za jedinou formu osobního protestu. V květnu po šestiměsíčním věznění se na svobodu dostali i zástupci NMS, Hana Marvanová a Tomáš Dvořák. Oba shodně vypovídali, že ani teď nemají vnitřní strach ve své činnosti pokračovat a že nemohou jinak. Poslední interview se týkalo Jiřího Tichého, který naopak do vězení nastupoval za spoluúčast na manifestu „Tak dost“.

V **Anketě** „Proč jste podepsali Několik vět?“ sdělují své důvody pro podepsání petice Ivo Krobot, Boris Hýbner, Jiří Lábus, Ivan Rajmont, Karel Steigerwald, Jiří Bartoška, Ondřej Pavelka, Vladimír Merta, Michal Pavlíček, Boleslav Polívka, Jan Burian, Lucký, Ladislav Kantor, Petr Skoumal, Jan Vodňanský, Zdeněk Novák, Milena Černá, Čestmír Císař, Petr Oslzlý, Ctibor Turba, Jan Hrušínský, Ladislav Mrkvička a Michal Kocáb.

Náš host: jak upozorňuje Jan Ruml v komentáři, jde o „živý záznam s originálním zvukem mluveným i hudebním“ – opoziční poslanci v nově zvoleném polském Sejmu a aktivisté Solidarity navštívili ve dnech 21.-25.7. Václava Havla na Hrádečku u Vlčice. Zatímco slyšíme, že „z přítomnosti severních sousedů můžeme čerpat nový optimismus a posílit svou naději“, kamera OVJ natáčí prostřený stůl, společný oběd, prohlídku Havlovy chalupy a česko-polský zápas ve stolním tenise – tedy spíše návštěvu rodinných přátel než návštěvu delegace oficiálního charakteru.

Zdeněk Urbánek vedl **Interview** s britským dramatikem Haroldem Pinterem při příležitosti jeho návštěvy v Praze. Je znám jako aktivista mezinárodní solidarity spisovatelů, který vystoupil na obranu Salmona Rushdieho a proti biafrizaci české kultury. Z exkluzivního rozhovoru se dozvídáme, jak na něj zapůsobila krásná česká krajina s přívětivými lidmi a jak obdivuje neobyčejného ducha, nezávislost, odvahu a rozhodnutí dalších našich spisovatelů, že se nikdy nepoddají omezením a zákazům, kterým jsou dlouhá léta vystaveni. Lady

Thacherovou nazval dinosaurem a kriticky podotkl, že britská vláda miluje sklady střel a nukleárních zbraní v době, kdy ostatní vlády se snaží uvolňovat napětí.

Společenská kronika obsahuje dvě reportáže z akcí „Otevřeného dialogu“. První setkání tohoto volného sdružení proběhlo 13.5. 1989 v Praze, bohužel jen v omezené formě. Kromě hudebně-dramatického programu (Jan Burian na koncertě zpívá „píseň strašlivou o tom velkém dialogu, který nastal v Čechách, ale ne s každým“) měl ještě Jaroslav Kořán uvést výstavu z děl šedesáti umělců. Bohužel, dialog se nesměl nekonal, o čemž svědčí zamčená galerie a vyvěšený transparent na ulici „s rozvratníky dialog nepovedeme“.

V Novém Jičíně byli naopak dialogu nakloněni, a tak na stomatologické poliklinice v galerii v J-klubu proběhla od 16.-23.5. výstava obrazů Josky Skalníka. Součástí vernisáže byla akce rozvíjející myšlenky otevřeného dialogu – zatímco Joska Skalník barvami modrou a červenou maloval na bílý plášť, ve kterém Petr Oslzlý četl prohlášení „Otevřený dialog“, Jim Čert k tomu hrál na harmoniku. „V současném světě neexistuje ani v umění jednotný vyhraněný směr či názor. Umění nejrůznějších zaměření a estetik je různohlasým ohledáváním světa a existence člověka v něm. Ponorem do lidského nitra a zamyšlením se nad životem člověka v Universu. Jakkoli se názory tvůrců v dnešním světě odlišují, jsme přesvědčení, že smysl všeho myšlenkového a uměleckého snažení je společný. Jsme přesvědčení, že tak jako umění nezná diktát doby, tak jsou mu cizí hranice. V tomto ohledu chceme oživovat zprůchovanou kulturní kontinuitu a navazovat přímé styky se zahraničními umělci a tvůrci, kterým umožňujeme vstup do všech forem našeho dialogu. Realizace jednotlivých i společných akcí i tvůrčích dialogů hodláme zveřejňovat širokou škálou publikací a audiovizuálních technik.“ S posledními slovy se otočí a ukáže směrem do kamery OVJ, následují koncové titulky celého čísla.

Příloha obsahuje sestřih z druhého „**hranatého stolu**“ Videojournalu na téma „současnost“ (v červnu 1989). Hovořili Jan Ruml (36 let, sanitář, pracuje pro samizdaty LN, Sport, OVJ), Ivan Lamper (31let, plynárenský dělník, redaktor Revolver Revue a Sportu), Václav Malý (39 let, katolický kněz bez souhlasu, VONS, Helsinský výbor, Charta 77), Hana Marvanová (26 let, v právním oddělení OPBH, aktivistka NMS), Aleš Lederer, (36 let, topič, redaktor nezávislého časopisu Moskva), Petr Placák (25 let, dělník a začínající spisovatel, České děti) a Ivan Hoffman (37 let, fotograf a písničkář, nezávislý publicista na Slovensku). Diskuse byla nasvícena a snímána na dvě kamery. Hosté seděli kolem dvou stolů sestavených do L, v jeho vrcholu se snažil debatu řídit moderátor Jiří Kantůrek a k němu také směřoval mikrofon na stojanu: „Jaký je váš základní životní pocit v této době v Československu?“ Zástupci generace, která dospívala v období normalizace, vyjmenovali následující – snahu o

nezávislost vnitřního života na vnější komunistické politice, kde se pohybují mezi „svobodnými“ lidmi a jsou tedy spokojeni, současně však pocit vřazenosti do společnosti a vůle k pomalé vytrvalé práci na zlepšování okolní skutečnosti. Problém nedostatku informací, odmítnutí zhoubných a zcestných levicových názorů. Pocit, že žijí v ideálním čase a místě, kde se něco mění, a jsou proto rádi, že neemigrovali. Uvědomují si možnost růstu právě v tomto čase v rovině duchovní ve vztahu k druhému jednotlivci mimo zaběhnuté koleje. Následovala poměrně jiskřící výměna názorů – není problém co dělat dál, ale problém, jak je na tom okolní společnost. Češi totiž ztratili pocit národa i jeho paměť. Je třeba bojovat proti totalitnímu systému, ale současně vidět v totalitní moci konkrétní osoby. Kantůrek připomněl, že dlouhou dobu Charta 77 nechtěla být opozicí vůči vládnoucí moci, chtěla jen upozorňovat na chyby a bránit lidská práva. To je nutné změnit, protože právo na politickou opozici je legitimní. Nezávislé organizace musejí mít svůj program a sílu, ale měly by být i jednotné v cílech a principech, jinak místo kulatého vznikne spíš „hranatý“ stůl opozičníků. Není nutné hledat společné zájmy s těmi co vládou, ale naučit se respektovat různé zájmy ve společnosti, jinak poroste tlak a hněv, který pak může skončit násilím. Diskuse vrcholí ne příliš sjednocenými názory aktivistů: nikdo nám dosud nepodal ruku – kompromis by měl být důsledkem střetu dvou silných partnerů – mluvit se zlem není kompromis – nikdo nechce čínskou zkušenost – nenásilný vzor a ne pasivní rezistence, protože se tím člověk na všem podepisuje – režim chce konfrontaci a má zbraně, my ne...

Originální Videojournal č. 6 – podzim 1989 – 83 min.

První legální číslo OVJ, jak slyšíme v komentáři, začíná vzpomínkou na zemřelého spolupracovníka OVJ, Jaroslava Kukala (viz obr. VI/9). Záběry představují talentovaného fotografa, kameramana a režimem pronásledovaného signatáře Charty 77, jak pořizuje neocenitelná zpravodajství z českého undergroundu.

Toto vydání otevírá počítačově přepracovaná znělka (viz obr. VI/2) . Ve snaze vylepšit její podobu, jsou Skalníkovy modré oblohy s obláčky podrobeny strojové manipulaci a číslo vydání se už neskládá animovaně z jednotlivých kousků, ale objeví se prolínačkou jakoby vepsáno rukou fixem. Nechtěně se tak vlastně stává dokumentárním důkazem o průlomu nových, byť ještě nedokonalých technologií do tehdejšího Československa a o jejich nastupující módní oblíbenosti.

Následuje převzatý animovaný film (minutový fragment z mezinárodního projektu Amnesty International o deseti základních lidských právech) – po cestě směrem na stále couvající kameru běží člověk a překonává všechny možné překážky, které se mu staví do cesty (zdi, závory, ostnaté dráty a zátarasy) až nakonec před ním spadne mříž, se kterou nepohne. Napřahuje alespoň ruku, chce naši pomoc...

I další příspěvek je poněkud převzatý. Jedná se o filmový materiál natočený Armádním filmem na objednávku Ministerstva vnitra. **Malý zpravodaj** ukazuje, jak probíhal nácvik boje s vnitřním nepřítelem (viz obr. VI/25,26). Vojska MV pod vedením tehdejšího ministra vnitra Františka Kíncla inscenují konfrontaci sil jako během nepovolených manifestací. Pár policistů převlečených do civilu si hraje na demonstranty, vybaveni transparenty, hesly i zpěvem hymny. Druhá strana je početnější – zásahové jednotky se učí chodit v rojnici a s obušky a štíty potírat „živly“. Komentář k těmto mrazivým obrázkům dodává: „Zatímco končilo léto, mysleli už mnozí, tak jak to má být, na blížící se podzim. Ani ozbrojené složky Ministerstva vnitra nezahálely, nový typ výzbroje a pracovní techniky, nová taktika, nové metody v boji s vnitřním nepřítelem, tak probíhala perestrojka pod vedením neblaze proslulého a dnes již zapomínaného ministra Kíncla.“ Příslušníci bezpečnosti trénují a jejich političtí nadřízení se na celou akci dívají z nadhledu tribuny, baví se a opájí silou. Jsou slyšet i pokyny z vysílačky a mezitím odpovědi z řad pseudodemonstrantů: „Značkaři, větší aktivita! – Gestapo! – Obušek ukončit. – Co na to říkají rodiče, že mlátíte dělníky!? – Urychlete postup. – Svobodu! – Provádějte zadržení.“ Celé cvičení končí samozřejmě pochvalou, kdy pan ministr bodře rozpráví se svými chlapci od VB. Je nicméně doprovázeno falešně znějící hymnou spolu s pískotem. „Ačkoli se celá paráda konala kdesi na pokraji Prahy, s odstupem doby se nám některé její momenty jeví jako povědomé. Už jsme je někdy viděli, možná že to bylo na Národní třídě.“

Převzatý záznam z hlasování a přijetí návrhu čerstvě zvoleného senátora Adama Michníka **Rehabilitace v polském Sejmu**, který začátkem srpna předložil parlamentu ke schválení rezoluci, na níž čekalo Československo přes dvacet let – návrh na omluvu za okupaci Československa v srpnu 1968 vojsky Varšavské smlouvy. „Komunistická totalitní diktatura stála tak před prvním vážným úderem. Husákovsko-jakešovská společnost ověřující svou legitimitu od vojenské síly, hleděla v té době s obavami také na parlament maďarský a dokonce měla strach i z reakce Moskvy. Ta však přišla o několik měsíců později.“

Transit Malá Strana je reportáží o masové emigraci občanů NDR přes velvyslanectví NSR v Praze. „Koncem léta se Malá Strana a zejména Lobkovický palác s jeho přilehlou zahradou podivuhodně proměnily ve středoevropský Clondike. Nebyl to však opožděný

zájem východoněmeckých turistů o české baroko, který sem denně přiváděl několik desítek tisíc převážně mladých občanů z NDR. Říkalo se tomu tenkrát hlasování nohama, protože k jinému hlasování neměl tehdejší Honeckerův režim odvalu, mladí východní Němci prostě sebrali igelitové tašky s kartáčky na zuby a snad ještě s ručníkem a zamířili přes Malou Stranu do jiných částí Německa. Málokterého svědka tohoto exodu tehdy napadlo, že vlastně začíná bourání „berlínské zdi“, symbolu rozdělené Evropy, že se vracíme zpět před vrátka slepé uličky, která se před námi kdysi otevřela v Mnichově. Invaze nezaskočila jen politiky z obou německých států, ale i naše úřady. Jejich bezradnost, obavy z infiltrace a zřejmě i určitý tlak z Moskvy však jakoby zázrakem vyústily v elegantní řešení problému, později nazvaném humanitární pomocí. My jsme zaznamenali, že proslulý český fortel se nezapfel, byť v jiné podobě.“ Kamera ukazuje vyrabované trabanty, wartburgy a žigulíky, které tu houfně v ulicích Prahy zanechávali Němci na své cestě za svobodou.

Ještě před 21.8. se konala „Trutnovská filmová škola“, tradiční setkání členů filmových klubů, jejichž značná část se tentokrát přesunula na nedalekou chalupu na Hrádečku u Václava Havla **Konec léta v Krakonošově zahrádce**. Jeho soused, Jiří Dědeček, mu s rozlaďenou kytarou zpíval „Holky z ČKD“ a Jan Rejžek si v posledním čísle festivalového bulletinu prozíravě zaznamenal do svého deníku: „I letos se mi v předposlední školní noc zdály divné věci. Druhý den přijíždí na návštěvu Letní filmové školy prezident republiky, šaramantní štramák s knírkem, kterému všichni tykaj a říkaj mu Vašku. Je přivítán chlebem, solí a fernetem.“

Fotogalerie: reportáž natočená na výstavě „37 fotografií“ v klubu Na Chmelnici na téma „člověk a jeho prostor“. V expozici zkrátce výstava připomněla okolnosti, akce i terén živořící komunistické společnosti. Bluesový doprovod hraje k černobílým fotkám a na nich se střídají lidé v podivně šedém a chátrajícím prostředí, obklopeni obrovskými rudými hvězdami. Portrét českého šlechtice vedle záběrů z vězení a blázince, z komunistických oslav s milicionáři.

Druhá vzpomínka na 1. máj 1989 – dokumentární záběry z 1. máje 1989 začínají solarizovanou vzpomínkou na brutální policejní zásahy proti demonstrantům na Václavském náměstí. Za doprovodu ironického Rumlova komentáře následují další konfrontační situace z prvomájového průvodu – zajišťování a násilné odvádění občanů s oficiálně neschválenými transparenty, kontrola občanských průkazů a policejní blokáda opozičního proudu demonstrujících od oficiální manifestace. Západoněmecký kameraman natáčel objektivní zpravodajství pro ARD, jeho práci však mařila civilní STB a pečlivě ho sledovaly kamery ČST. Estébácká televize se také pokusila o interview s lidmi, kteří nesli transparent „slovo

mladým“: „Máte slovo mladým, tak co chcete? – Proč nás nepustili až dolů? – Studujete? – Ne, jsem dělník. – A proč jste nešel s vaším podnikem? – Ať žije Václav Havel! – Já se Vás ptám, proč k tomuhle má být určeno zrovna Václavské náměstí? – Protože je 1. máj. Je tady manifestace pracujícího lidu, to znamená jak pracující třídy, tak i studentstva. – Ale vždyť existují diskusní kluby, studentské. Povězte si to tam, ale ne tady. – A proč ne tady? – Tady to není vhodné místo, na ulici. – Pro koho není vhodné, pro vás? – Ne, pro nikoho, si myslím...“

Záznam z akce, kde v předvečer 21. srpna uveřejnili slovenští intelektuálové výzvu k 21. výročí okupace Československa. Miroslav Kusý, Hana Ponická, Vladimír Maňák, Anton Selecký a Ján Čárnogurský byli za vyslovení svého názoru k výročí invaze vojsk Varšavské smlouvy k neblahé situaci ve vlastní zemi zatčeni nebo dále vyšetřováni na svobodě s hrozbou § 98 o podvracení republiky. Vidíme chlapíka, jak leze na židli v jakémsi výstavním prostoru, komíhá rychle rukama, pak se otáčí zády a svléká si košili. Začíná znít magnetofonový pásek: „tak to tedy ne, tedy ne“. Následuje opakování animovaného úvodního filmečku, kdy běžec z modelíny marně utíká za svobodou – naráží opět na mříže.

Záběry z manifestace na Václavském náměstí **Vzpomínka na 21. srpen 1989** uvozují výkřiky „pusťte Jirouse!“. Diskusi o způsobu a rozsahu vystoupení v kritický den československého kalendáře 21. srpna vyřešila za zástupce jednotlivých občanských iniciativ samotná tajná policie. Většinu aktivistů několik dní předem pozavírala. Spor nakonec rozhodli svou hojnou účastí Pražané sami a řečnickou čest zachránil zástupce Solidarity nezávislých maďarských občanů, kterému se podařilo vyjádřit omluvu za okupaci v roce '68. Nic na tom, že byl vzápětí zatčen, vyslýchán a z Československa vypovězen.

Písek, písek ... Po jakémisi náznaku nedorozumění mezi občanskými iniciativami, zda být aktivní či neutrální při pouličních demonstracích 21.8., uspořádala Společnost za veselejší současnost akci „píseček“ (viz obr. VI/24). Na anonymní pražské pískoviště pozvala v měsíci září zástupce rozhaštěných iniciativ (zúčastnili se Václav Havel, Jiří Gruntorád, Stanislav Penc, Petr Placák a Hana Marvanová), aby jim symbolicky dokázala, že lze sice dělat bábovičky v různých koutech jednoho velkého pískoviště, ale smysl má teprve jedna společná bábovka. Převzatá reportáž končí varujícím záběrem na vždy přítomnou lžici velkého bagru.

Náš host: Ludvík Vaculík čte úryvek ze svého fejeton „Srpnový den“ sedící na krbu vedle demižonu s vínem: „... A jako každého dne, teď, když jsem své myšlenky poslal na obhlídku světa, po několika metrech narazily na úkaz, že Miro Kusý je ve vězení. Ale ať není omylu, nežere mě, že ty lidi, totiž dále, Jána Čárnogurského, Hanu Ponickou, Antona Seleckého a Vladimíra Maňáka nespravedlivě stíhají či vězní. Nespravedlivě? Co je to za výraz? Žere snad čáp záby nespravedlivě?“

Reportáž z nácviu divadelní společnosti „Alfréd“, která pod vedením Ctibora Turby připravovala na chalupě v Manětíně jeden z dalších marných projektů s názvem „Archa bláznů“ – volba data premiéry 15.11. byla prozíravá. Třetí repríza plánovaná na 18.11. se již nekonala.

Dílka: Anna Fárová a Miroslava Hlaváčková sbírají výtvarné práce Libora Fáry pro jeho posmrtnou výstavu v roudnické galerii. Po souborné výstavě Mikuláše Medka, to byla další významná akce této oblastní kulturní instituce. Kromě obrazů, koláží a objektů roztroušených v bytech jeho přátel, Olgy Havlové, Zdenka Urbánka nebo Josefa Istlera, zůstalo na něj i mnoho drobných vzpomínek. Příspěvek zakončují záběry již z hotové expozice.

Ve dnech 2.-5.11. 1989 se podařilo československo-polské solidaritě podporované Nadací Charty 77 to, o čem bylo možné do té doby na našem území pouze snít. Velkorysým happeningem ve Wroclawi probudit kontinuitu československého kulturního, politického a historického myšlení, propojit zatím jen mdle fungující nervy oficiální, zakázané a exilové kultury. Převzatá reportáž **Polská lekce** přináší záběry ze závěrečného vystoupení písničkářů Jaroslava Hutka, Jaromíra Nohavici, Karla Kryla, Pavla Dobeše, Vladimíra Veita, Pepy Nose a dalších, kteří společně zpívají „Krásný je den“. Z komentáře se dozvídáme, že příspěvky Ladislava Hejdánka a Milana Šimečky, kteří se nemohli zúčastnit, přečetli jejich přátelé. Z videozáznamů pak promluvíli Václav Havel, Jiří Dienstbier, Ludvík Vaculík a Stanislav Devátý (v té době již v ilegální skrýši). Před malým univerzitním amfiteátre byly fronty delší než místní fronty na maso. Exilová knihy a časopisy prodávané za symbolické ceny okamžitě mizely. Na hranicích zatím zuřila malá válka. Českoslovenští pohraničníci vraceli stovky Čechoslováků, kteří mířili do Wroclavi – mezi nimi i Vladimíra Mertu, Jiřího Dědečka a Ivana Hoffmana. Celníci zadrželi výstavu umělců, a tak byl festival zahájen vernisáží prázdných rámců se jmény výtvarníků umístěných na cihlových zdech právnického klubu wroclavské university.

Interview: dlouho umlčovaný český režisér světové pověsti Otomar Krejča sedí doma v křesle a hovoří o nejen divadle. Odstavec natáčený pro pořad „O divadle“ přesahuje rámec divadelního tématu. „Bohužel ten marasmus zachvacuje i diváckou obec. To už ten Aischylos věděl, že divák má sklon k nízkosti a že musí být tažen k něčemu vyššímu. Je to marasmus i v tom hledišti. Protože ti starové dělají moderátory tady v televizi, není možné se na to dívat. To je tak urážlivé, když oni dělají spíkrky tomuto režimu, spíkrky tomu, co v zákulisí pomlouvají, co jim nechutná. Oni hádají hádanky, oni vyhrajou samovar. První herec nebo první herečka vyhraje samovar a celý národ se na to dívá. No co to je?“

Prohlášením „nesouhlasím s tím, aby na našich bankovkách byli vrazi“ začíná zpráva **Stokoruna není tak veliká...** z manifestace, kterou svolaly České děti jako negativní reakci na novou emisi stokoruny s portrétem prvního dělnického prezidenta Klementa Gottwalda. Velké detaily z inkriminovaného platidla doprovází hymna, kterou zpívají účastníci akce.

Ludvík Vaculík pokračuje ve čtení svého fejtonu: „Až naše věc přesáhne meze pouhé ctnosti a vdere se do politiky, budou se k nám hlásit milióny, uvidíte. Vždycky trnu údivem ani někdy soucitem, když čtu ty naše výzvy, protesty a stížnosti, potom rozsudky, obhajoby a závěrečná slova. Předem odsouzené oběti se, jakoby šlo o právní situaci, obtěžují s právníckými formulacemi, odvolávajíce se na zákony, mezinárodní smlouvy, atd. To nezmění nikdy nic. Pochopte už, že jsme v živočišné říši. Požíraná žába vyplešťuje oči, my mluvíme o občanských právech.“ Následuje opět opakování záběrů z policejních zákroků na Václavském náměstí, kdy příslušníci v helmách a s obuškem zjednávají pořádek a umlčují ty, kteří demonstrují svůj nesouhlas. Zazní konec prvomájového dialogu redaktorky ČST s dělníkem: tady to není vhodné místo, pro nikoho...

Podzimní selanka. Dne 15.10. 1989 se sešla v knihkupectví Karla Čapka na tu dobu zajímavá společnost. U příležitosti udělení Mírové ceny německých knihkupectví Václavu Havlovi a nemožnosti tuto cenu osobně ve Frankfurtu nad Mohanem převzít, pozval vedoucí prodejny Petr Koháček některé spisovatelovy přátele (Jan Foll, Jan Rejžek, Alena Müllerová, Jan Ruml, Michal Žantovský, Milan Maryška a další), aby společně tuto událost oslavili. Při té příležitosti Havel informuje ostatní o útoku na nezávislou kulturu a skrze ní také na svobodu ducha v této zemi, o útoku proti nejrozšířenějšímu samizdatu Lidovým novinám. Policie sebrala Jiřího Rumla a Rudolfa Zemana a obvinila je z pobořování (viz Appendix II/15). Na závěr se Havel podepisuje na zeď. O tuto kulturní akci „setkání se spisovateli“ na oficiální půdě knihkupectví se samozřejmě zajímali z vyšších míst. Necelé dva týdny před 28.10. se jako předzvěst znovu napjatých dnů objevily v Koháčkově obchodě fotografie Společnosti za veselejší současnost z akce „Píseček“ (obr. VI/24).

Záběry z manifestace **Vzpomínka na 28. říjen 1989.** Pohybem bumerangu v den výročí republiky se na Václavském náměstí znovu objevilo klasické gottwaldovské heslo: pusťte politické vězně! Následovala další volání z mnohatisícového davu – „svobodu!, hanba, svět vás vidí, ať žije Dubček, chceme novou vládu, my jsme tady doma, nechceme kůl v plotě, ať žije Charta, že vám není hanba, gestapo“ – do tváří ozbrojených policajtů.

Fejton Ludvíka Vaculíka pokračuje: „... Nejsme-li tedy s nimi v politice, proč s nimi dál utrácet svůj politický čas. Proč neobrátit politické úsilí otevřeným směrem, jímž leží naše skutečné politické pole. Ke stavbě toho, co se politickou silou může stát. A zdá se mi, že tuto

naši možnost objevili naši protivníci dřív než my. V osobách Kusého a Čárnogurského zavřeli příští vládní koalici.“

Policejní ávie zajíždí do vrat vězení a o svém pobytu uvnitř hovoří Miroslav Kusý. „Já jsem to nebral jako kriminál, to je taková sémantická hra. Prostě já jsem to vzal jako studijní pobyt, a tak jsem tomu i celý ten svůj pobyt přizpůsobil.“

Celé číslo tentokrát nekončí závěrečnou znělkou, ale opět animovaným příběhem o běžci.

Příloha obsahuje koláž dokumentárních záběrů a zvuků z listopadu 1989 – nesestříhaný, neuspořádaný materiál bez komentáře. Ze zasněžené Letenské pláně, z demonstrací i z samovolných občanských aktivit – sochy ze sněhu, zvonění klíči, záběry ze stávky taxikářů na podporu požadavků OF v Holešovicích. Jízda taxíků s troubením do centra. V závodech Praga a ČKD polovodiče. Rozhovory s lidmi na ulicích, kteří chodí s hesly. Davy lidí skandují na Hradě i na nábřeží u ND, kde se k dění vyjadřuje František Filipovský. Další davy u Mánesa a na Václavském náměstí pod Špalíčkem. Rozhovor s Václavem Havlem 24.11. (cítí se unaven a lituje, že tu nemůže být milovník revolucí Petr Uhl, který stále ještě sedí v Ruzyni) spolu s anglickým historikem a esejistou Timothy Gordon Ashem (okřídlená prognóza o urychlování revolučních dějů v komunistických zemích – to co v Polsku trvalo deset let, v Maďarsku deset měsíců, ve východním Německu deset týdnů, doufá, že v Československu bude trvat jen deset dní). Kantůrek se snaží z balkonu ve Špalíčku umravnit dav, který vyžaduje Václava Malého. Dohady a hlasování v centru OF o Komárkovi – Palouš, Vavroušek, Pithart, Dienstbier, Klaus, atd. Komárek zdraví plné Václavské náměstí z balkónu. V Činoherním divadle zatím další dohady bližšího okruhu Havla, zda navrhnout Komárka za OF na post premiéra. Tisková konference, kde Komárek prohlašuje, že má na vývoj odlišný názor – „poslední se musí přizpůsobit prvnímu a ne naopak“. Příloha končí 27.11. večerním setkáním na pódiu Divadla na zábradlí – hrají Myšík, Nejezchleba, Hutka, Merta, za nimi stojí Havel, Landovský, Grossman, Bartoška, Steigerwald, Čepek, Bohdalová, Veškrnová, Zedníček, Dlouhý, Pavelka a další.

Frankfurt na Hrádečku – 1989 – 31 min.

Monotematický pořad OVJ začíná dlouhým statickým záběrem do krajiny, během něhož slyšíme část z tajně pořízené nahrávky projevu Miloše Jakeše na Červeném hrádku, kde rozebírá postoj strany ale hlavně svůj osobní k Václavu Havlovi. Nezavírat, ale nepouštět ho

ven za hranice! Na druhou stranu si se zlobnou radostí uvědomuje svou moc nepohodlného disidenta zbavit občanství, kdyby přece jen vyjel ze země. Z tónu, s jakým pronáší svou úvahu, je cítit naštvání, že na Havlovu obranu se mobilizuje tlak celé kulturní sféry i v zahraničí a vytváří se o nich špatné mínění...

Za zvuku radostného „Proč bychom se netěšili...“ vidíme příjezd hostů k Havlovi na tradiční setkání zakázaných spisovatelů na Hrádečku. Zatímco kamera zabírá úvodní mumraj v chalupě, pozvolna jsou pomocí dodatečně vkopírovaných titulků představeny jednotlivé přítomné osobnosti. Hlas Andreje Kroba nám poskytuje základní informace: „Prestížní mírovou cenu sdružení západoněmeckých knihkupců, která je udělována každoročně v rámci francouzského knižního veletrhu dostal za rok 1989 Václav Havel. Slavnostní předání této ceny se koná 15.10. ve frankfurtské katedrále. Laudatio, to jest řeč o laureátovi, na něm pronese francouzský filosof André Clima. Děkovnou řeč Václava Havla nejspíše přednese německý herec Maxmilián Shell, nebo některý z jeho stejně známých kolegů. Jelikož Václav Havel se nemůže slavnostního ceremonielu zúčastnit, požádali jsme ho, aby přečetl svou děkovnou řeč svým kolegům spisovatelům na jejich tradičním setkání na Hrádečku. Svým způsobem tak vznikla skromná česká náhrada frankfurtského ceremonielu v kruhu přátel a kolegů Václava Havla, sdílejících po léta jeho osud zakázaného spisovatele.“ Následuje sestřih záznamu ze dvou kamer, které snímaly Havla sedícího před krbem, jak předčítá kolegům svou stat' „Slovo o slovu“.

Děkovná řeč je vlastně úvahou o moci slova (vedle sebe klade důsledky slov Lenina, Marxe, Hitlera, Rushdieho, Freuda, Krista, ale také Stárka, kterého zavřeli za vydávání časopisu Vokno, Jirouse, který sedí za protest proti násilné smrti Pavla Wonky, a Vaculíka, kdy také i díky jeho textu „Dva tisíce slov“ sem napochodovala armáda spojeneckých vojsk), protože jak sám říká – „na světodějnou moc slova od věků právem věříme“.

O divadle: Sezóna 88-89 – 1989 – 112 min.

Monotematický pořad o českém divadelnictví na konci 80. let má charakter komponované mozaiky názorů s cyklickým zařazením dipólu projevů šaškujícího Davida Vávry a filosofujícího Václava Havla. Vnitřek pak tvoří vývojem tématu posouváné i provázané části rozhovorů natočených v rámci domácích návštěv u zpovídáných osobností české divadelní scény. Nechybí káva s pohoštěním a často celek bytové scény s tázajícím se redaktorem. Střídají se dva – Jan Rejžek a Jiří Reichl. Tím, že nikdy nejsou

přítomni v záběru oba najednou, posiluje se dojem široce rozpracovaného tematického spektra. Výsledkem je tvar výrazně odlišný od klasicky rychlého sledu „mluvících hlav“, které jsou zakomponovány do nejnutnějšího úzce ohraničujícího obdélníku obrazovky, čímž se přitahuje divákova pozornost na mluvená slova. Výsledkem není ale ani „diskuzní studio“, kde je zvykem ukázat moderátora včetně jeho otázek, jimiž rozvíjí rozhovor v zabydleném televizním prostoru. Tento autorský pokus zmapovat myšlení o stavu českého divadla je něčím hraničním a proto i formálně zajímavým. Je samozřejmě využito dramatizujícího principu střetu proti sobě postavených odpovědí i principu rozvíjejícího, kdy druhá výpověď paralelním prostřídáním posiluje první. Přítomen je totiž nikoli objektivní moderátor stojící zcela mimo diskutovaný problém, ale zainteresovaný tážající se subjekt, který zde opravdu touží odkrýt nánosy a uslyšet pravdu. Jako takový vtahuje za sebou diváky do sledování dokumentu tak silně, že ho prožíváme podobně jako v detektivkách pátrání po příčinách zločinu.

Řeč je nejen o divadle. Václav Havel vypráví svůj vězeňský sen, v němž viděl herecké obsazení své zakázané hry „Pokoušení“ v inscenaci Divadla Na zábradlí. Petr Palouš a Martin Urban mluví o svém odmítání navazovat v projektu „Stan“ na tradice avantgardy 20. let a divadla klaunů a o sedmiletém odchodu k záchranné službě. Ivana Rajmonta i Ladislava Mrkvičku ovlivnila svobodná, fantazijní a suverénní divadelní režie Evalda Schorma, které se věnoval v Ústí nad Labem, když byl vyhoštěn od filmu. Podobně odstavený Otomar Krejča tvrdí, že divadlo všude v Evropě zajímá jen úzkou vrstvu lidí a proto musí bojovat s konkurencí masmédií. Objasňuje také spojitou podstatu marasmů u nás – líbivé věci se lidem líbí a čekají pomoc od jinud než od sebe. Havel upozorňuje na ztrátu stratifikace divadelního publika v momentě, kdy skupina obyvatel bývá do hlediště na představení svážena autobusy. Daniela Fischerová vystudovala FAMU, protože tu není vysoká spisovatelská škola. Necítí se jako realistická autorka a tak zvolila raději stylizaci, která je podle ní i divadlu bližší. Také Karel Steigerwald hledá svou parketu volnosti. Zjistil, že tu už není národní hrdost a často je nutné přesvědčovat herce o tom, že současné divadlo je hratelné a určité myšlení na jevišti je také možné. Vlastimil Venclík chce dělat jak tvorbu k užití, tak i kusy se smyslem. Jan Kačer nesměl od 1973 v Praze dělat divadlo, a tak se snažil užít jako taxikář nebo se vrátit ke keramice. Lidé, se kterými nemohl v té době hrát, se mu vyhýbali a stejně tak je těžké se s nimi zase potkat na jevišti nyní, po jeho návratu. Je však obohacen jinak. Josef Topol necítí stopy zakyslosti, ale své vzdálení bral se smutkem. Měl vždycky velkou slabost pro herce, kteří jsou citliví, bezbranní a vzrušující v akci. Divadelní text se čte špatně, chce to fantazii, a proto začal psát monology. Petr Čepek, Milena Dvorská, Daniela Kolářová a Ladislav

Mrkvička mluví o morálce, která tu teď není, o zmítání, o nutnosti dialogu a realizace, o ztrátě lásky k divadlu, o ztracených rocích, které už nikdo nikomu nevrátí, o tom, že hrát velikou roli ve špatné hře nemá smysl a že v televizi pracují jen pro prachy. Ivan Rajmont dodává, že zakázat práci je to nejhorší. Petr Lébl si zvolil divadlo, protože nic jiného neumí a protože na divadle se aspoň dá zakřičet. Podle Ivana Vyskočila člověk musí do divadla investovat svojí vlastní hloupost a karamboly a dělat si z nich srandu, aby mohlo dojít ke katarzi. Dialektická jednota smutku a smíchu má terapeutický účín pro soužití lidí. František Pavlíček tvrdí, že zde chybí osobnost dramatika a také silný dramatický text, který je náročný, ale má tvar. Současné texty dnes kráčeji vstříc nenáročnému divákovi a pokleslé formě. Vlasta Gallerová přemýšlí nad tím, co je dramaturgie – měla by být myšlením divadla, výsledek kolektivního uvažování organismu, shromažďováním témat vzhledem ke společnému myšlení o světě. David Vávra odmítá možnost, že by název jeho divadla Sklep měl mít něco společného s undergroundem, jen se rozhodli hrát divadlo jako besídku pro kamarády a opravdu hrají ve sklepech. Neměli chuť zkoušet, chtěli jen bavit sebe, kamarády a další diváky, a tak dělají lidově komunální divadlo s ovocným vínem a startkami. Karlu Křížovi chybí scházení a poptávání se, šíření kruhů na rybníce, mluví o tom, že existují uzavřené skupiny s nálepkou, které se bojí spolu navzájem vůbec mluvit. Otomar Krejča prohlašuje divadlo našeho století za ještě pořád divadlo hraných textů, kde herec musí být odpovědný a malé skupiny se podobají kabaretu. Obecnstvo na ně chodí, protože předjímá, co budou hrát, skáče jim do náručí. Ale v tom je právě nebezpečí – divadlo je přece neustálý pokus o umění, které musí stále objevovat něco nového, byť by to byla i jen senzibilita nového dne. Brněnští divadelníci Karel Kraus, Josef Kovalčuk, Arnošt Goldflam, Petr Oslzlý a Eva Tálská potvrzují, že proud mladých lidí dnes nedůvěřuje dramatu. Mnozí z nich nejsou a nechtěli být původně divadelníci, protože vyjadřovat se divadlem je hrozně pracné a musí na to být celý tým lidí. Stále znovu a znovu hledají důvody a smysl, proč divadlo dělat, musí být pro ně pořád živé. Ivan Rajmont oceňuje představení „Rozrazil“ Divadla Na provázku, které zinscenovali na jevišti jako noviny, kde nadsazují výpověď a rezignují na formální prostředky. Přemysl Rut prohlašuje, že sklon nahrazovat noviny divadlem je dáno politickými tlaky na tomto území. Upozorňuje na fakt, že vystupovat jako oběť je výhodné i bezpečné, a dokonce takové divadlo je výhodné i pro ty nahoře, protože funguje na diváky jako ventil a oni pak vlastně nemusí nic řešit. Otomar Krejča mluví o všudypřítomném hlubokém marasmu a tlacích, ale mezi lidmi kolují jen vtipy a spokojenost. Tomu je třeba postavit hráz, a ne si hrát na divadlo a ne spát o divadle – je třeba dělat divadlo. Mluví o zradě inteligence, která se tváří, že je u nás vše v pořádku. Jako poslední vypráví Havel o zkušenosti herců, kteří podepsali prohlášení za jeho propuštění, kdy

jim pak bylo nečekaně na divadle tleskáno za občanský postoj a zpětně to mělo vliv na jejich lepší herecký výkon v divadle.

Celý dokument končí zopakováním zastavených záběrů všech zpovídaných osobností spolu se závěrečným výkladem Jana Rejžka (mimo obraz) o přístupu k vlastnímu zpracování tématu: „Sezóna '88-89 skončila. Chceme ještě poznamenat, že pořad o ní jsme natáčeli skutečně celou sezónu, to jest v průběhu jednoho roku. Za tu dobu se mnohé změnilo. Kolem nás i v nás samých. Změně mohly postupem času podlehnout i názory jednotlivých divadelníků, které jsme slyšeli. A může se zdát, že něco z řečeného je dnes snad až příliš samozřejmé. Možná, ale za docela zbytečné to považovat nelze. Už pro to ne, že v uplynulých sezónách jsme si až nadmíru zvykli samozřejmé věci raději neříkat. Nechtěli jsme hledat nějaký teoretický klíč a potom vyfknout nad českým divadlem ortel. Těch problémů je jistě víc, s hlubšími kořeny než bylo v našich možnostech i úmyslu je zaznamenat. Z přibližně dvacetihodinového záznamu s lidmi, kteří v českém divadle nepřetržitě působí, i s těmi, kteří byli od něj z jakýchkoli důvodů odtrženi, jsme vybrali necelé dvě hodiny. Rozhovory s divadelníky byly úmyslně vedeny na volná osobní témata. Když jsme tato témata vybírali, řídili jsme se jejich vzájemnými souvislostmi. A chtěli jsme zdůraznit prolínání reality divadelní s realitou společenskou. V tom byl tedy směr našeho „teoretického“ uvažování i náš názor na krizi českého divadla.“

Konec patří etudě Davida Vávry v černých brýlích, kdy do kamery prorocky říká: „Až přijde mor, budu tu ještě, až přijde cholera, budu tu ještě, až přijdou kobylinky, co všechno sežerou, budu tu ještě. Jsem totiž dřevěný kašpárek Matěje Kopeckého a všechny vás děti přežiju...“

Revoluční zpravodajství OVJ v listopadu 1989

Státní bezpečnost existenci OVJ zaznamenala a určité na něj vedla tzv. „objektový“ živý svazek (v prosinci 1989 se otevřené svazky bohužel skartovaly jako první). Politické napětí od lednových událostí 1989 stoupalo, a proto když v září policie zatkla Jiřího Rumla s Rudolfem Zemanem a vyjela proti samizdatovým Lidovým novinám (viz Apendix II/15), lidé kolem OVJ očekávali útok také. Techniku odvezli a po částech ji schovali u známých. Plánovanou studentskou demonstraci 17.11. šel točit Přemysl Fialka sám, ale na Národní třídě

mu došly baterky. Druhý den ráno zase všechno vybalili a za bony od Václava Havla nakoupili v tuzexu kazety, aby bylo na co točit. Stali se z nich „frontoví zpravodajové“.

U Michala Hýbka (opět V Jirchářích č. 5) vznikl krizový kameramanský štáb, který fungoval nepetržitě 24 hodin denně až do generální stávky 28.11. Byly tu stále „otevřené“ dveře – jedna místnost s telefonem, kam se lidé chodili najíst, napít, ohřát a na horním patře také vyspat. Celkem operovalo asi osm štábů různého původu – zaměstnanci ČST, podniková videostudia, amatéři, studenti FAMU i ti, co měli vlastní domácí videokameru a nosili materiál natočený na různých formátech. Do tohoto centra přicházely informace, co se kde děje a odtud pak vyrážely štáby natáčet do ulic, co bylo zapotřebí.

U Jana Kašpara (v Čajkovského č. 33 na Žižkově) zase vzniklo stíhací centrum, kde se všechen materiál hromadil, ihned zpracovával, množil a distribuoval. První revoluční číslo vzniklo už v pondělí 20.11. Stíhali i přes noc a do týdne tak vznikly až tři kazety aktuálních „revolučních deníků“, které se ihned promítaly na televizorech ve vitrinách Laterny magiky a Špalíčku a také se rozvážely mimo Prahu. Tímto způsobem v listopadu '89 OVJ zcela přebíral funkci oficiálního televizního zpravodajství.

Intenzivně pracovali přes první i druhé padnutí politbyra až do doby, kdy zvítězilo Občanské fórum. Poté, co ČST začala konečně vysílat přenosy z demonstrací a pravdivě informovat, krizový štáb rozpustili a zvolnili tempo výroby. Všechno vlastně skončilo, když byl Václav Havel v prosinci 1989 zvolen prezidentem. Smysl Videojournalu byl pryč a lidé, kteří mu pomáhali na svět, měli najednou svobodnou možnost věnovat se konečně svému povolání a vlastním cílům.

Zvláštní vydání OVJ

Během listopadové revoluce 1989 vzniklo celkem devět čísel zvláštních vydání OVJ různých délek, které obsahují záběry ze všech důležitých momentů. Záznamy mají především dokumentační funkci, bývají natočeny často v jednom dlouhém jeti s proměnnou transfokací. Občas vidíme v pravém dolním rohu datumku, což ještě podporuje syrově archivní dojem. Jednotlivé historické akce jsou odděleny pomocí orientačních mezititulků. Buď jsou napsané černým fixem na papíře (obr. VI/3) nebo vkopírované přímo přes natočený obraz. Příspěvky jsou řazeny chronologicky za sebou většinou bez průvodního slova, jen na několika místech se vyskytuje střízlivě věcný komentář Andreje Kroba.

Originální Videojournal: zvláštní vydání 1,2 – 1989 – 101 min.

Chronologický přehled událostí začíná na **Albertově 17.11. 1989**. Vzpomínkový pietní akt asi padesát tisíc lidí k uctění památky Jana Opletala přerostl ve spontánní manifestaci (obr. VI/28), která se vydala na Vyšehrad a pak na Národní třídu.

Na **Národní třídě 17.11. 1989** večer jsme svědky brutálního zásahu červených baretů na sedících lidech (obr. VI/29).

V **Realistickém divadle 18.11. 1989, 14 hod.** se sešlo asi pět set divadelníků a filmařů, aby vyslechli autentická svědectví studentů z Národní třídy a herců, kteří hráli minulý večer na Nové scéně. Jeden student čte prohlášení studentů DAMU, herec Tomáš Töpfer navrhuje připojit se k týdenní stávce studentů tím, že ve všech divadlech namísto večerních představení bude dán prostor veřejným diskusím a nakonec vyhlásit protestní generální stávku na 27.11.

V **Činoherním klubu 18.11. 1989, 19:30 hod.**, v **Realistickém divadle 18.11. 1989, 19:30 hod.** a **Divadle Jára Cimrmana 19.11., 19:30 hod.** je oznámen začátek stávky divákům.

Činoherní klub 19.11., 20 hod. – na shromáždění nezávislých iniciativ (Charta 77, Československý helsinský výbor, Kruh nezávislé inteligence, HOS, Artforum, Obroda, Nezávislí studenti, Československá demokratická iniciativa, VONS, Nezávislé mírové sdružení, Otevřený dialog, československé centrum Penklubu, někteří členové Československé strany socialistické, Československé strany lidové, církvi, tvůrcích a jiných svazů, někteří bývalí i současní členové KSČ a další demokraticky smýšlející občané) dochází k založení Občanského fóra. Uvádí mluvčí Charty 77 Saša Vondra, Merta zpívá na úvod lidový popěvek a Havel mluví o nutnosti vzniku improvizovaného tělesa, který by otevřel dialog s vládními orgány. Jsou čteny požadavky OF, oznámení o začátku okupační stávky na DAMU a o plánovaných jízdách studentů do fabrik po celé republice, druhé prohlášení vysokoškolských studentů.

Na Václavském náměstí se v pondělí 20.11. 1989 scházejí na demonstraci statisíce lidí a volají: „co se stalo, svobodu, ať žije Charta, buďte s námi, v jednotě je síla!“

Ve **čtvrtek 23.11. 1989** na tiskové konferenci OF v Laterně magice čte Josef Kemr své soukromé prohlášení k nastalé situaci.

Na **Filozofickou fakultu UK, 14 hod.** si stávkující studenti pozvali literárního kritika Sergeje Machonina, dramatika Františka Pavlíčka, básníka Zbyňka Hejdu a divadelního dramaturga Karla Krause, kteří jsou redaktory samizdatového časopisu „O divadle“.

Na schůzi výtvarných umělců v Mánesu ve 14 hodin vystupuje zástupce havivů Uranových dolů a čte jejich provolání – odpusťme si vnitřní zájmy Svazu.

Pražské výlohy, nároží a plochy polepeny zaplňují se prohlášeními a stanovisky studentů, dělníků a pracovníků různých podniků a institucí.

Tentýž den ve 14:30 průvod herců a zaměstnanců ND demonstruje na Národní třídě.

Ve **Spálené ulici, městský soud, 15 hod.** se shromáždilo mnoho lidí za propuštění Petra Uhla, který je ve vazbě za šíření poplašné zprávy a poškozování zájmů republiky v cizině, protože se stal obětí dezinformace o smrti studenta Martina Šmída.

Václavské náměstí, 16 hod., manifestace – mluví Hrušínský starší, zpívají Spirituálové „Až se k nám právo vrátí“ a Havel čte provolání OF.

V **Laterně magice, 20 hod., tisková konference, OF** Havel mluví o tom, že OF se stalo mluvčím celonárodní vůle. Pak Václav Malý informuje o chystané sobotní manifestaci na Letné. Jan Ruml podává zprávu o stále uvězněném Černogurském a o stavu nálady v českých továrnách. Saša Vondra přináší svědectví o trvajícím blokádě studií ČST, kdy proti názoru drtivé většiny jejich pracovníků, vedení odmítá věnovat stávkám větší pozornost ve vysílání – což kvalifikuje jako pokus v posledním tažení o desinformaci venkova.

Smetanova síň, 19:30 hod., koncert České filharmonie – Lukavský čte prohlášení a požadavky ČF, která odsuzuje ozbrojené postupy vládnoucí moci, a proto přerušuje veškerou koncertní činnost. Pod vedením dirigenta Libora Peška hrají hymnu.

Rozhovor s Václavem Havlem (a s anglickým historikem a esejistou Timothy Gordon Ashem – tentýž se vyskytuje v nerozříděném materiálu v Příloze OVJ č.6) o tom, že revoluce bývají prováděny zmatky, zatímco on je milovníkem pořádku.

Originální Videojournal: zvláštní vydání 3,4 – 1989 – 83 min.

Pátek 24.11. 1989, Čs. televize Praha – spor o přenos – dovidáme se, že vláda přejímá činnost ČST přímo pod svoji kontrolu. Vystupuje první náměstek ředitele televize s obavou, že by televize měla díky stávce přestat vysílat. Dále mluví herci Moravec, Šulcová, jeden pracovník ČST, který zažil 68, mladý Vyskočil a radí zvyšovat nátlak na vedení, aby

lidí viděli večer pravdu, odložit stávkou o den – vždyť všichni umíme položit otázku a točit to co se děje v ulicích.

Spisovatel Ludvík Vaculík na FF UK na besedě ve velké aule.

Švédské velvyslanectví v Praze, cena Olafa Palmeho, V. Havel přebírá cenu Olofa Palmeho za bouřlivého cvakání fotoblesků novinářů. Havel děkuje a omlouvá se, že nemohl odjet do Švédska převzít cenu, jeho řeč je simultánně překládána do švédštiny.

Václavské náměstí, manifestace – jsme svědky zákulisního dění v místnosti za balkónem v Melantrichu. Merta fotí, Dubček se nejprve domlouvá s Havlem (viz obr. VI/30), pak mluví na balkóně. Zatímco se Kubišová připravuje, mluví Skalník a Kocáb. Nakonec zazní „Ať mír zůstává s touto krajinou“.

V Laterně magice, na tiskové konferenci OF Malý uvádí Dubčka, Havla a Chauna. Novinářů spekulují o možném prezidenství Dubčka, který tvrdí že se stále hlásí k reformnímu socialismu. Přichází Jiří Černý se zásadní zprávou, kterou Rita Klímová tlumočí do angličtiny: „Před deseti minutami ČST oznámila, že na plenárním zasedání ÚV KSČ, promluvil Miloš Jakeš, který sdělil, že všichni členové předsednictva ÚV KSČ a sekretariátu ÚV KSČ dávají své funkce k dispozici.“ Následuje jásot, rozlévá se šampaňské a slyšíme volání „ať žije svobodné Československo!“.

Rozhovor redaktora OVJ Jaroslav Kořán s Václavem Malým, tiskovým mluvčím OF: „Lidi na Václaváku umí brát věci s vtipem a lehkostí, teď je cca 21 hodin a hlavní události dne je, že padlo dosavadní politbyro. Jde o to, kdo přijde na jejich místo. To nejtěžší nás teprve čeká...“

Večerní radostná atmosféra na Václavském náměstí. Sněží a lidé se šampusem skandují „svobodný volby!“.

Sobota 25.11. 1989, Divadlo Na zábradlí. Na schůzi herců propukají dohady, jestli ještě stávkovat nebo začít hrát. Nakonec je rozhodnuto, že skončí až se spolu studenti.

Hovoří Jan Vácha, horník Uranové doly. Na DAMU visí vylepené fotografie z Národní třídy 17.11. Jan Vácha přivezl do Prahy prohlášení poškozovaných havířů uranových dolů, které čte a promlouvá v něm do duše lidovým milicionářům. V metru vidíme nalepené petice a prohlášení, pod nimi hoří svíčky. Auta s vlajkami jezdí noční i denní Prahou a socha Sv. Václava je také ozdobena letáky.

Praha – na Ruzyňském letišti, Jaroslav Hutka v Praze? čeká spousta lidí na Čechy, kteří nemají vyřízené vstupní vízum. Zpívají Hutkovy písničky do megafonu, zatímco z tranzitu vycházejí zmatení lidé, kteří právě přiletěli do Prahy. Ozývá se skandování „Hutka domů!“ a Hutka za sklem mává. Telefonicky se s ním spojují Prokop a Kořán: „neodlítež

v žádném případě, když tak sem přijde celá ta Letná“ Následují záběry z tribuny na Letné, vítání a zpěv (obr. VI/31).

Laterna magika, tisková konference OF – Malý, Dienstbier, Horáček, Kocáb, Němcová, Chaun a Klíma. Dienstbier za OF vyjádřil zklamání a znepokojení nad malými změnami nově zvoleného prezidia ÚV. Dozvídáme se, že čs. masové sdělovací prostředky, Rozhlas a z velké části i ČST, poprvé vysílaly přímý přenos z této manifestace. Díky dopolednímu svatořečení Anežky se odpolední demonstrace zúčastnilo také velké množství lidí z venkova a Slovenska. Malý ohlásil na zítra jednání s Ladislavem Adamcem. Němcová má informace o propuštění nejznámějších politických vězňů (Jirous, Černogurský, Ruml, Zeman, Uhl). Kocáb mluví o již třetí demisi Ladislava Adamce za posledních šest měsíců: „Zda existují kontakty ÚV s Gorbačovem to nevíme, ale o další internacionální pomoc nežádáme.“

Redaktor OVJ Michal Hýbek se ptá Dany Němcové za OF: „jak jste prožila dnešní den?“ Němcová zmiňuje dopolední mši za Sv. Anežku ve Sv. Vítu s kardinálem, propuštění vězňů – ale je třeba vytrvat v úsilí, jsou to zatím jen malé ústupky, zatím žádné větší věci.

Večer v Divadle Na zábradlí – Jaroslav Hutka zpívá ... „Co je nejkrásnější“ na pódiu spolu s herci.

Příloha ke zvláštnímu vydání OVJ, Jiří Ruml a Rudolf Zeman na svobodě! Jarmila Bělíková zaznamenala první dojmy propuštěných – Ruml dostal prý do vězení říjnové číslo LN a Zeman četl od pondělka pilně noviny. Auta je odvázejí domů.

Originální Videojournal: zvláštní vydání 5 – 1989 – 67 min.

Neděle 26.11. 1989, **Laterna magika**, na tiskové konferenci OF Václav Malý informuje o tom, že Adamec má kvůli stávce obavu o čs. ekonomiku. Müller tlumočí názory dělníků, Klaus čte prohlášení OF „Co chceme“ a zdůrazňuje, že Československo se musí stát právním státem a chce dostát všem mezinárodním závazkům.

Malostranská beseda, zatímco zpívá Jaroslav Hutka, vidíme záběry zasněžené záběry Letné, spontánní akce lidí ve městě a sochy ze sněhu.

Demonstrace na Letenské pláni – „nové volby!“ Na tribuně je Dubček, Havel, Adamec, také Chaun a Pánek. Hraje Mišík.

Petr Uhl na svobodě. Petruška Šustrová mluví s propuštěným Petrem Uhlem, především o údajné smrti studenta Martina Šmída (obr. VI/14). Uhl seděl šest dní. Zprávu dostal od Drahomíry Dražské, dokonce to tvrdila dvakrát. Existuje záznam natočený na magnetofonový pásek. Snažili si ověřit pravdu pomocí Východoevropské tiskové agentury. Nakonec se prý Dražská přiznala, že si jméno vymyslela, ale ne mrtvého. Asi není duševně zdravá, chce to ověřit v nemocnicích.

I.M. Jirous na svobodě. Plakáty „Ahoj Magore“ zdraví Jirouse vystupujícího z taxíku, do kamery OVJ hlásí „jsem šťastnej!“.

František Stárek na svobodě. Čuňas po propuštění z vězení říká, že mu povolili svatbu ve vězení, ale bohužel ji nestihli uskutečnit.

Divadlo Na zábradlí, hovoří I. Klíma a I. Hašek. Jiří Bartoška uvádí hosty Kamilu Moučkovou, Ivana Klímu, Jiřího Brabce a Ivana Haška na večerní besedě. Klíma čte své osobní prohlášení o současném prezidentovi a navrhuje Dubčeka. Hašek mluví o stávce a nehraní zápasu v neděli. Mrkvíčka o konci pomrkávání do jeviště během hraní.

Malostranská beseda, zpívá Jaroslav Hutka, k tomu záběry „živého lidského řetězu“ v pražských ulicích. Policajti jen přihlížejí.

Praha pondělí 27.11. 1989, Laterna magika, tisková konference OF – Dienstbier tvrdí, že generální stávka měla úspěch, znovu zopakuje podstatu a cíl OF. Delegace italské KS navštívila OF a vyjádřila mu svou podporu. Malý oznamuje propuštění Petra Cibulky. Kamera švenkuje a ukazuje tváře ostatních u stolu, jak přijímají jiné vyčtené názory.

Po koncovém titulku ještě pokračují záběry z generální stávky ve 12-14 hodin (záběry z ulic, stávky taxíků, troubení, cinkání, zvonění, policie pomáhá k pořádku, herci Brejchová, Zedníček, Skopeček agitují v továrnách v ČKD, „konec vlády jedné vlády“, stávka v pražském metru, cedule vyhlášující připojení ke generální stávce v ulicích, na výlohách i dveřích, Václavské náměstí plné lidí a vlajek, mluví Kantůrek, Česká filharmonie hraje hymnu).

Originální Videojournal: zvláštní vydání 6 – 1989 – 59 min.

První titulek určuje datum záznamu 2.-3.12. '89. Následuje nová znělka: švenk z nápisu na zdi, který cituje J. Joyce: „historie je jako noční můra, ze které se snažíme všichni probudit“, do prkynky zatlučeného okna tmavé místnosti. Modré titulky s názvem OVJ.

Horníci z Frýdku Místku v Praze – jeden přináší zprávu, jak se horníci zúčastnili generální stávky.

Občanské fórum Záchranné služby ÚNZ Praha. Záznam výpovědi **Mudr. Fr. Ždichynce** na schůzi OF o pomoci při demonstraci 28.10. je proložen záběry z tehdejšího policejního zásahu proti davu demonstrantů. Mluví o nejištění smrti M. Šmida. V nemocnici Pod Petřínem prý ošetření lidé ze strachu neuváděli správné důvody zranění. Záchranná služba pracovala tehdy sama, vrchní vedení se o to tentokrát vůbec nezajímalo. Hlášení o odvozu zraněných.

V **Laterně magie – zákulisí OF** sledujeme zákulisní dohady v kruhu Havla, Kantůrkové, Pitharta, Skalníka a dalších.

Pietní akt k uctění památky Fr. Kriegla obsahuje záběry z hřbitova, kdy Ing. Jiří Hanzelka mluví o duši a pokládá k hrobu květiny. Slyšíme také letošní mluvčí Charty 77.

Laterna magika – zákulisí OF, akční skupina s Křížanem. Havel sedí pod televizorem, na jehož obrazovce vidíme aligátora.

Realistické divadlo Praha, otevřené shromáždění spisovatelů. Ivan Klíma za české centrum Penklubu vítá ostatní na ustavující schůzi neideové nevýběrové organizace Obec českých spisovatelů. Mluví Pavel Landovský.

Další vězni svědomí na svobodě. Ota Veverka zpívá a hraje píseň „Mafie“ za Pavla Wonku. Veverka, kterého propustili z Vinařic, se cítí být v šoku. **Ján Čarnogurský** dva dny po propuštění už jedná s Adamcem. **Petr Cibulka** mluví o délce trestu, dalších prohlídkách a zabavených věcech. **Jakub Dubský** byl zatčen náhle – prý naváděl dalších čtyřicet spolutrestanců k zakládání požárů a vraždě. To stačilo jako záminka. Ve vězení permanentně porušovali jeho práva. **Ivan Dubský** vypovídá, že i u něj šlo o účelovou konstrukci o záškodnictví. **Renatu Pánovou** propustili ze Všehrd. Byla zadržena na 1. máje s transparentem „Dialog, ne obušky a celý věznic“. Za to že nesouhlasila s vězněním politických vězňů a za vylepování letáků 3.8. měla strávit celkem šest měsíců v první nápravné skupině.

Petr Uhl, VONS říká, že podle prvních požadavků OF byli propuštěni pouze někteří političtí vězni. Dosud čeká na svobodu minimálně šest lidí – Antonín Pernický, Petr Hauptman za výtržnictví, Ondřej Hoch, Michael Keller, Viktor Dederá, Josef Reuner – za vyzvědačství. OF vzneslo požadavek, aby ještě stávající prezident udělil do 10.12. selektivní amnestii na některé trestné činy proti republice používané k represí, vyzvědačství, výtržnictví, přitěživnictví a přečin proti veřejnému pořádku. Je nutné novelizovat československé trestní právo jako celek, jde o celkovou humanizaci československého trestního práva.

Paní si na tržišti vybírá vánoční stromek, zatímco z rádia zní přenos z **vyhlášení nové** **čs. vlády na Uhelném trhu.**

Na koncertě pro všechny slušný lidi John Bok, Stanislav Milota, František Stárek a Pavel Landovský dělají ochranný doprovod Havlovi po chodbách až do sálu. Uvádí ho Jiří Černý a Havel čte prohlášení VPN. Hraje Jaroslav Hutka.

Originální Videojournal: zvláštní vydání 7 – 1989 – 27 min.

Po znělce s textem J. Joyce následuje předvolební portrét Václava Havla sestavený z fotografií a archivních záběrů OVJ.

Plakáty s Havlovým portrétem na ulici, statické záběry z jeho života – listiny udělených doktorátů a ocenění. Na **Občanském fóru v Žatci 5.12.** mluví Zdeněk Svěrák, aby připravil lidi na to, co by mohli Havlovi vyčítat. Záběry z česko-polského disidentů setkání na hranicích a z hostění Poláků u Havlových na Hrádečku – na zdi visí cedule „vivat solidarność“. Fotky Havla u pivovarské cisterny, s Třiskou, s divadeníky. Jan Hraběta a Jan Kašpar 1.11.1975 uvedli poprvé Havlovu hru „Žebrácká opera“ v režii Andreje Kroba v Divadle na tahu, kterou napsal v roce 1972 pro Činoherní klub – černobílé fotografie z premiéry i derniéry přestavení. Záběry Havlova odvádění ze soudu od posledního uvěznění. Rozhovor Andreje Kroba s Olgou Havlovou: 17.5. se vrátil z vězení a dnes Václav kandiduje na prezidenta. Prý se děsí toho úkolu a oficialit. Zase plakáty na ulicích, které ho navrhuji za prezidenta, lidi na ulici s transparenty, živý fetéz, lidi v metru čekají na plakáty. Volání „ať žije Komárek“. Komárek se zdraví se studenty: těžko můžeme zvolit někoho jiného než Havla. Václav Havel čte „Slovo o slovu“ spisovatelům na chalupě – **Frankfurt na Hrádečku a Hrádeček ve Frankfurtu** – prostřihané záběrem posluchačů ve Frankfurtu. Havel mluví na povolené manifestaci **10. prosince 1988 ke Dni lidských práv na Škroupově náměstí. Leden 1989**, záběry z událostí Palachova týdne, z policejního zásahu 21. srpna 1989, černobílé fotky z 28. října 1989 a záběry z Národní třídy 17.11. 1989. Zatímco slyšíme Hutkovu písničku „Havličku, Havle...“, následuje klipovitě sestřihaná pasáž záběrů Havla během listopadového dění – v Realistickém divadle, v zákulisí Špalíčku s Dubčekem před projevem, z různých jednání, jak mluví na Penklubu, na Koncertě pro všechny slušný lidi, na tribuně na Letné, s Dubčekem – Havel chodící, jezdící auty. Vše končí zastaveným pohledem Havla do kamery spolu s komentářem: „dnes ztělesňuje Václav Havel naděje všech českých a

slovenských občanů na život v demokratickém a svobodném státě". Zní hymna a 14. prosince 1989 na manifestaci studentů na Václavském náměstí skandují: chceme Havla prezidentem!

Originální Videojournal: zvláštní vydání 8 – 1989 – 14 min.

Jednoznačně vyznívající anketa Václav Havel prezidentem? Dotázané osobnosti stojí s mikrofonom v ruce a dívají se do kamery anebo odpovídají na otázku redaktorce. Série vysvětlení, proč podporují kandidaturu Václava Havla, je prostřihávána záběrem z demonstrace studentů na jeho podporu.

Ladislav Smoljak (prezident by měl být někdo jako TGM, srovnává šance Havlovy i Masarykovy ke zvolení a k popularitě), **Miloš Forman** (je záruka že nebude lhát, seděl v kriminále, to co řekne i splní), **Jana Švandová** (má čistý štít a udělal něco pro naši svobodu), **Jiří Novotný – Datel** (národ potřebuje někoho, kdo by ho sjednotil a kdo není zatížen politickou minulostí), **Jiří Kodet** (nikdy neporušil slovo, které dal), **kníže Schwarzenberg** (pouze Havel na Hradě dá věrohodnost reformě a usmíří konflikty, které v národu jsou), **Iva Janžurová** (byla jsem na Slovensku, kde mají svého kandidáta Duběčka, byla chvíle, kdy jsem si taky myslela, že by to měl být on, teď bych ale ráda, aby se prezidentem stal Havel, slovenští intelektuálové tvrdí, že je třeba ho ještě představit venkovu), **Jiří Suchý** (jasně Havel), **Jiří Janoušek** (nestraní, má autoritu a bude prezidentem jen do prvních svobodných voleb), **Věra Chytilová** (považuji za samozřejmost, že by to měl být Havel), **Marta Vančurová** (dávám hlas Havlovi), **Ondřej Pavelka** (samozřejmě), **Ivana Kačírková** (pro mě je kandidátem už asi deset let, teď už se jen usmívám, že to všichni vědí), **Věra Křesadlová** (já s tím počítám, neznám nikoho jiného kdo by to měl být, je to nejlepší člověk, jakého můžeme zvolit), **Karel Steigerwald** (je to optimální řešení, není lepší kandidát v dané situaci), **Theodor Pištěk** (je to jediný kandidát, ostatní kandidáti jsou spojeni s tím, na co chceme všichni nejrychleji zapomenout, Havel má čistou minulost), **Vladimír Tesař** (lidi jsou neinformovaní, netouží po získání majetku zpět, byl tolikrát zavřený a jeho životní zkušenosti ještě nejsou vyčerpané, vyšel z té tvrdé zkušenosti čestně, nejedná se mu o slávu či zisk), **Josef Suk** a v pozadí za ním hraje Česká filharmonie (byl bych moc rád, kdyby byl Václav Havel prezidentem), **Radovan Lukavský** (ano, po jeho projevu v TV jsem tiše

zatleskal a moje žena tiše vydechla – státník). Závěr tvoří fanfáry z Libuše k volbě prezidentem a záběry z manifestace na podporu kandidatury Václava Havla.

Originální Videojournal: zvláštní vydání 9 – 1989 – 37 min.

Po znělce s textem J. Joyce následuje syrová reportáž z Rumunska, z období 26.-29.12. těsně po krvavém povstání a bojích proti Securitas a Ceausescovi. Otfesné svědectví z rozstřílené Bukurešti je doplněno subjektivním komentářem kameramana OVJ Davida Schmoranze.

Rumunsko – pohled na vlajku nad královským palácem. V prosinci prosáklý první zprávy o krvavém potlačení povstání Ceausescem a o desítkách tisíců mrtvých a raněných. Československá veřejnost reagovala neobyčejně silně a rychle, delegace vlády a OF odvezla první leteckou humanitární zásilku rumunskému lidu.

Reportáž začíná odletem: „Je 26.12. 1989, po třech dnech čekání na ruzyňském letišti konečně odlétáme do Bukureště. Vyložili jsme krabice z letadel, část výpravy se vrátila domů a my jsme odjeli na vyslanectví. Po cestě vidíme vojenskou techniku a tanky, vojenské a civilní kontroly na všech silnicích.“ Následuje jednání u čs. velvyslance. „V noci jsme viděli v televizi záběry z rychlého soudu s manželi Ceausescovými.“ Na ulicích stojí auta rozdrčená tanky. Na velvyslanectví se výprava setkává s dalšími čs. filmaři, kteří dokumentují cestu humanitárního konvoje.

Spolu s kamerou a vojáky se zbraněmi v rukou vstupujeme do vily československého vojenského přidělence, která se stala útočištěm teroristických komand. Výprava se zúčastňuje tiskové konference na Ministerstvu zahraničních věcí a na chodbě natáčí interview s víceprezidentem Dimitro Mazovem (o vojenské justici, o nejisté podpoře komunistů rumunským lidem, zaručujeme všechna lidská práva, budeme podporovat takový systém, který slouží člověku, budeme podporovat malovýrobu a soukromé vlastnictví, budujeme široký politický pluralismus, demokracii, svobodu).

Kameraman OVJ čeká 28.12. na studentský vlak s humanitární pomocí a rozmlouvá se dvěma česky mluvícími Rumuny (lékař a učitel), očitými svědky masakru v Bukurešti: „Mladí lidé se nechťeli rozejít, ale šli dál a dále. Securitas stříleli do shromáždění z automatických zbraní a to shromáždění do sebe nechávalo střílet. Bylo mnoho mrtvých,

trvalo to 3-4 hodiny. Padali po tisícovkách, popravovalo se i před tím." Na návštěvě v Nemocnici První pomoci výpravu přijímá ředitel.

Na náměstí Plaza Romania, kde se 21.12. střílelo do lidí, nosí obyvatelé na památku svíčky a květiny. Kamera nám představuje bývalý královský palác, dnes ohořelý Palác republiky, kde sídlila Securitas, zničenou Centrální knihovnu i sídla tajné policie. Také okolní byty patřily Securistům, kteří po tři dny ostřelovali celé náměstí. V kanalizačním labyrintu patnácti pater se prý i nadále skrývá Securitas i se zásobami na dva roky a odtud vycházejí teroristé ke svým akcím. Armádě se zatím podařilo vstoupit jen do jeho okrajové části.

Schmoranz nás vede na zasedání Rady fronty národní spásy a natáčí interview s člověkem, který se jako první dostal do budovy Ústředního výboru: „Před osmi lety jsem Ceausescovi přísahal smrt za pronásledování mé matky. Když jsem se dověděl, že Ceausescu organizuje velký lidový mitink, řekl jsem si, že to bude jeho poslední." Vidíme studentku, která dělala spojku namísto telefonu na místě nejkrutějších bojů. Dalším je svědectví velitele budovy: „Chtěli jsme pomoc armády, ale zůstali jsme sami za cenu obrovských obětí. Neodejdeme odtud dokud nebudou zajištěna lidská práva."

Výprava se dostává se do dříve nepřístupné vládní čtvrti. Sněží. V Ceausescově vile armáda provádí bezpečnostní opatření proti možnému výbuchu. Kamera projíždí částí Bukureště nově budované pouze pro Ceausescovy přívržence – měla být devět a půl kilometru dlouhá, ve tvaru diktátorova jména při pohledu z letadla.

V bývalém prezidentském paláci, v čisti pro výtvarné umění, se studenti z restaurátorské školy snaží zachránit ohořelé a promáčené zbytky známé sbírky rytin. Z grafického archivu zbylo pouhé spáleniště. V trůnním sále – v jednom z mnoha Ceausescových přijímacích salónů, vidíme skříňku, ze které prý tyran vyňal pistoli a na místě zabil velitele armády, který odmítal střílet do obyvatelstva. Po této akci se armáda přidala na stranu lidu. Když se jí povedlo vtrhnout do paláce, našla v místnostech s archivy státní policie Securitas jen spáleniště a žárem rozteklé skleněné lustry. V dalším pokoji měl Ceausescu několik maket Bukurešti, aby odtud řídil pohyb buldozerů při realizaci svých velikašských představ. Procházíme tajnou chodbou – budova má totiž dvojité zdi a tajné místnosti jsou spojeny tunely s podzemím, což při přestřelkách velmi pomáhalo teroristům. Z oken paláce vidíme na náměstí opuštěné transportéry a tanky s namířenými hlavněmi. „V Bukurešti teď stojí obluďná největší márnice světa. Vypadá to jakoby Ceausescu s krvavým potlačením počítal. Obsah budovy je apokalyptickým obrazem konce cesty ke komunismu – na zemi leží vedle sebe vyrovnaný řady mrtvol a rakví. Pozůstali je identifikují věcně téměř bez nářku." Výprava odlétá domů v noci 29.12. 1989.

Vznik a plány produkční společnosti OVJ s.r.o. po roce 1990

Počátkem roku 1990 přechází OVJ na čas pod správu teď již oficiálně vydávaných Lidových novin. Koncepce „co dál“ se brzy začínají rozcházet a Michal Hýbek dává na konci roku výpověď. V roce 1991 trio Pavel Kačírek, Jan Kašpar, Andrej Krob zakládá firmu „OVJ s.r.o.“, pro níž brzy začnou pracovat i profesionální režiséři a dokumentaristé (Marie Šandová, Kristýna Vlachová, Petr Nikolaev, Dobroslav Zborník, Petr Slavík, Olga Sommerová, Pavel Koutecký, Tomáš Škrdlant, Věra Chytilová, Václav Borovička a další – viz Appendix IV). Díky spolupráci s Výborem dobré vůle Olgy Havlové nastane průnik do témat z handicapovaných prostředí a firma OVJ s.r.o. natočí pro Českou televizi cyklus filmů „Handicapovaná společnost“.

V tradici pravidelných vydání OVJ pokračují ještě dvě čísla. *OVJ č. 7: Kdo je Václav Havel* – 1990 – 60 min. jako monotematický dokument o prezidentovi Václavu Havlovi a *OVJ č. 8: Asanace v Asanaci* – 1991 – 71 min. zatím poslední audiovizuální periodikum se znělkou, několika rubrikami a příspěvky (ukázky z inscenace hry Václava Havla „Asanace v asanaci“, fotografie Bohdana Holomíčka, Češi na Volyni, Shirley Temple Black na Hradečku, Ladislav Smoljak se snaží zadržet Járu Cimrmana na česko-polské hranici, rozhovor se Zdeňkem Svěrákem, Václav Havel, Karel Soukup a Svatopluk Karásek na trutnovském Woodstocku, ústav sociální péče v Kersku, Ludvík Vaculík zahajuje vernisáž obrazů Vlastimila Třešňáka, otevření knihovny Libri prohibiti a první výročí Lidových novin).

Poté co nevychází projekt spolu s Maďary vyrábět „Středoevropský kulturní magazín“, začne se OVJ s.r.o. věnovat natáčení záznamů úspěšných představení Divadla Járy Cimrmana a jejich distribuci na videokazetách. Nyní firma sídlí ve druhém patře v paláci Lucerna, kde její produkční Jarmila Konířová (obr. VI/41) spravuje archiv primárních historicky cenných materiálů i pracovní kazety OVJ. Je zde off-line střižna i rozmnožovací stroje.

Původní zajímavá idea, že by Česká televize dala prostor skupině menších satelitních produkčních společností (také OVJ s.r.o.), která pro ni budou vyrábět hotové pořady „na klíč“, bohužel troskotá na finanční stránce věci. Monopolní objednavatel stlačuje kupní ceny produktů na neúnosně nízkou mez. Nevýhodné jsou též koprodukční smlouvy o autorských právech. Dnes se na tomto trhu udrží (především díky vlivu styků a osobních známostí) jen několik málo produkčních firem (např. FEBIO, Dada), které se vedle výroby reklam živí

seriálovitými řadami krátkých publicistických útvarů, jejichž témata jsou vždy zaměřena na většinového diváka, tj. sázeji „na jistotu“. Tam prostor pro nestandardní či autorské tvary samozřejmě vzniknout nemůže. Nicméně situace není lepší ani uvnitř samotné ČT. Různost délek, témat, žánrů a formálních podob zaniká v nepružném okénkovém vysílacím schématu. Krize počala s koncem producerského systému výroby pořadů v roce 1998 a odchodem lidí s jasnou koncepcí, co vlastně chtějí vysílat. Na výrobě se šetří, přednost mají levné a rychle upotřebitelné tvary. To, že úměrně s takovým požadavkem také klesá kvalita produkce, jakoby nikoho netrápí, hlavně že oba kanály ČT mají co „kanalizovat“. Je třeba doufat, že není daleko doba, kdy se takového stravy přesyti nejen otrávený divák, ale též výrobci sami.

Zajímavým pokračováním myšlenky videomagazínového typu „nezávislé televize“ s pravidelnou distribucí na kazetách VHS je na příklad uskupení *Undercurrents*. Vzniklo v Anglii a zaměřuje se především na angažovanou publicistiku v oblasti ekologie, anarchistických hnutí, globálních street party a podobných témat, která dnes zajímají nastupující generaci. O své činnosti inzeruje též na Internetu, tedy na celosvětové počítačové síti, která by mohla být, zdá se, velkou nadějí pro prezentaci dnešní „samizdatové“ tvorby. Snad v tomto demokratickém komunikačním prostředí primárně nevystavěném na principu obchodu a moci nastane konečně kýžená tvůrčí svoboda.

OVJ – živá konzerva v dějinách českého dokumentu

Zcela beze vší pochybnosti projevy paralelní kultury včetně OVJ napomohly pádu komunismu v Čechách. OVJ vznikl v samém epicentru dění. Byl sycen proudem hudebního undergroundu, psaného samizdatu i politického disentu z okruhu Charty 77. Spojen se světem díky českým emigrantským centrům, vyživován svobodným myšlením místních umělců, vědců, filosofů a žurnalistů, zároveň sytil a pomáhal burcovat vědomí širokého spektra lidí v Československu, kterým byl určen. Nebyl totiž vymezen ani žánrově ani sociálně určité skupině diváků, byl prostě důstojným a inteligentním výtvozem pro všechny, kdo ještě normalizací nezakrněli a strachy nezcepeněli.

Jako organizovaná ucelená díla s koncepcí a tvarem jednotlivá vydání OVJ výrazně konkurovala oficiálnímu televiznímu médiu. Spontánní kreativita tzv. „neumětelů“ obohacovala standardní výrazové prostředky, jejichž učebnicový rejstřík je vždy příliš chudý.

Dodnes může být OVJ inspirativní živou konzervou, které současná televizní tvorba často nesahá dramaturgicky ani po kotníky. Stačí jen plechovku otevřít!

Lidé, kteří dávali OVJ dohromady, nebyli profesionály a nevěděli zpočátku, jak se co má dělat (produkce, režie, kamera, střih, zvuk), a tak vše dělali podle svých „originálních“ představ. Otevřeli se čirému proudu autorství a amatérismu v tom nejlepším smyslu slova – všichni Videojournalem plně žili, cítili svou činnost jako smysluplnou a dávali jí všechno – peníze, čas a především výborné nápady. Ačkoli brali výrobu samizdatového audiovizuálního periodika smrtelně vážně, nechýběl jim humor ani nadhled. I když politická zvůle nebyla už tak silná, rozhodná a agresivní jako v 50. letech, přece jen tvůrci OVJ stále ještě riskovali. Báli se o sebe, své rodiny i drahou techniku, ale vzdorovali, konspirovali a neseďeli s rukama v klíně. Vedli osobní vnitřní odboj proti totalitě hlouposti. Věděli, co je solidarita, odvaha a morální imperativ. Měli své ideály a bojovali za ně – což se o dnešní „svobodné“ době rozhodně nedá říct, neboť dnešní České republiky vládou především peníze.

Pro naši společnost bylo také největším požehnáním, když v úplném počátku nové situace po revoluci '89 právě tito lidé, často spříznění s OVJ, nastoupili do funkcí poradců prezidenta, ředitelů ČT a dostali se do vyšší politiky, vedení stran i kulturních institucí. Vykonali mnoho prospěšných kroků, ale bohužel je brzy vystřídali „šikulové“, kteří předtím mlčeli. Když začalo jít o moc, do hlavních pozic, na kterých lze společnost ovlivňovat, nastoupili ti, kteří ji dnes vedou do pekel jalovosti, nezajímavosti a tupého uniformního konzumu. Bylo by nejspíš opět zapotřebí nové občanské odvahy, aby se zas situace poněkud vylepšila. Aby ustala tíživá normalizace a život se tu opět zbarvil pestrostí. Televizní médium by mělo předvádět život v celé jeho alternativní šíři a svým divákům v pravém smyslu toho slova sloužit – nabízet škálu pořadů tématicky i formálně zajímavých a nepodléhat jen diktátu průměrnosti a objednávký.

Kéž brzy povstanou noví originální (nejen video)žurnalisti!

Poděkování

Mé vřelé díky patří především Majce Šandové za původní inspirační nápad a vedení diplomové práce, Miloši Müllerovi z knihovny Libri prohibiti za zhotovení studijních videokopii z masterů kazet OVJ i Videomagazinů a za poskytnutí cenných údajů z knihovni databáze, Pavlu Kačírkovi za trpělivost při korekturách, Michalu Hybčovi, Andreji Stankovičovi, Joskovi Skalníkovi, Jarmile Konířové a Vilému Prečanovi za čas věnovaný

konzultacím, Františku Janouchovi za obětavé vyhledání a zapůjčení své korespondence s Václavem Havlem, Janu Růžičkovi za účinnou pomoc při redakci a všem mým blízkým za shovívavost, kterou se mnou měli při dokončování tohoto textu.

Literatura a použité prameny

Václav Havel: Do různých stran. Eseje a články z let 1983-89. Čs. středisko nezávislé literatury, Scheinfeld-Schwarzenberg, 1989.

Václav Havel: Dopisy Olze (červen 1979-září 1982). Nakladatelství Atlantis, 1990.

Václav Havel: O lidskou identitu. Úvahy, fejetony, protesty, polemiky, prohlášení a rozhovory z let 1969-1979. Nakladatelství Rozmluvy, 1990.

Antonín Hošťálek, Květa Jechová, Eva Kantůrková: Nadace Charty 77 (dvacet let). Nakladatelství Atlantis, 1998.

Vlasta Chramostová: Vlasta Chramostová. Nakladatelství Doplněk Brno, Burian a Tichák Olomouc, 1999.

Pavel Kosatík: „Člověk má dělat to, nač má sílu“. Život Olgy Havlové. Mladá fronta, 1997.

Karel & Ivan Kynel: After the Spring Came Winter. Askelin & Häggglund. Charta 77 Foundation in Stockholm, Sweden, 1985.

Vilém Prečan: Charta 77, 1977-1989. Čs. středisko nezávislé literatury, Scheinfeld-Schwarzenberg a vydavatelství Archa Bratislava, 1990.

Vilém Prečan: V kradeném čase. Výběr studií, článků a úvah z let 1973-1993. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR Praha, Nakladatelství Doplněk Brno, 1994.

Joska Skalník: Originální Videojournal (ve sborníku Zakázané umění II., str. 166-167). Výtvarné umění 1-2/96

Jan Vladislav, Vilém Prečan: Horký leden 1989 v Československu. Mimořádná publikace k znovuoobnovení časopisu Reportér. Vydavatelství Novinář, 1990.

Katalog retrospektivní výstavy Galerie Zlevněného zboží v Rennes, Francie 20.12. 1991 – 3.1. 1992 – předmluva Petr Oslzlý.

Videokazety a záznamy z databáze archivu „Libri prohibiti“.

Natočené rozhovory pro pořad ČT „Zblízka OVJ“, režie Alice Růžičková, 1998, 59 min.

Summary

The diploma work of Alice Růžicková entitled **The Czech documentary film in 80' – "Original Videojournal"** focus on the origin and history of the Czech underground audiovisual periodic.

In the late 1987, an idea was born not only send the shots documenting dissident activities abroad, but produce a compound programme designated for peoples in the former Czechoslovakia. Due to financial help of the Czech exile centers abroad (Foundation of CHARTA 1977, ČSDS - Czechoslovak Documentary Center), the group of peoples forming an "Original Videojournal" (OVJ) received a videotape recorder Sony Video8. This enables them to make reports on dissident actualities, screen wide activities of the alternative culture and ecological problems, introducing peoples who were at that time out of the "official" politics and/or culture.

The thesis first tries to describe roots, from which OVJ grow up - diverse groups of peoples from Prague, Brno and other places joined together. Further, the thesis contains analysis of the seven consecutively numbered, regular programmes and two monotematic ones, produced by OVJ until the November 1989, followed by nine irregular volumes made during and short after the 1989 revolution.

Six appendages are attached to this thesis, containing the relevant correspondence between Václav Havel and František Janouch, reflections of OVJ in printed underground materials, related historical texts, readings from the database of Libri Prohibiti, backward scenario of the film "Zblízka Originální videojournal" and photographic documentation.

Apendix I

Korespondence Václava Havla a Františka

Janoucha ve věci „Čeňka“ a OVJ

1. Dopis Václava Havla Františku Janouchovi - 21.6. 1985,

Hrádeček.

Milý příteli,

letmo jsem Vám psal z Prahy, teď Vám posílám pár dopejsků, které jsem v Praze nestihl napsat.

Z "pracovních" věcí připojuji jen dvě poznámky:

(1) Na Západě je už v prodeji nový systém video-kamer. Je to SONY VIDEO 8. Je to daleko menší a praktičtější a dokonalejší než vše, co bylo dosud. A není to prý drahé. Relativně. Má-li Leopold venku nějaké peníze a stačí-li na to, pak by rozhodně o tu věcičku stál. Jeho činnost je sice prozatím ze známých důvodů umrtvena, nicméně až se věci vyjasní, je kdykoli připraven se ze svého zidního spánku probudit. Kdyby při té příležitosti nalezl u svého lůžka zmíněnou věc /plus příslušné kazety - značka FUJI/, byla by to skvělá. Původní plán - že to určitý nenápadný kamarád pošle nebo přiveze jinému ~~uvězněnému~~ nenápadnému kamarádovi tady - padl. A to z několika důvodů: 1/ tyhle věci podléhají při proclívání státo-bezpečnostní kontrole a zřejmě by to nepovolili. 2/ Cio by bylo stejně vysoké jako sama cena té věcičky. 3/ V daném případě by zřejmě ohrožení bylo stejné ať už k tomu budou papíry nebo ne; jediný rozdíl by byl v tom, že v případě proclení a papírů by eventuelní věcná ztráta byla dvojnásobná - vzhledem ~~ke ztrátě~~ k výši cla - než v případě opecném. 4/ Je to malé a skladné. Čili: pokud by - perspektivně - taková věc přicházela v úvahu, pak to je zřejmě lepší poslat nějak "nadvíko". Nikdo to neuhání, původní nápad dokonce nevzešel ani od Leopolda, to je jenom faktická informace pro případ, že by se to mělo stát. Nechť to tedy uváží povolanější osoby.

(2) Někteří přátelé mi sdělili, že by si PC zasloužil VK a že bych se k tomu měl vyjádřit, protože jsem dříve vznášel už jiný návrh. VK by si to samozřejmě zasloužil stejně jako ten, koho jsem navrhoval já. A že ten, koho jsem navrhoval já, by si to zasloužil stejně jako VK, uznali i ti, kteří mi o svém návrhu řekli. Takže jsme se vlastně zcela shodli. Nechť rozhodnou ti, co o tom rozhodují, tohle jsou jen návrhy. Jeden rok to může dostat ten a další rok ten druhý, přičemž ten starší by měl mít možná přednost. Jiná možnost je, že jeden by dostal CFK, kterou plánuje F, a druhý PC. Rovněž je možné, že volba padne na někoho třetího. Nereď bych se ocitl v pozici, že o všem rozhodují. Všechno to jsou pouze návrhy, náměty k úvaze, řešení závisí na těch, kteří o tom rozhodují, nikoli na nás, navrhovatelích /navíc tajných/.

Návštěva AG dopadla nakonec, myslím, velmi dobře. Slíbený další "nepracovní" dopis opět musím odložit, teď už to nestihnou.

Takže Vás moc zdravím -

Hrádeček, 21. 6. 1985

V.

2. Dopis Františka Janoucha Václavu Havlovi – 12.2. 1986.

Milý Václave,

díky za Tvůj dopis z 25/1/86 a všechny přílohy, zvláště pak za onu polaroidovou fotografii kytic. Děkuji Ti mnohokrát za to, žeš to zařídil, ani si neodovedeš představit, jakou radost mi to udělalo. Měl jsem dojem, že přese všechno jsem přece jenom alespoň trochu doma.

Děkuji Ti také velice za úvod k Vaculíkovi. Je to přesně to, co jsem si představoval a přál. Hned jsem to poslal na překlad – celá ta Vaculíkova knížečka bude zřejmě vypadat dobře. Bohužel asi nevyjde v březnu, jak jsem doufal, ale až v dubnu – fejetony musí překládat Karin Mossdalová, a ta má hlavu v kalupu, protože dodělává Český snář – ale na překlady Ludvíkových fejetonů se nesmí pospíchat.

Souhlasím s tebou, že v srpnovém dopise je většina věcí již zastaralých. Seifertovy texty mám již v počítači – tedy pošlu již trochu zredigované. A ještě k mé otázce ohledně názvu Obležené kultury – z dnešní perspektivy se mi přece jenom zdá, že název Život na hřbitově by nebyl tak dobrý: Obležená kultura se vžila, již název dává jistou představu o obsahu (Život na hřbitově by vyvolával, obávám se, jiné asociace).

Nášel jsem nyní pomocníka, který se bude starat o zasilání peněz (evidence, kontrola atd.) Zkončili jsme kontrolu minulého roku, mám dojem, že byl příjem na oním adresátem (pro Jednou nohou) potvrzen. V každém případě mi dej vědět, komu v tomto roce pro tento účel posílat. Přirozeně – budeme mocí podporovat i další časopisy – jenom mi dej vědět – či někdo jiný – preference. Mimochodem opakuji, že jsem od Vás nedostal na letošní rok žádné návrhy na podpory, musel jsem to dělat, ač nerad, zase úplně sám.

Také na projekt dálkového studia bychom mohli přispívat. Bude to velice zajímavý experiment. Očekávám další zprávy.

Co se videa týče – rozhodovat se nemusíš. Udělal jsem to za Tebe: zvolil jsi svobodně a bez jakéhokoliv nátlaku VHS a během 5-6 týdnů dostaneš z Tuzexu jeden videorecorder jako trochu úspěchany dar k jubileu. Doufám, že mi nebudeš zazlívát, že Tě dělám trochu starším. Pár měsíců ze 600 je plně v rámci biologické přesnosti měření – vím jakou přesnost dosahuje Ada v jejích genetických experimentech. Současně ho dostane několik dalších jubilantů či polojubilantů. Chtěl bych, aby do konce roku bylo doma alespoň deset aparátů. Pomůže to překonat kulturní izolaci, přiblížit západní svět a západní kulturu. Nahrané pořady rakouské a německé televise se budou mocí ukazovat v Praze, budeme Vás mocí zasobovat kvalitními filmy a pořady. Zajímal by mě Tvůj názor na tyto věci: návrhy, připomínky atd. Také komu poslat další videa. Prodiskutujte si to a napiš mi. Jsem již ve spojení s jedním mimopražským zájemcem (možná o tom víš), který buduje videosít v Brně.

Co se copyrightů na Tvou řeč Erasmovskou týče – žádné problémy nebudou. Stejně jako u Nobelovy přednášky, copyrighty patří Erasmovské nadaci. To musí Rowohlť pochopit. – a doporučuji, abys tuto řeč opatřil přímo tímto copyrightem. Když jsem u té řeči: budeš-li mít inspiraci k napsání něčeho většího – nenech se omezovat rozsahem děkovné řeči. Domlouvali jsme s Dr. Hoettinkem,

3. Dopis Václava Havla Františku Janouchovi - 4.3. 1986.

Milý Františku,

děkuji Ti za dopis z 12.2., mezitím Ti zřejmě došel nějaký můj další dopis, možná i dva, nevědu si z pochopitelných důvodů evidenci. Přejdu hned k naší agendě:

Podpory:

1) Pokud jde o časopisy, pokouší se jedna přítelkyně ve spolupráci s VP do toho vnést systém a poskytnout co nejvíce informací a podkladů, takže o tu věc se už vlastně nemusím já /doutám/ starat.

2) Jen v jednom bodě bych snad měl tohle ještě porušit: chystáme s několika přáteli od divadla /Kraus, Chramostová, Pavlíček, Machonin, Topol, Klíma, Uhde aj./ samizdatovou revue o divadle, která povážlivě chybí. Měla by navázat na někdejší výbornou revue Divadlo, bude ale přirozeně skromnější. Vzhledem k tomu, že to budou dělat starší lidé, nikoli tedy mladí nadšenci, bude to potřebovat nějaký výchozí kapitál, články se sice platit nebudou, bude však třeba platit něco těm, kteří budou na zakázku něco objíždět, studovat, překládat apod. Nevím, jak to přesně zařídít, snad by bylo nejlepší nějak zřetelně zvýšit podporu Karlu Krausovi, Pavlíčkovi a Machoninovi - a já bych jim už řekl, že to zvýšení je myšleno na ten časopis.

3) Bylo velmi dobré, že jsi mi poslal seznam podporovaných. Ukazuje se, že ho každou chvíli potřebuji, abych byl ve vobrazě, nežádal podpor pro někoho, kdo ji dostává, mohl si ověřovat, komu to nechodí, atd. atd.

4) Nedávno jsem Tě například velmi naléhavě žádal o podporu pro Lopatku; měl jsem důvěrnou zprávu, že nic nedostává - a ze seznamu vyplývá, že něco dostává, i když ne moc /2x do roka/. Takže jsem se trochu blámoval. Neměl jsem už možnost s ním mluvit a přestít si to /ted jsem totiž na Hradečku/, možná mu to nedošlo, možná nevěděl, že to je od Nadace /to neví moc lidí často se mi stane, že se někoho ptám, zda dostává od Nadace podporu, a on řekne, že ne, ale že dostává podporu od švédských spisovatelů nebo od pana Petersona/, nevím. V každém případě platí, že dělá víc než mnozí jiní a že by nejen zasluhoval, ale především potřeboval podporu výraznější.

5) Pokud jde o projekt dálkového studia: někteří bohemisté a teologové jsou tím projektem nadšeni a chtějí se v tom angažovat, někteří známější lidé, kteří to měli zaštitit /konkrétně Hejzlanek/ to považují za utopii. Tak vyčkáme, jak se to bude vyvíjet. Já svou podporu tomu projektu už vyslovil, Tebe jsem o tom předběžně informoval, bohemisty zangažoval, víc v tuto chvíli dělat nemohu.

Velmi mne rozradostnila zpráva, že se ke mně blíží od Tebe video-rekordér. Kdybys to neudělal, dříve nebo později bych si ho beztek musel koupit, stále víc se ukazuje, že "dizi-okruhy" se bez této vymoženosti netrválo neobejdou. /O situaci kolem videa v Československu píšu něco v dopise VP, možná Ti příslušnou pasáž okopíruje a pošle - spíš jen jako zajímavost./ Neodvážuji se v tuto chvíli od boku vystřelit jména těch, kterým bys to měl časem taky poslat; nějaké tipy máš sám, o dalších budu přemýšlet. Jde o to, aby to u nikoho neleželo nevyužito nebo jen pro osobní občasně rozptýlení, ale aby obdivovanými byli lidé, kteří budou ochotni sňáhnout si kazety a použít je přátelům a známým. Moc Ti tedy předem děkuji a už se na to těším.

Děkuji za informace o erasmovské řeči. Chystám se uchýlit koncem března do své skrýše v Českém Krumlově a tam tu řeč napsat. Pošlu Ti ji, píšu tam @ Erasmuské nadace a nenechám ji kolovat. Jinak vedu jednání o hudbě pro ceremoniál, po návratu do Prahy budu vědět více a

4. Dopis Františka Janoucha Václavu Havlovi – 8.4. 1986.

Milý Václave,

díky za dopis z 4.3. Další dopis mám chlášený, ale ještě nadošel, stejně jako Tvá řeč do Amsterdamu. Jsem rád, že je to již hotovo, alespoň budeme mít na všechno čas. Jsem na tu řeč moc zvědav.

Dnes jsem ve strašném spěchu – dodávám výroční zprávy, příští týden mám schůzi direktorátu Nadace, a den na to děláme velkou party – den otevřených dveří v nové úřadovně Nadace, pozvali jsme mnoho důležitých lidí. Soustředím se proto pouze na nej-důležitější věci z Tvého dopisu.

1. Podpory. Lopatku jsem dal od dubna na měsíční vyplátní listinu, stejně tak Krause a Pavlíčka. Mají to dostávat od dubna, ale reálně to začne chodit až v květnu. Tuzek sabotuje dodávku tuzů, a tak vznikají zdržení a zmatky. Machonina jsem na seznam dát nechci, dostává totiž maximální podporu na nějaké psaní, a to snad ještě nějakou dobu potrvá.

2. K dálkovému studiu nemám co říci – pokud to půjde, bude to fajn a podpořím to.

3. Videorecorder: Tuzek to také sabotuje. Asi před 14 dny mě chtěl odradit, že prý neaž ty, co jsem objednal, ale nějaké dražší. Nechal jsem telefonicky objednat ty dražší, a nedodal-li to Tuzek do několika týdnů, pošlu na jejich zastupce ve Švédsku právníka, aby jej žaloval pro podvod – přístroje byly zapláceny již počátkem února – a podle zdejších zvyklostí by obchodník musel sám zaplatit dražší přístroj, když není schopen dodat objednaný a zaplácený.

O všech ostatních věcech jsem Tě informoval v telefonu, z dopisu Toma mám velkou radost, ta televizní inscenace by byla sensační a moc bys na tom zbohatl.

Srdčně Tě zdravím a brzo se ozvu delším dopisem
Tvůj

S., 08/04/86

PS. Posílám Ti vystřížek ze Sydsvenska Dagbladet – citují Tě jako klasika v diskuzi o škodlivosti sociologického průzkumu. Doufám, že Tě to potěší.

PS 2. Snij pokym tvěkat i uaprat' -
dokim pite e kordet - kenuku ko
jit dokuzi p.

PS 3. Holandske' TV chce i febru
natvrit' kcat'it' shot o Amnest.
Spoji se i febru prostřednictvím -
kduvchi ko tucen, kbi se u tvore.
Doporučení

5. Dopis Olgy Havlové Františku Janouchovi - 24.4. 1986.

24.4.1986

Milý pane Janouch,

obracím se na Vás s prosbou tentokrát já sama, a to z důvodu, který ihned pochopíte.

Spolu s kulturním světem chceme i my spolu s několika nejbližšími Vaškovými přáteli oslavit jeho padesátku a připravit mu k ní zcela originální dárek: dokumentární video-film o něm, jeho mládí, soukromém životě a tak. Bude to film antéreký, ale v tom lepším smyslu: jsou mezi námi tací, kteří mají zkušenost s technikou videokamery, stejně jako režijsně a střihově zkušení nadšenci. Jak to dopadne, samozřejmě neumím předvídat, ale kdyby výsledek měl jen trochu odpovídat naší chuti a přístupu k dokumentárnímu materiálu (jsou tu i filmy z jeho dětství, točené profesionálně na 35 mm - pokud nepodlehly vlhkosti a času), mělo by to být přinejmenším zajímavé.

Teď už asi tušíte mé přání: potřebovala bych pro tento účel 10 kaset filmů 8 Super zvukový 100 ASA (Kojak), pokud možno tak, abychom to měli už před létem k dispozici a zejména, aby se to Vašek nedozvěděl dřív, než to bude hotové. Byl byste tak laskav a zařídil to nějak, pravděpodobně v dohodě s V.P. a s Rowohlty (že to bude z Vaškových peněz nevadí - dar spočívá v něčem jiném).

Bude ovšem potřeba zásilku vhodně označit, aby to někdo nepoložil přímo na jeho stůl; např. do vlastních rukou někomu jinému, V.P. bude vědět jak.

Velice Vám děkuji předem.

Vaše

Olga Havlová

15/1986

*obdržel peníze podle,
ať peníze rychle
doplním prolet peníze
jako z banky.*

*Možno využít přese mne.
Ivan H.*

6. Dopis Václava Havla Františku Janouchovi - 7.7. 1986.

ja jsem a mohl informovat redakční radu. Třeba budeš mít nějaký vlastní nápad, jak celé věci pomoci.

② Další věc, ale za tu už tak sto procentně neručím: Petr Pospíchal, žijící v Brně a různosměrně dost aktivní /mimo jiné tak trochu pobočník či asistentík Jaroslava Sabaty/ mne žádal, zda by na různou samizdatovou a jinou brněnskou činnost nemohly chodit nějaké peníze do Brna. Mělo by jít o dvě středně velké podpory na adresy Andrej Jankowski, Nezvalova 1325, Tišnov, 662 02, a Jan Pukalík, Lažánky 163, Blensko, 678 01. Petr, který mne o to žádal, mluvil i jménem Jaroslava, neměl jsem příležitost tu věc s Jaroslavem konzultovat, proto za ni nemohu úplně sto procentně ručit. Ty dva chlapce znám, jsou dobří, Petr je tak-kytější a dělá vsakutku dost věcí, nejen v moravském samizdatu, někdy je ale trochu snilek, proto ta menší rezerva z mé strany.

③ Minule jsem žádal podporu Urbánkovy knihy u Škvoreckých, dostal jsem můj příslušný dopis?

④ Jakési nejjasnosti jsou kolem Jednou nohou. Kdysi jsem žádal o podporu pro ně na jakousi adresu, a tím hochem se sice rozešli, ale vylučuji, že by jim ty peníze utečly. Zřejmě nic nedostal. Letos v jednu jsem zašlal adresu /mladá Landovská/, ale ani tam dosud nic nepřišlo. Jde o skupinu kolem Jáchyma Topola /mladá generace/, mají edici a časopis /cyklostylovaný/.

⑤ Před časem jsem žádal rovněž o menší podporu pro časopis VOKNO. Dostal jsem můj dopis toho se týkající?

⑥ To je tedy snad všechno, co se týče žádostí o podpory. Problém je, že pořád žádáme o podpory pro někoho nového a nikdy nenavrhujeme zrušení podpory někomu starému. To nelze protahovat donekonečna. Je nám ale blbě navrhnout zrušení podpory, možná se ale o tom budete muset na příští schůzi POPu zamyslet. Zdá se, že opravdu by se našlo pár lidí, kteří by mohli dostávat menší podporu nebo jím by se mohla podpora na čas zastavit. Bude to vyžadovat citlivý průzkum terénu. Že je bez peněz někdo leckdo přece jen snadnější, než že má peníze dost.

⑦ Mám s Tebou jednu nevyřízenou věc: svého času jsem žádal o nějaký příspěvek do sborníku pro pana Jáchta. Napadlo mne, že by tam šlo dát můj slánek "Daleko od divadla", psaný pro vídeňský Burtheater, který ho ale prý zkrátil pro nedostatek místa. Není-li pozdě, řekni si, prosím, o kopii u VP. Je to textů vhodný pro cizinu, protože vysvětluje, jaké to je psát pro divadlo v situaci odříznutosti od divadla.

⑧ Video je slágrem letošního léta na Hrádečku! Nejen, že všem našim přátelům stále něco pouštíme, ale slouží i ke studijním účelům: když tu byl například nedávno tradiční sjezd filozofů, nebýt vždy přednáškami, vtáhly se do něho i videoprodukce a jimi inspirované filozofické debaty /Jesus - Judas - Mozart - Salieri/. Dokonce i achopnosti střihu je využito. /Mimo jiné: doplatek na video mi nedošel, což neber, probíha, jako urgenci - mám na to - jen jako informaci pro případ, že jde o nějaký socialisticko-byrkratický zádrhel./

⑨ Erasmus-story: v nejbližších dnech dostanu zprávu, zda lze či nelze napevno počítat s hudbou. Hned Tě vyrozumím, to lze říct i telefonem. Zjistil jsem, že v exilových kruzích je menší rozruch kolem toho, kdo je či není pozván, ba dokonce jakési dohady o stupni vělosti toho kterého pozvání /zřejmě u těch, kdož nevědí, že všichni dostali týž dopis od Tebe/. Společal jsem na rozum a rozumnou dohodu, nevím, jestli jsem nebyl v tomto případě snilek já. Co chvilí musím nějakému zdejším zástupci někoho v exilu vysvětlovat, proč ten je pozván a ten nikoliv. Marně vysvětluji, že mám nárok na tři nebo pět hostů a zvu jich třicet

7. Dopis Václava Havla Františku Janouchovi – 3.8. 1986.

otázku: kdo je letošním kandidátem? Prý už někdo je. Na návrhy je pozdě, není-li však pozdě, jsme oba pro Tataru. Anebo je snad on tím letošním kandidátem? To by bylo bezvadné! Ludvík se bojí, jestli se neuvažuje o něm /vzhledem k šedesátníku/. Prý by to nebyl schopný akceptovat, dokud to nedostane Tataru. Ten se totiž příštího roku nemusí dožít. Je osobně na Slovensku, žádnou cenu ještě nedostal, zároveň to je pro Slováky – zřejmě právem – klasik a poslední a snad jediný obecně uznávaný symbol nepoddajnosti. Na pásku jsou nahrány jeho paměti, Slováci to zpracovávají, cena by umožnila vydání.

4) Video B. Ten erasmovský rozhovor jsem viděl v Kynclově magazínu a byl opravdu dost špatný. Divil jsem se, protože bezprostředně po natočení jsem to viděl doma na barevné televizi a užlo to. Nežalil to někdo mezi tím nějakým kopírováním? Pokud ne, vysvětlují si nekvalitu neobyčejně nervozní atmosférou, v níž se to dělo. Viděl jsem na tom dost jiných věcí, dělaných tými slovkami i jinými – ještě méně zkušenými – a bylo to dokonale; musím Ti dát zapravdu, že na tomhle vynálezu něco zkusit je opravdu asi umění. S tou hračkou pracuje víc lidí, a výsledky různými, všechno to jsou amatéři. Profesionálové mají strach. Bud se současně amatéři zlepšit, nebo ukecáme nějakého profesionála, nebo seženem nadanější amatéry. Je to věc času. Nepropadejte panice. A přihlídněte ke strachu lidí, nejen o ten stroj, ale i o vlastní svobodu.

5) Ukazuje se, že by byl potřeba ještě jeden takový magnetofon, jaký mám já /nechci-li se natvrdo zbavit vlastního, což bych neradil mnohu na něm nemluvené Pokoušení tu koluje téměř jako bestseller, čemuž se dost divím, protože nemávám svůj hůlčavý hlas/. Ale jen má-li ještě v kolonce "technika" peníze, s nimiž nevíš, jak naložit. Nemáš-li, nic neposílej. Tak veledůležitě to zase není, i když by to bylo asi důležitější, než leccjaká jiná investice.

6) S lidmi z Jazykové sekce jsem dlouho nemluvil, proto nevíš, jaký je současný stav s tím překladačem. Poslední správa byla, že pořádku leží na cestě a shánějí se jakési formální náležitosti k vyzvednutí. Možná to je už vyřešené, nedávno byl v Praze formální dárce, tak se to snad pohnuje k lepšmu. Jsem rád, že pan S. nezapomněl na JS a na Provázek. Nečekal jsem, že se ty věci budou okamžitě dařit, k mému klidu stačí, že jsou v běhu a nikoli zapomenuty.

7) Pánovi od Brabant Fern. B. V. řekni, prosím, že na dobu jeho plánované návštěvy přijedu do Prahy a budu mu k dispozici. Že tak dlouhý a závažný a široce publikovaný rozhovor bych se však neodvážil dělat anglicky. Anglicky se s nimi můžu o čemkoliv domluvat, vlastní rozhovor bych však rád udělal v mateřštině. Musím si dávat pozor na každé slovo i na ton promluvy, proto důležitější rozhovory dělám v mateřštině. Jsem jazykovéj antitalent, ale asi bych to tak dělal, i kdybych uměl cizí řeči líp.

8) Tvé návrhy stran FOPu a Nadace mi připadají smysluplné. Pokusím se nějak si je šifrovaně zapsat /kopii Tvého dopisu si nechat nemůžu/, abych je tlumočil na nejbližší schůzce FOPu a nepopletl. Snad to bude na podzim. Znovu jsem studoval seznam podporovaných a zdá se mi, že by se měl zredukovat. Než se ho pořádku jen rozšířovat. Pokusíme se podat nějaké návrhy na zredukování, sám si na to netroufám. Měra peníze určitě potřebu je sama s dítětem, ale i jí je to možno snížit. Jinak jsem Ti vděčen, že k nám rozmanitým návrhům přihlížíš. Osobně mi obzvlášť záleží na té divadelní věci. V celkové Tvém rozpočtu, jak ses o něm zmínil, mě trochu zarazila výše částky, investované na publikace Nadace. Jsou to publikace krásné a důležité a vycházejí rychle, přesto mě ale překvapilo, že náklady na ně přesahují trojnásobek všech kulturních investic a že přesahují i náklady na všechny ty krásné stroje a že dosahují téměř výšky podpor, posílaných domů. Jistě víš, co děláš, jistě můžeš důležitost různých investic posoudit lépe než já, vůbec neočekávám a nežádám, abys to jakkoliv vysvětloval či obhajoval. Svě překvapení Ti vyznávám jen proto, že se mi zdá, že rád slyšíš můj názor, byť jakkoliv třebaš nepravý, neboť o nesprávné informace opětně.

8. Dopis Václava Havla Františku Janouchovi - 20.12. 1986.

*Poslat spíše předem
a ani nešlo dobře —*

(2)

podáváš Ty, je bohužel zase poněkud moc růžový, má prý konkrétní doklady toho, že se věci mají háf. Souhlasíme plně s tím, aby notoričtí /a usvědčení/ nepotvrzovači (podporu přestali) dostávat. Navrhujeme zrušit podporu Váře Vráňové a Váře Novotné, doplnit naopak o podporu Janu Litomiskému, jeho adresu si brzo přečteš, nevím, zda teď - přestěhovan - dočasně do Prahy - bude užívat ještě svou adresu do Výskytné nebo adresu pražskou. Já si pochopitelně nepamatuji přesně, koho všeho jsem během roku navrhol, evidenci si věst nemohu, bžné nahlédnutí do nového seznamu ve mně však vzbudilo dojem, že má rozmanité návrhy byly realizovány /nejsem si jist, zda tam byl Martin Pelouš/. Když nebude u někoho jasné, zda je notorickým nepotvrzovačem podpor či zda je nedostává, lze se obrátit na nás a přešetříme to. Jinek ale - všeobecně a celkově - je přešetřování velmi těžké, prosíme, aby to bylo vzato v úvahu /nezapomen na všechny banální komplikace jakékoli práce tady, například, že o takových věcech nelze ani mluvit do telefonu, ani psát, bylo by třeba vždy znovu se tím či oním jezdit, atd. atd./.. Velmi nedočkavě čekáme na Tvou reakci na naše revoluční návrhy stran příštího roku /hodně peněz v pohotovosti zde, rozdělování zde, méně průběžných požadavků na Tebe/. Mnoho z problémů, o nichž si píšeme, by taková praxe odstranila, kontrola by byla jednodušší, jen nevím, zda to je z hlediska Nadece možné tak řešit. Naše /mé/ dopisy, v nichž jsou ty návrhy konkrétně líčeny, už nepochybne máš. VB potvrzuje i příjem balíčku a děkuje za něj.

(7) Já děkuji Tobě, respektive Erikovi, za zasluku desek. Tentokrát to je bez výhrad, výběr byl dokonalý, přesně to, oč mám zájem.

(8) Čeněk si dovoluje zdvořile připomenout, že svého času šádel o jistý magnetofonek /jiný než mám já/, který dosud nedostal a který by ke své práci náléhavě potřeboval. K Čenkově celkově: od Viléma či od Tebe zaznívaj /hlavně ale od Viléma/ průběžné dotazy, proč Čeněk spí, stísněnosti ne kvalitu jeho práce, na jeho nespolehlivost atd., včetně pochybností, zda se to nemá celé zastavit. Já to už teď pozoruju jen zpozvědí, agendu si vede Čeněk sám, nicméně zdá se mi, že ty výhrady jsou přeměřené: co chvíli vidím, že Č. něco někde dělá, a co chvíli vidím někde uplatněny výsledky jeho práce - nevím téměř o šotu, který by nebyl uplatněn, když někde jinde, tak aspoň v Kynclově video-magazínu. Ale tuhle jsem překvapen viděl i v ~~magazínu~~ pořadech švédské televize, které jsi mi poslal, různé čenkovštiny /kollektiv mluvčích, Plastici/. A vůbec se mi to nezdálo být tak hrozná, rozhodně to nebylo nějak viditelně horší, než jakékoli jiné dokumentární záběry. Rovněž s tím, co bylo slíbeno Svýcarům a údajně nedodáno, je to, jak jsem zjistil, trochu jinak: těm lidem bylo pomoci na věci, které by sami dělali s obtížemi a náklady, dostali hotové. Teď vám Čeněk posílá ■ střídaní mluvčích a šot Jirky Hájka a mne pro Víden, New York a Oslo /k desítkám CH/.

(9) Kopie diplomu a mnoho jiných erasmovštin jsem v pořádku dostal, nějakí fandové mi dokonce dali věci, které Ty sám ještě nemáš nebo které jsi dosud neposlal /Protest v Holandsku, záběry z ceremoniálu apod./.. Oficiálně mi ovšem originál diplomu nikdo nepřivezl, snad to tedy dojde poštou.

(10) Doplatek na mé drahé video jsem nedostal, což - zdůrazňuji znovu - nepřikáms proto, že bych na to neměl, ale pro pořádek a přehled.

Tím jsem, doufám, vyčerpal všechny úřední věci. Doufám, že teď delší dobu budeme mít - aspoň my dva, na této trase - od úřadování pokoje; mnoho práce budeme mít oba přesto, ale každý spíš doma.

Znovu přeju všechno dobré v roce 87!

Tvůj

20/12/86

Václav

9. Dopis Václava Havla Františku Janouchovi – leden/únor 1987.

Milý Františku,

myslel jsem si bláhově, že Ti teď dám s různými žádostmi delší dobu pokoj, když jsme to tak pěkně všechno na nový rok naplánovali, ale bohužel jsem se přepočítal. Už se mi tu zase na stole shromáždilo pár drobností:

1. ~~Čeněk~~ Správně by měl o všem jednat s Tebou a s Vilémem ~~Čeněk~~ sám, doufám, že to dělá, nicméně přeci jen cítím potřebu se do toho trochu vstoupit. ~~Čeněk~~ jak asi víš, spočívá z více lidí. Jednoho z nich přetáhla čerstvě založená konkurence /levého zaměření/. Je to ^{skvělý} hoch dobrý, ale dost ambiciózní. Trochu se obávám, že jeho ambicióznost spolu s hyperaktivitou jeho "šéfa" může leccos zkomplikovat, tuhle si například počínali neuvěřitelně neopatrně. Pokusím se jim domluvit. Kvůli tomu ale o ~~Čeněku~~ teď nepíšu. Zdá se, že ~~Čeněk~~ má šanci získat náhradou za odpadlíka člověka vskutku zkušeného, uvidíme, co z toho bude. Ať tak či onak, ten člen týmu, který zatím 90% práce udělal /byl práce kvalitativně nevyvážené, nicméně nakonec se vědecky nějak někde uplatnívá/, je - jak jsem postřehl - lehce frustrován tím, že se ze tří ~~Čeněk~~ roky nedočká ničeho jiného než kritiky svých produktů. Nemá z té práce nic než trápení. Myslí, že by ho dost stimulovalo, kdyby dostal taky nějaký magnetofonek, který by nebyl erární, ale jen jeho /svého nemá nic/. Užíval by ho samozřejmě beztek hlavně při čenkověštinách. Nepotřebuje tak dokonalý, jak jsou ty tři, které jsi už poslal, spíš by se mu hodil ten s vestavěným mikrofonekem. Čeněk jakožto instituce by ~~Čeněk~~ potřeboval šasek nějaký jednoduchý mixážní nebo vlastně stíhací pultík. Je to hrozné, když musí posílat hrubý nesestříhaný materiál, pak není divu, že je pořád kritizován: i ten nejlepší profesionál musí stříhat, chce-li něco pořádného udělat, z deseti minut materiálu může vždy vzniknout smysluplný dvouminutový šot bez všech sekvencí, kdy se například přeostrňuje apod. Chápu to, vždyť to jako kdyby si někdo dělal názor na mou hru podle patnáctikilového belíku čmáranic, konceptů, předběžných verzí atd. Čenkově čerstvá agilní konkurence má stativ a vše další, hrozí nebezpečí, že Čeněk bude vytlačen ze scény, nebude-li vidět zájem, nebude-li stimulován a lépe vybaven. Základní hračky je vynikající, mimo Čenka s ní pracují i další, nicméně nějaké ty drobnůstky kolem jsou přeci jen zřejmě zapotřebí. Zkrátka a dobře neškodila by nějaká injekce, má-li věc zdárně pokračovat nebo přesněji: má-li se zlepšit. Neškodil by nějaký povzbuzující dopis.

10. Dopis Václava Havla Františku Janouchovi - 23.4. 1987.

Milý Františku,

děkuji Ti za Tvůj nedávný dopis i za zprávu o Tvých cestách. Až se nashromádí více důležitých věcí a bude více času, napíšu Ti obšírněji. Teď se omezují na jediný bod: začíná se konečně dařit systematictější kooperace různých zdejších nezávislých filmových nebo videových týmů, což je víc než dobré. Budou mít vzájemně přehled o tom, co kdo má, a budou si to moci půjčovat, takže nebude takový chaos a nepřehlednost v technice, která tu je nebo která je perspektivně ~~xx~~ žádána. Přičemž bude při různých žádostech přihlíženo k tomu, aby šlo o věci víceúčelové, použitelné pro různé firmy, ne vždycky jen pro jednu. Svého času jsem Ti psal o Čeňkových perspektivních potřebách. Nyní, ve světle zmíněné kooperace, bych chtěl ta jeho přání poněkud modifikovat. Potřeboval by - postupně - tyto věci: stříhací pult na Video 8 Sony; stativ s fluidní hlavou a stolní rekordér Video 8 Sony EVS-700 ES. Ta poslední věc je hodně drahá, je to přání věru perspektivní, nicméně je to prý lepší než jakýkoli jiný rekordér, protože to umožňuje stříh na různých video-systémech se zachováním stereofonnosti zvuku i jeho hifi-kvality /i při výrobě kopií, což například mé video, byť je tím nejlepším a nejdražším, neumí/. Prý by to bylo použitelné pro všechny zdejší fungující týmy. Tlučoím, jak jsem převzal.

Zešel jsem pátrat, kam se poděl ten přehrávač. Je to smutná historie. Možná se to dnes dozvím, v tom případě ještě připíšu zmínku. Poslední zpráva byla, že to bylo posláno zpět. Pokud to je zpátky, je to dobré. Pokud to je ještě tady, zařídím, aby to bylo vyzvednuto; situace se poněkud zlepšila a možná by to teď už nebyl takový byrokratický problém.

Zatím pěkně zdravím

23/4/87

Wanka

11. Dopis Františka Janoucha Václavu Havlovi - 27.7. 1987.

před nedávnem dostal, zřejmě udělala konkurs a přestala existovat - jsou námi často a dosti štědře subvencována, kladu si otázku, zda to mohu přejít mlčením. Mám chuť o tom napsat malý článek do Svědectví, Listů či Obrysu. Nechtěl by ses k tomu připojit sám, nebo ještě s někým jiným z domova. Myslím, že takovéto přátele upozornění, odsud i z domova, by bylo užitečné. Pokud mi to bude psát, připravil bych koncept, a ten bys mohl potom sám (či sami) dodělat a doformulovat.

PS2. (27/4/87)

Dopisuji cestou zpět. Ztrávil jsem pár užitečných a příjemných hodin se stařešinou. Prodiskutovali jsme a dohodli řadu věcí. Nejdůležitější je projekt nezávislé kinematografie. Dohodli jsme se předběžně, že to budeme nějak financovat společně. Tedy to můžete začít rozjíždět. Rozhodně ve videovariantě. Dalo by se kombinovat s Č., stříhacím videostolkem (koupil jsem jeden (SONY) na zkoušku v Londýně, teď se to se synem snažíme uvést do provozu a zjistit, zda to je dobré a výkonné). Jsem trochu přesaturován novou technikou, v ústavě, doma, v Nadaci. Je to šílené tempo, točí se mi z toho hlava. Třeba: z domácího počítače mohu přes své konto na ústavním počítači VAX používat elektronickou poštu - to jest vejít do světového universitního a vědeckého počítačového systému, který mi dovoluje zdarma posílat dopisy, články, výpočty, vzorce svým kolegům kdekoli na světě. Doprava je prakticky okamžitá, tuším že jde o několik tisíc baudů za vteřinu, ale možná že kecám, ještě jsem neměl čas to vyzkoušet.

T.

12. Dopis Františka Janoucha Václavu Havlovi - 12.6. 1987.

12/6/87

Milý Václave,

nemohl jsem se s Tebou delší dobu spojit telefonicky, tedy jenom několik informací, než je zapomenou.

1. Předklad Dálkového výsledku je hotov, můj doslov také (zatím se ho neodvažuji poslat, ještě na něm budu pracovat). Důležité je, že Dálkový výsledek vyjde jako členská premie pro knižní klub Ordfront, což znamená náklad snad až 7.000 ex. To je výborné. Diskutoval jsem s přáteli tam, jak pomoci větší publicitě kolem knihy - a myslím, že by pomohlo malé interview, které by snad mohl natočit Čeněk. Mohlo by zde být do konce srpna? Nemusí být sestřiháno, záběry mohou být opakovány. Otázky? Vymysli si je sám. Na příklad, daleko od divadla, co čekáme od glasnosti, "konflikt" mezi Havlem a Kunderou (jistě že neexistuje, snad názorové rozdíly, ale to by chtěli lidé zde slyšet z Tvých úst). Stačilo by 3-8 minut. Bylo by dobré, kdybys mohl chvíli držet v ruce samizdatové vydání DV a vydání, které udělal Tonský.

2. Posílám Ti dopis od Toma a pár výstřípků a velice gratuluji k úspěchu nejen v Londýně, ale i v zámoří.

3. Poslal jsem Ti zatím jeden ex brožury o Erasmovské ceně - je to hezky uděláno. Dostaneš další, a navíc mi dnes přišly fotky, jejichž výběr Ti také pošlu, abys viděl jak kamarádi stloustli a zfetrovatěli.

4. Poprosil jsem Viléma, aby zatím poslal domů Sony stříhací stolek. Mám jeden doma, ale zatím se nám ho nepodařilo uvést do provozu, zdá se, že to potřebuje SONY video 8mm k pořádnému provozu. Jakmile přijdou další peníze, posílám bychom - možná přes nějakou tu firmu - ten SONY video 8mm. Na koho to poslat? A od koho? Pokusím se také objednat ten stativ a fluidní hlavou, aby tam byl do léta. Perspektivně myslím, že budete potřebovat ještě jednu, možná o něco lepší kameru. Snad na podzim. Aby se ale nezdržoval ten projekt NK, navrhuji bych, abyste tvůrcům vypláceli z peněz, které teď máte v různých dispozičních kontech, potřebné zálohy na honoráře, aby se celá věc nezdržovala. Proplácel bych je potom způsobem, který domluvíme později. Mimochodem jsem Ti také poslal asi před týdnem kratší dopis pro gbx a te' si za živého boha nemohu vzpomenout, zda jsem napsal a odeslal slíbený dopis pro Čeněka. Překontroluji a případně pošlu s tímto dopisem.

5. Doufám, že Ti Vilém poslal korespondenci s Hutkou. Je to smutné a jsem z toho dost otráven.

6. Posílání peněz. Jak jsi zřejmě upozoroval, téměř jsme dohnali spoždění: v červnu začneme již posílat červnové zásluky. To předčí mé nejoptimističtější prognózy.

7. Compjuter. Neodstano-li oficiální povolení do konce července, začnu to celé z jiného konce.

To je myslím pro dnešek zatím všechno. Srdečně Tě zdravím a přeji hezké léto.

Tvůj

PS. Dopis Čeněkovi jsem zřejmě napsal pouze ve své paměti. V elektronické není. Proto ho přikládám dnes.

13. Dopis Františka Janoucha „Čeňkovi“ – 12.6. 1987.

12/6/87

Milý Čeňku,

při psaní dopisu někomu, koho neznám, a kdo má navíc možná i více tvářů, pociťuji jistě psychologické potíže: neumím prostě psát do nedefinovaného vakua.

Nicméně se o to pokusím. Viděl jsem řadu výsledků vaší či Vaší práce. Ze začátku jsem se rozčiloval nad jejich nedokonalostí, postupně ale mé rozčilení přecházelo v uspokojení - poslední věci byly skutečně dobré a měl jsem z nich radost. Například z posledního videofejetomu LV. Tak vám či Vám gratuluji a přeji, abyste v téže duchu a směru pokračoval. Chápu, že další zdokonalení hodně záleží na technice - to co máte je sice dobré, ale daleko od profesionálního zařízení. Budu se to postupně snažit zlepšit. Nejdříve by měl dojít malý stříhací pultík, potom k němu profesionální video na 8mm a současně snad také trochu lepší, alespoň poleprofesionální stativ. Tady asi má představa a znalosti končí, byl bych proto rád, kdybyste mi napsal své představy a návrhy. Nemohu slíbit, že je všechny a hned spiním, ale udělám, co bude v mých silách. Z mé strany budete občas dostávat objednávky, které, budou-li vás a dobře spiněny, pomohou financovat další vybavení.

Ani si nedovedete představit, jak důležité je mít pro naši práci zdo dobrý televizní materiál. Myslím, že jsme na dobré cestě, moc vám či Vám fandím a přeju moc úspěchů v další činnosti.

Srdečně Vás zdravím

Váš

12/6/87

František Janouch

14. Dopis Václava Havla Františku Janouchovi - 26.7. 1987.

Milý Františku,

pišu ve velké rychlosti.

Děkuji za dopis. Co se dalo vyfídit, jsem vyfídl, Čenčkovi jsem dopis předal, druhému filmaři taky, hovor u příležitosti Dálkového výsledku pozniknem. Jai-li nesvůj z toho, že nevíš, kdo Čeněk je, vyzradím Ti to: je to tým čtyř lidí, občas pro něj pracují další, například Andrej Krob nebo autor Dopisů Olze, vůdce týmu, s nímž by správně mělo být vše projednáváno, je Honzík Ruml.

Mám pár maličkostí:

- 1) Můj oblíbený časopis Revolver Revue, který je číslo od čísla lepší, dělají dva chlapci - překlady, redakce, opisování, vázání, distribuce atd. Je to obdivuhodné. Časopis je finančně zajištěn /neplatí za příspěvky/. Ale jedem z těch dvou hochů musí dělat velmi špatně placené zaměstnání, aby měl na časopis čas. Bylo by možné posílat mu od září podporu? Jeho adresa: Ivan Lamper, Rybalkovova 27, Praha 10. Třeba i na úkor někoho tučně podporovaného, komu by se to snížilo.
- 2) Možná jsem to všechno špatně pochopil, ale už několik měsíců mám dojem, že ke mně od Tebe mří další magnetofonek. Slíbil jsem ho zmíněné revue a jeví se trochu jako podvodník, že jím to pořád nedávám. Ale možná to je opravdu má chyba, možná jsem to špatně pochopil. Oni by to dost potřebovali na nahrávání rozhovorů pro časopis a na záznamy koncertů /mají těsné svazky s některými kapelami, jeden z nich dokonce je vůdce jedné zajímavé kapely a pro druhou píše texty/.
- 3) Vyhledali sme historici a velmi naléhavě prosí o elektrický cyklostyl. Historický sborník vychází už dlouho, je to jeden z nejstarších časopisů, už má snad skoro třicet čísel, ale je málo známý právě proto, že je jen na stroji. Oni se dlouho něčemu modernějšímu bránili, jsou opatrní. Teď se ale /vliv glasnosti?/ dopravovali k názoru, že to dál už takhle nejde. Prý o to žádali leckoho po leckom, ale bezúspěšně. ~~Možná~~ Možná o tom ví více Vilém. Já jim řekl, že Nadace má roční rozpočty a nemůže jen tak z ničeho nic kupovat drahé věci, nicméně že Ti o tom napíšu. Což tímto činím. /Mimo jiné, pikanterie: oklikou jsem se dozvěděl, že jsem zástupce Nadace tady a rozhoduji o všech penězích, lidé za mnou chodí jako za poslední instancí. Vyvrácím to, kde můžu/.

Toť v tuto chvíli vše. Ráno /zítra/ klušu na letiště pro počítač.

26/7/87

Zdraví
Vasek

15. Dopis Václava Havla Františku Janouchovi - 17.10. 1987.

lík, Pučíková, Jirásek, Kadlecová Jindra, Kalista, Korbela, Kotáliková, Kolišková, Kuba, Landovská, Machoninová, Mlejnek, Müllerová, Parkán, Pechar, Pichlík, Pinc, Pithart, Podolák, Pokorný, Šimek, Smrkovská, Stankovič, Krob, Štvrtecká, Švorčík, Vlk, Vernisich.

■ Toť vše. Snad to je srozumitelné. Přesně jsme všechno sečetli, odečetli, spočetali a odpočetali - a objem by měl být týž jako byl. Mnohé si samozřejmě změníš sám, na podkladě svých vlastních informací. Tohle je jenom návrh několika dosti informovaných, ale zdaleka ne vševědoucích lidí.

A teď pár jiných bodů: docela dobře se rozvíhá videoaktivita. Je tu několik "center" či "produkcí", vzniká dost věcí, od dokumentů až po inscenace. Nepošíláme všechno ven, ale budem se snažit. Vše, o čem mluvím a o čem vím, je volněji nebo těsněji propojeno s mlhovou nazývanou Čeněk. Zatím příkládám jen jednu pásku: první opus ze série plánovaných portrétů, víš asi, o čem mluvím. Je to Zdeněk Urbánekovi. Velmi zdařilá, myslím. Naléhavě, kvůli dobrému střihu, čekáme na osmičkový rekordér, aby se z naší hračky přes střihací pultík dalo na něco střihnout, zatím se to dělá vesměs na mé VHS, což není dobré. Má mašinka je sice dokonalá, ale přeci jen se musí střihnout na tomtož systému, střih ze systému na systém není moc dobrý. Ale o těchto věcech Ti napíše asi Čeněk sám. Autor Dopisů Olze udělal skvělý portrét jednoho překladatele a fotografa do série portrétů Divadla na provázku /na jiných portrétech jsme taky volně participovali, snad Ti to časem někdo pošle, já opravdu nestihnám všechno; Andrej je v půli práce na českém video-Pokoušení, autor Dopisů Olze má skoro hotovu video-Vernisáž/.

Ještě k rozpočtu: nebude v Praze, eventuální dotazy /adresy atd./ zodpoví snad nejspíš Vašek B.

Přikládám dopis Jirky Němce a přimlouvám se za Paternostek.

Kdyby sis, resp. Tvůj syn, na mne někdy zase vzpomněli a deskami, pak prosím mň, ale zato kompaktních - mám totiž kompaktní gramofon. Olga celý život touží po chorálech zpívaných anglickými dětmi a po skotských cudácích. Děkuji předem moc!!!

Zítra se dozvíme, kdo dostal Nobelku. Vše nasvědčuje tomu, že to Charta nebude, nicméně i kdyby to byla, máme jakési předběžné představy. Ale to bychom šetak projednávali asi telefonem.

Zdraví

Václav

12/10/87

16. Dopis Václava Havla Františku Janouchovi - 23.5. 1988.

Milý Františku,

teprve nedávno mi dorazil Tvůj dopis z 11. 4., takže je už v mnoha bodech asi neaktuální. Neaktuální se mezitím staly asi i mé dopisy Tobě /nevím ostatně ani přesně, kdy jsem Ti psal naposled a o čem - stále si ještě nenechávám určité dopisy zvenčí a kopie svých odpovědí - snad se situace změní až budu užívat počítačovou paměť/.

Velmi mne zaujala Tvá podrobná zpráva o lednové cestě do SSSR.

Přátelé mezitím dostali novou video-techniku a jsou velmi spokojeni. Je to perspektivní věc: jak asi víš, spojily se nejrozměkčí síly v jakousi nezávislou video-společnost, je v tom Čeněk, resp. Čenkové, autor dopisů Olze, přítel, který kdysi už s Tebou korespondoval, a další; točí se aktuality, dělá se zdejší video-žurnál, ale i hrané filmy. Od všeho podstatnějšího chodí kopie ven; zbývá jen nějak promyslet distribuci pro eventuelní zájemce venku. Ale do celé této agendy se nechci plést, jsem zbytečně okliká, přátelé komunikují s Vilémem, Tebou i dalšími smí.

Připomínám Ti, že si slíbil Hapgooda a příslušné materiály, potřebuji to ■ k dobrému účelu, má to tu určité šance.

S oním "cestovatelem" jsem se tu setkal, nikomu jsem však o tom neřekl, protože jsem byl o to ■ požádán. Byl jsem tímto druhem cestování také lehce překvapen a zaražen, nicméně tak pohoršen jako Ty /a zřejmě další/ jsem tím zase nebyl. Říkal jsem si, že to je jeho věc, kterou dělá na vlastní triko, a nezdálo se mi, že když se něco semele, může to uškodit někomu jinému než právě jen jemu. Trochu mne překvapuje Tvá zmínka o tom, že si kolem toho dělá venku nějakou publicitu - já to chápal jako věc supertajnou. Mám s ním jinak kontakty minimální; i já osobně s ním udělal některé nepříliš dobré zkušenosti; tyto minimální a přesně ohrazené kontakty jsou však z mé strany korektní - a druhá strana vši silou usiluje o totéž, vědouc, že jakoukoli nesolidností by je zničila vůbec.

O finančních věcech záměrně nepišu: jsem teď trochu mimo dění /ne Hrádečku/ a nechtl bych věci komplikovat nějakými duplicitami; přestíjí přátelé vše nutné a Tebou nepochybně projednávají přímo.

Takže vlastně, sume sumerum, nic konkrétního nemá a ozývám se Ti spíš jen proto, že vybevuji korespondenci ven a vyulívám té příležitosti k tomu, abych Ti dal nejevo, že žiju.

23/5/88

Pěkně zdraví

Vasek

Apendix II

**Odraz Videomagazínu Vokna a OVJ
v tištěném samizdatu**

- 40 -

Další obrázek: torzo ženy bez tváře, černá se pouze klín, košílka bez hlavy, v pozadí siluetu Trosek (zřícenina v Českém ráji). Smutek, děs, beznaděj - varování z jiného soudu, avšak přesné a dokonalé.

A do třetice: dlouhý krk a hlava nemyšlená (anebo prázdná, automatické, bezduševní) ženy (na obrázku je to vidět na rtech a řasách), místo kloboučku klec s ptáčkem, v pozadí paneláky.

Stačí? Domnívám se, že ano.

Dále tam měl pan Vráněk i jiné grafiky + 3 oleje, které bych nazval "civilizační", anebo spíš opět "varovně civilizační": plochá krajina bez stromů, stěny (ne dveře) jakoby kulisy, dálniční čáry...

Z výstavy, která se měla konat, zbylo nakonec kvůli dešti malinké torzo, avšak i to bylo milým překvapením. Pánbu zaplat i za to.

-tg-

o o o o o o o o o o

VIDĚLI JSMĚ

XXXXXXXXXX

Videomagazín VOKNA

Měl premiéru v jednom pražském bytě letos v květnu. V úvodu redakce hovoří Čunus /čerstvě oholený/ o nutnosti prolomovat informační bariéry. Magazín trvá dvě a třiřtvrtě hodiny, po úvodním slovu je část záznamu z koncertu Psích vojáků, pak následuje reportáž z výstavy Andy Warhola, záznam z koncertu Plastic People: Co znamená věst koně, v části nazvané Setkání přátel jsou ukázky z vystoupení skupin Halí Belí, Happy End a dalších na nezávislém festivalu v Rožnově pod Radhoštěm. V další části je básně Gregory Corso, následuje film Fifty fifty Jana Iče Hrice, ukázka z polského filmu Przesłuchanie /Výslech/, kanadský kreslený film Proměna podle Franze Kafky a ukázky z reportáže Setkání u Čarliho /Alsasko 1985/. Jsou zde ještě ukázky z koncertů Doors, Franke Zappa, Lou Reed a Jany Kratochvilové. Magazín, vytvořený za obtížných podmínek, doslova na kolena, má své drobné nedostatky. Výrazně jsem postrádal průvodní slovo, které by jistě prospělo k prolomování informačních bariér. U převzatých věcí by měl být uveden původ. Také jsem zaslechl v publiku, že měně známá někdy více. Byl to maraton undergroundu a myslím, že se můžeme těšit na další. Čunusi vydrží!

-jé-

Slyšeli jsme, že byla podepsána smlouva mezi Teslou Bratislava a koncernem Philips o společném podniku na výrobu videorekordérů. Již příští rok jich má vyrobit 10 000 pro náš trh. Kazety o videomagazínem VOKNA si však můžete pořídit už letos, příští rok nebudou!

UCHOVÁVAT HODNOTY

"Zařazovat zařazovat to se nosí / uchovat hodnoty", zpívá v jedné písni Jan Burian. Po dvanácti nedospělých produkčních pokusech o vydání LP desky /tenhý ještě v duu s Jiřím Dědečkem/ vyřešil nyní problém konzervace vlastní tvorby po avéris klavírovým hráčem Danielém Píkařem /Combo FM/ natočil v dubnu 87 v provizorní domácnosti studiu E.A.R. /v předsídku U.C.H.O./ 19 snímků, s nimiž sestavil kazetu, nechal si natisknout "kódilky" a zároveň nahradil výběr svých hitů na poštovních štítkách.

Není to zdaleka jediný příklad samovyroby hudebních konserv. Skupiny Garáž, Předcedena, Mama Bubo a Plastic People takto vydaly pro své posluchače již několik "desek". V pražském studiu Jiřího Hradce vznikly za produkce Ivo Pospíšila profesionální nahrávky čtyř kapel: Garáž, Laura a její tygři, Kránské nové stroje a Dybbuk. Písně jsou na "demokazetě" Four Tops, autorem výtvarného návrhu obalu je Jožka Skalník. Po republice koluje už několik set kopií těchto kazet. Ze snímků čerpá dodatečně Panton pro novou edici Rock debut – zatím vydal EP desky skupin Dybbuk a Kránské nové stroje.

Třetím příkladem uchovávání hodnot, nad nimiž krčí dramaturgové hudebních vydavatelství rozpětí reserby, je aktivita jazzového skladatele a hudebníka Martina Křatochvíla. Ve svém domácnosti sídlí v Mnichovicích a kromě sezení vydával velice kvalitní studio, které také pronajímá Pantomu i Supraphonu /"studio Budíkov"/. Časem přišel na to, že majitel takového zařízení má i jisté morální povinnosti vůči národu, pro nějž by měl uchovávat jinak mizící hodnoty. Objektem jeho obrozeneckých snah se stal ostravský pianista Pavel Dobeš, ač jediný český /a ostravský/ spívalující folkový muzikant a nezářivým dělnickým původem /21 let u vysokých pecí/. Dobeš ve-

lice trefně a humorně vyjádřit a shrnout skutečné pocity dnešních nepapírových proletářů; jejich papírové protějšky ho před třemi roky vystavly z Ostravy a dodneška zlověstně hučí coai o pravocových silách, kdykoli se objeví Dobešova fotografie v oficiálních tisku. Nyní Jiří Dobeš v Hradci Králové a ostravským pátní maskakují další vrásky: Martin Křatochvíl nejednou s ním zahrál přes dvě hodiny smáček profesionální kvality, ale má také lvi podíl na vydání Dobešova gramofonového debutu u Pantomu. Slavnostní křest EP desky proběhl 10. února v Junior klubu Na Chmelnici. Mezi přítomnými hosty byli kromě "kmetra" Martina Křatochvíla také další uchovávatelé hodnot: Ivo Pospíšil, Jožka Skalník a Vladimír Kouřil.

- sus -

VIDEOJOURNAL

V Praze byl vyroben ORIGINALNÍ VIDEOJOURNAL, který má vycházet čtyřikrát do roka. Jeho první malá díla obsahují mj. Malý spravodaj - americké divadlo v Junior klubu Na Chmelnici; vystavu Groteskčnost na Staroměstské náměstí; rozhovor s estonským spisovatelem Arvo Valtaseem-Jako host je představen již známý americký výtvarník Andy Warhol. Dokumenty - výpověď dřevorubce Jaroslava Švestky o bídném stavu našich lesů; rozhovory o pražské demonstraci za lidská práva; Jan Urban hovoří o moskevském semináři nezávislých skupin; předseda Jazzové sekce Karel Šrp po návratu z vězení. Jako samostatná příloha - beseda Víclava Havla, Luboše Dobrovského a Ludvíka Veselíka se spisovatelem a překladatelem Štečkem Urbánem u příležitosti jeho 70. narozenin.

CENA EDICE PETLICE

Cena Edice Petlice za rok 1987 byla udělena monografii historika Jaroslava Opaty "T.G. Masaryk 1882-1893". V tomto rozsáhlém díle, plodu mnohaleté badatelské práce, se poprvé v české historiografii pečlivě skoumá na konkrétním materiálu důležitý úsek Masarykovy života, zejména jeho boj o Sukoplay. Analýzou málo dostupných archívních dokumentů, dobových časopisů, novin, korespondence, poměti atd. dokládá autor jedinečnost Masarykovy zjevu, význam jeho působení na českou společnost. Vědecké a politické záplety o mravnost a charakter národa, o kritické, národně pojaté čestství před sto lety jsou zde bez aktualizování pojaty jako naléhavý problém i naší přítomnosti.

anketa LN

Řekli, napsali nám, slyšeli jsme...že v literatuře, divadle, filmu; v hudebních či výtvarných sfiních je zaujalo v posledním čase zvláště...

Jaroslav Opat (historik)
Kniha Jiřího Kovtuna MASARYKOV TRIUMF, příběh konce velké války. Je to kniha bohatá na prameny, filosoficky v konceptu promyšlená a napsaná pěkným jazykem.

Luboš Dobrovský (překladatel)
1/ Film Andrzeje Wajdy DANTON jako vynikající umělecký obraz revoluce.

2/ To, že tento film vysílala polská televize, což je čin příkladně kulturní.

Vladimír Hanzel (hudební kritik)
- LP deska Ivo Bittové a Pavla Pajty, film POKLÁNY a Steklík na výtavě v Mladé frontě.

PISEŇ MĚSÍCE

LAURA A JEJÍ TYGŘI pocházejí z Mostu. Vznikli před vánočními 1985 a za pouhé dva roky získali ceny snad ve všech soutěžích, které se u nás v oblasti rocku konají. Se svým veselým, avšak soundem, v něm hrají důležitou roli deskové nástroje, patří k nejpopulárnějším skupinám v Čechách. V nejbližší době se objeví na trhu jejich první LP deska.

Doktor Pitsinger

Dvanáctedesát roky mám já
Der Arst Pitsinger sagt
Doma mám šena, děti dva
Der Arst Pitsinger sagt
I'm doctor of psychology
Der Arst Pitsinger sagt
Nechci svou práci, mám rád lidi
Der Arst Pitsinger sagt
Lidi sou kouzlo - fantasie
Der Arst Pitsinger sagt
Čáry a máry - poezie
Der Arst Pitsinger sagt
Lidi sou bolest - utrpení
Der Arst Pitsinger sagt
Špína a rány - ublížení
Der Arst Pitsinger sagt
Lidi sou lidi lidi lidi
Lidi sou lidi, lidi sou tělky
Lidi sou děti, hezky, hezky
Lidi sou lidi lidi lidi

Hudební a texty
Pavel Dobeš

3. Informace o Chartě, 1988, č. 4, str. 19 – anotace OVJ č. 0

- 19 -

V samizdatu nově vyšlo...

Ze zázrušky i z bloku č.15 - únor 1988, nepaginováno, cca 130 str. A4
Zveřejňuje mj.úplné znění rozhovoru A.Dubčka s Unita a stanovisko 39 bývalých funkcionářů KSČ k 20.výročí Pražského jara.

Lidové noviny č.2

V rubrice Právní poradna rozebírá JUDr.Daniš právní normy, jimiž je upravena svoboda shromažďování.

Prostor č.10, prosinec 1987, 152 str. A5

Několik materiálů je zasvěceno TGM. Je zde zařazen i článek Heřman Chromý rok ve vězení.

Diskuse č.61, únor 1988, 30 str. A4

Zveřejňuje mj.polemiku kolem obrodného procesu 1968, k níž přispěli R.Zukal, Č.Císař, V.Menci, Z.Jičínský, R.Slánský a J.Štern.

Diskuse č.62, březen 1988, 20 str. A4

Obsahuje mj.stať M.Dymáčka Lidská práva a občanské svobody a příspěvek Jaroslava Šabaty pro "korespondenční politické fórum Charty 77".

Obsah, prosinec 1987, 135 str. A4, 2 reprodukce

Obsahuje mj.odpovědi Z.Urbánka a M.Uhdeho na anketu o cenzuře pro londýnský časopis Index on Censorship a vybrané kapitoly zprávy Bratislava nahlas.

Obsah, leden 1988, 126 str. A4

Obsahuje mj.další odpověď od Ivana Klímy a úvahu M.Kusého Etatický či samosprávný socialismus?

Jiří Lederer: Touhy bez iluzí (vzpomínání od srpna 1968 do ledna 1977), Praha 1987, 226 str. A4. Druhá část vzpomínek navazující na knihu Touhy a iluze, vydanou v r.1985 nakladatelstvím 68 Publishers, Toronto.

Eva Kantůrková: Jan Hus (Příspěvek k národní identitě), Praha 1988, 387 str. A4. Románová studie.

Informace o církvi, č.2|1988, 20 str. A4

Zveřejňují v plném znění text petice "Podněty katolíků k řešení situace věřících občanů v ČSSR" a dopis kardinála Tomáška k této petici.

Pikole č.1, č.2 je časopis z prostředí undergroundu, vydávaný v Příbrami. V 2.čísle se uvádí kontaktní adresa redakce. Časopis je zaměřen především literárně (próza, verše), psaný text je doplněn fotografiemi a kresbami.

První nulté číslo Originálního videojournalu (domácí provenience) obsahuje mj.rozhovory s předsedou JS Karlem Šrpem, estonským spisovatelem Valtonem a delegátem Charty 77 na nezávislém moskevském semináři Janem Urbanem a mnoho dalších snímků ekologických, kulturních a společenských.

(pokračování v dodatečném rozhovoru s L.Hejdánkem)

Naopak, tím, že podepsal Chartu, tím se každý zavazuje, že v rámci svých možností, podle všech svých sil, udělá něco pro to, aby skutečně lidská práva zachovávala byla a aby se to dělo v rámci zákonnosti.

- Pokud jde tedy o ryze politické působení jednotlivých signatářů Charty 77, Tvoje představa je, že by měli působit v iniciativách jiných než je Charta 77.

- Ano, jistě. Protože samozřejmě sám nikdo politicky nemůže dobře působit, má-li to být účinné, musí se spojit s dalšími. Toto spojení se však musí provádět mimo Chartu, protože Charta žádného takového spojení na základě jednotlivého programu nebo pod jednotlivými prapory nepřipouští, v ní se musí zachovávat v zásadě shoda názorů, může se působit jenom v rámci toho, na čem se všichni signatáři shodli svým podpisem. Což znamená nutnost zakládání

divadelní hry „Pokoušení“

KVĚTEN 1988

STRANA 17

Dojmy
z posledních premiér

V lednu letošního roku uvedlo Cínoborní studio s ředí nad Labem pražskou premiéru hry jugoslávského autora M. Maderice Zoologický druh v režii Petra Potušíla. Inszenace zkoumá život v páru živočicha – člověka. Mladá dvojice prochází peripetemi manželství a jeho obryskými slasti a sejnými bolestmi. Láska, vzájemná hádky a nešťastí, obecní a sváky jsou předvedeny naturalisticky bez skrupulí – ale proč? Banalitu představení neovlivní ani invalidní forma, která je v programu nazvána „divadlo bez slov“. Herci jednájí a vytvářejí situace cínoborními prostředky, v reálném tempu, bez stylizace a ... mlčí.

Vyprava hostující Jany Ibořilové – na první pohled ladná a důležitá, postupně však podléhající destrukci a surovému chaosu – patří k tomu nepostupujícímu i dozorové premiéry Zachova a Ivanova v pražském Cínoborním klubu. Součástí přisedlí Nikolaj Alexejevič Ivanov (hostující Vladimír Kratál) je křehký a unavený člověk už ze své přirozenosti, a tudíž nezajímavý a banální případ. Střídá se sice statná postava, ale bezradně vyláčená gesty a unyčným hlasem nás nepřesvědčuje, že je vyhnán, neboť mu nevěříme, že vůbec kdy hořel. Zde se unavený a sklamaný odjakživa, proto nemá na co reagovat. Iato ulvádný vtipáček Borkin (Oldřich Vinš), klidný podnikavec a motorický „havič“, je podán v promyšlené charakteristice, s citem pro detail a míru, v neustálém střehu a napětí. Celá inscenace doplácí na to, že její tvůrčí slovo slouží jak autorovy, tak

své myšlenky a názory naplň, v náznaku a opatrně.

V další dozorové premiéře se podobně nemotorně vrátil na pražské jeviště Eugen O'Neill. Režisér zasl. um. Vladislav Mudeček aranžoval a zorganizoval v historické budově Národního divadla plytké představení hry Melichámovy Marce. Ostředná nota pohádkové laskavosti mluví vyznívá jako didaktický svar orientální moudrosti a tupou hrabivostí západní civilizace. Vedle berradného, lehce nahozného chána Kublaie Rudolfa Krušinského st., vedle Marce Pola podaného Jiřím Štěpánkem jako demantního prostáčka bezhlavě se řítícího za cínakjícími sládky a vedle ostatních nedbalých výkonů působí přímocně, lété ověřené Marie Vladimíra Šrabce a Josefa Vinkláře v rolích bratrů Marci zdaleka ve svěle.

Ambiciózní inscenace hry západoněmeckého autora Petera Weissa Marat – Šade (kteřou jsme zhruba před 15 lety viděli ve filmové verzi Petera Brooka) byla v Praze uvedena v lednu.

16. dubna letošního roku byla v Praze předvedena hra Vladimíra Havly Pokoušení. Snímek zantarského divadla Na tahu, který nastudoval v roce 1975 v Mníchovské občanské scéně, natočil hrů na videonazám a uvádí ji jako „videopředstavení“. Režisérka inscenace je Andrea Krab. Premiéry se zúčastnilo asi 80 diváků včetně autora.

směřli.

Takže frontilové jsou však jen k politování a dají by se zahrnout. Odehn po škole by měli být zatraceni slouch, zapokouvat si starou mřížku a slepě upoutávat šifrované symfonie, to je čas let a to by se jim asi nelíbilo. Bude je však vyřít soria frontilové. Léta obdivovali raději tenzome, dynamické tenzome, rozvojem takový a nahovně a občas se dříve patrně nezapřelými roky zastavili historie. Dnes po tom naplňuje pas, a Novky přeladí pro označení patnáctiletých lapších termín stěhují a a noc pravdivější: stopace! Jelté k nám nedávati, ale až přelapuje nákle a mikaleva. Jen se strach, prostě, ládný strach. Tento termín k nám nedávati. Káti frontilové přece nebudou nic slepě koprovat podle šovinského vzoru, a tón už je jednoduše komar. Když už máme nějaké nové pojmenování nálek patrně nezapřelých let, prostě. Stopace ano, ale nále, spenřitky beskoučované. Co takhle stopace dynamické?

Pytlík bowhne, holubi valitrou. Proč to vlastně pít? Jako opědivý vln k světlu ušití. Jako polikovník katarie, ne pracovník ve školství. Každý dvojnás frontilové je jejich dílo a dílo perm vypracované. A dvojnás štědí ovi osobně, je to i autorova vědní vzpomínka na náleho dějeplně na milnice. Dnes dvojnáskový pohled jev tehdy chytli od vlastního oze.

„Jk“

sluhy státní před ní přestoupou. Prostě frontilové je člověk a natpě vstupem a velkým výstupem. Genet frontilové vynahodí, neboť základní jejich dynamie jezdí léle. Králí už na psat, takže už nedá se funkce výslohu okrajová žitela sedm kováky chyb na pít káží středně dlouhého. Jed na pín že jezdí slouch a klobouk napřední.

Je frontilové však zapomněl nále. Což se a rím masele stát, kdysi. Jako a křídly a křídly. Stárdí k jejich rozlemlenosti snad by spudín lead první a nekonečným školních reform, nahomane ušití pracovníky ve školství, výběrem na výslohu káží nikoli podle klíče kvalifikaceho, ale tříd... tady to raději stouch, abychom nezatřili přelid daleko. Vždyt Polaký taky napal své dějiny jen do roku 1116. Sloucha a frontilové.

Jen ovde. Partita si televizní noty a moderátor s tímle výpově a nále i vada a klidně plete kumbala v kardinale, a maršala Čechova ušití doznat se nebo Čechova, aby jš bylo lead, že není, a kom mlčí. Komuže je a sestavě vřady a klobouk nezapřelými let, trouba. Let vola do klobou, komu a nále nade, klobouk nále fyzikál, když jsou třelí aborizova tpe ládně ohonem a nále se dítví, kdy se to elektrika klobouk obytné sítky vyřítí, když na nále hmy prouze elektrické bez ohnutí a klobouk lálek. Muzikálle: už naprosto, frontilové ji před šest stoletím

V samizdatu nově vyšlo...

5.číslo LN

Květnové Lidové noviny přináší telefonický rozhovor s Andrejem Sacharovem, ve stálé právní rubrice úvahy o chystané novelizaci trestního zákona, článek k 10.výročí založení VONS a zprávu o smrti Pavla Wonky. Dále noviny otiskují zamyšlení Z.Urbánka nad smyslem práce, na dvoustraně materiály k novelizaci zákoníku práce a v zahraniční rubrice mj.články týkající se Polska. V kulturní rubrice čtenář najde recenzi na literární časopis Kmen a ukázkou z úvah a poezie Mikuláše Medka. Příloha 5.číslo LN obsahuje úryvek z 1.části a dosud nikde nepublikovanou celou 3.část paměti V.Biláka.

*

Voknoviny č.6, 10 str. A4, náklad 500 ks

Obsahuje kritické a polemické materiály z oblasti hudby, pozvánku na III.výstavu výtvarníků a 3.pokračování cyklu Občan a příslušníci SNB, věnované oprávnění příslušníků požadovat vysvětlení (§19 zák. o SNB)

*

O čs.vězeňství, sborník Charty 77 z r.1987, druhé vydání, věnováno památce Pavla Wonky. 112 stran.

Obsahuje vězeňské dokumenty Charty 77 (č.16 z r.1978 a č.48 z r.1987) a příspěvky P.Uhla, E.Kantůrkové, O.Veverky, J.Šavrdy, J.Wolfa, E.Vacka, V.Havla, L.Marečkové, A.Navrátla, V.Bendy a J.Litomiského.

*

Obsah, duben 1988, 94 str. A4,

přináší mj. stať Miroslava Kusého "Charta 77 a socialistická zákonost", "Glasnost" po slovensky" - odpověď Vladimíra Maňáka na článek bratislavské Pravdy o ekologickém dokumentu NAHLAS a reportáž Hany Ponické "Modina Bratislavy" o zásahu Bezpečnosti proti shromáždění věřících 25.3.1988

*

Obsah, květen 1988, 131 str. A4,

mj. se stať Jana Otavy o květnových stávkách v Polsku "Brána se znovu odčla květy", odpověď Ludvíka Vaculíka na anketu časopisu Index on Censorship o cenzuře "Chvála cenzora" a úvahou Evy Kantůrkové "Valivý čas proměn" pro čs.německý sborník k 20.výročí roku 1968

*

Kritický sborník, ročník osmý, sv.1, květen 1988, 113 str. A4,

obsahuje mj.polemickou stať Matěje Linky a Tomáše Svobodu "Češi a dějiny Československa" a výměnu názorů Petrusku Šustrové a Daniela Bohdana na časopis "Střední Evropa"

*

1.číslo Originálního videojournalu

V květnu bylo v Praze vyrobeno 1.číslo Originálního videojournalu. Obsahuje snímky dokumentující různé sféry života v dnešním Československu. Journal jako celek mírně akcentuje problematiku životního prostředí. V rubrice Malý zpravodaj jsou mj.tyto sekvence: sestřih pontifikální mše zasvěcené Anežce Přemyslovně, pohřeb politického vězně Pavla Wonky, rozloučení s výtvarníkem Liborem Fárou, krátký záznam představení divadelního souboru Alfréd a spol., jubileum katolického kněze Josefa Zvěřiny, setkání amerických senátorů a holandského ministra zahraničí se signatáři Charty 77 atd. Dále journal přináší dokument o "chemické válce" proti polabskému Kolínu, rozhovor s předním čs.ekonomem na téma ekonomie-ekologie, medailonek malíře Františka Foltýna, záznam z bratislavské manifestace za náboženskou svobodu a lidská práva, a představuje opět brněnskou galerii Drogerie. Přílohu videojournalu tvoří dva krátké ekologické filmy z amatérské dílny Ivana Stříteského.

Vokna č. 2

osobní svobodu chráněnou ústavními zárukami - to vydalo na čtyři řádky. Pak jsem nadiktoval, že se mnou zacházelí slušně a nedoznal jsem újmy na zdraví. To vydalo na dva. Velkoryse jsem pominul úvodní výhrůžku, že si mne tam mohou nechat, sám prý vím na jak dlouho a tak dále. No, rétorická čvikeň. Každý zadržžený zná. Vypotil jsem i s tím, třičtvrtě strany.

Na ulici mne vyvedl Francisko. Brzdí nová auta. Přivázejí další a další. Někteří s kyticemi - inu, jak byl kdo na ulici. Za půlhodinu budou také venku. Chobotnice je zmačkne, vysaje a vyplivne.

Už se těším na další mafiánský seriál.

Tentokrát řeknu taxikáři, aby se pokusil projet Dejvicemi.

Pozn. aut.: 4. března 1988 hodlal vysoký úředník ministerstva zahraničí Velké Británie uspořádat večeři ve vile v ulici Na Žvahově, Praha 5. Kdokoliv se k této ulici přiblížil, byl zadržen policií a předveden k výslechu.

VIDEO NEWS VIDEO NEWS VIDEO NEWS VIDEO NEWS VIDEO NEWS VIDEO NEWS VIDEO
na naší obrazovce

1. číslo Originálního videojournalu

Po nultém čísle z kraje roku se v květnu objevilo 1. číslo Originálního videojournalu. Obsahuje snímky dokumentující různé sféry života v dnešním Československu. Dominují v něm snímky dotýkající se životního prostředí a tak journal jako celek působí mírně ekologicky. Jedná se o drastické dokumentární záběry z chemicky znečištěné kolářky Kmochovy hudy - Kolína a jako příloha uvedené dva amatérské filmy Ivana Střítěského - Proměny pod horou Venušinou a film Horenka Chabovš, střízlivé, ale strhující ekologické dokumenty. V rubrice Malý zpravodaj můžeme vidět i tyto záběry: sestřih z pontifikální mše zasvěcené Anně Přemyslově, pohřeb Pavla Wonky, rozloučení s výtvarníkem Liborem Fárou, krátký pohled na show divadla Alfred a spol., jubileum katol. kněze J. Zvěřiny, setkání holandského ministra se signatáři Cherty 77, dále pak medailonek malíře Františka Foltýna, záznam /symbolický obraz/ z bratislavské manifestace za náboženskou svobodu a lidská práva, rozhovor s předním československým ekonomem na téma ekonomie-ekologie a opět se představí brněnská galerie Drogerie. Journal je životadárně prostřihán záběry z folkové lipnice mj. Ivo Hoffman, Vl. Merta, Dědeček a další. Journal je natočen na kazetě VHS a pořízování kopií je jen na vlastní ...

2. číslo VIDEOGAGAZINU VOKNA

V červnu ožily obrazovky "dvojkou" VIDEOGAGAZINU VOKNA a co na něm naleznete? téměř dvě a třičtvrtě hodiny záznamů z různých oblastí kulturního dění u nás, ale i v zahraničí. Milovníky NICO potěší záznam jejího koncertu z roku 85 nemýlně-li se, který se konal v Praze na Opatově, pak záběry z výstav pořádaných VOKNEM na Střeleckém ostrově, dále nádherný snímek z "mírového" koncertu z 15.9. 1987 na Lochotíně, záběry z výstav Ingrových skleněných obrazů, namalíte přehlednout ani Jima Čerta/ Moráčka, záběry z koncertů kapel na Moravě mj. Paří vojáci, Makryta, Naoko, kytarista Mirek Černý, MCH Band s Vlastou Markem. Ještě jsme se nedohodili a další. Ze zahraničí můžeme vidět a slyšet neše písničkáře hříjící dnes v exilu, Dašu Vokatou, Čarilho Soukupa, Vlesíka, Trěšínka, Benjška a snad jsem na někoho nezapoměl, zajímavé jsou i záběry z Polska - Jarocin ráj punkerů a ukázka Teatru Osmezo dně po níž následuje poněkud psychopatický amatérský snímek - Podostání filosofická jatka. Kazeta je natočena na obou systémech VHS i BETA.

**8. Jazzstop, 6/88, str. 25 – anotace videopředstavení Havlovy
divadelní hry „Pokoušení“ a zvláštního vydání Kynclova
Videomagazinu z Cortony**

Podle posledních zpráv utrpěl Walter Kania 22.6.1968 třetí infarkt myokardu. Po hospitalizaci v brněnské nemocnici se jeho zdravotní stav stabilizoval a nyní je v domácí ošetřování. Sva povolení fidiče zřejmě nebude moci vykonávat ani když se jeho zdravotní stav výrazně zlepší.

Walter Kania žije ve stálém stresu, protože mu výkon trestu byl rozhodnutím soudu pouze přerušen ze zdravotních důvodů a zbývá mu odpykat ještě 183 dnů. Tato představa ji stě nepříspívá ke zlepšení jeho zdraví. Život Waltera Kania je v rukou čs. justice; jen soud může rozhodnout, že se upustí od výkonu trestu ze zdravotních důvodů, popř. může přerušení trestu prodloužit. Nedojde-li k tomu, bude se muset Walter Kania příští rok v květnu vrátit do valdickeho pekla.

DIVADELNÍ HRA VÁCLAVA HAVLA "POKOUŠENÍ" Z ROKU 1965 JAKO VIDEO-
PŘEDSTAVENÍ DIVADLA NA TAHU

REŽIE, KAMERA, STŘIH : Andrej K R O B

PREMIÉRA : 16. dubna 1988 v Praze.

H R A J Í :

Dr. POUŠKA	Ivan HAVEL	VILMA	Jarmila BĚLÍKOVÁ
FISTULA	Lukáš HRABETA	Dr. ŠORMOVÁ	Jana SEKÝROVÁ
PRIMÁR	Karel BUREŠ	PETRUŠKA	Petruska ČUSTROVÁ
ZÁSTUPCE PRIMÁŘE	Aleš DUDA	MARKĚTA	Sylva KROBOVÁ
TAJEMNÍK	Jon ELŠPAR	BYTNÁ	Dr. POUŠKY Dáša LANTAYOVÁ
Dr. KOTRLÝ	Jiří HLÁSEK	TANBOČNÍK	Ivan SEKÝRA
Dr. NEUVIRTH	Petr TAČOUN		

Hra se natáčela pouze o víkendech (s delšími přestávkami) po celý rok. Konečný setřih cca. 2h 20min. byl pořízen asi ze 30 hodin natočeného materiálu. Pro obveselení občas kameraman snímá záběry odpočinkové, takže je naděje, že časem se objeví videocopák "Jak jsme natáčeli POKOUŠENÍ. My jen dodáme, že je na co se těšit.

0 0 0 0 0 0 0 0 0 0

ZVLÁŠTNÍ VYDÁNÍ KYNCLOVA VIDEO-MAGAZINU / Tentokrát z Itálie z malebného městečka CORTONY, kde se 29.- 30. dubna t.r. konala Konference o Československu před dvaceti lety. Měli jsme možnost zhlédnout známé tváře z dob reformního hnutí 1968 mimo jiné Jiřího Pelikána, Z. Hojzlaru a další diskutující ekonomy, historiky a politology. Nejzajímavější jsou pak polemiky vyvolané referátem Viléma Prečana; Kynclovi se podařilo zorganizovat besedu u jednoho stolu, kde se rozvíje velmi živá debata Prečana a Hojzlaru. Jak Kyncl během pořadu doufá, že si zanedlouho budeme moci referáty z Cortony přečíst, tak my si neopějeme nic lepšího. Neopochybňe to bude čtení ořin (zřejmě zajímavé, což zaručují jména jako jsou K. Kosta, K. Bartošek, J. Sláma, E. Golstucker, A.J. Liehm, Jacques Rupnik a již zmínovaní J. Pelikán, Zdeněk Hojzlar a Vilém Prečan. O publikaci vás jistě nezapomeneme informovat.

9. Voknoviny č. 8 – anotace Videomagazínu Vokna č. 2

Je zvláštní podstat nebo jsou tak naivní. Máničky by si měli pamatovat začátek 70. let, rok 76, nová vlna zase jeden článek z Tribuny, kterým odstranili jednu generaci hudebníků. A pankáči? Bolševik postavil Palác, kde rozhoduje o nás bez nás a naši milí kohouti se hned promenují v jeho prostorech, aby byli viděni a slyšeni. Co to vaše NO FUTURE a FUCK ALL?

Magore, vždyť ty musíš mít z toho Rockfestu vlasy až na prdel. Budeš muset asi znova vysvětlovat, co je druhá kultura a establišment, Zpráva o obrození a spousta a spousta jiných věcí, aby ty makovice pochopili, že tohle je hra, ve které oni nehrají žádné, ale vůbec žádné housle.

Magore, vysvětlí lidem, kteří byli právě z toho zděšení, proč Plasti ci chtěli hrát na předkole Rockfestu.

Kůň jehož nemá kdo vásti
Na hřbetě s pólnoční myší
Kráčejí z Pašijových her
Kde v přímém přenosu sledovali
hovězí porážku

I obešli polí pět aby referovali
Jvu ve znaku M - G - M
Že ve svém kruhu může fvat na celé kolo
Ale nikoli na okolí

Vysvětlí, proč lidi chtějí vystupovat na takový areál, jako je Rockfest, když předtím jenom ze nalažení kytary je šoupli do besy. Což si nikdo nevzpomene na ty krásný lidi, kteří museli odejít do zahraničí, aniž chtěli? Jmenovat snad nemusím.

Lidi by se měli učit z historie. Jestli chce někdo pozorovat svět přes mříže, jeho věc. Nebo zvolí způsob zpívání, který nikomu nevedí. Jeho věc. Ale pak se nesmí hlásit k tomu, že je druhá kultura, že je androš. To si pak dělá z huby sráč.

Tak kam s tím, Magore?

V N A Š Í V Ě C I

Právě vyšel x
x V I D E O M A G A Z I N V O K N A x č. 2 jaro 1988
x x

který obsahuje: Nico na Opatově
Výstavy - Střelecký ostrov /květen 87, září 87/
Lochotín 87 /koncert Toten Hosen, Michal David a zásah
policie/
Zdeněk Ingr - skla /výstava v Pardubicích/
Jim Horáček /starší a současný snímek/
Koncerty Morava 87 /skupiny: PSV, Makytota, Na oko, Dr.
Morgenstern, MCH Band, HNF, Velvet Revival; kytarista a zpěvák M. Černý/
Magor - básně
Jarocin 87 /polský hudební festival/
Theater osmého dne /ukázka ze hry Wziot/
Paternoster /zpívá Zbyněk Benýšek, o časopisu hovoří
Jiří Němec/
Když básníkům je prabídně utíkáji do Vídně /Dáša Vokotá,
Charlie Soukup, Zbyněk Benýšek, Vlasta Třešňák,
Svatopluk Karásek/
Podmoštní filosofická jatka /film Milana Kohouta/

Nad II. videomagazinem Vokna

J. Hrudka

Vátrná smráž, která se v půli července přehnala nad Prahou, přivála k nám druhé číslo videomagazinu Vokna. A tak se po dvoudních Cunasových slovech ocitáme ve středu šlepačící kapely The Faction, střídáme podporující fantastně podmanivý zpěv Nico. Záběry z Opatova nejen připomnou neopakovatelnou atmosféru koncertu, ale mohou být i vizuálním doplňkem pražské části alba Behind the Iron Curtain.

Původní reportáž z politováníhodných událostí mírového /!/ koncertu v Plzni nás z poněkud neskutečného vytržení až brutálně vrací do dení reality. Intolerance současného režimu už došla tak daleko, že neváhá zaštitit obušky a psy nejednu z pubertálně-infantilních pophvězd. Na aktuálním tématu s pohotovostí, s jakou je zpracováno, se zde ukazují jeden z nejvlastnějších přínosů videa jakožto vlnu do petrifikované strnulosti oficiálních masmédií.

Nastoupený švih dvoudních příspěvků je však postupně rozmělněován a reportáže ze Střeleckého ostrova a "jeho výtvarníků" přímo číší jistou bezradností. Spíš než vystavovaná díla sledujeme korzující obecenstvo a to je - pokud tyto výstavy nechápeme jen z úzce společenského hlediska - věru málo. Oč příjemnější je potom přiblížení pozoruhodného perdukčního výtvarníka Zdenka Ingra. Kamera se tu soustřeďuje výhradně na to podstatné a dává prostor i autorovi, aby několika slovy svou tvorbu přiblížil divákům.

Výtvarnou kolekci střídá "satanský" Jim Horáček, který však jen potvrzuje, jakéžto prostředí je pro underground nejvlastnější. Chybí mi tu některé z novějších Horáčkových písní inspirovaných Tolkienovým Pánem prstenu.

Moravská hudební kolekce, která tvoří jakousi centrální sekvenci videomagazinu, evokuje však spíš atmosféru jednotlivých koncertů než dokonale vizuálně-hudební zážitek. Přivítal bych širší charakteristiku jednotlivých kapel a jejich zařazení z hlediska kontextu rockové scény. Diskutabilní se mně zde jeví uvedení MCH Bandu, které sice nepostrádá zajímavosti díky hostujícímu V. Markovi, ale pro video je to přece jenom příliš dlouhé. V konfrontaci o to lépe vycházejí Poláci, u nichž mezi písničkami vždycky zbyde chvilka na rozhovor apod.

Sympaticky bezprostřední je kdákání slepic a poskakování dětí do Magorovy recitační vložky, ale proč tolik teatrálních gest, to nechápu. Stokrát řečené pak nezachrání ani kultivovaný projev Jiřího Němce, a když se dovidám, že "básníkům je prebídne a utíkají do Vídně", raději posouvám přístroj a ocitám se ve Varšavě. Sekvence z nezávislého divadelního studia Theater osmego dne však trpí vytržením z kontextu, takže pro přístě bych se přimlouval o celistvější, třebaže delší ukásku.

Závěr videomagazinu tvoří amatérský film Milana Kohnouta Podmoštní filosofická jatka se zajímavou animovanou složkou. Deklamovaný text mi připomíná Ladislava Klímu, ale netroufám se o to přit, nepatřím totiž mezi přílišné obdivovatele jeho filosofických vývodů.

Videomagazin svou pestrostí jistě zaujme nejen příznivce undergroundu, ale i ty, kteří se k němu zrovna programově nehlásí. Proto by ale měl více dbát na celkovou vyváženost a překomponovanost. Mohlo by se totiž snadno stát, že po loupaných vrstvách tu - jak prezentuje ovázaná postava z "podmoštního filosofování" - zbyde jen nicoté rostříštěných prvků. Naštěstí zůstává naděje, že s neutuchajícím entuziasmem tvůrce bude růst i kvalita, a to nejen technického rázu.

Nad II. videomagazinem Vokna

J. Hrudka

Větrná smršť, která se v půli července přehnala nad Prahou, přivála k nám druhé číslo videomagazínu Vokna. A tak se po úvodních Cunasových slovech ocitáme ve středu šlápající kapely The Faction, stídně podporující fantaskně podmanivý zpěv Nico. Záběry z Opatova nejen připomou neopskovatelnou atmosféru koncertu, ale mohou být i vizuálním doplnkem pražské části alba Behind the Iron Curtain.

Původní reportáž z politováníhodných událostí mírového /! / koncertu v Plzni nás z poněkud neskutečného vytržení až brutálně vrací do denní reality. Intolerance současného režimu už došla tak daleko, že neváhá zaštitit obušky a psy nejednu z pubertálně-infantilních pophvězd. Na aktuálním tématu a pohotovosti, s jakou je zpracováno, se zde ukazuje jeden z nejvládnějších přínosů videa jakožto vlnu do petrifikované strnulosti oficiálních masmédií.

Nastoupený švih úvodních příspěvků je však postupně rozmělnován a reportáže ze Střeleckého ostrova a "jeho výtvarníků" přímo číší jistou bezradností. Spíš než vystavovaná díla sledujeme korupční obecnost a to je - pokud tyto výstavy nechápeme jen z úzce společenského hlediska - věru málo. Oč příjemnější je potom přiblížení pozoruhodného pardubického výtvarníka Zdenka Ingra. Kamera se tu soustřeďuje výhradně na to podstatné a dává prostor i autorovi, aby několika slovy svou tvorbu přiblížil divákům.

Výtvarnou kolekci stídně "estatský" Jim Horáček, který však jen potvrzuje, jakéžto prostředí je pro underground nejvládnější. Chybí mi tu některé z novějších Horáčekových písní inspirovaných Tolkienovým Pánem prstenu.

Morevská hudební kolekce, která tvoří jakousi centrální sekvenci videomagazínu, evokuje však spíš atmosféru jednotlivých koncertů než dokonale vizuálně-hudební zážitky. Přivítel bych širší charakteristiku jednotlivých kapel a jejich zařazení z hlediska kontextu rockové scény. Diskutabilní se mi zde jeví uvedení MCH Bandu, které sice nepostrádá zajímavosti díky hostujícímu V. Markovi, ale pro video je to přece jenom příliš dlouhé. V konfrontaci o to lépe vycházejí Poláci, u nichž mezi písničkami vždycky zbyde chvilka na rozhovor apod.

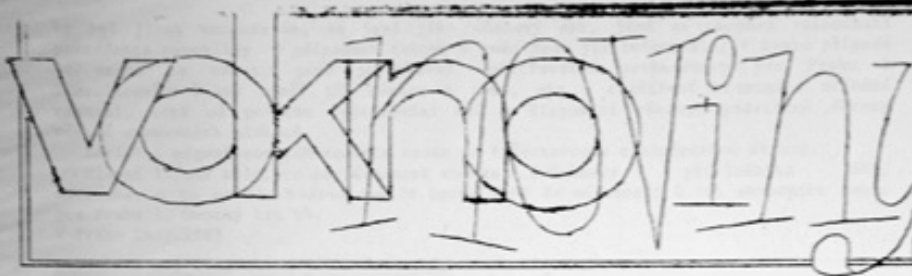
Sympaticky bezprostřední je kdákání slepic a poskakování dětí do Magorovy recitační vložky, ale proč tolik teatrálních gest, to nechápu. Stokrát řečené pak nezachrání ani kultivovaný projev Jiřího Němce, a když se dovídám, že "básníkům je prebídne a utíkají do Vídně", raději posouvám přístroj a ocitám se ve Varšavě. Sekvence z nezávislého divadelního studia Theater osmego dne však trpí vytržením z kontextu, takže pro přístě bych se přimlouval o celistvější, třebaže delší ukázkou.

Závěr videomagazínu tvoří amatérský film Milana Kohouta Podmoštní filosofická jatka se zajímavou animovanou složkou. Deklamovaný text mi připomíná Ladislava Klímu, ale netroufám se o to přit, nepatřím totiž mezi přílišné obdivovatele jeho filosofických vývodů.

Videomagazín svou pestrostí jistě zaujme nejen příznivce undergroundu, ale i ty, kteří se k němu zrovna programově nehlásí. Proto by ale měl více dbát na celkovou vyváženost a prokomponovanost. Mohlo by se totiž snadno stát, že po loupavých vrstvách tu - jak prezentuje ovdázaná postava z "podmoštního filosofování" - zbyde jen nicotná roztráštěných prvků. Nežtěstí zůstává naděje, že s neutuchajícím entuziasmem tvůrců bude růst i kvalita, a to nejen technického rázu.

12. Voknoviny, č. 1, úvodní strana – o obsahu nového periodika

Voknoviny a Videomagazinu Vokna

Zase jednou "pár slov"

Máš v ruce první číslo nového periodika. Jsou to noviny letákového typu, které budou vycházet v nepravidelných intervalech a rozsahu, podle momentální potřeby. Minimálně však jednou měsíčně, alespoň několik stran. Jejich cílem je další zlepšení a hlavně zrychlení toku informací v oblastech zájmu čtenářů Vokna.

Tak jako Vokno-video-magazín jsou i VOKNOVINY součástí časopisu Vokna. V této souvislosti připomeneme zásadu, kterou se Vokno od svého vzniku řídí: Je forem těch, kteří se cítí být mladí, kteří přicházejí "zdola", "zvenku" a "poprvé". Jejich aktivitám přikládá plnou váhu, gnatí se je propagovat, podporovat a usnadňovat. Ještě připomeneme, že přednost mají dějiny před večerním oblekem, nehodláme se házet do gala.

Konkrétní náplň Voknovin tvoří především "aktuality" jak jste je četli vždy na začátku Vokna. To vyžaduje nadále vaši spolupráci; zasílejte nám zprávy o koncertech /i texty skladeb/, o výstavách /případně s fotografiemi prací/, o divadelních představeních, o filmových produkcích, ale i o publikacích a hudebních nahrávkách, které si sami vydáváte.

Pro usnadnění styku uvádíme adresy, kam je možno Voknovinám psát:

Čuňas

František Stárek, U Zvonáčky 15, Praha 2 - Vinohrady

Magor

Ivan M. Jirous, Stará Říše 33

Bondy

Zbyněk Fišer, Nerudova 51, Praha 1 - Malá Strana

Na závěr ocitujeme jednu myšlenku z úvodníku prvního čísla Vokna:

"... bude záležet hlavně na vás, jak časopis, který je od této chvíle váš, bude vypadat." A to platí stále, jak pro Vokno, tak pro jeho Voknoviny.

Redakce

13. Informace o Chartě, 1989, č. 3, str. 4 - sdělení č. 892

(František Stárek okraden)

by byl jinak amnestován, se jeví jako účelový akt, jímž se obchází rozhodnutí prezidenta republiky. O případech takových změn jsme již referovali. V tomto případě je možno se tázat, proč potřeboval vyšetřovatel prokuratury pro Prahu 1 JUDr. Jaroslav Čížek téměř tři měsíce k tomu, aby o rozšíření trestního stíhání rozhodl, když od počátku vyšetřování měl k dispozici všechny podstatné důkazy včetně zabavených plakátů.

Základní organizace SSM nabídla soudu za V. Šechovcova společenskou záruku.

Hlavní líčení bylo pro nepřítomnost svědka A. Brücknera, příslušníka SNB, odročeno, a to na 12. hodinu dne 26. ledna 1989 do místnosti č. 101 obvodního soudu pro Prahu 1, Ovocný trh 14.
V Praze 24.1.1989

Sdělení č. 891 (Ing. Milan Hájek ve vazbě)

Ing. Milan Hájek, CSc. nar. 23.1.1947, výzkumný pracovník v oboru chemie, bytem Lukešova 61, Praha 4, otec dvou dětí (11 a 12 let), byl při demonstraci na Václavském náměstí dne 19.1. zadržen a vzat prokurátorem do vazby. Dosud nevíme, z jakého tr.činu je obviněn. Je vězněn ve věznici v Praze-Ruzyni. Jeho obhajobu převzal JUDr. Otakar Motejl.

Milan Hájek je synem Miloše Hájky, mluvčího Charty 77 v r. 1988. V záležitostech, které se Milana Hájky týkají, je třeba se po dobu jeho věznění obracet na Miloše Hájku, Náprstkova 10, 110 00 Praha 1. O případu budeme informovat, jakmile obdržíme podrobnější informace.

V Praze 24.1.1989

Sdělení č. 892 (František Stárek okraden)

Dne 21.1.1989 požíval ve Větatech a okolí přítel Františka Stárka filmové záběry videokamerou. Záběry dokumentovaly policejní obsazení Větat, jímž mělo být zabráněno čs. občanům navštívit hřbitov, kde je uložena urna s popelem Jana Palacha. Tento přítel odevzdal videokameru s filmem Františku Stárkovi. Ten ji zanechal v tašce ve svém osobním automobilu, který zaparkoval ve dvoře restaurace u sv. Tomáše, kde pracuje jako topič. Ve dvoře parkovalo kromě skromného Stárkova vozu i několik drahých limuzín. Přesto se však neznámý pachatel vloupal právě do vozu Františka Stárka, jako by věděl, že stará taška obsahuje videokameru za 50 000,- Kčs. František Stárek je signatářem Charty 77 a redaktorem časopisu Vokno, který vydává rovněž Videomagazín Vokna. Okradený ztrátu oznámil veřejně bezpečnosti; není však naděje, že pachatel bude vypátrán. Krádeží jsou František Stárek a Vokno obuzení o kameru, nezávislé prostředí o cenný dokument s našich současných dějin.
V Praze 24.1.1989

Sdělení č. 893 (H. Marvanová seznámena s výsledky vyšetřování; I. Dvořák ve vězeňské nemocnici)

Dne 20.1.1989 se mělo konat seznámení s výsledky vyšetřování v tr. věci proti JUDr. Haně Marvanové a Tomáši Dvořákovi (viz naše sdělení č. 788, 793, 797, 807, 823, 837 a 838). Tomáš Dvořák je už od 18.1.1989 ve vězeňské nemocnici v Praze na Pankráci. Podle dosud nepřesných zpráv trpí onemocněním jednak žaludku, jednak středního ucha. Jeho zdravotní stav je zřejmě natolik vážný, že nebyl schopen zúčastnit se seznámení s výsledky vyšetřování.

Ze spisového materiálu předloženého Haně Marvanové vyplývá, že stíhání proti ní se soustřeďuje především na setkání NMS ve Lbíně u Litoměřic dne 22.10.1988 (viz naše sdělení č. 827), které bylo před zahájením překaženo policejním zásahem. Setkání se interpretuje jako schůzka, na níž se mělo jednat o zakázané manifestaci z 28. října. V této souvislosti např. vypověděli dva svědci, že H. Marvanová jim v autobuse rozdávala zákon o SNB, což je jistě jednání vysoce společensky nebezpečné. Ve spise je i vyjádření ministerstva národní obrany k "odpíračské anketě" NMS. Uvádí se v něm, že v poslední době se počet odpíračů vojenské služby relativně zvyšuje, ale že nelze prokázat souvislost mezi tímto jevem a anketou NMS. Hana Marvanová je rovněž obviněna z účasti na manifestaci 21. srpna. Při seznámení s výsledky vyšetřování jí byl promítnut filmový záznam, který však nezachycuje tu etapu manifestace, kdy byla přítomnými spontánně a bod po bodu formulována rezoluce, která zde byla přijata. Ze spisu plyne, že Hana Marvanová je podezřívána, že na manifestaci přišla už s hotovým návrhem textu této rezoluce.

LIDOVÉ NOVINY

LEDEN 1988

ČÍSLO 1

Noviny jako škola

Česky vydávat dnes v Československu lidové noviny byl přijat tím, kdo o nich byli seznámeni, a jistými rozpaky: všichni se na jedné straně shodovali v tom, že nezávadil novinami by do naší duchovní situace vstoupil fenomén vakutku kvalitativně nový a tuto situaci významně proměňující či posouvající, všichni se ale na druhé straně obávali, že je to projekt v podstatě asi utopický, protože v komplikovaných podmínkách soudobého českého masmediálního světa skutečný.

Všichni - včetně redakce samé - od první chvíle napíklí ošití, že mají-li lidové noviny šanci stát se opravdu novou kvalitou, pak se musí radikálně vyprostit ze všech náležitých stereotypů, zvyků a zvrstev, přinejmenším pro mnohé publicistické projevy náležející "disidentenskému světu" /a zvláště jeho reforme komunikační činnosti/, jako je bolestná orientace na svou vlastní vytrvanost, apologetické Pražského jara, příležitostní polemiky na adresu soudobé moci, neustálé /např. Bertolové a např. katrpal/ referování o vlastních politických ústřích atd. atd. Všichni ošití, že by se tyto noviny měly vymezovat nadšením, noblesou, kulturovými myšlenkami, vyjadřování i jazykem, vyjadřování i pohledy, že by měly být zářivě o noviny schopné oslo-

vovat každého. Všichni také věděli, že to nemůže jít o pokračování starého Respektu či literárních novin, nebo o sdejší obdoba listů, Práva lidu či dalších exilových periodik. Tradice, na kterou mělo být navázáno, byla jiná a připomíná ji už zvolený název: jde o tradici starých lidovek jako novin svobodných, nejen vojáckých, ale i kulturně národních, novin bytostně demokratických v reakce vládních, kterým jde jen o pravdu a její nepředsudkovou analýzu. To znamená směr, ke kterému se musíme ubírat, ale nepoznamenáno žádnou osobou nebo historickým transmise, ani žádnou ideologickou paradigma či axiomy jejich mentální postavení.

Uvažovalo se, že právě v tom bude stejně jedna z hlavních potíží. První dvě multá díla - první v míře značné, druhé multatí už v míře podstatné menší - měla zrušit stopy právě toho. Doba stopy nemá smyslu. Pro nás to byl vlastní stín ve vnitřní být v některých případech též, než se v prvotním nadšení zdálo. Najde jen o osobní sklonky toho či onoho autora. Jde o problém hlubší a širší, kde se tu mohou - bez dlouhého a každodenního styku se skutečným a dostatečně nezávislými novináři - bez životodárného klimatu otevřené společnosti - vztít nejednou nové generace českých, šerout-

ků a básníků. Kdo tu vůbec má v nezávislém prostředí nějakou minimální zkušenost a novinami - jako generace referentů komunistických novinů? Sedmdesátých let? Kde se v podmínkách dlouhodobé devastace školství a kultury mají vztít náhle lidé a rozsáhlým přehledem a všeobecným stylem? V zájmu, kde třídníkový dopis a kancelářské prezidia republiky má být beztrápně obsaženo několik gramatických chyb, lze opravdu těžko předpokládat - zvláště u mladých lidí - o kvalitou připravenost na práci srovnatelnou s dávnými lidovci.

Co z toho všeho vyplývá v podstatě dvě věci.

1/ Lidové noviny mají dlouhou vůli být skutečně nepokřiveným zrcadlem doby v duchu tradice, k níž se svým jménem hlásí.

2/ Tímto zrcadlem se nemohou stát lidé a zvrstvené, protože jejich zrcadlem se bezvýchodně uzavírá náše naše novinářství, ale jen jeho podstatou. Spíš tedy než setkání mistrů svobodné literatury budou jakousi její školou či krystalizačním ohniskem.

Ale ani to nebude bezvýznamné. Vždyť to je vlastně to nejlepší, čím mohou tyto noviny na daného stavu věci být.

/24.12. 1967/ Václav Havel

Radosti a obtíže

Jednou vydával lidové noviny a jáme si vědomi, že je to dost troufalé se dnes hledek. Jedni nás pikají, že nemáme dost aíl a umu, druzí sas, že chybí přímě politické ozvěny. Obojí mají svého pravdu. Právě se chceme pokusit o zvláštní potíží i nástrah, neboť dává dohled, že toho hodně.

Nejprve k tradici. Byla bohatá a slavná za těch šedesát let, co vycházely, ovšem také se hned od svého počátku. Vážila se silně dlehou a pracně. Lidové noviny vyšly poprvé pan Stránský v Brně roku 1892 a nějaký čas trvalo, než se z nich staly lidovky páni E. Basse, A. Heinricha a K. E. Klídy. Jejich novinařský odkaz tolik zavazuje.

Po druhé světové válce se sice změnil název na Svobodné noviny, ale po třech letech se LN opět vrátili k původní hlavníce, v pa-

tek 8. února 1952 vyšlo jejich číslo poslední. Volně se nám navazovaly literární noviny, ovšem i obyčejnou pohotou historii, když byly na podzim 1967 založeny a objevil se název jako Lidové noviny listy a potom už jen listy, které při normalizaci ašepu u nás vzaly sase.

Člátek však v dobré paměti, že v létě 1968 začal nový pokus o vydávání skutečných lidových novin, dokonce se už vyřizovala jejich Právní registrace, redakce byla skoro polovně, když to mělo spojenecké tanky masírovat na dím pana Topiče všechno ukončit.

Opravdu všechno? Právě neustále a tímto verdiktem nás vedl k rozhodnutí, že se pokusíme znovu. Nebylo to snadné po téměř dvacetileté pauze, kdy noviny u nás dostaly jednotnou uniformu, a přece jsme se odvážili. Latě jsme vydali dvě multá skutečná díla v září a listopadu minulého roku. Obě skončila na Státní bezpečnosti. Teď zatím víc obtíží než radostí. Proto jsme oznámili, že toto první číslo zhlásíme a oficiálně přiblížíme k registraci dlehu pro tisk a informace, což tímto činíme. Zdar!

red.

15. LN, říjen 1989, str. 23-24 – usnesení STB o domovní prohlídce u šéfredaktora Jiřího Rumla a zástupce šéfredaktora Rudolfa Zemana v souvislosti s vydáváním LN

ŘÍZEN 1989

DOKUMENTY

STRANA 23

Správa Storu národní bezpečnosti
hlavního města Prahy
a Státního bezpečnostního úřadu
odbor vyšetřování StB
110 01 p. d. PRAHA 01, ochr. 2

(sešitní úprava)

Cvs: 678/89

Prato

4. října 1989

Usnesení

Podle § 83 odst. 1 tr. 7. nařízení domovní prohlídka u Jiřího RUMLA

nar. 8. 7. 1925 v Plzni, bytem Praha 10, Kromelská 104/15

Domovní prohlídka bude provedena v bytě (zahrnujícího a všech
prostorách bytu včetně příslušenství k bytu náležející
(s výjimkou a s výjimkou místností – míst – prostor, kde bude prohlídka provedena)

neboť je podezření, že se zde nachází věci důležité pro řešení případu nebo se tam skrývají osoby
ne-podezřelí a trestního činu*)

Prohlídka provedena: vyšetřovatel StB a příslušníci StB

Odsouzení:

Dne 29. září 1989 bylo vyšetřovatelem StB zahájeno trestní
stíhání ve věci trestného činu pobuřování podle § 100 odst. 1,
písm. a), c), odst. 3, písm. a) tr. zákona, neboť se dosud nená-
stíhání osoby v Praze a Jině v ČSSR spočívají ze všech vydávání
nepovoleného zpravodajství tzv. LIDOVÝH NOVIN, ve kterých jsou na-
loženy od počátku 1980 publikovány protisocialistický směrův člá-
ky útočící na vedoucí dílnu KSČ, současnou politickou líni
státu a jeho představitelů, proti bezpečnosti, ČSLA, zvláště na-
xismu-leninismu a š. z. zahraniční politice; přičemž uvedené útoky
jsou plně způsobilé vyvolat nepřátelské nálady proti našemu ro-
publiky. Z dohodnutí vyšetřování vyplývá, že v bytě Jiřího
RUMLA se nachází písemnosti, jakož i jiné materiály souvisej-
cí s trestnou, vydáváním a i rozšiřováním tzv. "lidových novin"
a proto bylo rozhodnuto o nařízení domovní prohlídky.

Posouzení: Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, kterou je
možno podat do 3 dnů od doručení usnesení u vyšetřova-
tele StB. Stížnost nemá odkladný účinek.

Místní prekurátor v Praze:

Vyšetřovatel StB:

Souhlasí s: Kaučová v. r. kpt. JUDr. Josef Pošta
v Praze dne: 4. 10. 1989

*) Metodika na StB.

JIŘÍ RUML

Čtyřiašedesátiletý český novinář Jiří Ruml, je mezi čtenáři novin a posluchači rozhlasu dosud dobře znám. Po studiu na Vysoké škole politických a hospodářských věd se stal korektorem Rudého Práva. Odtud přešel do rozhlasu, kde pracoval v redakci rozhlasových novin. Byl reportérem Večerní Prahy a později dopisovatelem Československého rozhlasu v Berlíně. Na počátku šedesátých let musel - už jako šéfredaktor politického vysílání - odejít pro neshody s tehdejším ředitelem rozhlasu Karlem Hoffmanem, dnešním členem politbyra ÚV KSČ. Po krátkém působení v televizi pracoval v časopise Reportér a to až do jeho zákazu roku 1969. Jelikož se Jiří Ruml odmítl vzdát svých názorů, byl zbaven všech funkcí, vyloučen z KSČ a následujících patnáct let pracoval jako technik a dělník.

Je signatářem Charty 77 a v roce 1984 byl jejím mluvčím. Je členem VONS. Roku 1981 byl zatčen a obviněn z trestného činu podvracení republiky a strávil 13 měsíců ve vyšetřovací vazbě.

Je autorem stovek reportáží, komentářů a fejetonů. V samizdatu vyšly tři knihy jeho vzpomínek - "Znaménko na duši", "Daň z bláznosti" a "Díra v hlavě". Od roku 1988 je šéfredaktorem Lidových novin, které vznikly z jeho podnětu.

RUDOLF ZEMAN

Rudolfu Zemanovi bylo letos v únoru padesát let. Po studiu na filosofické fakultě UK, obor knihovnictví, začal pracovat jako novinář. Nejprve v odborářském tisku, později v Zemědělských novinách a nakonec v Československém rozhlasu. Koncem šedesátých let patřil ke skupině rozhlasových pracovníků, kteří svou činností přispívali k demokratizačním změnám politického života v zemi. Pro svou aktivní podporu politice "Pražského jara", musel po invazi vojáků Varšavské smlouvy v srpnu 1968 opustit své zaměstnání. Byl vyloučen z KSČ a následujících dvacet let pracoval jako dělník v uranovém průmyslu, později jako čistíř výloh.

Je signatářem Charty 77 a po dlouhá léta patřil k těm anonymním občanům, jejichž neokázalá a statečná práce umožňovala existenci mnoha prospěšných věcí.

Od založení Lidových novin, u jejichž zrodu stál se opět věnuje novinářské práci. Je zástupcem šéfredaktora LN.

Apendix III

Doplňující historické texty

1. Československé dokumentační středisko nezávislé kultury -

Jazzstop, 6/88, str. 27-28

Č.S.D.S. Československé dokumentační středisko nezávislé kultury

V březnu 1966 vzniklo v Hannoveru /NSR/ Československé dokumentační středisko nezávislé literatury /ČSDS/. Podle zákonu NSR má statut registrovaného spolku, sledujícího veřejné prospěšné cíle. Předsedou je spisovatel Jan Vláčil, místopředsedou spisovatel Jiří Gruša, předsedou vědecké rady je kanadský historik a politolog Gordon Skillings, vedoucím střediska je historik Vilém Prečan, /1/ který spravuje sbírky ČSDS. Mezi čestnými členy ČSDS v Československu jsou i Václav Havel a Ludvík Vaculík. Jeden ze zakládajících členů ČSDS, Karel Jan ze Schwarzenbergu, věnoval část prostorů svého zámku k uložení sbírek. Cílem ČSDS je podpora vědeckého bádání v oblasti čs. kultury, historie a politiky. Zvláštním úkolem je shromažďování a dokumentování čs. samizdatových publikací. ČSDS se zabývá i shromažďováním a dokumentací děl exilových autorů. Podle stanov ČSDS jsou jeho sbírky kulturním dědictvím národů obydlených Československa.

ČSDS funguje jako kombinace archivu, knihovny, badatelské a informační instituce. Systematicky shromažďuje, uchovává a zpracovává materiály včetně fotografických a audiovizuálních. Plánuje, podporuje a popřípadě i organizuje práci na vlastních výzkumných úkolech. Rozšiřuje jako studijní materiál kopie samizdatových textů, informace o nich atd. po celém světě. Zájemcem /vč. knihoven, univerzit, nakladatelství/ zasílá přírůstkové seznamy sbírek ČSDS a časopis Acta, /2/ který vychází jako čtvrtletník v české a anglické verzi /vztahuje se i o německé/. Při poskytování služeb dbá ČSDS autorských práv všech autorů, včetně práva na honorář. Podle potřeby je i prostředníkem mezi domácími autory a zahraničními médii.

ČSDS má nejrozsáhlejší sbírky čs. samizdatu mimo území Československa a průběžně je doplňuje. Jsou zde stovky titulů samizdatových edic, např. Petlice, Expedice, Kvart, Popelnice, Česká Expedice, Renega, Kde domov můj, Nové cesty myšlení, Knihnice Střední Evropy, samizdatových spisů Jana Patočky, Ego na Bondyho, Jaromíra Horce atd. Další část sbírek tvoří samizdatové časopisy a periodika všeho druhu, jako Informace o Chartě 77, Kritický sborník, Pereř, Reflexe, Střední Evropa, Vokno, Historické studie, Ekonomická revue, Ze záručky i z bloku, Komentáře, Prostor, Pražské komunikace, Revolver revue, Jednou nohou, O divadle, Informace o církvi, Náboženstvo a současnost a mnohé další včetně zaniklých, jako byly Dialogy, Váhy, Čtverec, Spektrum. Ve sbírkách je i úplný soubor materiálů Charty 77 a další materiály, příspěvky samizdatové publicistiky, jednotlivé rukopisy, samizdatové překlady, cenné fotografické a filmové materiály, hudební nahrávky, záznamy rozhovorů, videozáznamy, novinové výstřižky, četné biografické podklady a proměnný materiál k čs. vývoji v letech 1968-1969. V knihovně je produkce čs. exilových nakladatelství a kolekce všech hlavních exilových časopisů. Zaujímají zde významné místo i cizojazyčné publikace se vztahem k Československu a k otázkám lidských a občanských práv v zemích sovětského bloku. Dále jsou v knihovně překlady nezávislé tvorby čs. autorů a také časopisy ze 40. a 60. let, dnes již vzácné, včetně knih, které byly určeny ke zničení.

Ve sbírkách jsou však ještě velké mezery, jak v samizdato-

vé literatuře /1 z 50. a 60.let/, tak i v cizojazyčných publikacích. ČSLS při zaplňování těchto mezer spoléhá na pomoc těch, kteří takové materiály nabídnou darem či odkazem, ze finanční úhrady nebo protislužbu, jako trvalou zápisčku, anebo (je poskytnou k okopírování. /3/

S podporou "Central and East European Publishing Project" v Oxfordu bylo započato se systematickou katalogizací a počítačovým zpracováním sbírek a knihovny. Vzniklý katalog bude k dispozici jako publikace. Už v současné době slouží sbírky řadě časopiseckých redakcí, knihoven a institucí z mnoha zemí. Středisko je financováno z darů, subvencí a příspěvků členů. Řízné služby poskytují ze úhrady ve výši reálných nákladů, není tedy vyhledávací organizací.

Ukolem ČSLS v budoucnosti bude kromě doplňování sbírek a vydávání časopisů hlavně katalogizace a zpracování fondů. Dále se pokazuje výběr samizdatových textů z Československa z r.1966 v anglickém překladu (cca 300 stran), který bude rozeslán nakladatelstvím a redakcím v různých zemích jako soubor textů, které jsou k dispozici pro případné zveřejnění. Jiným projektem je příprava vydání sebraných spisů Jana Fatočky. Na jaře 1968 vydá ČSLS přetisk tzv. Černé knihy - Sedm pražských dnů: 21.-27. srpen 1968. Dále připravuje spolu s Nadací Charty 77 publikaci o 8s. vývoji v letech 1968-1969. Zatím byla vydána tři čísla časopisu Acta /1.ročník/ v rozsahu 32, 40 a 96 stran kvartového formátu. /4/

ČSLS nyní vstupuje do třetího roku své existence a nám doma nezbyvá než poděkovat všem, kteří se zasloužili o jeho vznik a existenci. Karlu Janovi ze Schwarzenbergu poděkovali v lonském roce i mluvčí Charty 77 svým dokumentem 6/67. K.J. ze Schwarzenbergu jim v odpovědi m.j.napsal: "Poděfalo-li se mým předkům na Třeboni a Krumlově uchovat v archívech doklady českých dějin z minulých staletí, doufám, že nový archív dnes poslouží podobně. Zkrátka a dobře, prosím Vás, abyste se nepřifistě o takových samozřejmostech nezmínováli, a doufám, že se řečený archív brzy octne tam, kam patří. Totiž v Praze."

K tomuto přání se nemohu nepřipojit, dodávám však, že sbírky se mohou vrátit teprve tehdy, až budou nám a našim spolupracovníkům vráceny státními orgány tisíce zabavených knih, časopisů, magnetofonových pásek, rukopisů a dalších kulturních hodnot. Do té doby je třeba činnost ČSLS všemožně podporovat; její význam pro čs. kulturu je opravdu neocenitelný.

Na základě článku Viléma P r e š a n a: Československé dokumentační středisko nezávislé literatury /Poslání, cíle, úkoly/, zveřejněného v časopise Acta 1/67 zpracoval -gréd-

Pozn.1/ Jan Vladislav žije v Paříži, Jiří Gruša v Bonnu, oba byli přinuceni k emigraci počátkem 80.let. Profesor Skillings je znalcem čs.nezávislé kultury a Charty 77. Vilém Frečm se vystěhoval do NER v r.1976. Adresa ČSLS je Schwarzenberg 6, D - 6533 Scheinfeld, BRD

2/ Adresa časopisu Acta je totožná s ČSLS

3/ Materiály pro ČSLS /dary i materiály ze finanční úhrady/ je možno zaslat prostřednictvím naší redakce. Platíme hoto-
vě. Jsou vítány jakékoliv nezávislé publikace, fotografie, filmy, demokazety apod.

4/ V příštím čísle je budeme anotovat.

2. Dopis Františka Janoucha redakci Rudého práva – Informace o Chartě, 1989, č. 6, str. 5-8

- 5 -

o prominutí trestů a zároveň o zahlazení odsouzení těch, kteří již byli pravomocně odsouzeni.

Praha 2.3.1989

Tomáš Hradílek, mluvčí Charty 77

Saša Vondra, mluvčí Charty 77

(Mluvčí Charty 77 Dana Němcová je t.č.v nemocnici)

Dopis Františka Janoucha Rudému právu

Šéfredaktor Rudého práva Zdeněk Mořenčí,

Na poříčí 30, 112 86 Praha 1

Stockholm 31.ledna 1989

Vážený pane šéfredaktore,

v posledních dnech byla na stránkách Vašeho listu a v dalších čs.hromadných sdělovacích prostředcích rozpoutána štvavá a pomlouvačná kampaň proti čs.obránčům lidských práv, zvláště pak proti signatářům Charty 77 a jiných nezávislých občanských iniciativ v Československu.

Čs.sdělovací prostředky, Váš list nevyjímaje, přitom apelují u svých čtenářů na jeden z nejhlubších lidských pudů - závist. Snáží se své čtenáře přesvědčit, že boj za respektování lidských práv a občanských svobod ve Vaší zemi je nepřátelskou činností řízenou a placenou ze zahraničí.

V této souvislosti byla v minulých dnech mnohokrát jmenována i Nadace Charty 77 ve Stockholmu. Jelikož jsem zakladatelem této švédské kulturně humanitární instituce a jejím dlouholetým předsedou a správcem, chtěl bych Vás požádat, abyste uveřejnil můj list, který poskytne Vaším čtenářům pravdivé a nezkrácené informace o naší pomoci. V demokratických a civilizovaných zemích se to obvykle dělá. Bude to v době 'glasnosti' a 'perestrojky' možné i ve Vaší zemi!

Nadace Charty 77 vznikla před jedenácti lety. Její finanční hospodaření je kontrolováno úředním revizorem a švédskými úřady. Její činnost je řízena správním výběrem a je pod patronátem skupiny významných kulturních a vědeckých osobností z řady zemí. Nadace Charty 77 přísně respektuje švédské zákony. Stejně respektujeme i zákony Československa a mezinárodní úmluvy, které obě země podepsaly.

Finanční prostředky Nadace Charty 77 pocházejí z tisíců a tisíců malých příspěvků, které na naše konto posílají přátelé Československa z mnoha zemí. Dostáváme příspěvky také od spisovatelských svazů a PEN-klubů ve Skandinávii a jiných zemích. Přispívají nám odbory, církevní, umělecké, novinářské, studentské a jiné organizace po celém světě, které jsou znepokojeny situací v Československu po invazi vojsk varšavského paktu a v období tak zvané normalizace. Mimořádně, před mnoha lety přispěl značnou částkou na naši činnost i akademik Andrej Sacharov. Jeho příspěvek byl rozdělen desítkám rodin a dětí, jejichž živitelé byli z politických důvodů propuštěni z práce nebo odsouzeni do vězení.

Příspěvky, poskytované Nadaci Charty 77, nejsou a nesmějí být vázány na žádné politické či jiné podmínky - Nadace Charty 77 má právo odmítnout finanční prostředky, které by mohly ohrozit její dobré jméno nebo ji nutit k činnosti, která by byla v rozporu s jejími stanovami.

Nadace Charty 77 financuje také svou činnost pomocí některých významných cen, udělených hnutí Charty 77 nebo přímo naší Nadací. Patří mezi ně i cena Erasma Rotterdamského (udělená Václavu Havlovi), mezi jejímiž laureáty je celá plejáda evropských činitelů vědy, kultury, umění, politického života. Převzali jsme i cenu Svobody, jejímiž dřívějšími či pozdějšími laureáty byl Lech Wałęsa, Nelson Mandela a švédsky publicista Brax, který odhalil nezákonné obchody zbraní švédského zbrojního průmyslu. Převzali jsme i cenu Rothko Chapel, mezi jejímiž laureáty byla i arabská organizace z území, okupovaných Izraelem (žákem ve službách člověka) a Sjedinená demokratická fronta z Jižní Afriky, reprezentovaná známými bojovnicemi proti apartheidu Helen Josephovou a Albertinou Sisulouovou.

Nadace Charty 77 poskytuje příspěvky stovkám osob v Československu, pronásledovaným či dokonce uvězněným za své politické a náboženské názory, za svou kulturní uměleckou činnost, za obhajobu lidských a občanských práv. Nadace Charty 77 poskytuje tvůrčí stipendia umělcům, spisovatelům, vědcům a jiným osobám k vytvoření nebo zakončení uměleckého či vědeckého díla. Tyto příspěvky nejsou vázány na žádné politické či jiné podmínky. Nadace pouze kontroluje, zda příspěvek byl adresátům řádně doručen.

Chci ilustrovat naši činnost několika příklady. Když známému, starému a nemocnému slovenskému spisovateli Dominiku Tatarkovi byl v rozporu se zákony slušnosti a lidskosti zkrácen důchod, začali jsme mu posílat malý příspěvek, který by tuto hlubokou nespravedlnost alespoň částečně vykompenzoval. Řadu let dostává pravidelný příspěvek i zasloužilá umělkyně Vlasta Chramostová, která byla počátkem 70. let pouze pro svůj nesouhlas s invazí a normalizační politikou zbavena možnosti vystupovat na čs. scénách a odkázána na nedůstojnou invalidní penzi. Příspěvky od nás dostávají i spisovatelé Ludvík Vaculík, Eva Kantůrková a Jan Trefulka, kterým čs. úřady v rozporu s pravidly civilizovaných států odmítly vyplácet penzi. Čs. historik Jan Opat dostával malé stipendium na sepašní velké historické studie o T.G. Masarykovi.

Všechny příspěvky jsou posílány do Československa prostřednictvím zástupce Tuzexu ve Švédsku. Jde o naprosto legální činnost, ze které má čs. stát navíc i značný devizový přínos. Údaje, které byly uveřejněny ve Vašem listě a jinych sdělovacích prostředcích, pocházejí zřejmě ze seznamů, které zástupce Tuzexu posílá do Prahy. Řádky jsou totiž pojišťovány u České státní pojišťovny. Chcete snad namluvit svým čtenářům, že "počůratná činnost" je financována prostřednictvím podniku zahraničního obchodu Tuzex a její doručení pojišťovně u České státní pojišťovny? Není toto nejlepším důkazem o naprosté legalitě naší činnosti? Argumenty a jazyk čs. sdělovacích prostředků se nebezpečně podobají projevům prokurátorů a pisáků z doby, kdy byl souzen Gustáv Husák, Vlado Clementis, Závěr Kalendra, Milada Horáková, Jan Zahradníček, Rudolf Slánský a tisíce jiných.

Nadace Charty 77 podporuje také vydávání významných děl české a slovenské kultury v zahraničí. Přispěli jsme například na vydání knihy příběhů a vzpomínek Věcky krásy světa národního umělce a laureáta Nobelovy ceny Jaroslava Seiferta dlouho předtím, než dostal Nobelovu cenu. Bylo snad normální, že tato kniha i další básnická sbírka tohoto největšího českého básníka Moravy sloup muzejí řadu let kolovat v Československu ve strojopisných opisech, musely vyjít nejříve v zahraničí a byly dokonce zabavovány čs. policií při domovních prohlídkách a čs. celníky na hranicích jako nebezpečný kontraband? Není podivné, že Jaroslav Seifert v roce 1980 světil autorská práva na Věcky krásy světa ne Dívce, která ho odmítla či která se ho bála zastupovat, ale osobně mně, předsedovi Nadace Charty 77? Nebylo v tom uznání naší kulturně humanitární činnosti ze strany tak nesporné mravní autority ve Vaší zemi?

Nadace Charty 77 také pomáhá při zasílání různého technického zařízení do Československa. Děje se tak zase naprosto legálně. Posílali jsme například řadu videomagnetofonů prostřednictvím Tuzexu. Nepovažoval jsem totiž za normální, aby významný čs. dramatik Václav Havel nemohl po desetiletí vidět na scéně inscenace svých divadelních her. Nepovažoval jsem totiž za normální, že filmy nejznámějšího čs. režiséra Miloše Formana nemohly být po desetiletí promítány na čs. scénách - videotechnika pomáhá alespoň v malém měřítku překonat důsledky této nekulturní "kulturní" politiky.

Dali jsme také podnět k zaslání do Československa řady osobních počítačů. Jejich speciální úprava, o které píší některé čs. sdělovací prostředky, spočívala v tom, že jsme vyvinuli jeden z prvních systémů, který umožňoval zpracovávat české a slovenské texty s háčky a čárkami. Chci bych ujistit vaše čtenáře, že jde o přístroje, které jsou dnes zcela běžné na Západě, mají je běžné k dispozici školáci a studenti a neobjde se o bez nich žádný úřad či podnik. Zasiíláme je proto, abychom tvůrcům usnadnili práci a podpořili vznik a šíření nezávislé kultury v Československu.

Nadace Charty 77 zřídila také Seifertovu cenu, kterou uděluje podle rozhodnutí skupiny významných čs. literátů a kritiků v zahraničí i v Československu. Členy

poroty byli či jsou Milan Kundera, Josef Škvorecký, Jiří Gruša, Václav Havel, Sylvie Richterová, A.J.Liehm, Antonín Brousek, Jan Vladislav a J. Seifertovu cenu obdržel Dominik Tatarka z Bratislavy, Ludvík Vaculík z Prahy a Ivan Diviš z Mnichova. Pro Vaši informaci přikládám obědňák, týkající se Seifertovy ceny, rozeslaný příznivcům čs.kultury v zahraničí. Jak můžete vidět, cena není omezena na neoficiální literaturu, nýbrž může být udělena i dílu, vydanému v některém čs.nakladatelství. Na rozdíl od Vás nevylučujeme z československé kultury nikoho. Dvůdné návrh na udělení Seifertovy ceny i od Vaší kulturní redakce.

Nebudu skrývat: Nadace Charty 77 podobně jako i jiným institucím šlo a jde především o to, aby se "normalizačním" režimem nezdařil záměr vyhladovět a umlčet nepohodlné spisovatele, umělce, historiky, filozofy, vědce. Jsem hrdý na to, že naše Nadace přispěla alespoň v malé míře k tomu, že navzdory existenciálnímu pronásledování a politicko-policejnímu šikanám vzniklo velké kulturní dílo, na které mohou být Češi a Slováci hrdí a které si zasloužilo uznání na celém světě.

Setkal jsem se před několika dny s čs.velvyslanecem ve Švédsku na malé slavnosti po premiéře vynikající inscenace Dobrého vojáka Švejka v divadle v Linköpingu. Čs.velvyslanec poděkoval hercům za jejich skvělý výkon a věnoval jim velkou kytici. Nadace Charty poděkovala jiným způsobem: každý z herců dostal dvousetstránkovou publikaci Obležená kultura, vydanou Nadací, která zachycovala situaci čs.kultury desát let po podepsání Helsinských dohod. Divadlo umalo naši kulturní práci tím, že v programu představení bohatě používalo, slovem i obrazem, publikace Nadace Charty 77.

Před několika dny jsem se vrátil z týdenního pobytu v Moskvě a Leningradě. Byl jsem svědkem triumfálního návratu baletky Makarovové do Leningradu; Ivestija požadovaly, aby bylo navráceno sovětské občanství Kostropovičovi i Višněvské (zmínil se o tom i Váš list); četl jsem desítky dopisů, žádajících, aby bylo sovětské občanství vráceno i Alexandru Solženicynovi. Viděl jsem s jakou bolestí mluvil Jevgenij Jevtušenko o vyhoštění Solženicyna na Věsesvazovém sjezdu společnosti Memorial a jaký potlesk vzbudila jeho slova: "Nemůžeme vrátit zpět naše tanky, které přešly přes hranice Československa z tupého rozhodnutí vylakavších se byrokratů...ani násilné vstřícní Solženicyna do letadla, který se možná už nikdy nevrátí zpět...". Do Moskvy se vrátil a začal tam pracovat režisér Ljubimov, Moskvu navštívil i spisovatel Siňavskij, se kterým řada listů uveřejnila celostránková interview, začaly tam vycházet knihy Vadimova, Ginzburga, Grossmana a mnoha jiných autorů, které ještě nedávno byly zakázány a za jejichž rozšiřování byli ještě před několika lety lidé odsuzováni do vězení a vyhnanství.

Nebylo by konstruktivnější a neodpovídalo by více duchu našeho času, helsinských dohod i "perestrojky" v našem společném evropském domě, kdyby se Váš list, pane šéfredaktore, namísto šíření jedovatých a nepravdivých pamfletů, začal zabývat konstruktivnější činností? Neměli byste raději požadovat, aby čs.úřady vrátily čs.občanství Milanu Kunderovi, Jiřímu Kolářovi, Pavlu Kohoutovi, Josefu Škvoreckému a desítkám dalších bývalých čs.občanů, kterým bylo protiprávně odejmuto čs.občanství? Neměli byste požadovat, aby světověznámý režisér Otomar Krejča, jehož inscenace jsem viděl na mnoha předních evropských scénách, mohl nakonec začít pracovat i doma? Neměli byste požadovat, aby bry Václava Havla (který zase, již pokolikáté, a na jak dlouho, sedí v ruské věznici), Ivana Klímy a Milana Uhdeho se směly nakonec hrát i na čs.scénách? Aby knihy Kundery, Škvoreckého, Vaculíka, Tatarky, Gruši, Kohouta, Pecky, Procházkové, Klimenta, Kriseové, Kantůrkové, Trefulky a desítek dalších byly navráceny do čs.knihoven a začaly se proudit na pultech knihkupectví? Aby v Československu byly vydány všechny knihy Bohumila Hrabala? Neměli by tisíce čs.vědců, donucených emigrovat, mít možnost vrátit se do své bývalé vlasti? Neměli by se čs.novináři starat raději o to, jak odstranit největší hmbu současného Československa - věznění Václava Havla, jednoho z nejvýznamnějších a nejvýznamnějších reprezentantů své země?

Jsem přesvědčen, že většina Vašich čtenářů by uvítala takovou změnu postoje Vašeho listu jako skutečný příspěvek k upevnění míru a spolupráce v Evropě.

V závěru chci ještě jednou zdůraznit, že činnost Nadace Charty 77 je v plném souladu se zákony Československa a Švédska. Nadace Charty 77 podporuje nezávisle

občanské iniciativy a nezávislé kultury. V řadě sousedních zemí existují podobné nadace již řadu let, mají své úřadovny v Budapešti, Varšavě, Pekingu a v poslední době i v Moskvě, a vyvíjejí činnost, velice podobnou činnosti Nadace Charty 77, přitom s plnou podporou úřadů daných zemí. Podobnou činnost vyvíjí také Fond pro přežití lidstva (jedním z jeho ředitelů je akademik Andrej Sacharov), založený nedávno v Moskvě z iniciativy Michaila Gorbačova. Chce Vaše země skutečně zůstat jednou z posledních evropských zemí, které nepochopily, že době studené války jak na zahraničních tak na vnitřních frontách bylo dávno odzvoněno?

Jako bývalý občan Vaší země, zbavený nezákonně čs.státního občanství, bych byl nerad svědkem takového vývoje.

Jsem přirozeně ochoten přijmout Vašeho redaktora a poskytnout mu rozhovor nebo uspořádat pro čs.a jiné novináře tiskovou konferenci v Praze nebo jiném místě, kde bych na faktech a dokumentech ukázal, co je Nadace Charty 77 a jak pracuje a zodpověděl konkrétně všechny otázky.

František Janouch, předseda správního výboru Nadace Charty 77 ve Stockholmu

Sdělení Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, který je čs.ligou pro lidská práva a členem Mezinárodní federace pro lidská práva (FIDH)

Všechna sdělení VONS jsou zasílána Federálnímu shromáždění. Jména a adresy členů VONS jsme zveřejnili ve sdělení č.860.

Sdělení č.929 (Jan Brabec trestně stíhán)

Dne 10.1.1989 kolem 17.hodiny byl na Václavském náměstí v Praze zhruba před pasáží Alfa zadržen signatář Charty 77 Jan Brabec, kameník, nar.15.8.1959, bytem Belgická 13, Praha 2. Vyšetřovatel npor.Kopiř ho obvinil z trestného činu vytržnictví podle § 202/1 tr.z., jehož se měl dopustit tím, že z okna v Domě obou vyhodil letáčky v češtině a v angličtině, jejichž text zněl "Svobodu Ivanu Jirousovi". Jan Brabec, který takové jednání naprosto popírá, byl předveden na HO VB do Školské ulice. Po výalechu byl umístěn do cely předběžného zadržení, odkud byl ráno odvezen domů na domovní prohlídku. Při prohlídce bylo zabaveno osmadvacet položek, vesměs šlo o pohledy, samizdatovou literaturu a hudební nahrávky. Po prohlídce byl J.Brabec propuštěn.

Bez ohledu na to, zda J.Brabec letáčky z obchodního domu vyhodil nebo ne, pozastavujeme se nad právním hodnocením celého skutku. Vytržnictvím rozumí zákonodárce jednání, které narušuje soužití občanů, veřejný klid a pořádek. Jak může narušit soužití občanů, veřejný klid a pořádek žádost o svobodu pro někoho, kdo navíc není ještě ani odsouzen?

V Praze 14.února 1989

*

Sdělení č.930 (Josef Blažek trestně stíhán)

Vyšetřovatelka obvodní prokuratury v Praze 1 Věra Mašínová zabývala dne 19.1.1989 trestní stíhání proti Josefu Blažkovi, nar.10.3.1938, stavebnímu dělníkovi, bytem Štefany 6, okr.Znojmo, přechodně Topolová 14, Praha 10. Obviňuje ho z trestných činů útoku na státní orgán a orgán společenské organizace (§ 154/2 tr.z.) a ztěžování výkonu pravomoci veřejného činitele (§ 156a tr.z.), jichž se měl dopustit tím, že dne 19.1.1989 na Václavském náměstí "neuposlechl výzvy orgánů ONV Praha 1 a orgánů VB k opuštění vyklizovaného prostoru a urádel orgány SNB vulgárními výroky." Toto obvinění se opírá o záznam příslušníků pohotovostního pluku VB Mošty a Kalandry, údajně vulgární výroky nejsou blíže specifikovány.

Praha 22.února 1989

*

Sdělení č.931 (Miroslav Kvaňák odsouzen)

Dne 9.2.1989 ukončil samosoudce obvodního soudu v Praze 1 JUDr.Jan Bělohradský hlavní líčení proti Miroslavu Kvaňákovi a jeho spoluobviněnému (viz naše sdělení č.850,881). Oba byli žalováni z přečinu proti veřejnému pořádku (§ 6a) zákona o přečinech) a z trestných činů podněcování (§ 164 tr.z.) a útoku na veřejného

3. Magor: Český underground – geneze a přítomnost hnutí –

Informace o Chartě, 1988, č. 4, str. 14-16

- 14 -

Kolem Prahy byl utvořen neprodyšný kruh dopravních hlídek, které podle vlastního doznaní zabavily přes tři tisíce technických osvědčení k provozu motorových vozidel a stovky řidičských průkazů. Městská doprava v okolí Hradčan byla zrušena nebo odkloněna. Posíleny byly sbory hradní stráže, u chrámu sv. Víta rovněž milície a Veřejné bezpečnosti, i té tajně v civilu. Už v pátek 4.3.88 byli zadržováni a předváděni osoby podle předem připravených seznamů, aby "podaly vysvětlení podle § 19 o SNB", případně i zatýkány pro údajné výtržnictví či rušení veřejného pořádku, ačkoli mnozí takto postižení se v té době zdržovali ve svých domovech. Většinou se tak dělo bez patřičného předvolání a již pouhý dotaz, jakým právem jsou takto sbíráni a odváděni, nebo formální protesty proti svévoli byly kvalifikovány jako "maření výkonu úředního rozhodnutí" či "verbální útok na veřejného činitele". Někteří postižení byli sice po zaprotokolovaných stímatech propuštěni z úřadoven VB, ale vzápětí opět na ulici přepadáni uniformovanými i civilními orgány Bezpečnosti a zavírání do cel předběžného zadržení, - bez předběžného vyslechnutí. Tam jsme byli drženi čtyřicet osm hodin, aniž nám bylo prokázáno nějaké porušení platných zákonů. Výsledky se konaly namore až po čtyřadvaceti hodinách a měly jediný cíl: difamovat katolickou církev a Chartu 77. Vyšetřovatelé StB se snažili vnuknout vyslychaným nepravdivé tvrzení, že kardinál Tomášek požádal Bezpečnost o ochranu před chartisty, kteří prý měli v úmyslu rušit a mařit církevní slavnosti.

Nejsem a nikdy jsem nebyl nábožensky věřící, ale musím veřejně protestovat proti takovému úřadu, neboť svobodu vyznání považuji za nezadatelné lidské a občanské právo. Proto co nejrozhodněji odsuzuji policejní pokus o rozněvání zášti a nenávisti. Jak chcete vytvářet pásmo spolupráce a dobrých sousedských vztahů s jinými národy, když se pokoušíte rozežít vlastní národ? Jak zaručíte bezpečnost cizím návštěvníkům ve společném evropském domě, když honíte a šikanujete plnoprávné občany vlastní země?

Pane ministře, nečekám, že od Vás dostanu písemnou odpověď na svou adresu, ale pokud byste přece jen chtěl na uvedené otázky odpovědět, udeľte to jako já otevřeným dopisem, který Vám oficiální sdělovací prostředky rády zveřejní.

9.března 1988

Jiří Ruml, Kremelská 15, Praha 10

*

Magor: Český underground – geneze a přítomnost hnutí

Počátky českého undergroundu jsou obecně (a právem) spojovány s okruhem, který se začátkem sedmdesátých let seskupil kolem rockové skupiny *The Plastic People of the Universe*. Byla pochopitelně i další ohniska nezávislých aktivit, která později s undergroundem splynula nebo se ho dotkla, ale samotný termín underground - převzatý do českého prostředí z nezávislých aktivit podobného typu na Západě - začal být používán právě v okruhu zmíněné skupiny. V něm se soustředili lidé, kteří pochopili, že v situaci postupného oklešťování svobodného kulturního života po likvidaci tzv. pražského jara, vede pro ně jediná cesta k vytváření paralelní, nezávislé kultury, která vědomě odmítá vstupovat do kontextu establishmentových forem kulturní prezentace a všudypřítomné cenzury. Zpočátku byla uměleckým výrazem hnutí undergroundu téměř výlučně rocková hudba. Kolem kapely *Plastic People* (vedené skladatelem Milanem Mlávou a Josefem Janíčkem) vznikají skupiny podobného duchovního zaměření, např. DG 307, Umělá hmota, Bílé světlo; připojují se interpreti svých písní - Svatopluk Karásek s náboženskými songy vycházejícími z tradic černošských spirituálů, Charlie Soukup s ironickými texty převracujícími naruby tradiční hodnoty establishmentového způsobu pobývání ve světě, ostře kritický Miroslav Škalický s bluesovou kapelou *The Never and Vazelína*. Za první veřejné prezentování undergroundu jako vědomě strukturovaného hnutí lze považovat I. hudební festival druhé kultury, pořádaný v září roku 1974 v Postupicích u Benešova. Termín druhá kultura (později nazývaná též paralelní nebo alternativní) se prvně objevuje ve Zprávě o třetím českém hudebním obrození (1973), v níž teoretik undergroundu, užze spolupracující se skupinou *Plastic People*, Ivan Jirous (pseudonym Magor) postuloval některé principy, vymezující místo undergroundu v současné české kulturní scéně. Na formování principů undergroundu

se výrazně podílel i utopický román Egona Bondyho Invalidní sourozenci. Egon Bondy (nar. 1930) se k hnutí undergroundu těsně přiklonil svým postojem i dílem. Plastic People zhudebňovali jeho texty, jeho poezie - v ČSSR oficiálně nepublikovaná - výrazně ovlivnila již dvě generace undergroundových básníků. Underground ostatně vědomě navazuje na dílo a postoje nejenom Bondyho, ale dalších solitérů českého kulturního života v minulosti - např. filozofa a spisovatele Ladislava Klímy (zemřel 1928). Podobné postoje, které dnes patří k undergroundu, nechaly v minulosti - především po porážce demokracie v ČSR v únoru 1948 - vzniknout řadě skrytých ohnisek autentické kultury, k nimž se underground hlásí jako k etické výzvě a kulturním předchůdcům. Ale na současném undergroundu je nově jeho rozšíření - pokrývá v podstatě celé území Čech a Moravy (mluvíme pochopitelně o městech); jeho struktura je přitom nezachytitelná, nemá pevné kontury a přesné programové vymezení. Moje vymezení undergroundu - ačkoliv se snažím o maximální objektivitu - nemusí být proto, ani není, přijímáno všemi, kteří do undergroundu podle mého názoru patří.

V polovině sedmdesátých let - po publikování sborníku Invalidní sourozenci Egona Bondyho k 45. narozeninám (1975) se významnou součástí undergroundové aktivity stává poezie. Z autorů tehdy prezentovaných zmíníme Vratislava Brabence, Andreje Stankoviče (který na konci šedesátých let působil v později zlikvidovaném časopise Tvář spolu s Jiřím Němcem a Janem Lopatkou, jejichž kulturní aktivita se pozdějšího undergroundu významně dotýkala), Věru Jirousovou, Fandu Pánka, Pavla Zajíčka. Později - ten stav trvá dodnes - se poezie stala v undergroundu jednou z nejrozšířenějších forem komunikace. Se vším, co k tomu patří - vedle vecholných originálních autentických projevů najdeme nespočetné množství epigonského veršování. Není úkolem této stručné informace hodnotit jednotlivé proudy v undergroundu. Podstatným a významným rysem je jednak sociologické zakotvení značné části undergroundu v autentickém dělnickém prostředí - část undergroundové poezie a hudby lze považovat za současný opravdu původní folklór - a především to, že se před mladou a nejmladší generací v undergroundu otevřel vskutku svobodný prostor kulturního seberealizování. To je významnější posun oproti např. padesátým letům - kdy - jak jsme již zmínili - existovala pouze ezoterická ohniska jiné kultury, která se snažila o zachování oáz kulturní kontinuity v totalitní poušti oficiálního umění.

V polovině sedmdesátých let si československý establishment uvědomil, jaké nebezpečí pro něj v šířícím se hnutí undergroundu vyrůstá. Začátkem roku 1976 byl učiněn masivní policejní zákrok vůči některým protagonistům undergroundu - útok směřoval především proti skupinám Plastic People, DG 307 a severočeskému ohnisku soustředěnému kolem Heveru and Vazelíny. Bylo zatčeno přes dvacet lidí; establishment se domníval, že jejich souzení a odsouzení nevzbudí větší pozornost, protože představitelé undergroundu se mnohem více starali o vytvoření nezávislého společenství než o jakoukoli publicitu. Jenomže na obranu undergroundu zvedli hlas - pro establishment překvapivě - spisovatelé a politici jiných nezávislých struktur, které se po zlikvidování Pražského jara začínaly v podzemí oficiálního kulturního života formovat. Byla to především zásluha Václava Havla, který se krátce předtím stačil undergroundu přiblížit, ale i Jiřího Němce, Jana Lopatky a mnoha dalších. Establishment pozdě zjistil, že solidarita v totalitním světě může a musí překlenout i diskrepance názorových a kulturních postojů. Je dostatečně známo, že důsledkem procesu s Plastic People byl vznik Charty 77 - protože právě na pozadí toho procesu si lidé dobré vůle v ČSSR uvědomili, že je důležitější to, co je spojuje ve společném boji proti totalitní nízkeizaci všeho, než dočasné i setrvalé rozdíly v názorech, poetice, pojetí kultury i politiky.

Lze říci, že proces s Plastic People s severočeským ohniskem undergroundu (Skalický, Stárek, Havelka) způsobil pravý opak toho, co establishment zamýšlel. Underground se stává undergroundem nejen v poetickém slova smyslu, jak byl předtím převážně chápán. Aniž by jakkoliv ustoupil ze svého původního vymezení - jedná se stále o hnutí, jehož těžiště spočívá ve vytváření svobodného autentického

umění (především hudby a poezie) a ve snaze o formování jiného způsobu pobytování ve světě, než který nabízí establishment loajálním občanům - je cítit, že underground představuje v současném spektru kulturně politické situace v ČSSR i významnou politickou sílu. Slovo politický používám ovšem opatrně: je třeba mít na paměti, že je odvozeno od slova polis; jde o zájem o věci obce, o věci veřejné, jejich ovlivňování a podílení se na nich - nikoli o pseudopolitiku, jakou občanům nabízejí všechny establishmenty našeho nešťastně rozděleného světa.

Tlak establishmentu na underground, jehož prvním zřetelným výrazem byl masakr na koncertu Plastic People v Českých Budějovicích v březnu 1974 a později proces s PP, už neustal. Po vzniku Charty 77 se stal součástí všeobecné perzekuce jinak smýšlejících občanů, kteří se v Chartě 77 sdružili. Po sérii zvlášť ohavných represálií, které byly vyústěním nespoutané policejní zvrlosti počátkem 80.let, je řada významných protagonistů undergroundu donucena k emigraci. Odjíždějí Svatopluk Karásek, Vratislav Brabenec, Josef Vondruška, Zbyněk Benýšek, Vlastimil Třešňák, Pavel Zajíček, Eugen Brikcius, Marie Benetková, Karel Havelka, Miroslav Skalický, vyhoštěn je Kanaďan Paul Wilson, odjíždí celá řada méně známých lidí z širšího undergroundového společenství. Nicméně hnutí undergroundu je v té době již natolik silné, že přes tyto ztráty stále rozšiřuje svůj vliv na mladou generaci. Již v roce 1979 zakládá František Stárek první undergroundový časopis Vokno. V roce 1981 je sice spolu s Ivanem Jirousem, Michalem Hýbkem a Milanem Fričem za jeho redigování poslán podruhé do vězení, ale po návratu v této činnosti pokračuje, spolu s Jirousem a řadou dalších spolupracovníků. V únoru 1988 vyšlo již 13.číslo Vokna.

Některí z emigrantů, jejichž odjezd na čas otevřel zející ránu v duchovním těle undergroundového společenství, zakládají ve Vídni za Benýškova řízení časopis Paternoster. Je víceméně zakotven v atmosféře českého undergroundu 70.let, ale snaží se - mj.přebíráním materiálů z Vokna a Revolver revue - o udržování kontaktů s českou undergroundovou kulturou druhé poloviny 80.let.

Tím se dostáváme k současné situaci. Lze říci, že rána z počátku osmdesátých let je zacelena. Dospěla druhá generace undergroundu - v mnohém se lišící od jeho generace průkopnické. Jejím nejmarkantnějším projevem je Revolver revue, velkoryse koncipované periodikum (za krátkou dobu tří let vyšlo již devět obsáhlých čísel), v němž se generace osmdesátých let, jak budou tyto básníci a hudebníci zřejmě nazýváni, hlásí o slovo důrazným a nepřehlédnutelným způsobem. Je to generace nesentimentální a duchovně ostře vyhraněná. Má mezi sebou básníky a spisovatele první velikosti (za všechny jmenujme Jáchyma Topola, Krchovského, Wagnerovou a Petra Placáka), významné hudební skupiny (Psi vojáci, Garáž, Ženy a řadu dalších), teoretiky a kritiky Ivana Lampera a Sašu Vondru, malíře Viktora Karlíka. Je lhostejné, zda by všichni jmenovaní nebo všichni z jejich okolí souhlasili s vřazením do hnutí undergroundu. Osobně se domnívám, že tam - navzdory jinému terminologickému vymezení - patří a že tam patří i tzv.alternativní kapely, především okruh Mikoláše Chadimy. Protože cílem undergroundu, jak jsem kdysi napsal ve zmíněné Zprávě, je vytvoření kultury, která bude nezávislá na establishmentu, jeho kategoriích hodnocení a hierarchii hodnot. Proto všichni, kdo se o vytvoření takové kulturní scény snaží, všichni, kdo vytvářejí široké společenství, z něhož tato scéna vyrostla a vyrůstá, jsou na duchovním díle undergroundu účastni. A spolu s nimi se na tomto díle podílejí i všichni ti, kdo pro absenci talentu nemohou spolu s nimi přímo kulturu vytvářet, ale svou spoluúčastí pomáhají formovat prostor, ve kterém se tato svobodná kultura zabydla.

10.3.1988

(Psáno pro Bulletin Polsko-Čs.solidarity)

Další iniciativou, která se pokouší navázat na činnost 28 je **Artforum**. Na působit v oblasti zájmové umělecké činnosti od svobodné volné tvorby, přes rock, jazz, literaturu, výtvarné umění, divadlo až po nejrozsáhlejší tvůrčí experimenty. Umělecká část stanov je schválena, odpovědné úřady povolily činnost přípravného výboru a otevření samotné schránky.

Manifest Českých dětí (ČSD) byl zveřejněn v Praze 28. května 1988. Vychází se v něm, že české království trvá a nejvýšším cílem je příchod nového krále. České děti vyzvaly mj. k manifestu 21. srpna 1988 vlastním letákem, podílely se i na organizaci masivní manifestace k 40. výročí Všeobecné deklarace lidských práv. V rámci této iniciativy vznikla také Knihožna ČD, kde by měly vycházet nezaužívané publikace, připravuje se i vydáván časopis.

Hnutí za občanskou svobodu (HOS) bylo vyhlášeno 15. října 1988 manifestem Demokrati pro všechny. V manifestu se konstatuje, že čas dostal pro politickou práci. HOS chápe jako volné sdružení svobodných vnitřních a lidských centrů nepodřízených politickým skupin a klubů v různých částech naší republiky. V nich se budou soustřeďovat lidé, kterým není lhostejná budoucnost naší vlasti, kteří jsou připraveni k otevřeným rozpravám o všech politických otázkách, kteří respektují princip plurality a kteří jsou oddanými se přímo politicky angažovat, ať už prostřednictvím diskusních fór na pracovištích či v obcích, přesazování různých vlivových či státních poselství, činnosti o nezaužívané kandidatury ve volbách do zastupitelských orgánů, či jinak. Tyto věci autori považují v desetistránkovém dokumentu. Je podepsán 126 občany. Ve věci HOS bylo zahájeno trestní stíhání, mnoho signatářů manifestu HOS bylo zatčeno 27. října 1988 a zadržováno většinou po čtyři dny. U více než deseti z nich byly provedeny domovní prohlídky. Přesto se k HOS hlásí další občani, k 31. lednu 1989 jich je přes 300. Od prosince 1988 vydává HOS revue pro nezaužívané politiku Alternativu.

Dne 5. listopadu 1988 byl ustaven **Československý helsinský výbor (ČSHV)**, který má za cíl podporu zřízení a ustanovení Záchranného akce v Helsinku. Výnos měl při svém ustavení 20 členů, jeho předsedou je profesor Jiří Májek. V prosinci 1988 se stal ČSHV členem organizací Mezinárodní helsinské federace pro lidská práva a má nyní 11 členů.

V prosinci 1988 byl v Praze založen **Mírový klub Jana Lencova (MKLJ)**. Jeho zakladateli prohlásili novotní mj. o věčnosti či. mírových aktivistů a o výnosu či. shraní do mnoha zemí světa.

20. prosince 1988 bylo zveřejněno sdělení Všeobecné informační agentury (VIA), nesvědící na státních orgánech našich zemí. Agentura nyní působí v SSR, Československu, Maďarsku a Polsku. Základním cílem agentury je rozšiřování informací o událostech, k nimž dochází v našich zemích. Informace VIA poskytuje všem, kteří o ně projevují zájem, především však nezaužívané vydavatelským iniciativám.

26. ledna 1989 je datován dopis podepsaný **Iniciativou kulturních pracovníků (IKP)**. K petici byly připsány listy a 492 podpisy. Mezi signatáři jsou herci, režiséři, výtvarníci, dramatici, spisovatelé, teoretici umění i hudebníci. K petici se připojilo přes 2000 kulturních pracovníků. Vlastní petici podepsali tyto představitelé i na tisíc vědeckých a vědeckých pracovníků, v podpisování obou petic se pokračuje.

V polovině února bylo zveřejněno prohlášení přípravného výboru **Klubu za socialistickou přestavbu Obrody**. Autori v něm odsuzují své socialistické předsednictví, zmíní se o diskreditaci socialistického myšlenek stalinistickými silami a byrokratickou deformací v SSR i v japonských čl. 15. února 1989 měla Obroda 118 členů a její přípravný výbor pořádá ministerstvo vnitra ČSR o střední registraci. Organizační struktura klubu je koncipována jako systém odborů, které by se utvářely v obcích na území ČSR. S touto iniciativou je spojen samizdatový časopis **Silav**, vycházející už od podzimu 1988.

Klub právní podpory (KPP) vydal své zakladateli prohlášení v Praze 14. února 1989. Zakladateli klubu byli inženýrsko umění politického věnov Pavla Monky, který zemřel za umění, nezaužívaných porokovních lidských práv veslé.

Dne 15. února 1989 pořádala ministerstvo vnitra ČSR o schválení stanov **Spolupráce pro studium demokratického socialismu (SSDS)**. Chce přispět k rozvoji pluralismu na bázi socialismu a chce svou studijní činnost zaměřit na vše pozitivní, čeho bylo v zájmu

socialismu dosaženo v Československu i ostatních zemích. Předsedkou studijního bodu i různé národní ekonomiky a mezinárodní sdružení hnutí.

Výbor pro podporu sbírky na udržení Nobelovy ceny byl za rok 1989 vložena navštívil vydal satiru omeštní sdělení. Informuje veřejnost o tom, že návrh na udělení Nobelovy ceny podepsalo asi 1550 občanů a dále nazvali iniciativu Charta 77. VOS, MOS, OI, ČSV, ČD a redakce LM. Tyto dopisy a podpisové archy byly zasílány Nobelovu ústavu v Oslo, který udrží Nobelovu cenu níže.

Helsinské ekologické hnutí v Československu působilo spolkem v rámci Charty 77. První fórum Charty 77 v roce 1987 mělo právě ekologickou tematiku. Na podzim 1987 začal samizdatový vycházet **Ekologický bulletin**, kolem kterého se vytvářela neformální ekologická skupina.

Do tohoto pojednání byly zahrnuty všechny nazvané iniciativy vzniklé do konce února 1989. O kterých se autorky podílely získat informace. Základní nejsou žádné nezaužívané vydavatelské iniciativy, pokud přímo nezaužívané a některou z nezaužívaných skupin, popsaných v tomto textu. Z nich jsou nejvýznamnější samizdatové knižní vydavatelské **Edice Petlice** a **Edice Expedice** a s periodik **Slav** **noviny**. Tato sdíleli nezaužívané iniciativy by si zasloužila zvláštní pozornost a samostatné pojednání.

Pozadí vydavatelství Vilém Stodník, zakladatel dlouhých vydavatelství Dítě se v této brožovce nepodílelo analyticky všechny zastávající nezaužívané 44, občanské, alternativní iniciativy, které v souladu s dobou v Československu působí. Autor dokládá zart v březnu tohoto roku, ale literatury, dopisy a listy či vydávající její dle 144 144 144. Není tím jasně zaručeno kritické sdělení dalších iniciativ, které budí právní úzkosti, nebo o nich autor neví. Proto se o nich alespoň krátko zmíníme v této brožovce.

Otevření dialogu - je volně sdružení tvůrců a umělců. Jeho zakladateli byli zveřejněni již v říjnu 1988 na Směch Otevřeného dialogu v Brně. Prohlášení podepsalo desítky pracovníků kultury, umění a vývozu, umění, hudebníci, divadelníci i filozofickýk sfer. Otevření dialogu není organizací, nemá žádný výbor, představenstvo ani sekretariát. Je sdružení se může připojit každý, kdo se chce podílet na jeho existenci. **Spolupráce na rozšíření spolupráce** - zahájila svoji veřejnou činnost dne 1. května 1989 "kladem třídou Politických vězňů" v Praze. Mnozí jako alternativní otevření iniciativy, jejíž hlavním křídem je přelivnost k problematice radikálního socialismu novou formou. Výbor **Křesťanský pomník** - vznikl v únoru 1989. Při výboru existuje informační středisko sv. Antonína - pomoc pro nevidomé a špatně vidící. Sdílí na pražském archiepiskopátu a o jeho činnosti informují občanské pražské archiepiskopát.

Sdružení bezpříslušníků - je jedním nezaužívaných iniciativ ve Starém Brně. Vydává nezaužívané noviny "Státní bezpečnostní státní" a existuje zřejmě již od ledna roku. Společně s Kladu koncertu, vystupují a vystup. **Smělníkové střední** - vznikla v listopadu 1988 v Kladně 1800, jako reakce na rye formulaci činnosti SSN a nedostatečnou možnost seberekulace střední, zejména v kulturní oblasti.

Smělníkové hnutí - je hnutí s velmi bohatou tradicí a historií. Pořádání desítekleté existuje toto hnutí nadvláde na posílení a legitimizaci své organizace. Podstatou skupiny stále zůstává plný a radostný život pod přirovnáním novému skokem a slibem. V dubnu 1989 začal samizdatový vycházet správně 44. skautů a skautek "Čin".

Výbor na obrodu Transilvánské - 17. dubna 1989 vydal tento výbor vzhledem kladní prohlášení, které popisuje dvojitý jeho člen. V prohlášení se mj. píše, že výbor na obrodu 4. Státní vězňů a dle, je je nezaužívané spravedlivějsí upokojení naší společnosti, a o ní se hodí obracet nejen na státní orgány ale i na jednotlivé občany, aby nebyli lhostejnými k osobě kteréhokoliv napadené státního důlníka.

Sdružení pro šíření myšlenky evropské spolupráce - **Sdružení za evropskou** - dle své existenci od ledna 1989 a činnost tohoto sdružení vyplývá z jeho názvu. Podrobnější informace se nle však nepodařilo získat.

Vybráno a publikace O nezaužívaných iniciativách v Československu, kterou sestavil Jiří Gruntorád a vydalo nakladatelství REPRINT KEROX.

Apendix IV

Texty z databáze Libri prohibiti

Texty z databáze knihovny „Libri prohibiti“

5. Videomagazín – březen 1986 – 132 min.

exilové audiovizuální periodikum vydávané pro Československo Karlem Kynclem, Club Culturel Productions, Londýn

0:00 znělka

0:01 Amsterdam – úvodní slovo

0:02 program

0:03 Václav Havel hovoří o ceně Erasma Rotterdamského, kterou obdržel

0:08 amsterodamské uvedení Havlovy hry „Audience“

0:23 rozhovor s Jaroslavem Hutkou

0:30 krátké záběry z Říma, Alžiru a Lisabonu

0:32 reportáž BBC o sjezdu KSSS

0:46 Londýn – akce upozorňující na situaci Židů čekajícím na odchod ze SSSR

0:52 Paříž – výstava o Vídni 1880-1938

1:02 dokument britské televize o polském katolicismu

1:38 americká videobáseň „Od Hippiků k Yuppikům“

1:42 britský dokument o japonské televizi

1:54 árie Piláta a krále Heroda z muzikálu „Jesus Christ Superstar“

7. Videomagazín – únor 1987 – 115 min.

exilové audiovizuální periodikum vydávané pro Československo Karlem Kynclem, Club Culturel Productions, Londýn

0:00 znělka

0:03 program

0:04 ukázka z anglické hry „Procházka lesem“, kde hlavní postavy zosobňují autora Paula Jeremého a Anatolije Kuzněcova

0:12 dokument o berlínské zdi

0:40 Petr Kolář neformálně hovoří o Bohu (záznam z přestávky diskuse, která je součástí zvláštního vydání videomagazínu)

0:48 dokument o černobylské havárii

1:01 dokument o třech případech emigrace občanů NDR

1:17 neobvyklé představení jugoslávského divadelního souboru na divadelním festivalu v Edinburgu

1:21 hudebně taneční vystoupení na festivalu v Edinburgu

1:26 dokument z vernisáže výstavy Andy Warhola

1:31 karneval v Londýně

1:36 reportáž o kritice prezidenta světové šachové federace FIDE

1:43 animovaná erotická groteska

1:51 televizní kázání reverenda Briana Murraye

1:55 konec

9. Videomagazín – únor 1987 – 121 min.

exilové audiovizuální periodikum vydávané pro Československo Karlem Kynclem, Club Culturel Productions, Londýn

0:00 znělka

0:02 scénka o neviditelnosti

0:04 program

0:06 dokument o propuštění Andreje Sacharova

0:14 dokument o propuštění ruské básničky Iriny Ratušinské

0:22 tři příspěvky západních televizí o pohledu na tři problémy v SSSR – 1) političti vězni a glasnosť

0:27 2) Afghánistán

0:37 3) demokracizace

0:41 animovaná pohádka o sněhulákově

0:55 reportáž o filmu „Obět“ Andreje Tarkovského

1:05 zpravodajství BBC z 6. ledna – 10 let Charty 77

1:12 záznam z předávání „Ceny Jana Palacha“ Milanu Šimečkovi a „Ceny svobody“ Chartě 77, které se uskutečnilo v Praze, předává Nils Barfoed, hovoří Václav Havel, Jiří Hájek, Anna Šabatová, Jan Štern

- 1:20 reportáž o společné výtvarné akci „Paris Prague Paris“ Jana Sekala (Paříž) a Josefa Hampla (Praha)
- 1:28 zahájení vysílání britské satelitní stanice Super Channel
- 1:31 reportáž o uzavření mezinárodní dohody o náhradě ztrát způsobených ruským emigrantům po VŘSR
- 1:33 Margaret Thatcherová předvádí chemický pokus se šťávou z červeného zeli
- 1:36 v rámci zábavného pořadu „splněných přání“ je šestnáctileté dívce umožněno být týden velvyslankyní Velké Británie v Moskvě
- 1:46 animovaná pohádka Walta Disneye podle baletu „Pér'a a vlk“ Sergeje Prokofjeva
- 2:01 konec

10. Videomagazín – duben 1987 – 121 min.

- exilové audiovizuální periodikum vydávané pro Československo Karlem Kynclem, Club Culturel Productions, Londýn
- 0:00 znělka
- 0:01 Karel Kyncl hovoří o článku na téma překladu terminů glasnost' a perestrojka
- 0:05 videoklip sestříhaný z televizních reklam
- 0:07 program
- 0:08 diskuse v Kulturním klubu Čechů a Slováků v Rakousku ve Vídni o desetiletém výročí Charty 77, řídí Přemysl Janýr, diskutují Pavel Kohout, Jiří Němec, Zdeněk Mlynář a Miroslav Skalický
- 0:24 dokument o AIDS
- 0:35 reklamy na prezervativy jako prevenci AIDS
- 0:43 Pavel Kohout hovoří na diskusi ve Vídni
- 0:56 moskevská demonstrace za propuštění Josefa Beguna, propuštění politických vězňů, rehabilitace
- 1:13 scénka Ivana Krause „The Censor“ (hraje Anthony Hopkins) jako rozhovor na časopis „Index on Censorship“
- 1:17 rozhovor s šéfredaktorem časopisu Jiřím Theinerem
- 1:31 výstava díla a vlivu Giuseppe Archimbolda „Archimboldův efekt“ v Palazzo Grassi, Benátky, Itálie
- 1:44 videoklip „Sledgehammer“ Petera Gabriela
- 1:46 Pavel Landovský hovoří na diskusi ve Vídni
- 1:48 rozhovor s Jiřím Kiliánem, ukázka z jeho baletu „Torzo“
- 2:01 konec

11. Videomagazín – červen 1987 – 118 min.

- exilové audiovizuální periodikum vydávané pro Československo Karlem Kynclem, Club Culturel Productions, Londýn
- 0:00 znělka
- 0:01 Karel Kyncl hovoří o dvouletém výročí Videomagazínu
- 0:02 humorná montáž hudby a záběrů zvířat
- 0:03 program
- 0:05 glasnost' a perestrojka – Michail Gorbačov v Československu
- 0:06 Karel Kyncl čte ukázky z eseje Zdenka Mlynáře o této návštěvě
- 0:10 návštěva Margaret Thatcherové v Moskvě, záznam jejího rozhovoru se třemi sovětskými novináři
- 0:11 rozhovor s Andrejem Sacharovem
- 0:16 rozhovor s Margaret Thatcherovou
- 0:23 pořad o Sovětském svazu natočený pro západní Evropu – volba feditele závodu
- 0:26 Michail Gorbačov na návštěvě Litvy
- 0:27 Oleg Tabakov hovoří o divadle
- 0:30 reportáž Fritze Pleitgena o Moskvě – Anatolij Rybakov, Moskvané a Vladimír Vysockij, časopis Ogoňok
- 0:50 recenze hry Václav Havla „Pokoušení“ uvedené Královskou Shakespearovskou společností
- 0:56 příběh šperků vévodkyně z Windsoru
- 1:10 reklama na dovolenou v Římě
- 1:19 satirický pořad BBC o TV výuce angličtiny v různých zemích
- 1:26 odposlouchávací zařízení na ambasádě USA v SSSR
- 1:35 elektronický náramek v americkém vězeňství
- 1:38 natáčení amatérského filmu podle divadelní hry Lenky Procházkové „Ať žije fronda!“, režie Andrej Krob
- 1:48 kreslení v grafickém editoru
- 1:58 konec

12. Videomagazín – srpen 1987 – 122 min.

- exilové audiovizuální periodikum vydávané pro Československo Karlem Kynclem, Club Culturel Productions, Londýn

0:00 znělka
 0:01 Karel Kyncl hovoří o ideologizaci kalendářních měsíců a o skandálních fotografiích manželky Jean-Marie Le Pena
 0:06 program
 0:07 pásmo úryvků z díla Milana Kundery (žte Jiří Hanák), úryvky z rozhovoru
 0:33 sestřih dokumentu švédské televize o životě v Československu, hovoří Ludvík Vaculík, Zdeněk a Libuše Šuhajová, Václav Havel, Vlasta Chramostová, Dušan Rovenský, Josef Vohryzek, Radek John
 0:55 píseň z muzikálu „My Fair Lady“ o dostizích v Ascotu, jednou s původním obrazem, podruhé s reálnými záběry z dostihů
 1:03 záznam ceremoniálu královna projevů v horní sněmovně britského parlamentu
 1:13 odpověď Margaret Thatcherové na otázku konfliktu kolem raket Pershing v SRN
 1:18 útok odsupujícího vrchního velitele NATO Bernarda Rogerse na Reaganovu politiku přijetí tzv. „nulového řešení“
 1:37 rozhovor Karla Schwarzenberga s Andrejem Stankovičem
 1:46 představení Videomagazínu Vokna, hovoří František Stárek
 1:49 dokument od Miroslava Skalického o „5. setkání českého 'androše' a jeho přítel“ u Zdeňka Vokátého v Klementu v Vídni, uvádí Karel Havelka, hraje COMBO 69
 1:53 reportáž o přistání německého lehkého letadla na Rudém náměstí v Moskvě
 1:55 píseň Karla Kryla a trojice Dagmar Vokatá, Svatopluk Karásek, Miroslav Skalický
 2:02 konec

14. Videomagazín – jaro 1988 – 117 min.

exilové audiovizuální periodikum vydávané pro Československo Karlem Kynclem, Club Culturel Productions, Londýn

0:00 znělka
 0:04 záběry z rodea
 0:07 program
 0:08 příspěvek o ideologických úpravách v kalendáři Josefa Lady na rok 1987
 0:14 portrét Miroslav Holuba natočený britskou televizí za spolupráce ČST
 0:24 reakce západního zpravodajství na oddělení funkce prezidenta a generálního tajemníka, hovoří mimo jiné Jiří Pelikán
 0:30 nacionalistické bouře v Arménii a Ázerbajdžanu, hovoří Alex Pravda
 0:48 rozhovor s Vladimírem Nathanem Ščaranským
 0:58 reportáž o glasnosti v Lotyšsku – umělecká avantgarda
 1:04 reportáž o glasnosti v Maďarsku – cestování, Michail Gorbačov, ekonomika, věznice
 1:21 reportáž o glasnosti v NDR – politická situace
 1:45 Arthur Miller, „Arcibiskupský strop“ – rozhovor s autorem, ukázky ze hry
 1:49 sbírka obrazů barona Thyssena
 1:57 konec

15. Videomagazín – léto 1988 – 121 min.

exilové audiovizuální periodikum vydávané pro Československo Karlem Kynclem, Club Culturel Productions, Londýn

0:00 znělka
 0:01 Karel Kyncl hovoří o vztahu invaze do Československa v roce 1968 a invaze do Anglie v roce 1688, oslavy v britském parlamentu
 0:05 program
 0:06 výtah z pořadu stanice Channel 4 o perestrojce ve východní a střední Evropě respektive v Bulharsku, Maďarsku a Polsku
 0:55 zastřelení tří irských teroristů IRA v Gibraltar
 1:20 rozhovor s Hedou Margoliovou-Kovályovou nad její knihou „Na vlastní kůži“
 1:55 návrat a přivítání mistrů světa ve fotbale – Amsterdam, Nizozemí
 2:01 konec

Videomagazín – Franken 1988 : Diskuse o našich osmičkách a o tom jak dál – 4.11. 1988 – 116 min.

zvláštní vydání Videomagazínu, dokument z 12. celoxilového shromáždění ve Frankenu, SRN, 1988, Club Culturel Productions, Londýn
 redakce a komentář Karel Kyncl, kamera a střih Ivan Kyncl, kamera Miroslav Skalický, hovoří Anastáz Opasek, Karel Bartošek, Pavel Tigrid, Eva Hartmannová, Ivan Medek, Vilém Prečan, Ivan Pfaff, Václav Bělohradský,

Jiří Sláma, Milan Nápravník, Jevgenij Fištin, Zdeněk Sarmiska, Jaroslav Hutka, Robert Falkenauer, Aleš Novotný, Marek Skolil, Dáda Libánská, hrají a zpívají Jaroslav Hutka, Vlastimil Třešňák

16. Videomagazín – podzim 1988 – 119 min.

exilové audiovizuální periodikum vydávané pro Československo Karlem Kynclem, Club Culturel Productions, Londýn

0:00 znělka

0:01 Karel Kyncl hovoří o českých zbraních a výbušninách v rukou teroristů

0:10 program

0:11 historický dokument o mnichovské dohodě 1938, mimo jiné hovoří Oldřich Tichý, Herberta Masaryková, Eduard Táborský, Jiří Mucha, Václav Němec, Jan Masaryk, Eduard Goldstücker, Herbert Masaryk, Anna Masaryková

1:26 dokument o filmu Martina Scorseseho „Poslední pokušení Ježíše Krista“ na motivy románu Nikose Kazantzakise

1:52 ekologické příčiny záplav v Bangladéši a jejich paralela s krušnohorskými lesy

17. Videomagazín – jaro 1989 – 120 min.

exilové audiovizuální periodikum vydávané pro Československo Karlem Kynclem, Club Culturel Productions, Londýn

0:00 znělka

0:01 program

0:02 ukázka z pátého dílu seriálu Jacquese Rupníka „The Other Europe“ stanice Channel 4 o umění v zemích střední a východní Evropy, hovoří Andrzej Wajda, Jan Vladislav, Josef Škvorecký, Jiří Menzel

0:14 diskuse mezi Jiřím Pelikánem a členem vedení maďarské komunistické strany Poszgayem

0:19 znovuzaložení Maďarské sociálně demokratické strany

0:23 odchod sovětských vojáků z Afghánistánu a důsledky této války v SSSR

0:29 současná situace v Polsku, spory uvnitř Solidarity i komunistické strany

0:35 NDR – přijetí závěrečného dokumentu Helsinské konference a pokusy o prosazení z něj plynoucího práva shromažďovacího

0:41 odhalení špióna československé rozvědky ve Velké Británii žijícího pod jménem Erwin Van Haarlem

0:45 dokument o situaci v Československu sestihávaný z nizozemského dokumentu „Astma“ (Václav Havel čte svůj esej, rodina Dany Němcové petice Augustina Navrátila), rozhovorů s Jacquesem Rupníkem a Karlem Kynclem, dokumentu BBC o Václavu Havlovi (hovoří Václav Havel, Karel Steigerwald, Jiřina Švorcová, Richard Rozsypal, režie Paul Pawlikowski)

1:33 Maďarsko – současná politická a ekonomická situace, povstání 1956

2:00 konec

18. Videomagazín – léto 1989 – 121 min.

exilové audiovizuální periodikum vydávané pro Československo Karlem Kynclem, Club Culturel Productions, Londýn, omluva za technickou způsobenou sníženou kvalitou obrazu na začátku nahrávky

0:00 znělka

0:01 esej o paralele mezi přistáním na Měsíci a nepokojích na náměstí Nebeského klidu v Pekingu

0:04 program

0:05 dokument BBC o studentských bouřích v Číně

0:35 Maďarsko – dokument o Imre Nagyovi a jeho současné rehabilitaci

0:43 Rumunsko – otevřený dopis politické vězeňkyně Doiny Corneové Nicolae Ceausescovi, záběry ze života v Rumunsku

0:51 Bulharsko – exodus diskriminovaných etnických Turků

0:57 portrét polského senátora a režiséra Andrzeje Wajdy

1:03 portrét Bohumila Hrabala, natočila britská televize u příležitosti vydání Hrabalovy knihy

1:15 návrat ruského spisovatele Vladimíra Vojnoviče do Moskvy

1:48 několik scén z televizního filmu italské televize podle divadelní hry Pavla Kohouta „Marie bojuje s anděly“, v hlavní roli Jitka Francová, režie Giorgio Albertazzi

2:01 konec

19. Videomagazín – Franken 1989: Československo 1989 – dialog nebo konfrontace – 1.11. 1989 - 122 min.

zvláštní vydání Videomagazínu, dokument z 13. celoxilového shromáždění ve Frankenu SRN, 1989, Club Culturel Productions, Londýn

redakce a komentář Karel Kyncl, hovoří Anastáz Opasek, Milan Schulz, Pavel Tigríd, Ladislav Baldek, Jiří Sláma, Petr Brod, Miloš Herold, Vilém Prečan, Lida Rakušanová, Petr Král, Milan Šutovec, Iva Kotrlá, Jan

Vladislav, Antonín Měšťan, Petr Prouza, Vladimír Kollár, Rudolf Ströbinger, Karel Skalický, Antonín Brousek, Agneta Kalinová, příspěvek Milana Jungmanna, který z Československa nemohl přijet, čte Milan Schulz

Videomagazín Vokna č. 1 – jaro 1987 – 138 min.

videokazeta vydávaná časově i obsahově nezávisle na časopise Vokno, realizace František Stárek

0:00 znělka, úvod

0:02 obsah

0:03 záznam vystoupení skupiny Psi vojáci

0:07 Za Andy Warholem, + 22. února 1987 (Stephen Phillips reporting, překlad komentáře Karel Kyncl): vernisáž výstavy A. Warhola v galerii Antony D'Offaye, rozhovor s A. Warholem, anketa názorů návštěvníků výstavy - příspěvek přebraný z Videomagazínu Karla Kyncla

0:12 A Night With Lou Reed: záznam koncertu Lou Reeda

0:21 The Plastic people of the universe (na místo záznamu z koncertů, které se nekonaly): hudba, ilustrační záběry ze scény neuskutečněného koncertu, černobílé záběry z náhradního koncertu, barevné záběry z doprovodné výtvarné akce

0:33 klip P.P.Ú. „Ruka“ – kamera, režie Řehoř Samsa, 1986 – Sado maso movies: záběr Mejly Hlavsy v černých brylích, který mechanicky pracuje – na strojkou vyrábí igelitové pytláky, je prošťován záběrem lezoucí ruky

0:39 The Doors: fotografie a filmový materiál z koncertu s policejní asistencí, Jim Morrison, hudba

0:43 Jana Kratochvílová (Jana Pope): počítačově upravený videoklip písničky „Don't You Hear Me Screaming“ od Polydoru

0:46 Setkání přátel, Rožnov-Branky: záznamy koncertů skupin - Stará dobrá ruční práce

0:52 Hally Belly

1:03 Posádková hudba Marného Slávy

1:10 Zeli - band

1:17 Happy End

1:24 Frank Zappa: přebraný televizní záznam z koncertu

1:28 Básně Gregory Corso (přednes P. Smyček): dramatické čtení na jevišti s doprovodem bicích

1:44 Fifty – fifty (Jan Hric IČ): Fine Production DEZ, (c) IČ's Films 1986, music Frank Zappa: animovaný film Jana Hrice „Fifty – Fifty“, hudba Frank Zappa

1:52 „Przesluchanie“ Ryszarda Bugajského, ukázka z filmu, který vydalo polské nezávislé vydavatelství NOWA: hraný film o výslechu

1:56 „Proměna“ podle povídky Franze Kafky: animovaný film Caroline Leaf

2:05 „Alsasko 1985“: dokument o třetím setkání u Charlieho - rozhovor s Karlem Soukupem, hrají Svatopluk Karásek a Karel Soukup, úvodní komentář k Jaroslavu Hutkovi, který zpívá přítomnému publikum

2:18 konec

Videomagazín Vokna č. 2 : deset let Vokno - jaro 1988 – 165 min.

videokazeta vydávaná časově i obsahově nezávisle na časopise Vokno, realizace František Stárek, obal František Paroček

0:00 znělka, úvod

0:01 obsah

0:02 Nico & Faction: záznam koncertu Nico na Opatově

0:12 Výstava Sítelecký ostrov, květen 1987

0:18 Výstava Sítelecký ostrov, září 1987

0:23 rozhovor Františka Stárka a Petra Uhla – o rozeznání několika výstav a koncertů

0:25 „Mírový koncert Lochotín 1987“: záznam vystoupení punkové kapely Die Toten Hosen, odchod Michala Davida ze scény vynucený házením kamenů, Josef Zeman se vyjadřuje k publiku o tomto incidentu, policejní zásah – skandování besla ať žije mir

0:36 Zdeněk Ingr - „Skla“, Pardubice - červen 1988: rozhovor se Z. Ingrem a výstava děl rozložených v trávě na zahrádě

0:41 Jim (čert) Horáček: filmové záběry mladého Čerta z konce 70. let a záznam z jeho koncertu v hospodě v Dobrušce, kde se objevil i Václav Havel

0:52 Koncerty Morava 1987: záznamy z koncertů – Psi vojáci

0:59 Makyota

1:04 Naoko

1:06 Miroslav Černý – folkový kytarista z Gottwaldova

1:09 Ještě jsme se nedohodli – skupina podle níž bylo Brno nazváno Mekkou černého humoru v hudbě

1:13 Adolf Morgenstern – podzemní kapela z Dolních Kounic

1:16 MCH Band – pražská skupina zpívá německy text Ivana Wernische

1:40 Hrdinové nové fronty

1:47 Velvet revival

1:52 Paternoster – od Videomagazinu převzatý pořad o časopisu Paternoster – „malá revue pro umění a kritiku“, která už 5 let vychází ve Vídni, chce pomoci prezentovat mladé autory, komentář Karel Kyncl, hovoří Jiří Němec, Zbyněk Benýšek zpívá báseň Františka Gellnera

1:58 koncert „Když básníkům je prabídně, utíkají do Vídně“: materiál obdrženy od Skaláka – Dagmar Vokatá, Karel Soukup (2:01), Zbyněk Benýšek (2:04), Vlastimil Třešňák (2:05), Svatopluk Karásek (2:10)

2:15 Ivan Martin Jirous přednáší báseň: na zahrádě po té co pořežal pár polen na cirkulárce, za ním si hrají jeho holčičky

2:19 část pořadu holandské televize o polském festivalu Jarocin: skupiny Republika, Kat (2:23), Moskwa (2:26)

2:28 ukázka představení divadelního souboru Teatr osmego dnia - převzato od Niezależna oficyna wydawnicza

2:32 amatérský film „Podmoštní filozofická jatka“

2:45 konec

Dopisy Olze - 1986 - 23 min.

Václav Havel vypráví o vzniku svojí knihy „Dopisy Olze“, OVJ, Praha

podzim '85 – zima '86, Praha, Hrádeček, režie a kamera Michal Hýbek, námět a scénář Michal Hýbek a Zdeněk Novák, hovoří Václav Havel, spolupracovali Jiří Hejlek, Pavel Kačírek, Jan Ruml, Ota Rylavý, Marie Václavíková, výtvarná spolupráce Joska Skalník, zvuk Jiří Mergl a Miroslav Eliáš, střih Pavel Kačírek a Zdeněk Patočka, produkce Věra Dvořáková

Pokoušení - 1987 - 130 min.

inscenace hry Václava Havla „Pokoušení“, OVJ, Praha

režie Andrej Krob, DIVADLO NA TAHU, hrají: Ivan Havel, Lukáš Hraběta, Karel Bureš, Jarmila Běhliková, Aleš Duda, Sylvie Krobová, Jana Sekyrová, Dagmar Lantayová, Petruška Šustrová, Petr Tařoun, Jiří Mrázek, Ivan Sekyra, Jan Kašpar, Vavřinec Korčíš

Originální Videojournal č. 0 – podzim 1987 - 120 min.

samizdatové audiovizuální periodikum, OVJ, Praha

realizace Olga Havlová, Pavel Kačírek, Andrej Krob, Jan Ruml, Andrej Stankovič, výtvarná spolupráce STUDIO UM, hudební spolupráce DIE HAUSKAPELLE

0:00 zmlka

0:01 BABALET – videoklip (všechny videoklipy v tomto pořadu pocházejí z kazety „Hudba 85“)

0:04 Malý zpravodaj: vystoupení amerického divadelního souboru BREAD AND PUPPET THEATRE 27. a 28.10. 1987 v Juniorskubě na Chmelnici

0:09 estonský spisovatel Arvo Valton na návštěvě u Václava Havla

0:12 výstava „Grotesknost v českém výtvarném umění“ ve Staroměstské radnici

0:16 oslava narozenin Zdeňka Urbánka 12.10. 1987 (70 let)

0:18 Slova – náš host: rozhovor s Andy Warholem (autentický obraz, fiktivní překlad) pro galerii „Drogerie“, série „Zlezněné zboží“ v Brně

0:22 videoklip „Pytlíky ČSA“ skupiny NAHORU PO SCHODIŠTI DOLŮ BAND“

0:23 Dokumenty: rozhovor s Jaroslavem Švestkou v Protivíně o ekologii lesa

0:36 Společenská kronika: nepovolená demonstrace 10.12. 1987 na Den lidských práv, hovoří Ladislav Lis, Václav Havel, Ivan Martin Jirous, Eva Kantárková, Vlasta Chramostová, Luboš Vydra, Andrej Stankovič

0:46 Interview: Jan Urban – účastník nezávislého mezinárodního semináře v Moskvě

0:52 Dílna: výtvarný scénický projekt Josky Skalníka v Juniorskubě Na Chmelnici 11.1. 1988

0:57 rozhovor s Karlem Šrpem propuštěným 1.1. 1987

1:03 Fotogalerie: fotografický projekt „Lidé“ Jana Malého, Ivana Luterera a Jiřího Poláčka

1:06 konec

Příloha: s překladatelem Zdeňkem Urbánkem hovoří Václav Havel, Ludvík Vaculík, Luboš Dobrovský, dále spolupracovali Jan Lopatka a Petr Čepek, kamera Michal Čvortek a Petr Polák, režie a střih Pavel Kačírek

2:00 konec přílohy

Originální Videojournal č. 1 – jaro 1988 - 116 min.

samizdatové audiovizuální periodikum, OVJ, Praha

realizace Olga Havlová, Pavel Kačírek, Andrej Krob, Jan Ruml, Andrej Stankovič, výtvarná spolupráce STUDIO UM

0:00 zmlka

0:02 Jaromír Nohavica, vystoupení na festivalu „Písní za mír“, Lipnice 1987

0:03 Malý zpravodaj: 19.1. 1988 – pietní akt Charty 77 k výročí smrti Jana Palacha a Jana Zajíce

0:04 portrét Pavla Wonky, dokument z pohřbu

- 0:12 zahájení desetiletí duchovní obnovy na pontifikální mši v katedrále svatého Víta, celebruje František Tomášek
- 0:15 portrét Josefa Zvěřiny u příležitosti jeho narozenin
- 0:17 návštěva bratra Rogera Schutze z Taize, 12.-13.3. 1988
- 0:19 návštěva šesti senátorů USA – setkání s představiteli Charty 77
- 0:20 móda z Moskvy
- 0:20 návštěva Hanse van der Broeka v Praze, oběd s Milošem Hájkem, Bohumírem Janátem, Jiřím Hájkem, Václavem Havlem, Petrem Uhlím, Ladislavem Hejdánkem, Karlem Šrpem, Václavem Malým a Janem Dusem v rezidenci holandského vyslanectví
- 0:22 inventura samizdatového tisku
- 0:23 Off Dobříš, setkání spisovatelů, kteří po roce 1968 nesmí publikovat, hovoří mimo jiné Zdeněk Urbánek, Ludvík Vaculík
- 0:30 výročí Čapkova knihupectví
- 0:32 portrét akademického malíře Libora Fáry, dokument o pohřbu
- 0:35 představení skupiny ALFRÉD A SPOL.
- 0:37 reportáž o soše před Mánesem, foto Olga Havlová
- 0:38 dokument o inscenaci hry Václava Havla „Pokoušení“, režie: Andrej Krob
- 0:39 Vladimír Merta zpívá na festivalu „Písní za mír“, Lipnice 1987
- 0:42 Náš host: rozhovor Jiřího Kantárka s profesorem Věnkem Šilhánem
- 0:52 folkový zpěvák na festivalu „Písní za mír“, Lipnice 1987
- 0:53 Dokumenty: reportáž Jana Rumlá o ekologii a chemickém průmyslu v Kolíně
- 1:01 Pavel Dobeš zpívá na festivalu „Písní za mír“, Lipnice 1987
- 1:04 Společenská kronika: manifestace 25.3. 1988 v Bratislavě za obnovení občanských svobod – zvukový záznam policejního rádiového spojení
- 1:07 Interview: rozhovor se zakladateli galerie Drogerie – Zlevněné zboží Petrem Oslzlým a Rostislavem Pospíšilem
- 1:12 vystoupení Ivana Hoffmana na festivalu „Písní za mír“, Lipnice 1987
- 1:16 Dílna: portrét malíře Františka K. Foltýna
- 1:20 Fotogalerie: cyklus „Okna“ Jaroslava Bártý
- 1:22 vystoupení Jiřího Dědečka na festivalu „Písní za mír“, Lipnice 1987
- 1:25 konec
- Příloha: dva krátké filmy Ivana Střítěského – „Proměny pod horou Venušinou“, dokument o stavbě přehrady Nové Mlýny z roku 1984 a „Horeňka Chabová“ (spolupráce Miroslav Kundera), život v zapomenutém kraji obce Chabové z roku 1987
- 1:56 konec přílohy

Originální Videojournal č. 2 – podzim 1988 - 176 min.

samizdatové audiovizuální periodikum, OVJ, Praha

realizace Olga Havlová, Pavel Kačírek, Andrej Krob, Jan Ruml, Andrej Stankovič, výtvarná spolupráce STUDIO UM

0:00 dobový dokument o roce 1968

0:09 začátek

0:10 anketa „Co si myslíte o roce 1968“, objevuje se na více místech v tomto čísle OVJ, realizace Jarmila Bělíková a David Schmoranz

0:10 Walter Kania, rozhovor, portrét

0:12 Augustin Navrátil – autor petice moravských katolíků

0:15 Jaromír Šavrdla, pohřeb 2.5. 1988, portrét

0:18 návštěva Waltera Jense v Československu, diskuse s nezávislými spisovateli

0:20 Vasilij V. Nalimov na filosofickém semináři v Praze, červen 1988

0:21 portrét malíře Čestmíra Kafky

0:23 výstava skupiny 12/15 v Kolodějích

0:24 módní přehlídka a výstava amatérských výtvarníků „Tvořte pro radost“ ve Valdštejnské zahradě

0:27 reportáž o představení divadla SKLEP „Mazaný Filip“, inspirovaném Raymondem Chandlerem

0:30 hudební soubor z Nového Bydžova KULICKY

0:33 představení souboru členů diplomatických sborů PRAGUE ENGLISH SPEAKING THEATRE, hra Ivana Klímy „Franz a Felicie“

0:34 balet Marthy Binetti v Praze

0:36 premiéra skupiny PŮLNOC 28.6. 1988 „Půlnoční expres odjíždí“

0:40 anketa '68

0:41 zkrácený pořad „Pohled na rok 1968 – po dvaceti letech“, hovoří Zdeněk Hejzlar, Jiří Pelikán, Josef Škvorecký, Radoslav Selucký, Jiří Hochman, Antonín Jaroslav Liehm, Vilém Prečan, převzato od VIDEO-INDEX

0:51 anketa '68

0:52 Reportáž: „Setkání na hranici“ – setkání představitelů českých a polských nezávislých iniciativ, červenec 1988 – Stanislav Devátý, Petr Uhl, Václav Havel, Václav Malý, Jan Ruml, Jan Čárnogurský, Anna Šabatová, Jaroslav Šabata, Ivan Lamper, Alexandr Vondra, Ladislav Lis, Jacek Kuroň, Adam Michnik a další

1:01 anketa '68

1:11 Interview: Jiří Černý a Iva Bittová hovoří s Martou Kubišovou

1:20 Dílna: sochy Olbrama Zoubka

1:26 Fotogalerie: fotografie Jindřicha Štreita

1:30 Československý filmový týdeník č. 35 1968 – okupace

1:33 konec

Příloha: diskuse na téma „Rok 1968 a dnešek“, hovoří Rudolf Bantěk, Zdeněk Rotrekl, Jaroslav Šabata, Věnek Šilhán, Ludvík Vaculík, Jiří Kantůrek

2:56 konec přílohy

Originální Videojournal č. 3 – zima 1988 - 179 min.

samizdatové audiovizuální periodikum, OVJ, Praha
realizace Olga Havlová, Pavel Kačírek, Andrej Krob, Jan Ruml, Andrej Stankovič

0:00 zmlka

0:01 Rozrazil 1/88, 28.10. premiéra scénického časopisu, Brno (ukázky na dalších místech tohoto OVJ)

0:02 manifestace 21.8. 1988, vystoupení Tomáše Dvořáka, zákrok policie, hovoří Eva Kantárková, Luboš Vydra, Hana Marvanová

0:05 dokument o HOS a jeho manifestu „Demokracii pro všechny“

0:07 návštěva japonského slovákisty Sumuro Nagajo u Dominika Tatarky

0:11 koncert 6.9. 1988 v Budapešti na podporu Amnesty International – Bruce Springsteen, Tracy Chapman, Sting a další

0:14 veřejné vystoupení Václava Havla na festivalu Lípnice 1988

0:16 výstava „Mikuláš Medek '88“

0:18 manifestace za pravidelné zásobování hygienickými potřebami, 7.11. 1988 na Václavském náměstí

0:21 vernisáž volného sešupení 12/15 ve vysočanském Lidovém domě

0:24 Václav Havel hovoří před „zahájením“ zmařeného sympozia o novodobých československých dějinách „Československo '88“

0:28 narození vzácných dřavců u Zdeňka Pince

0:29 „Galerie H“ bratrů Zdeňka a Jiřího Hůlových

0:35 Rozrazil 1/88

0:36 Náš host: divadelník a mím Ctibor Turba, rozhovor a portrét

0:52 Rozrazil 1/88

0:56 Reportáž: demonstrace k výročí vzniku republiky (28.10. 1988), rozhovor s Václavem Havlem před zahájením demonstrace, průběh a zásah policie

1:10 Rozrazil 1/88

1:13 Dokumenty: Osudy soch Tomáše G. Masaryka

1:24 Rozrazil 1/88

1:25 Společenská kronika: portrét k 70. narozeninám Sergeje Machonina

1:37 Rozrazil 1/88

1:39 Dílna: herečka Věra Říčanová a loutkář František Vítek z divadla Drak

1:52 Rozrazil 1/88

1:53 Fotogalerie: fotografie Miroslava Pokorného

1:57 Rozrazil 1/88

1:59 úvaha Jiřího Kantůrka o povolené demonstraci na Škroupově náměstí

2:05 konec

Příloha: záznam demonstrace 10.12. 1988 na Škroupově náměstí – Ladislav Lis, Marta Kubišová, Václav Havel, Bohumír Janát, Jana Petrová, Petr Placák, Rudolf Bantěk, Václav Malý, Vlasta Chramostová, Radim Palouš

2:59 konec přílohy

Originální Videojournal č. 4 – jaro 1989 - 118 min.

samizdatové audiovizuální periodikum, OVJ, Praha
realizace Olga Havlová, Pavel Kačírek, Andrej Krob, Jan Ruml, Andrej Stankovič

0:00 zmlka
 0:01 akce galerie Drogerie – Zlevněné zboží „Otevřený dialog“, Brno říjen 1988
 0:03 Malý zpravodaj: noví mluvčí Charty 77 – Tomáš Hradílek, Dana Němcová, Alexandr Vondra (+ předchozí mluvčí – Stanislav Devátý, Bohumír Janát a Miloš Hájek)
 0:04 vzpomínka na Evaldu Schorma
 0:05 výstava Davida Němce v galerii U Řetických, svatba, zatčení
 0:07 vzpomínka na Jana Palacha
 0:08 vystoupení skupiny ŽENY
 0:11 petice kulturních pracovníků za propuštění Václava Havla
 0:14 oslava (18.2.) 70. narozenin (14.2.) Miroslava Zikmunda, Ludvík Vaculík čte svůj fejeton
 0:15 Karel Schwarzenberg v Praze na besedě s historiky o české šlechtě (5.-9.3. 1989)
 0:16 výstava Jana Ungára na Opatově
 0:19 Náš host: portrét Ivana Martina Jirouse, hovoří Petruška Šustrová a Jiří Tichý
 0:26 Reportáž: akce „Na Blaník!“, expedice hledající blanické rytíře, režie Petr Lébl, DOPRAPO, realizace Pavel Kačírek
 0:38 Dílna: sochy Karla Nepraše hraje SEN NOCI SVATOJÁNSKÉ BAND, sólo Karel Nepraš
 0:42 Fotogalerie: Bohdan Holomíček
 0:44 úvaha Jiřího Kantůrky o zatčení Václava Havla
 0:48 konec
 Příloha: „Jan Palach“, úvodní báseň Miroslava Holuba „Praha Jana Palacha“, hovoří Petr Pithart, Jakub Trojan, Petr Uhl, Jiřina Šiklová, a další, fotografie, dokumenty, realizace Aleš Havlíček
 1:17 dokument o událostech z ledna 1989 (neděle 15.1. až sobota 21.1.) „Na Václavským Václaváku...“, hovoří Alexandr Vodnra, Dana Němcová, John Bok, Josef Žáček, Bořislav Holeček, Petr Holeček, David Němec, Jana Šternová, Stanislav Devátý, Martin Palouš, Milan Machovec, relizace Michal Hýbek
 1:58 konec přílohy

Originální Videojournal č. 5 – léto 1989 - 119 min.

samizdatové audiovizuální periodikum, OVJ, Praha
 realizace Olga Havlová, Pavel Kačírek, Andrej Krob, Jan Ruml, Andrej Stankovič

0:00 zmlka
 0:01 Malý zpravodaj: záběry z manifestace na 1. máje 1989
 0:03 výstava díla Bohuslava Balbína
 0:05 návštěva delegace F.I.D.H. v Praze v květnu 1989, setkání s VONS
 0:07 připomínka Dominika Tasarky, pohřeb, zemřel 10.5. 1989
 0:10 setkání obyvatel Malé Strany u Karlova mostu, podepisování petice
 0:13 „Běžíme za Vás“ – běh ulicí Politických vězňů, akce „Společnosti za veselejší současnost“
 0:15 Tbilisy 9.4. 1989, masakr civilního obyvatelstva
 0:20 5.-11.7. na Karlově mostě – vzpomínkový týden, solidarita s čínskými studenty
 0:22 16. červen 1988 a 1989 v Budapešti – rozebraná vzpomínková akce a rehabilitace
 0:26 25.6. 1989 druhé setkání představitelů nezávislých hnutí na hranici ČSSR a Polska, Václav Havel, Jan Ruml, Ivan Havel, Olga Havlová, Jiří Křížan, Ladislav Lis, Jiří Wolf, Jiří Tichý a další
 0:27 koncert Joan Baez na Bratislavské lyže
 0:29 1.7. 1989 – mše na oslavu devadesátých narozenin kardinála Františka Tomáška
 0:33 Dokumenty: propuštění Václava Havla z vězení
 0:41 propuštění Stanislava Devátého po protestní hladovce, hovoří s Petruškou Šustrovou
 0:44 propuštění Hany Marvanové a Tomáše Dvořáka, květen 1989
 0:46 nástup Jiřího Tichého do vězení
 0:46 anketa: „Proč jste podepsali Několik větr?“
 0:55 opoziční poslanci a aktivisté Solidarity na návštěvě u Václava Havla na Hrádečku
 1:01 Návštěva: rozhovor Harolda Pintera se Zdeňkem Urbánkem
 1:06 Společenská kronika: 13.5. 1989, 1. setkání volného sdružení „Otevřený dialog“ (Jan Burian, Jaroslav Kořán a další)
 1:10 výstava obrazů Josky Skalníka v galerii v Novém Jičíně, Petr Oslzlý čte prohlášení sdružení „Otevřený dialog“
 1:12 konec
 Příloha: druhý kulatý stůl Videojournalu na téma „současnost“, hovoří: Jan Ruml, Václav Malý, Hana Marvanová, Petr Placák, Ivan Hoffman, Ivan Lamper, Alan Lederer, moderuje: Jiří Kantůrek
 1:59 konec přílohy

Originální Videojournal č. 6 – podzim 1989 - 83 min.

první legální číslo audiovizuálního periodika, OVJ, Praha

realizace Olga Havlová, Pavel Kačírek, Andrej Krob, Jan Ruml, Andrej Stankovič

0:00 vzpomínka na Jaroslava Kukala,

0:01 nácvik boje s vnitřním nepřitelem, vojska ministerstva vnitra pod vedením ministra Františka Kincela

0:04 polský Sejm – předložení návrhu Adama Michnika na omluvu za okupaci Československa v srpnu 1968

0:06 emigrace občanů NDR přes velvyslanectví NSR v Praze, okolí Lobkovického paláce

0:07 „Trutnovská filmová škola“ – setkání členů filmových klubů, na Hrádečku u Václava Havla, Jiří Dědeček zpívá „Holky z ČKD“, Jan Rejžek čte svůj sen

0:11 Fotogalerie: výstava „37 fotografií“ v klubu Na Chmelnici na téma člověk a jeho prostor

0:15 dokumentární záběry z 1. máje 1989

0:19 výzva slovenských intelektuálů k 21. výročí okupace Československa – Miroslav Kusý, Hana Ponická, Ján Čarnogurský, Vladimír Maňák, Anton Selecký

0:20 záběry z manifestace 21. srpna 1989

0:21 setkání představitelů nezávislých iniciativ (Václav Havel, Jiří Gruntorád, Stanislav Penc, Petr Placík, Hana Marvanová) na jednom pražském pískovišti – akce Společnosti za veselější současnost k výročí 21. srpna

0:22 Náš host: Ludvík Vaculík čte svůj fejeton „Srpnový den“

0:23 divadlo ALFRÉD A SPOL. Ctibora Turby, projekt „Archa bláznů“

0:24 Dílna: Anna Fárová a Miroslava Hlaváčková sbírají obrazy Libora Fáry pro posmrtnou výstavu

0:28 Wrocław 2.-5.11. 1989 – setkání exilových a domácích aktivistů

0:31 Interview: Otomar Krejča hovoří o divadle

0:32 reakce na novou stokornu s portrétem Klementa Gottwalda

0:34 pokračování fejetonu Ludvíka Vaculíka

0:35 záběry ze zákroku na Václavském náměstí

0:36 15.10. 1989 knižkupectví Karla Čapka – předávání Mirové ceny německých knihkupců Václavu Havlovi, hovoří Václav Havel, vedoucí knižkupectví Petr Koháček

0:39 záběry z manifestace 28. října 1989

0:40 pokračování fejetonu Ludvíka Vaculíka

0:41 o pobytu ve vězení hovoří Miroslav Kusý

0:42 Příloha: dokumenty z listopadu 1989, neseřtiřhané, neuspořádané, bez komentáře

1:23 konec

Frankfurt na Hrádečku - 1989 - 31 min.

Václav Havel čte svoji děkovnou řeč „Slovo o slovu“, kterou za něj přednese některý německý herec na slavnostním předávání Mirové ceny německých knihkupců ve Frankfurtu nad Mohanem, Havel čte řeč na tradičním setkání zakázaných spisovatelů na Hrádečku, OVJ, Praha

realizace Andrej Krob, David Schmoranz

O divadle: Sezóna 88-89 - 1989 - 112 min.

rozhovory s představiteli divadelního života o smyslu, náplni divadla, o smyslu sezóny '88-'89, OVJ, Praha

realizace Anna Freimanová, Michal Hýbek, Pavel Kačírek, Jiří Reichl, Jan Rejžek a Petr Sirotek, hovoří Václav Havel, Petr Palouš, Martin Urban, Ivan Rajmont, Ladislav Mrkvička, Otomar Krejča, Daniela Fischerová, Karel Steigerwald, Vlastimil Vendlík, Jan Kačer, Josef Topol, Petr Čepek, Milena Dvorská, Daniela Kolářová, Petr Lébl, Ivan Vyskočil, František Pavlíček, Vlasta Gallerová, David Vávra, Karel Kříž, Petr Oslzlý, Karel Kraus, Josef Kovalčuk, Arnošt Goldflam, Eva Tálská, Přemysl Rut

Originální Videojournal: zvláštní vydání 1,2 - 1989 - 101 min.

zvláštní vydání samizdatového audiovizuálního periodika obsahující záznamy událostí od 17.-20. a 23.11. 1989, OVJ, Praha

0:00 Albertov 17.11. 1989

0:02 Národní třída 17.11. 1989

0:07 Realistické divadlo 18.11. 1989, 14 hod.

0:30 Činoherní klub 18.11. 1989, 19:30 hod.

0:35 Divadlo Jára Cimrmana 19.11., 19:30 hod.

0:38 Činoherní klub 19.11., 20 hod. – ustavení Občanského fóra

0:56 Václavské náměstí 20.11. 1989

0:58 čtvrtek 23.11. 1989, Laterna magika – tisková konference Občanského fóra

1:03 Filozofická fakulta UK, 14 hod.

1:09 herci a zaměstnanci ND demonstrují na Národní třídě

1:10 Spálená ulice, městský soud, 15 hod. – demonstrace za propuštění Petra Uhla

1:13 Václavské náměstí, 16 hod. – manifestace
1:16 Laterna magika, 20 hod. – tisková konference OF
1:31 Smetanova síň, 19:30 hod. – koncert České filharmonie
1:39 rozhovor s Václavem Havlem
1:41 konec

Originální Videojournal: zvláštní vydání 3,4 - 1989 - 83 min.

zvláštní vydání samizdatového audiovizuálního periodika obsahující záznamy události 24. a 25.11. 1989, OVJ, Praha

0:00 pátek 24.11. 1989: Čs. televize Praha – spor o přenos
0:07 Ludvík Vaculík na besedě na FF UK
0:09 Václav Havel přebírá cenu Olofa Palmeho na Švédském velvyslanectví
0:12 Václavské náměstí – manifestace, dění v místnosti za balkónem v Melantrichu
0:22 Laterna magika – tisková konference OF
0:37 dění na Václavském náměstí
0:38 sobota 25.11. 1989: Divadlo Na zábradlí
1:17 horník z uranových dolů Jan Vácha čte petici
0:47 návrat Jaroslava Hutky do Prahy
0:55 Laterna magika – tisková konference OF
1:17 Jaroslav Hutka zpívá v Divadle Na zábradlí
1:20 Příloha ke zvláštnímu vydání OVJ: Jiří Ruml a Rudolf Zeman na svobodě
1:23 konec

Originální Videojournal: zvláštní vydání 5 - 1989 - 67 min.

zvláštní vydání samizdatového audiovizuálního periodika obsahující záznamy události 26. a 27.11. 1989, OVJ, Praha

0:00 neděle 26.11. 1989: Laterna magika – tisková konference OF
0:12 Malostranská beseda – zpívá Jaroslav Hutka
0:14 demonstrace na Letenské pláni
0:17 rozhovor s propuštěným Petrem Uhlem, především o údajné smrti studenta Petra Šmída
0:24 Ivan Martin Jirous (Magor) – propuštění z vězení
0:25 František Stárek (Čuňas) – propuštění z vězení
0:26 v Divadle Na zábradlí hovoří Ivan Klíma a Ivan Hašek
0:34 v Malostranské besedě zpívá Jaroslav Hutka
0:39 pondělí 27.11. 1989: Laterna magika: tisková konference OF
0:50 generální stávka – záběry z ulic, pražského metra, ČKD...
1:07 konec

Originální Videojournal: zvláštní vydání 6 - 1989 - 59 min.

zvláštní vydání samizdatového audiovizuálního periodika obsahující záznamy události 2.-3.12. 1989, OVJ, Praha

0:00 2.-3.12., horník z Frýdku Místku potvrzuje v Praze účast horníků na generální stávce
0:03 Občanské fórum Záchrané služby UNZ Praha - mluví Mudr. Fr. Ždichynec
0:13 Laterna magika – zákulisí OF
0:14 Pietní akt k uctění památky Fr. Kriegla – záběry z hřbitova, mluví ing. Jiří Hanzelka
0:18 Laterna magika – zákulisí OF
0:19 Realistické divadlo Praha – I. Klíma za české centrum Penklubu vítá ostatní spisovatele na ustavující schůzi
Obce českých spisovatelů
0:28 rozhovory s dalšími propuštěnými vězni svědomí – zpívá a hraje Ota Veverka
0:29 Ján Čarnogurský
0:31 Petr Cibulka
0:33 Jakub Dubský
0:38 Ivan Dubský
0:42 Renata
0:46 Petr Uhl, VONS – o nutnosti novelizace a celkové humanizace československého trestního práva
0:53 Vyhlášení nové čs. vlády na Uhelném trhu
0:54 Koncert pro všechny slušný lidi – V. Havel čte prohlášení VPN, hraje Jaroslav Hutka

Originální Videojournal: zvláštní vydání 7 - 1989 - 27 min.

portrét Václava Havla sestavený z fotografií a archivních záběrů, OVJ, Praha

Originální Videojournal: zvláštní vydání 8 - 1989 - 14 min.

v anketě „Václav Havel prezidentem?“ známé osobnosti (L. Smoljak, M. Forman, J. Švandová, J. Dáteř Novotný, J. Kodet, kníže Schwarzenberg, I. Janžurová, J. Suchý, J. Janoušek, V. Chytilová, M. Vančurová, O. Pavelka, I. Kačírková, V. Křesadlová, K. Steigerwald, T. Pištěk, J. Suk, R. Lukavský) vysvětlují, proč podporují Havlovu kandidaturu, odpovědi jsou prostřihávané záběrem z demonstrace studentů na podporu Václava Havla, OVJ, Praha

Originální Videojournal: zvláštní vydání 9 - 1989 - 37 min.

reportáž z Rumunska 26.-29.12., kdy těsně po krvavém povstání a bojích proti Securitas a Ceausescovi, posílá československá vláda z OF první leteckou humanitární zásilku, otešné svědectví z rozstřelené Bukurešti se subjektivním komentářem kameramana Davida Schmoranze, OVJ, Praha

Paříž - Londýn: aneb s panem prezidentem tam a zase zpět - 1990 - 29 min.

dokument o státní návštěvě prezidenta Václava Havla v Anglii a Francii, OVJ, Praha
scénář, kamera a režie Michal Hybék, komentář Tomáš Hanák, David Vávra, Tereza Kučerová, výtvarná spolupráce Aleš Müller, střih Marie Maršálková, spolupráce Petr Nikolaev

Hovoří Píseň, svobodná Píseň hovoří 1949-1990 - 1990 - 23 min.

dokument o oslavách 55. výročí osvobození Plzně americkou armádou, OVJ, Praha
režie Kristina Vlachová, kamera David Schmoranz a David Dušek, střih Ondřej Pechar, píseň Jana Vyčítala hraji ZELEŇÁČI

Originální Videojournal 5,7 : Kdo je Václav Havel - 1990 - 60 min.

dokument o prezidentovi Václavu Havlovi, OVJ, Praha
režie Pavel Kačírek, Andrej Krob, komentář čte František Husák

Dobrá vůle v nás - 1990 - 60 min.

dokument o činnosti a myšlenkách Výboru dobré vůle Olgy Havlové, spolupráce na výrobě LN a ČST, OVJ, Praha
námět, scénář a režie Dobroslav Zborník, znělka Ludvík Feller a René Slanka, hudba Alan Vitouš, komentář čte Petr Burian, hovoří Olga Havlová, Jolana Hořáková, Pavel Dušek, Olga Stankovičová, Zdeňka Bargetová, Otta Bednářová, G. Langošová, Jan Kašpar, Klement Lukeš, B. Waldstein, Jaroslav Hrubý, Luděk Tichý, Marta Dušková, Jan Linek, Jiří Mojžíšek

Originální Videojournal 5,8 : Asanace v Asanaci - 1991 - 71 min.

audiovizuální periodikum, původně samizdatové, spolupráce na výrobě LN, OVJ, Praha
scénář a režie Andrej Krob, spolupracovali Alexandr Bačkovský, Jan Hraběta, Renáta Kašparová, Jaroslava Konířová, kamera Jaroslav Brabec, Andrej Krob, Jan Kašpar, Marek Šimon, asistent režie Jan Kašpar

0:00 znělka

0:01 ukázky z inscenace hry Václava Havla „Asanace v asanaci“

0:01 záběry z víkendů prezidenta Václava Havla

0:05 Fotoseriál: fotografie Bohdana Holoméčka – spolu s prezidentem na návštěvě Moskvy

0:10 Češi na Volyni

0:19 Asanace v Asanaci

0:20 Shirley Temple Black na Hrádečku

0:21 Ladislav Smoljak se snaží zadržet Járu Cimrmana na česko-polské hranici

0:23 Náš host: rozhovor se Zdeňkem Svěrákem

0:27 Václav Havel na Trutnovském Woodstocku

0:30 Karel Soukup a Svatopluk Karásek na Trutnovském Woodstocku

0:37 ústav sociální péče v Kersku

0:47 Asanace v Asanaci

0:48 Ludvík Vaculík svou feči zahajuje vernisáž obrazů Vlastimila Třeštáka

1:02 otevření knihovny Libri prohibiti, hovoří Jiří Gruntorád, Jiří Gruša

1:08 Asanace v Asanaci

1:10 pokračování feči Ludvíka Vaculíka

1:10 první výročí Lidových novin, zpívá Jiří Dědeček

1:11 konec

Člověk pod jinou kůží - 1991 - 40 min.

dokument o činnosti a myšlenkách Výboru dobré vůle Olgy Havlové, spolupráce na výrobě LN a ČST, využití materiálu režiséra Vladimíra Kvasničky pro KF Praha, Orbis Praha, OVJ, Praha

scénář a režie Marie Šandová, hudba Alexandr Hajdovský, kamera Jiří Průcha, dramaturgie Václav Borovička, hovoří Olga Havlová, Boris Korběl, Ilja Hradecký, Vlastimila Hradecká, Josef Hudera, Milan Hesoun, divadelní soubor DĚREVO

Já a ty - 1991 - 40 min.

dokument o činnosti a myšlence Výboru dobré vůle Olgy Havlové, spolupráce na výrobě LN a ČST, OVJ, Praha
námět, scénář a režie Petr Slavík, kamera Ivan Vojnár, hudba Martin Němec, dramaturgie Václav Borovička

Apendix V

Zpětný scénář pořadu

„Zblízka Originální Videojournal“

Zpětný scénář pořadu „Zblízka Originální Videojournal“ (režie: Alice Růžicková, 1998, 59 min., ČT)

Úvodní titulky ve zněлке:

ČESKÁ TELEVIZE

TVŮRČÍ SKUPINA ČESTMÍRA KOPECKÉHO UVÁDÍ

ZBLÍZKA

ORIGINÁLNÍ VIDEOJOURNAL

Část 0. - Předmluva

Kačírek: Je nutný rozlišovat čtyři fáze OVJ. Předfáze, to byli ti „Čeťkové“ – Honza Kašpar, Honza Ruml, Andrej Krob, kteří vyráběli drobný šoty pro zahraničí. Potom byl ten „žurnál jako takovej“, pak přišel listopad '89 a my jsme pár dnů suplovali oficiální televizní zpravodajství. Natáčeli jsme co se děje po ulicích a pouštěli to do čtyř vitrin a to bylo denní zpravodajství. A potom byla další fáze, profesionalizace OVJ, vyrábění filmů ve spolupráci ve spolupráci s Výborem dobré vůle Olgy Havlové – normální klasická profesní práce.

Část I. - Čeněk

Krob: Na počátku u toho byl určitě Stanislav Milota, Andrej Stankovič, Jan Kašpar, mladý Kyncl a možná i další lidé. Ta skupina se jmenovala Čeněk a vedl ji Honza Ruml.

Ruml: Původně jsme měli ten pořad sestříhat a posílat ven pro práci našich emigrantů v zahraničí, pro popularizaci tehdejšího Československa a jejího protikomunistického odboje. Akce měla krycí název Čeněk a byl to kanál, kterým šla technika a zase natočené věci ven.

Hýbek: Jednou jsme se o tom bavili s Václavem /Havlem/, že právě vylezla na trh kamera Video8 Sony, první co udělali. A že je to zrovna taková kamera pro natáčení věci tady, který by se líp daly zpracovávat a jednodušeji a nemuselo by se všechno posílat na vyvolání do ciziny.

Přečan čte z korespondence Václava Havla: Dopisem z 21.6. '85 píše Václav Havel, na Západě je už v prodeji nový systém videokamer Sony Video8. Je to mnohem menší a praktičtější a dokonalejší než všechno dosud a není to prý drahé, relativně, má-li Leopold venku nějaké peníze a stačí-li na to, pak by rozhodně o tu věcíčku stál. Jeho činnost je sice prozatím ze známých důvodů umrtvena, ale až se věci vyjasní, je kdykoli připraven se ze svého zimního spánku probudit. Kdyby u svého lůžka našel zmíněnou věc plus příslušné kazety, bylo by to skvělé.

Hýbek: Načež asi za měsíc mi volá Ivan, brácha Vašíček, máš tady nějakou tašku. Tak jsem si tam skočil na nábřeží a dostal jsem do ruky takovou černou tašku fotografickou a říkal tady ti něco přišlo. Já jsem to otevřel a tam byla ta osmička.

Přečan čte z korespondence Václava Havla: Čeněk moc děkuje za doplněk ke své hračce, píše mi na konci roku '85, Čeněk byl trochu přestrukturován. Tvůrčího dvé dvojice, vždy technik a cosi jako režisér, z nichž jedna se bude věnovat různým dokumentaristickým činnostem s nadějí na dlouhodobější použití a druhá aktualitám, respektive „dizi“ aktualitám. Nad oběma dvojicemi bude pátá součást Čeněka cosi jako koordinátor, který bude s vámi ve styku, který bude vše z povzdálí řídit, aniž se toho bude fyzicky účastnit. První zásilka bude odeslána za týden tak by mohla dorazit před Vánocemi. Mám na mysli první zásilku s výsledky Čeněkovy práce. Nebude to zatím moc dokonalé, Čeněk se zatím učí, ale je učenlivý a brzy se to zlepší.

Ruml: Nám to bylo líto, jenom ty materiály posílat ven a že jsme velmi rychle jsme přišli na to, že budeme dělat takový ucelený pořad každý ten Videojournal a budeme ho tady emitovat, rozmnožovat a rozšiřovat.

Část II. - Videojournal

Stankovič: Ta zakládající schůzka se konala někde v Žitné ulici a tak jsme tam dali dohromady, o co se tam budeme zajímat. A ten zájem byl širší než úzce chartovní nebo politický, byl to zájem o veškerý kulturní aktivitu.

Skaňák: No koncem roku '87, myslím že to bylo na narozeninách Václava Havla přišli Václav s Olgou, ještě u toho byl Andrej Krob a Andrej Stankovič, že by se měl dělat samizdat formou videa. Byly to složité začátky, protože byla myslím jen jedna kamera, nic nebylo a ještě bych do toho vstoupil jako výtvarník. Tak jsem udělal znělku, hlavní titulky, logo OVJ.

UKÁZKA - „znělka OVJ“: „OVJ, originální rozhovory s originálními lidmi, originální pohledy na banální skutečnosti, originální výstavy, divadelní inscenace, hudební nahrávky, vše na pásce VHS...“

Kačírek: Ono to celý bylo inspirováno – Karel Kyncl měl tenkrát magazin stříhovéj, kterej vyráběl v Anglii a posílal ho sem. A vlastně se nám ta forma líbila a nemohli jsme to pojmenovat videomagazin, protože už to existovalo...

UKÁZKA - „znělka OVJ“: „...originální zprávy z domova a ze světa, který je nám též domovem, originální, neboť co čekáte nenajdete a naopak...“

Kačírek: Olga přišla na název Videojournal, mě se to líbilo, ale ještě to bylo jako videomagazin, ale žurnál je takový slovíčko z první republiky, tak jsem k tomu prsknul slovíčko originální no a teď se mi zdálo hrozně nabubřelý tvrdit, že jsme originální a tak jsme k tomu vymysleli ten slogan, že jsme originální v tom a v tom a v tom.

UKÁZKA - „znělka OVJ“: „...originální, protože od tohoto Videojournalu existuje pouze originál, kopírování a další rozšiřování jen na vlastní vrub.“

Skalník: Co se týká výtvarného pojetí celého Videojournalu, titulku a znělku, tak to bylo obloha, kterou se zabývám léta, symbol volnosti. Taková ta nenormální doba, doba totality – že ta obloha tam byla prásk, prásk, prásk, s takovým dozvukem frknutá čtyřkrát a přes to šlo nějaký číslo, který se nějakým způsobem rozkládalo a zase skládalo, takže to mělo vyjadřovat podmínky, v kterých se to dělalo a furt ta touha po svobodě a po volnosti.

Kačírek: To znamená mít znělku, první část je zpravodajství reprezentovaný titulky a psacího stroje, to bylo pro nás typický, potom jsme si udělali rubriky a závěrečný titulky. A vlastně tyhle věci byly svým způsobem i užitečný, já jsem byl tenkrát zasažen profesionalismem a držel jsem tuto stavbu, protože nám to pomáhalo k tomu, abysme věděli, jak to naplníme.

Ruml: Víím, že jsme se velmi dohadovali, jaký tam má být poměr nejrůznějších zachycovaných oblastí. Samozřejmě Skalník chtěl, aby tam bylo co nejvíce kultury, my jsme chtěli, aby tam bylo hodně politické publicistiky, Olga chtěla, aby tam bylo hodně ekologie, což se nakonec podařilo. Si pamatuju na jeden výjezd do Kolína, kde jsme točili takovou fenolovou válku a to byl docela dobře udělaný dokument o tom, jak na tom Kolínsku se už vůbec nedá žít.

UKÁZKA - „dokument o ekologii v Kolíně“: voda z draslovy se vzhledem kofoly, škoda že není v moci naší techniky udělat pachový záznam

Oslzlý: Ta idea Videojournalu, kterou vytvořila Olga Havlová, se zrovna střetla do našich brněnských aktivit, kde také video mělo velké podíl. Jednak to byla Drogerie zlevněných zboží, kde ten videoportrét byl úplnou součástí typu těch výstav.

Kačírek: „Náš host“ - to nám dohodil Kořán. My jsme měli takový spolupracovníky v Brně a oni nadabovali Warhola. A tohle vlastně to měli jako reklamu na zlevněné zboží, že ten Warhol o tom mluví.

Oslzlý: Ta Drogerie zlevněné zboží byla vlastně jediná naše galerie, která byla zcela nezávislá. Byla samizdatová, ale přitom byla naprosto veřejnosti přístupná.

Kořán: To byla skutečně drogerie s takovým úžasným šuntem, tam se prodávaly věci, které byly nekoupitelné. Tam se jednou měsíčně odehrávala vernisáž na rozměrech 2x2,5m čili tam se nevešlo téměř vůbec nic. A aby se diváci o tom umělci něco dozvěděli, tak bylo zapotřebí je nějak představit a v tom se jako nejlepší ukázalo video. V tom pramenila ta spolupráce Milana Maryšky, Hýbka, moje a Petra Oslzlého a my jsme byli připraveni jít i do dalšího a byl to i důvod, proč jsme byli k Videojournalu potom přizváni.

UKÁZKA - „inventura samizdatového tisku“

Hýbek nás vede do ulice v Jirchářích č.5 – v okně s teploměrem: Tady jsme se scházeli s Videojournalem nepravidelně a tady se připravovaly jednotlivé čísla a tady se diskutovalo, co tam bude a nebude.

Kačírek: Tam jsme vlastně dělali takovej bazar těch věcí. Já jsem si to hlídala, takovej pan feditel přísněj, protože šlo o to naplnit tu hodinu. Tak člověk pak musí dotírat na ty lidi, ale jinak tam vládla totální anarchie.

Fialka, Kašpar: No myslím, že to vznikalo za běhu, vždycky číslo od čísla. Měli jsme porady, kde se lidi sešli, většinou u Michala Hýbka v Jirchářích, a říkalo se, jak dopadlo to číslo minulý a co má kdo nového připraveného a dohodlo se, kdo s kým co bude dělat.

UKÁZKA - „dokument z návštěvy OVJ u Švestky v Protivíně“: čtení z protokolů STB – OVJ je pořad o lesa, vodě a stránkách

Fialka, Kašpar: U toho Švestky jsme byli oba, já si na to pamatuju, tam byl tehdy Honza Ruml...

UKÁZKA - „dokument z návštěvy OVJ u Švestky v Protivíně“: rozhovor Rumla a Havlové se Švestkou

Ruml: Já myslím, že Olga tím hrozně žila Videojournalem, že nesmírně jí to bavilo a nesla za to odpovědnost původce myšlenky a jezdila velmi často s námi natáčet a kontaktovala nás s řadou lidí, na které bychom se ani nedostali. Já si pamatuju na ty dva natáčecí dny, kdy jsme byli ubytováni v jednom hotelu v Písku, teď jsem tam nedávno byl, potkal mě nějaký číšník a říkal, Vy jste tady byl v roce '88 s Olgou Havlovou a spali jste tady v tom hotelu asi pět lidí a že si to oni pak zpětně vybavili.

UKÁZKA - „dokument z návštěvy OVJ u Švestky v Protivíně“: čtení z protokolů STB – pramen zůstává nadále v prostředí

UKÁZKA - „dokument z vložkové demonstrace na Václavském náměstí“

Běliková: Já mám pocit, že to byl dokonce Olžin nápad. Tehdy nebyl k dostání toaletní papír, ani vložky a my jsme se rozhodli, že půjdeme manifestovat, pár ženských. Vyrobili jsme si transparent a hlavně jsme sepsali petici, kterou jsme chtěli poslat ministru zdravotnictví, že takhle to dál nejde.

UKÁZKA - „dokument z vložkové demonstrace na Václavském náměstí“

Běliková: Pak přišel ještě jeden a Olga tam fotila, aby byla taky nějaká dokumentace, a chtěl jí sebrat ten aparát. A Olga zareagovala nesmírně pohotově, to je manželův fotoaparát, to vám nemůžu dát, to nejde a prostě mu ho nedala.

UKÁZKA - „Dopisy Olže“: z amatérského filmu Michala Hýbka – Šrávy v prašku

Kačírek: Nebylo protizákonný to vyrobit nebo tak snadno stíhatelný, ale když se to pak rozšiřovalo, to šíření bylo nějakým způsobem trestný, já už nevím jak.

Hýbek: To pobuňuješ nebo vytrhuješ nebo rozvrácíš. Ale když je jen jeden kus, jedna kniha, jedna kazeta, tak to se těžko dokazuje rozšiřování.

Kačírek: Viděl jsem takový špatný kopie, že musela bejt minimálně jetá pětkrát. To znamená, my jsme to rozjeli asi na dvacet kusů a teďka tou geometrickou řadou když si to spočítáte na pět takových násobků, vím že jsme to počítali zhruba kolik tak máme diváků a došli jsme k číslu snad dvacet tisíc na jednom čísle.

Běliková: Dodatečně jsem se pak dověděla od lidí, který se drželi spíš stranou, že asi je to strašně důležitý, když člověk to, co zná z Hlasu Ameriky, slyší o nějakým Havlovi a najednou ty lidi, i když s větším odstupem protože tam nemohly být aktuality, tam byly i čtvrt roku starý, když ty lidi najednou pak vidí, jak je to pro ně vlastně důležitý.

UKÁZKA - „reportáž z Havlovy skryše“: Ruml odemyká byt

Hýbek obchází dům v Jirchářích – má druhý vchod: Tady aspoň vidíte, že jsme byli hrozně rafinovaný, protože ten barák má dva východy. Ilegální barák, jak má bejt. Takže v případě nějakých problémů člověk mohl uniknout, tedy v uvozovkách... Táhle to druhý patro, tam byl takovej malinký bytček můj. Kopírování, no to se svezly videa od všech známých, tenkrát neměl ještě video úplně každě, to se svezlo sem do tohohle bytu na stojan, pak jsem to spojil všechno drátama, nacpal tam ty kazety a měl jsme nastavenýho budíka, někdo jde. A vždycky po těch třech hodinách jsem musel vstát, vyházet ty kazety a dát tam nový. Dobrý den... Takže asi čtyřicet osm hodin jsem tam bydlel asi s osmi videama, který na mě blýkaly a vrčely, že se ani spát nedalo. Navíc jsem se tak bál strašně, že jsem skoro nespál. Pak se ty kazety vzaly a rozneslo se to lidem, něco se posílalo do zahraničí, ale hlavně tady to zůstalo.

Havel: Já se pamatuju, že jsem pašoval vždycky za hranice ten film, to ano. Vzpomínám si jednou, jsem to viděl a bylo to šíleně zelený a oni říkali, že za hranicemi to umějí odzelenit. Nevíš, co to bylo?

Hýbek: No neuměli jsme s tím ještě tolik zacházet...

Krob: Někakej čudlák jsem nespávně zapnul a takovej poměrně důležitý materiál, který jsem točil na polských hranicích, kdy se setkali polští disidenti s českými a to bylo všechno nahonem, nahonem, a když jsme se vrátili z Jeseníků, tak večer už to muselo někam jít, a když jsme si to pak pustili u Havla, tak to bylo celý zelený. Takže existuje taková kopie toho, která se jmenuje „zelené peklo“.

UKÁZKA - „setkání na česko-polských hranicích“

Ruml: To bylo bezvadné, my jsme byli někde u Prádku a jeli jsme tam strašně konspirativně. Všichni jsme se rozdělili dole a různými přístupovými cestami jsme šli k milníku, kde jsme se měli setkat u toho hraničního kamene. A všichni jsme se tam skoro připlazili a když jsme se tam soustředili ta česká část, tak najednou jsme slyšeli z té polské strany neuvěřitelný řev. A to přicházela polská delegace a nic neskrývala, nic nekonspirovala a vedl ji Kuroň, který měl trochu vypito a pval jak tur a zpívali a šli tam a my jsme si říkali tohle není možný, to nás musej zbalit.

UKÁZKA - „setkání na česko-polských hranicích“: objímání Kuroň a Šabaty

Krob: Mistrem konspirace z toho kruhu lidí, který jsem poznal, byl Petr Uhl. Když jsem potom chodil s tou skupinou disidentů na hranice, tak to bylo všechno perfektně připravený, já vlastně dodnes nevím, kde jsem byl.

UKÁZKA - „setkání na česko-polských hranicích“: rozbalují a baští svačinky, našel se Uhl

Prečan čte z korespondence Václava Havla: Čeněk - jak asi víte, videoaktivity se rozrůstají. Velmi perspektivní věc je Videojournal, příští číslo bude mít např. exkluzivní rozhovor s holandským ministrem zahraničí a záběry z jeho oběda s chartisty. Smečka holandských novinářů musela zůstat na zahradě, jediné náš reportér byl připuštěn dovnitř. Andrej Krob udělal videoinscenaci Havlovy hry Pokoušení, nedávno měla premiéru, je to moc dobré. Možná bude v této zásilce přiložena kopie. Čeněk filmuje co se dá, kardinála, mše, manifestace. Všechny naše videoosly se spojily v jeden dobře fungující celek.

UKÁZKA - „mše s kardinálem Tomáškem“

Tigrid: Když přišly první tyto záznamy od Kačírka, tak jsme se strašně zaradovali. Jednak my emigranti, poněvadž vlastně my jsme nevěděli, jak vypadali ti disidenti, tak Havla ano, Olgu taky, ale byla řada, který jsme neznali. Tak jsme je poprvé viděli a ten vizuální dojem byl velmi silný.

UKÁZKA - „portrét Magora“: opilý Magor recituje verše, píseň „Kanárek“

Tigris: Na rozdíl od knih, to bylo objemné a velké problémy s pašováním, tak tady to byly kazetky a to bylo to nejjednodušší. Turisté čestí, ale většinou cizí, případně diplomaté, kteří byli ochotni strčit kazetku prostě do auta.

Prečan: Doručení zařizoval Wolfgang Scheuer, kulturní referent Spolkové republiky Německo v Praze, se kterým jsem byl ve styku a který obstarával jednak tuhle korespondenci, takže bylo možno jednou za týden kurýrní poštou posílat dopisy nebo nepříliš objemné zásilky a jedenkrát za měsíc nebo tekněme 10x za rok byla tzv. velkodoprava, kdy jsme se na dohodnutém místě sešli a on převzal někdy i 120kg kontrabandu, což byly potíštěné papír a různé jiné věci.

Maryška: Měli jsme kanál, kterým přicházeli z Anglie videomagazíny, který točil Karel Kincí a stejným kanálem chodil odsud Originální Videojournal.

UKÁZKA - „divadlo Buchty a loutky“: překládá Žantovský - „big foot“

Krob: Ty tanky takový ty střikací děla, tam to bylo vždycky riskantní. Kdyby vás někdo popadl, vzal vám kameru a roztrískal, nebyla by obrana.

UKÁZKA - „reportáž z natáčení zásahu policie“: při demonstraci na Staroměstském náměstí

Schmoranz: Když se díváte na ty věci na ulici tou kamerou, tak máte pocit, že jste někde jinde, že je to trochu jiné svět a že jste schovaní. Takže ono s tou statečností, to bych tak horký neviděl. Spíš si člověk neuvědomoval, že by se něco mohlo stát. Ono je to hrozně oddělený tou kamerou, to je tak vzdálený co se děje na té ulici, že si neuvědomíte, že jste toho účastníkem.

UKÁZKA - „reportáž z natáčení zásahu policie“: střikáčky a vodní děla

Hýbek: Buď se kamera schovala tak, aby nebyla vidět. Takže jsme měli takovej kufřík, který měl vyznínutou fóru a sklo. Kamera se zapula, strčila se do kufříku a chodilo se mezi demonstrantama a vesele natáčelo. Nebo jsem strčil kameru do igelitový tašky objektivem nahoru a nesl jsem ji a když jsem potřeboval něco natočit, tak jsem ji otočil, natočil a zase jsem šel. Protože když si jí dal člověk na rameno, tak to bylo hrozně vidět. Anebo když už teda nebylo vyhnouti a bylo třeba točit otevřeně, tak jsme museli toho kameramana nějak křejt.

Schmoranz: Abychom si mohli v nehorší tu kameru předat, nebo když už se natočila jedna kazeta, tak si jeden vzal tu plnou kazetu a zmizel s ní, abychom nepřišli o ten natočený materiál.

Ruml: Víím, že ty věci se dělali jako nadvakrát, třeba když se točil pohřeb Pavla Wonky, tak to natáčel pan Schmoranz na nějakou předpotopní Admiru a za ním šel člověk krytý s profesionálnější technikou. A takhle jsme to všechno zdvojovali, pro případ kdyby chtěla policie toho Schmoranze sebrat, který tam byl nastrčený, aby se to dílo úplně nezmařilo.

UKÁZKA - „reportáž z pohřbu Pavla Wonky“

Běliková: Tam opravdu jsme měli trošku strach všichni, protože tam byly davy policajtů. A já si vzpomínám, že mi Andrej v jednu chvíli vyndal něco z kamery, ať to schovám. Já jsem se domnívala, že to je ten natočený materiál a ona to byla vybitá baterie. A já jsem to velmi konspiračně někde uschovala a ono šlo o baterku.

UKÁZKA - „anketa o roce 1968“

Běliková: Chodit v '88 po ulici s kamerou a oslovovat cizí lidi, přičemž hlavně jsme chtěli mladý lidi - co to dneska, po dvaceti letech ten 68. rok vlastně říká.

UKÁZKA - „anketa o roce 1968“: OVJ co to je?

Běliková: V některých případech jsem opravdu měla pocit, že jsme je vylekali, tak jsme je netrápili. Někteří rovnou řekli, že odpovídat nebudou. Tam jsme se potom snažili najít trošku pitoresknější typy, který by se nebáli.

UKÁZKA - „anketa o roce 1968“: babky, stařecci lháři, socha, Hej Jude...

Krob: Člověku není dáno, aby se nebál. Čím víc je člověk ví, čím víc jde za svou pravdou, čím víc je o ní přesvědčenější, tím méně se bojí. Protože má argumenty. Nejhorší je nemít argumenty. Nejhorší je, když přemítáte názory jiných, tam vás dostanou hned. Musí člověk budovat vlastní názory, svoje zázemí pro vlastní statečnost - ale já bych to nenazýval statečnost - pro nějakou tu eventualitu, že by měl někdy překonávat svůj vlastní strach před něčím.

UKÁZKA - „reportáž o sympoziu Československo '88“

Hýbek: Václav Havel měl zahájit celou tu konferenci, přicházel od toho Staromáku, tady jsme se sešli a já měl s sebou kameru. Protože jsem si říkal, třeba se mi podaří ještě něco natočit, naivní představa. No nic méně tady jsme se sešli a šli jsme pasáží k hotelu Paříž a tady je takovej průchod a tady mě napadlo, že bych mohl ještě před tím než zahájí tu konferenci udělat takovej rozhovor. Že by to bylo exkluzivní.

UKÁZKA - „reportáž o sympoziu Československo '88“: Havlovo poslední interview

Hýbek: Tenkrát jsme vymysleli takovou schovávačku a na dva dny jsem ho schoval k jednomu kamarádovi, Jirka Mergl se jmenuje, bydlí v Dejvicích, úplně člověk mimo a dva dny jsme ho tam zavřeli do bytu, který neměl telefon ani, takže nemohl nikam volat. Zakázal jsem mu vycházet z bytu, takže Jirka mu tam nosil jídlo, on měl klid, četl si a byl v pohodě. A ta policie ho opravdu nenašla.

UKÁZKA - „reportáž o sympoziu Československo '88“: Havel - skončím asi na Ruzyni

Hýbek: No tady jsme natočili ten poslední rozhovor krátkej a takhle jdeme. První Václav, druhej já, třetí Jirka...

Havel: Myslím, že jsi měl nařizeno kráčet hodně daleko ode mě a říkal jsem až mě sbalej, abys to natočil. Zda se Ti to povedlo nevím, ale vím, že se mi povedlo nenápadně se šmíknout až do toho hotelu, pozdravit se s těma cizincema všema, velmi důležitěma a bezvadněma lidma a že mě snad sbalili přitom, jak jsem se s nima bavil, ještě ve své přítomnosti, jako by nemohli před domem potom.

Hýbek: No ne, před tím barákem nikdo nebyl. Tys tam vešel do toho hotelu, tam jsi to zahájil a oni tě sebrali v tom hotelu přímo. Ono je vůbec nenápadlo, že bys mohl bejt tak drzej, s prominutím, a vlézt tam hlavním vchodem, asi pravděpodobně... Když jsem viděl, že zapadl do toho hotelu, tak jsem říkal je to pohoda, všechno v pořádku, začíná konference, on to zahájí a je klid. Koukám na toho Jirku, ten tam dělal něco s tou kamerou, tak jsem pokračoval dál. Šel jsem támhle na ten roh, jak je náměstí Republiky, a tam jsem potkal úplně náhodou Pavla Kačírka, kterej se sem prostě šel jen tak podívat...

Kačírek: My jsme se sešli s tím Michalem, on na štěstí u sebe neměl kameru. Měl někde nějakýho komplice, měl takovou vyplacenou technologii na to, aby nebyl přichycen, že jo...

Hýbek: ... my jsme tady s tím Pavlem Kačírkem chvíli stáli a povídali si o tom Videojournalu a o tom, jak se nám to povedlo všechno zkonspirovat a jak se nic neprozradilo a ten Vašek se dva dny schovával...

Kačírek: ... a trvalo to asi tři minuty a já jsem cítil, že se něco, ale to člověk je nevidí, ale cítil jsem, jak najednou mi ujíždí půda pod nohama...

Hýbek: ... načež koukám a přijíždí stovádítko škodovka támhle od Revoluční a vzadu sedí Vašek, zatčenej v tom okamžiku, což mi okamžitě nedošlo a jak nás tak míjel, tak nám z toho okýna zamával. Asi z té radosti, že nás vidí a že to všechno dobře dopadlo...

Kačírek: ... ale to mě jen takhle blesko a už byli u nás...

Hýbek: ... a prostě ta taška, co jsem nesl, kde měl Vašek všechny ty dokumenty, který mě dal, aby se nedostaly ty policii do ruky, tak samozřejmě se jí dostaly...

Havel: ...haha

Hýbek: Já jsem koukal, že tě vezou. Já jsem si říkal, přišel, vlez dovnitř a nevylez ven, tak jak je to možný? Sedí najednou v autě a jede okolo mě a ještě na mě mává... Tak jsem něco udělal, nebo jsem řekl Pavlovi támhle sedí Vašek a v tu chvíli už u nás byli dva...

Havel: Ale to se musel komunismus už hodně hroutit, když jsme mohli takovouhle legraci si z nich dělat, teda.

UKÁZKA - „Na Václavském Václaváku“: Hýbkův dokument z lednových událostí '89

Ruml: Jsme vymýšleli nejrůznější figle a triky, jak uniknout a docela myslím, že se nám dařilo ten Videojournal kryt a že vlastně nikdy nedošlo k tomu, že by STB nějakým závažným způsobem tu práci narušovala.

Skalník: Ale myslím, že kdy jim došla trpělivost a kdy se neskutečně nasrali, bylo, když se natáčelo, jak oni zatýkaj někoho v bytě a tam byly čísla aut a to byli úplně nepříčetný. Protože my jsme si dovolili zkusit metodu jejich je taky prásknout, to jsou oni, který zatýkají.

Krob: Tady v tom bytě se sešli lidi o Palachově týdnu, že půjdou na Václavák a Schmoranz z toho pořídil unikátní záběry nakládání těch disidentských špiček s těmi květinami do aut, ono to vypadalo, jako když jedou na pohřeb.

Schmoranz: Já jsem tam šel v domnění, že dojdou až na tu schůzku, ale tam už jsem nedošel, protože se všude rojili policajti. Takže jsem se schoval v domě, kterej měl náhodou otevřený dveře, kterej byl přes ulici v Italský a tam jsem to všechno natočil skvrnou ve dveřích v naprostém bezpečí.

UKÁZKA - „Na Václavském Václaváku“: Hýbek natočil zatčení Havla STB

UKÁZKA - „Kantůrkovo okénko“

Kačírek: Ohlásil se nám pan Kantůrek, kterej si tam zavedl publicistický okénko, který bylo dosti tvrdý vůči komunistům. To jsem točil vždycky sám s ním, v tajné místnosti a tu a tam jsem se až leknul, co tam říká.

UKÁZKA - „Kantůrkovo okénko“: otázka času

UKÁZKA - „policijní nácvik boje s vnitřním nepřítelem“

Krob: Strach? Báli jsme se o kamery, báli jsme se všeho, že dostanem přes hlavu, nicméně záviděl jsem svým kolegům, že v tom vězení už každé pobejval po těch demonstracích, manifestacích, protože to byla taková určitá legitimace toho, že člověk správně pracuje. Takže nakonec když jsem se tam na pár hodin na Ruzyni dostal, když mě zachytili někde s kamerou a sebrali mě a pak mě vypustili z toho vězení z Ruzyně asi po 38 hodinách, tak jsem měl takovej zvláštní pocit radosti a zadostiučinění, že jsem byl pár hodin vězněn, pěšky jsem šel až z Ruzyně, abych si to užil a potkal jsem tady na Pavláku Honzu Rumla. A tak jako on šel a já Honzo, já byl na Ruzyni a Honza říká já jsem byl tady Na Pankráci, tady na čtyřce, no jo říkám, ale já jsem byl poprvé. Tak Honza mi poblahopřál a zase jsme šli po svých.

UKÁZKA - „Otevřený dialog“: Skalník natírá Oslzlého namodro

UKÁZKA - „závěrečná zmlůka“: o neautorizaci

Část III. – Revoluční zpravodajství

Krob: Když začali před Listopadem zatýkat Zemana, Rumla z Lidovek a začali do těch samizdatových činností zasahovat, tak jsme dostali avízo, že snad se dostanem na řadu taky. A to bylo nějak těsně před Listopadem, tak jsme to všechno poschovávali ty videa a kameru, možná že už jsme měli dvě, ale druhý den už jsme to zase

rychle vybalovali a rychle jsme to rychle instalovali u toho Kašpara a začala ta naše každodenní a každonoční činnost zpravodajská, frontová zpravodajová...

UKÁZKA - „17.11. 89“: Albertov

Fialka: Pro mě začal Listopad národním, protože jsem to točil od Vyšehradu až na tu Národní. A samozřejmě jako naschvál, zrovna došly baterky tam. Takže tam bylo nějaký to Metro v katakombách, že si tam dobiju ty baterky. Přitom to bylo dost absurdní. Nahoře už probíhaly ty bitvy, ty policajti tam dělali dost dusno a dole probíhaly taneční – waltz a valčík, pohodička. Tak jsem si tam do sítě pích tu nabíječku, dal jsem tam baterku a asi za dvě, tři minuty přišel taneční mistr a vyhnal mě zas zpátky nahoru. Takže tam jsem se moc nechytal, vždycky na chvíli jsem zapnul kameru, než se vybila baterka, pak po čase trošku zregenerovala na dvě, tři vteřinky, takže jsem tam vlastně nic nenatočil.

UKÁZKA - „17.11. 89“: Národní třída

UKÁZKA - „18.11. 89“: Realistické divadlo

Maryška: Toho zásahu na Národní třídě jsem se nezúčastnil, ale v podstatě už od druhého dne jsem byl v pohotovosti s tou Super 8 nádhernou, kterou tehdy měl Hýbek, ten ji zpravoval, a s tou jsem teda odsloužil celý ten revoluční měsíc.

UKÁZKA - „listopadové demonstrace na Václavském náměstí“: OF v Laterně magie

Kašpar, Fialka: Prostě přes noc se to nastříhalo, to bylo nějak od tejdne tři kazety. Nakopírovalo se to a pak se dělalo to, že lidi nosili kazety a vyměňovalo se to. A pak se mi jednou přihodilo, protože to nikdo nekontroloval, že nějaká kazeta stoosmdesátka, natočilo se na to 20-30 minut či jak to číslo trvalo, pak jich bylo deset a hrmuly se další, a pak jsem nějakou omylem pustil dál a tam bylo porno – tak mi napadlo, že musím domazávat ty kazety.

UKÁZKA - „listopadové demonstrace na Václavském náměstí“: Kubišová zpívá na balkóně

Maryška: Jsem se vyhýbal bytu Honzy Kašpara, kde seděli moufeníci a denně do noci to přebírali a rozmnožovali, tam se to šrotovalo. To už byla fabrika.

UKÁZKA - „tisková konference OF“: Jiří Černý a Rita Klímová tlumočí v Laterně magie

Ruml: Samozřejmě, že jsme pokrývali zpravodajsky vlastně celý ten Listopad '89, ale ono se ukázalo že tím, že se všechno uvolnilo a mohla to dělat normálně televize, takže máme sice spoustu zajímavých dokumentárních záběrů a sestřihávaly se ještě jednotlivé díly z těch událostí, ale už ten smysl toho Videojournalu byl pryč.

Část IV. – Videojournal s.r.o.

Hýbek: Po ty revoluci prostě polevil ten tlak, který nás vlastně dal dohromady a lidi se rozešli, každěj za svým cílem a povoláním.

Konířová nás vede do kanceláře a archivu OVJ v Lucerně: Tak pojďte dál, ať se podíváte, kde sídlí v současné době Videojournal. Je to v paláci Lucerna, ve druhém patře, kde máme offline-ovou střížnu, kterou stále využíváme, jednak rozmnožovací stroje, které obrovskou měrou napomohly k rozmnožení materiálů po roce '89, kdy se jich spousta distribuovala, tady máme kazety pracovní a archiv, kde vlastně máme uložené některé primární materiály a potom především to, co jsme točili po roce '90, cyklus handicapovaná společnost pro Českou televizi.

Krob: To byla taková nejzáslušnější činnost, po ty revoluci, která možná zdůvodňuje tu existenci Videojournalu po revoluci a to bylo to, že se točily filmy z handicapovaných prostředí, prostě to, čím se zabývá Výbor dobré vůle a že to byl takovej průnik do těch témat a podíleli se na tom špičkoví dokumentaristé.

Maryška: OVJ prostě svou roli sehrál, jak v osobních životech těch lidí, kteří se na něm podíleli, ale že má své místo v historii tehdy Československého dokumentárního filmu a filmu vůbec.

UKÁZKA - „prezidentská inaugurace“: Havel si klepe nohou při hymně

Maryška: Prostě, není to tak vážné, jak jsme to tehdy mysleli, ale vzniklo to, svou dobu to reflektovalo a vydává to o ní jisté svědectví, který má dneska určitý význam. Takže zaplat' Pánbůh za OVJ...

Závěrečné titulky:

námět a scénář - Alice Růžicková, Martin Čihák

dramaturgie - Kateřina Ondřejková

střih záznamu - Petr Maršík, Michal Hýba

zvuk - Michal Janoušek, David Pražák, Zdeněk Šrámek

střih - Martin Čihák

produkce - Lucie Zvěřinová

vedoucí výroby - Roman Blaas

kamera - Martin Čihák

režie - Alice Růžicková

V pořadí byly použity ukázky z archivu Originálního Videojournalu.

Děkujeme všem, kteří se svými činy podíleli na vzniku, podpoře a šíření Originálního
Videojournalu:

Jarmila BĚLÍKOVÁ

Přemysl FIALKA

Karel FREUND

Václav HAVEL

Olga HAVLOVÁ

Michal HÝBEK

František JANOUC

Pavel KAČÍREK

Jiří KANTÚREK

Jan KAŠPAR

Jarmila KONÍŘOVÁ

Jaroslav KOŘÁN

Andrej KROB

Jaroslav KUKAL

Milan MARYŠKA

Petr OSLZLÝ

Vilém PREČAN (Ústav pro soudobé dějiny)

Jan RUML

David SCHMORANZ

Joska SKALNÍK

Andrej STANKOVIČ

Pavel TIGRID

a mnozí další ...

Tvůrčí skupina Čestmíra Kopeckého

© Česká televize 1998

Apendix VI

Fotodokumentace

1

2

3

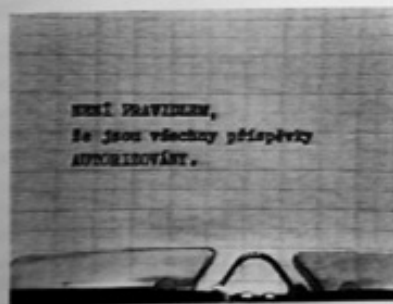
4

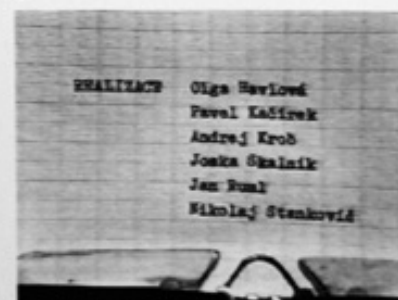
5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

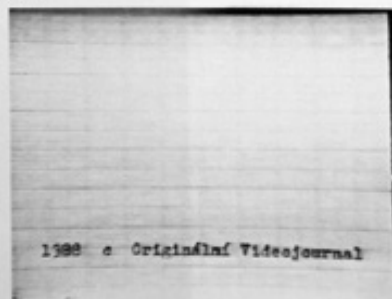
29

30

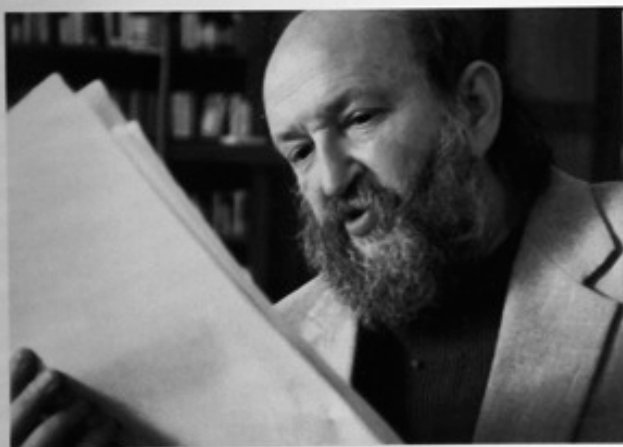
31

32

33 - Pavel Kačírek

34 - Andrej Stankovič

35 - Jarmila Bělíková

36 - David Schmoranz

37 - Andrej Krob

38 - Jaroslav Kořán

39 - Petr Oslzlý

40 - Vilém Prečan

41 - Jarmila Konířová

- 1 – úvodní animovaná znělka na 35mm film k vydání *OVJ č. 1*
- 2 – úvodní animovaná znělka na počítači k vydání *OVJ č. 6*
- 3 – úvodní znělka k *OVJ: zvláštní vydání 3,4*
- 4 – titulek k jednotlivému příspěvku
- 5 – titulek k pravidelné "Příloze"
- 6 – titulek k pravidelné rubrice "Náš host"
- 7 – text v závěrečné znělce o neúplné autorizaci
- 8 – neúplný seznam autorů

- 9 – kameraman a fotograf Jaroslav Kukal
- 10 – kameraman a fotograf Přemysl Fialka
- 11 – Jarmila Bělíková při anketě o roce 1968
- 12 – redaktor Jan Ruml v bytě, kde se skrývá Václav Havel
- 13 – politické okénko Jiřího Kantůrky
- 14 – Petruška Šustrová zpovídá Petra Uhla po propuštění z vazby
- 15 – kameraman Michal Hýbek
- 16 – kameramani Přemysl Fialka a Jan Kašpar

- 17 – Andrej Krob režíruje inscenaci hry Václava Havla "Pokoušení"
- 18 – setkání nezávislých iniciativ na česko-polské hranici
- 19 – na návštěvě v dílně Olbrama Zoubka
- 20 – Jiří Kantůrek moderuje besedu u kulatého stolu
- 21 – manifestace "za pravidelné zásobování hygienickými potřebami"
- 22 – Marta Kubišová zpívá hymnu na demonstraci na Škroupově náměstí
- 23 – slavný Schmoranzův záběr – StB zatýká disidentské špičky o Palachově týdnu
- 24 – akce "píseček" Společnosti za veselejší současnost

- 25 – nácvik boje s vnitřním nepřítelem
- 26 – zásahové jednotky se učí potírat "živly"
- 27 – zásah policie při lednových událostech 1989 na Václavském náměstí
- 28 – studentská manifestace na Albertově 17.11. 1989
- 29 – večer 17.11. 1989 na Národní třídě
- 30 – Alexandr Dubček a Václav Havel v zákulisí balkónu Melantrichu
- 31 – Jaroslav Hutka zdraví manifestující na Letné
- 32 – copyright OVJ 1988